

S. CV 6

JACOBI LAZERME

*Regis Consilarii , & in Alma Facultate
Monspeliensi Medicinæ Professoris Regii.*

TRACTATUS DE MORBIS INTERNIS CAPITIS, CUI ACCESSERE

Selectiores quædam Celebriorum Medicorum
Monspeliensium circa eosdem affectus Con-
sultationes , è Gallica Lingua in Latinam
conversæ.

VENETIIS
MDCCL.

APUD JO: BAPTISTAM RECURTI.
SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIO.

ALCOHOLIC LIQUORS

THE DISTILLERS' ASSOCIATION OF AMERICA

TRADE MARK

DE MOORE'S INTEREST

GRAPES

CUT AND CURED

THE DISTILLERS' ASSOCIATION OF AMERICA
INCORPORATED IN THE DISTRICT OF COLUMBIA
WASHINGTON, D. C.
1900

600K

VENETIAN

AND CO.

THE DISTILLERS' ASSOCIATION OF AMERICA
INCORPORATED IN THE DISTRICT OF COLUMBIA
WASHINGTON, D. C.

PRÆFATIO.

MORBORUM capitis consensu uno omnium Medicorum æthiologia difficilis & intricata censetur, intricatior vero adhuc invenitur curatio & felicioris practici spem, laboremque sæpissime fallit eventus: si vero senioribus & jam expertæ doctrinæ Medicis, ambages acuto & maturo ingenio extricandas offerat, tyronibus & artem primis labiis degustantibus quantas inferat molestias nullius lectionis ope solvendas, nemo horum non est expertus. Quod typis mandamus opus his anxietatibus sublevandis digestum, solos Phylia-tros Monspelientes manuscriptum diu edocuit, nunc vero quod paucioribus inserviebat mendis & scriptorum erroribus copiosissimis, non parco labore expurgatum, universo orbi Medico offerimus.

Quantum autem non solum methodice, sed erudite sit ordinatum ex lectione constabit; post morbi concinnam definitionem & divisionem, causas & complicationes deducit, symptomata, non hypothesis fictitiæ ope, sed juxta mechanicas leges enucleat; signa quibus innotescant morbi, proponit; prognosim sa-

a ji gaci-

P R Æ F A T I O .

gaciter ; ex partibus affectis & a causa afficiente deductam, graviori Hypocratis testimonio sæpe confirmat ; curam, per elixiria, pilulas, pulveres, aut specifica quævis alia non tradit, sed facilem, methodicam, a causa aut symptomate indicatam ; inde quidem non nascitur formularum farrago, sed paucorum remedium usus eruditus & sagax, selectiorum quarundam Observationum expositione illustratus. His quædam ex nostra fonte adjunximus ad praxim spectantia : quæ si inepte, pauciora ut exquisitum opus infament ; ne vero Auctori tribuantur & in ejus contumeliam vertant, marginali nota fuere designata : illas vero additiones ex observatione attenta, quantum in nobis fuit, nata asseverare possumus, illas tamen libenter omissemus, si minima etiam humano generi utilia, omittere fas esset.

Præcticis omnibus notum est quod causa contraria, in eodem puncto agens, sæpe eundem effectum determinet : ita ut intemperies calida, quem morbum inducit, intemperies frigida etiam inducere possit : detur, exempli gratia, homo vividioris ingenii, macilentioris corporis, amplioribus vasis instructus, ad motum muscularem promptus, negotiis continuo implicatus, aut litteris excolendis insudatus, aut qui Bacchi Venerisque frequentiori usu sanguinem fluidiori lymphæ spoliavit : detur e contra vir ejusdem ætatis, sed ad ideas & motum lentus, obesi corporis, cujusque vasa graciliora tardigradum sanguinem foveant : ambo,

P R Æ F A T I O :

bo, ab eodem rerum non naturalium usu depravato, motibus convulsivis tentantur; mox ad primum junior advocatus Medicus, venæ sectione repetita, clisteribus emollientibus & demulcentibus, lenioribus laxantibus cum cassia manna & oleo amigdalorum dulcium, anodinis morbum feliciter aggreditur & debellat; fortunæ vero superbiens ad secundum accedit, sed spem fallunt auxilia prius fausto successu tentata, vires prostrat venæ sectio, flatulentias excitant clismata, gravant stomachum laxantia, & nisi methodo opposita brevi succurratur, mors jam limina pede pulsatur; sagax vero & expertus clinicus pulsum explorando, plenum, tensum, aut parvum & depressum, præcipitem aut lentum; faciem aut vividam aut pallescentem; oculos excandescentes, scintillantes, aut caliginosos examinando, primarum viarum, a pravis & viscidis succis aut acriori & ferociente bile infarctarum statum inquirendo, ægri indolem, temperamentum ab adstantibus sciscitando, varietatem causæ afficientis docte detegit & inutilitatem afflicti certe nescit.

Distinctiones illæ, omnibus fere morbis applicandæ, totam omnino artem constituunt methodicam, & supra empirismum extollunt, ex illis quoque rite perpensis nascitur per pauca & simplicia remedia rite instituta curatio, quæ præsertim Monspeliensem praxim commendat. Circa has differentias, quæ paucissima addidimus universa fere versantur. Selectas quasdam præterea, circa Capitis morbos,

P R Æ F A T I O .

bos ; celebriorum Monspeliensium Medicorum
Consultationes subjunximus, ut ex præcepto &
præcepti applicatione simul unitis, tyronibus
majus insurgat lumen & manu ductio in hac
parte ad praxim Observationibus, practico-
rumque specialioribus monitis foeta oriatur.

INDEX CAPITUM.

CAPUT I. D E dolore Capitis.	Pag. 1.
CAP. II. De Apoplexia.	19.
CAP. III. De Caro.	33.
CAP. IV. De Comate somnolento.	39.
CAP. V. De Letbargo.	40.
CAP. VI. De Letbargo spurio, seu de Comate vigili.	51.
CAP. VII. De Phrenitide.	59.
CAP. VIII. De Mania.	73.
CAP. IX. De Melancholia.	83.
CAP. X. De Hydrophobia.	94.
CAP. XI. De Vertigine.	116.
CAP. XII. De Convulsione.	127.
CAP. XIII. De motibus Spasmodicis, seu Convulsivis.	142.
CAP. XIV. De Epilepsia.	150.
CAP. XV. De Catalepsi, seu Catoche.	174.
CAP. XVI. De Incubo.	187.
CAP. XVII. De Paralyfi.	200.
CAP. XVIII. De Tremore.	223.
CAP. XIX. De Catarrho.	231.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione ,
ed Approvazione del P. *Fra Paolo Tom-
maso Manuelli* Inquisitore Generale del Santo
Officio di Venezia nel Libro intitolato: *Tra-
ctatus de Morbis internis Capitis Auctore Jacobo
Lazermè &c. cui accessere selectiores quædam &c.*
non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede
Cattolica , e parimente per Attestato del Se-
gretario Nostro , niente contro Principi , e
buoni costumi, concediamo Licenza a *Gio: Bat-
tista Recurti Stampatore di Venezia* , che possa
essere stampato , osservando gli ordini in mate-
ria di Stampe , e presentando le solite Copie
alle Pubbliche Librerie di Venezia , e di Pa-
dova .

Dat. li 28. Marzo 1750.

(Gio: Emo Proc. Rif.
(Alvise Mocenigo 2. Rif.

Registrato in Libro a Carte 21. al Num. 212.

Michiel Angelo Marino Seg.

Adi 16. Maggio 1750.

Reg. nel Magist. Eccell. degli Esecutori contro la
Bestemmia .

Alvise Legrenzi Segretario.

TRA-

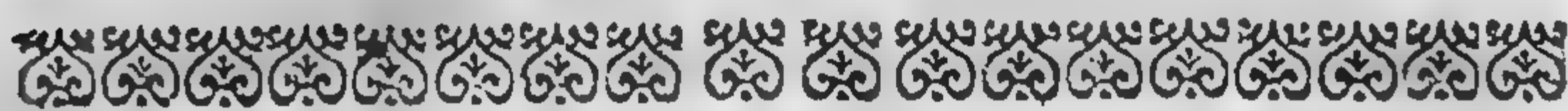

TRACTATUS

DE MORBIS INTERNIS

CAPITIS.

CAPUT PRIMUM.

De dolore Capitis.

OLOR Capitis definitur *tristis ac molestia animæ sensatio a præternaturali nervorum Capitis succussione oriunda.*

Dividitur in *universalem & particularem*. Universalis totum afficit Caput, particularis unam aut alteram partem. Qui vero dimidium Capitis occupat, *hemicrania* nuncupatur, isque vel medietatem Capitis integram, seu latus unum affligit, vel aliquam tantum lateris partem & anticam præsertim quando aliquod parvum spatium, cui dolor veluti infixus hæret, obsidet, dicitur *clavus*. Inter has duas species adhuc alia intermedia statui potest, quæ nec dimidiam Capitis partem omnino, nec quæ spatium aliquod adeo exiguum instar clavi occupat, sed vel magis vel minus spatium.

Rursus alius est *internus*, qui partes internas, *externus* alter qui partes externas afficit, his tertius ad-
A di po-

2. . . . . T R A C T A T U S

di potest, *medius* dicendus, qui in diploe sedem habet, uti ex observatione Dureti colligitur, qui cum terebra Caput viri cujusdam nobilis summa doloris Capitis acerbitate vexati perforari præcepisset, magna statim humoris quantitas colore atque consistentia melius foras erupit, indeque dolor quievit nec ultra rediit.

Distinguitur rursus dolor Capitis in *veterem* & *recentem*. Qui vetus est & confirmatus per diuturnum temporis spatium, dicitur *Cephalæa*, recens vero *Cephalalgia*. Præterea vetus habitualis est & levi qualibet de causa exacerbatur, nec æger quicquam strepitus ferre potest, non loqui, non lucem videre; recens vero multo mitior est.

Rursus *continuus* vel *periodicus* est, *continuus* dicitur, cum ægrum nunquam affligere cessat; *periodicus* autem per certa intervalla desinit atque recurrit.

Demum *idiopeteticus* vel *sympatichus* dicitur, prout causa doloris in Capite gignitur, vel ex aliis partibus ad ipsum transfertur, ut dum propter vitium stomachi Caput dolet.

Præter recensitas doloris Capitis differentias, altera est quæ a specialibus singulorum dolorum nominibus peti potest. Adeoque dolor Capitis dicitur *tensivus*, *frangitivus*, *pulsativus*, *perterebrans*, *pungitivus*, *lancinans*; aut *gravativus*, qui in capite specialem græcam appellationem adhuc retinet, & dicitur *Carebaria*.

Quandoquidem decreto supremi humanæ Machinæ conditoris statutum est, ut anima grata sensatione seu voluptate afficeretur, quoties motus fibrillis nerveis impressus solidorum resistantia minor, naturali eorum oscillationi; ac circulari humorum motui favet; ergo regulis contrariorum anima dolore, seu ingrata sensatione est afficienda, si motus fibrarum nervearum naturali major vasorum resistantiam excedat, ac periculum ruptionis afferat, cum mens nostra, quæ corporis partes solvere ac destruere valent, juxta leges unionis non nisi moleste percipiat, quapropter causam doloris non in solutionem continui refundimus, sed eam in qua-

quacumque nervorum succussione ponimus, quæ naturali major solutionis periculum affert. Quapropter quæcumque fibrillas nervorum præternaturam succutere poterunt, ea quoque dolorem parient. Hanc autem præternaturalem nervorum succussione plura parere possunt, tam externa quam interna; inter externa annumerantur quæcumque pungunt, secant, erodunt, distrahunt, quæ sane in hoc morbo nullum locum habent, cum ab his dolor Capitis nunquam excitetur, nisi vulneris symptoma sit. Inter interna recensentur præpeditus humorum motus, aut liquidum quodpiam acre, corrosivum effusum nervorum fibras vellicans, erodens; ultima hæc causa aliquando, sed raro locum habet, prior vero sæpius & fere semper. Quapropter causæ remotæ doloris Capitis ad eam quoque maxime pertinent.

CAUSÆ.

I. DOLOREM Capitis pariunt cruditates acidæ primarum viarum sanguinem inspissantes, ejusque fluiditatem minuentes, quia sanguis minus fluxilis vigore cordis ad Caput impulsus, ac per membranas difficile provolutus hæret; quæ sanguinis hærentia, qualibet cordis & arteriarum pulsatione augetur, adeoque vasa tantopere turgent, ut membranæ valide distrahantur, unde dolor nascitur.

II. Plethora, consuetæ evacuationes suppressæ eodem modo dolorem Capitis producant. Mole enim humorum nimis aucta plus sanguinis per arterias ad Caput devehitur, quam per vasa minima & inflexa membranas componentia libere progredi valeat, qui hærens membranas distrahit ac causa doloris est. In quoque ratione fit is Capitis dolor qui ebrietatem consequitur, ita & ille qui propter abdominis intumescen-
tiam aut nimiam viscerum abdominalium molem excitatur, præpedita sanguinis per aortam inferiorem descendens distributione, is ad ramos aortæ superioris

ac per consequens ad Caput fluere cogitur, cujus membranas infarcit ac distrahit, unde dolor. Sic prægnantes Capitis dolore sæpius laborant; ita utero turgido inflammato post partum difficilem, aut lochia suppressa dolor Capitis acerbus excitatur.

III. Ab æstu humorum nimio motuque febrili dolor Capitis frequenter oritur, quia dato citiori sanguinis motu plus per arterias carotides ad Caput devehitur, quam per membranas ejusdem æqua proportionem provolvi possit, tum ob vasorum angustiam & inflexionem, tum propter humorum febrilem expansionem, quo fit ut humores in membranis hæreant, earumque vasa nimis repleant, unde distractio vehemens ac per consequens dolor. Is autem membranarum Capitis infarctus in febre non solum propter celeriores sanguinis motum accidit, verum etiam ob partes materiæ febrilis mole nimia, figura & superficie irregularibus donatas, quibus sanguis tunc multum fæctus est, ac præsertim propter calorem nimium partes lymphæ phlegmaticas dissipantem, fibrosas densantem, & quasi excoquentem, unde minor lymphæ fluiditas, ac minus expeditus ejusdem per vasa membranarum progressivus motus, unde facilior humorum hærentia, membranarum distractionem efficiens.

IV. Expositio Capitis radiis solaribus, peregrinatio per regiones calidiores, per tempestatem anni fervidiorem, causa doloris Capitis frequens est, quatenus radii solares æstum humorum concitant, sanguinisque expansionem maxime intendunt. Ex quo Capitis vasa magnopere dilatari oportet, quæ sanguine æstuante repleta infarciuntur, cum enim progressus sanguinis fiat a majoribus vasis versus minores propagines arteriolarum, donec in minutissimas fibrillas, quibus membranæ cerebri admodum exquisiti sensus abundant, perventum sit; cumque impetus contractionis cordis & pulsus in minimis etiam fibrillis sese exerat, facile concipitur sanguinem æstantem vasorum minimorum contractioni minus obsequiosum, non ea proportionem

DE MORBIS CAPITIS.

5

ex iis expelli, qua appellet, adeoque hunc æstum vasorum minimorum repletionem, ac membranarum distractionem dolorificam esse producturum.

V. Aer frigidus; admota Capiti frigida dolorem ejusdem ratione contraria efficiunt, poros scilicet constringendo, & præcipue motum humorum in ipso retardando. Quoniam enim frigida motum sanguinis obtundunt, ejusque sulphura inspissando in grumos quasi coarctant, exinde quoque motus sanguinis per Caput difficilior futurus est, cum partes sanguinis inspissatæ, minus compressibiles, majorem adeptæ molem vasorum minimorum cavitates excedant, adeoque in angulis vasorum hærebunt, motum progressivum sistent, vasa infarcient, & distractionem dolorificam parient.

VI. Dolor Capitis nonnullorum affectuum symptoma frequens est, uti luis venereæ, scrophulosæ, scorbuticæ, catharri, & chlorosis præsertim, quæ dolorem Capitis adeo sæpe sibi adjungit, ut raro absque illo virgines afficiat, propter visciditatem & inspissationem, quam sanguinis massa in illis contrahit affectibus; unde ineptitudo ad circulationem adeo celeriter absolvendam quam vulgo in sanis ea fieri assolet, ac consequenter infarctus membranarum cerebri, quem distractio violenta sequitur.

Hæ autem recensitæ causæ dolorem Capitis non continuum, sed per periodos recurrentem producant, quia in solo vitio fluidorum consistunt, quæ cum continua non sint, sed modo amendantur & modo redeant, dolorem quoque non continuo, sed per intervalla afficientem producant; hoc enim per se manifestum est, & ex sola fluidorum natura cognita facile infertur, quorum partes maxime mobiles molem, figuram, superficiem ac combinationem mutare facile valent; indeque sanguis mox fluidus, mox crassus evadere potest: verum præter has aliæ sunt, quæ Capiti inhærentes, atque perseverantes dolorem Capitis veterem & habitualement *Cephalæam* dictum producant.

6 . . . . . T R A C T A T U S

VII. Mala partium Capitis conformatio, vasorum, membranarum, ossiumque textus seu compago strictior. Quæ circulationem sanguinis difficiliorem in capite efficiunt, aut ea quæ ex illo excernenda erant retinendo molem humorum augent, & æquilibrium ad circulationem expedite absolvendam adeo necessarium tollunt; quoniam enim partes omnes perspirabiles sunt, ergo ex omnibus partibus halitus copiosi excernendi; adeoque si vasa Capitis, membrana, ossave minus perspirabilia sint; minor quoque halituum copia ejicietur. Iis ergo retentis crescet humorum moles per minima capillaria volvenda, quæ copia sua eorum cavitates nimis replebit, unde intercipietur progressivus motus, sicque distractio membranarum fiet; idem pariter continget, si vasa Capitis minus obsequiosa ac nimis rigida sint, tum humoribus appellentibus non facile cedent, nec viam liberam permittent, unde difficilis circuitus humorum, ac fere perpetua eorum hærentia cum distractione membranarum nascetur.

Huic malæ vasorum Capitis conformationi, reducenda est durities illa ossea & plane lapidea arteriarum, quam VVillisius se observasse refert in egregio viro, diu ante mortem continua lateris sinistri hemicrania vexato; dissecto enim post mortem cranium, carotidem dextram intra cranium excurrentem plane osseam, seu potius lapideam invenit, vertebralem triplo majorem. Huic hemicraniæ causam statuit VVillisius, quod sanguis carotide dextra exclusus, in sinistram impetuosius irruens, membranam intenderet.

VIII. Vermes, calculi in capite reperti causa fuerunt doloris, quo nonnulli ante obitum vexati sunt. Calculus distrahendo membranas, vasa subjecta mole sua premendo circularem humorum motum intercipiendo dolorem efficit. Vermes vero premendo, distrahendo, pungendo, eundem etiam pariunt, uti Austorum observationibus constat, qui vermes, calculosque in variis Capitis partibus illorum invenere, qui viventes diro conflictabantur dolore.

IX. Tumores varii in cerebro geniti dolorem Capitis parere possunt, uti phlegmonosus, skirrosus, erysipelatosus. De phlegmonoso & erysipelatoso id manifestum est, cum illi tumores dolorem semper sibi adjunctum habeant; skirrosus vero premendo partes vicinas & motum humorum sistendo, membranarum distractionem dolorificam parit, quod præsertim fiet, si plures tumores skirrhosi, seu plura tubercula simul in membrana quadam cerebri suboriantur. His abscessus & suppuratio in Capite facta addi possunt, quia omnis suppuratio tumorem inflammatorium ut plurimum præcedentem supponit. Præterea pus nullum formatur sine motu & expansione præternaturali humoris effusi, putrescentis, ergo nec sine membranarum distractione; tandem pus semel genitum quantitate, & pondere premendo & distrahendo, vel acrimonia sua rodendo dolorem producit. Id pluries sectio cadaverum docuit, cum membranæ cerebri suppuratione corruptæ non semel post obitum inventæ sunt in iis, qui post acerbos dolores diu sine intermissione passos obierunt.

Suppurationem duræ, piæque menyngis causam doloris esse minime ambigitur, cum hæ sensu admodum exquisito sint donatæ, verum utrum dolor Capitis a suppurata cerebri substantia fiat inter Auctores non constat, aliqui enim asserunt cerebrum sensus non esse penitus expertem, adeoque doloris sedem esse posse: præterea ex observationibus plurium Auctorum constat cerebrum analysi pene consumptum repertum fuisse in iis qui intolerabili Capitis dolore vexati fuerant, ut se observasse referunt Garnerus, Brassavolus; quoniam tamen vulneratam, immo amputatam fuisse absque dolore cerebri substantiam experientia pluries docuerit, ex eo sane colligi licet, cerebrum subiectum doloris esse non posse, adeoque si suppurationem cerebri dolor quandoque comiteretur, is non a cerebro, sed membranis involventibus suppuratis ducendus est.

X. Ulcera, caries ossium Capitis dolorem ejusdem

8 TRACTATUS

producunt, tum quia hæc a causa erodente ut plurimum ortum habent, cum pus vel ichorosus humor ex iis emanans membranas cerebri acriter vellicat, unde dolor continuus & fere intolerabilis. Ulcera vero Capitis partes externas vel internas lædunt; si internas, dolor ad mortem usque ægrum affligit; si externas, remediis convenientibus sanantur, nec tamen dolor semper evanescit, quoniam cicatrix pericranii facta duram, callosam, ac minus obsequiosam partem hanc pericranii reddit. Unde circularis humorum motus per eam difficilis levique de causa intercipiendus; unde ejusdem distractio dolorifica. Idem quoque post vulnera Capitis magnam cicatricem post se relinquentia accidit.

XI. Dolor tandem fit a contusione gravi, ictu vehementi Capitis, quoniam hæc vasorum contextum debilitant, eorum tensionem imminuunt, unde debiliores oscillationes ac minor vis humores appellentes expellens, unde ipsorum hærentia, vasorum repletio, membranarum distractio dolorifica. His ventriculorum cerebri repletionem a lymphæ, vel sanguine factam non addimus, quoniam hoc effectum potius, quam causam doloris censemus, cum lymphæ, sanguis ipse sine prægressis vasorum repletionem, intercepto circulari motu, ac membranarum cerebri distensione accidere minime possint, & ab his lethalis apoplexia, vel soporosus affectus quam dolor Capitis, prius nascatur.

S Y M P T O M A T A.

I. QUANDOQUIDEM dolor Capitis non solum a causa diversa producitur, sed causarum diversus sit actionis gradus, ex eo quoque manifestum est, varias quoque futuras esse doloris Capitis species: dato v. g. diverso tensionis, seu vasorum membranas componentium repletionis gradu, hinc dolor gravativus, frangitivus, vel pulsativus erit. Gravativus, si minor sit repletio aut vasa sanguine lentescente repleantur, uti in chlo-

chlorosi fit, cum dolor ille cum ponderis sensu necessario sit. conjungendus. Pulsativus vero, si vasa magis repleta, motusque humorum progressivus paulo celerior, cum sanguis ex arteriis majoribus in minimas majori cum impetu propulsus vim quoque majorem propter obices in illa faciat. Nam hæc magna ac subitanea arteriarum dilatatio quæ pulsantibus arteriis fit, sine violenta membranarum distractione non absolvitur, unde dolor quolibet arteriarum pulsu intenditur, adeoque pulsativus dicitur, quoniam arteriarum pulsui respondet. Verum si maxima fuerit vasorum omnium repletio, æqua fere semper, sed maxima erit membranarum distractio cum vasa dilatata in omnem sensum extendantur; dolor ergo frangitivus orietur, seu æger eandem sensationem habebit ac si membranae Capitis in omnem sensum vi quadam vehementer distraherentur.

Quoniam vero causa doloris, modo in totum Caput intenditur, modo vero in una aut altera Capitis parte sedem habet, uti ex causarum exposita superius enumeratione patet, ex eo quoque petendum cur dolor modo totum Caput, modo latus unum, modo vero partem tantum unam graviter afficiat, cum motus humorum modo in toto Capite, modo in latere uno, modo vero in parte singulari impediatur, unde distractio dolorifica orietur his omnibus causis respondens. Verum attentionem nostram meretur is dolor unam tantum Capitis partem graviter afficiens, qui ideo clavus ab auctoribus fuit dictus, quasi similis esset dolori, qui a clavo Capiti infixio produceretur. Is tametsi a ceteris dolorum speciebus dissimilis videatur, tum vehementia, tum spatii extensione, ab eadem tamen causa, impedito scilicet progressivo humorum motu efficitur. Impedito enim maxime humorum motu in una parte, eam quoque maxime distendi oportet, unde dolor acutissimus orietur, cum hæc distractio solutionis continuitatis proxima sit, is phlegmonis sæpe symptoma est & suppuratione quoque terminatur.

Ex

Ex dictis adhuc inferre quilibet potest cur dolor continuus aut periodicus sit, cum illud e diversitate causarum sit necessario repetendum. Similiter cur internus vel externus, cum causa dolorem afferens modo externas, modo internas Capitis partes afficiat. Demum posito quod interceptus motus humorum progressivus causa doloris Capitis frequentior sit, adhuc patet, quomodo is per periodos recurrat, cum sanguis crassitie, & lentore, vel æstu & nimio motu peccare possit, quæ sanguinis vitia cum possint & amandari & recurrere, ideo etiam dolor modo desinit, modo etiam recurrit.

II. Dolens Caput calet, rubetque facies. Quoniam præpedito per vasa Capitis progressivo humorum motu, sanguis majori impetu in vasa arietat, ea premit ac succutit ad fortius oscillandum stimolata, sanguinem quoque premunt, concutiunt, verberant, sicque calor in Capite intenditur. Verum quoniam cordis pulsationes sine intermissione fiunt, sanguis etiam ad Caput per carotides continuo appellit ac per ipsum æqualiter distribueretur, si ubique patentesset & liberæ essent viæ. Verum quoniam in partibus ubi dolor est, circularis sanguinis motus propter obices difficilis est, is ergo feretur ad partes vicinas quæ arterias a carotidibus accipiunt; verum arteriæ per faciem excurrentes carotidum propagines sunt; sanguis igitur majori copia ad faciem feretur, ac per consequens rubedine ipsa perfundetur. Id tamen facilius continget, si dolor partes Capitis externas quam internas occupet; quia arteriæ faciei carotidis externæ propagines sunt, præsertim si tunc sanguis æstuet; nam si lentor & visciditas humorum dolorem Capitis pariat, nullus erit in facie rubor, uti in chlorosi observatur.

Ex hoc continuo sanguinis ad Caput appulsu, & præpedito motu humorum progressivo, fit ut arteriæ temporales validius pulsant, quia hæ majori copia sanguinis implentur, adeoque quoties systole cordis sanguis ad eas impellitur magis quoque sunt dilatandæ, quia

quia sanguis cum libere ulterius progredi nequeat, totis viribus in tunicas arteriarum reflexus eas vehementer extrorsum pellit.

III. In dolore Caput afficiente sensus omnes exquisitiores sunt, adeo ut æger nec lumen ferre, nec minimum strepitum murmurque audire sine maxima molestia possit: Distractis menyngibus, succussis continuo fibris emporii vibratilibus, liquidum spirituosum ad nervos vehementius pellitur, qui hoc influxu tenuissimas impressiones ab objectis externis communicatas sentiunt & ad emporium transmittunt; verum impressiones per nervos sensuum ad emporium propagatæ ejusdem fibras vehementer succutiunt, ergo liquidum spirituosum potenter commovent, quod majori cum impetu ad partem affectam influxit, eam quoque magis tendit, unde major sequitur distractio ac per consequens dolor exacerbatur. Hæc autem distractis menyngibus præsertim accidunt, quia hæc liquidi spirituosissimi promovendo influxui inserviunt, affecto vero pericranio, oculus, aures & ceteri sensus externi minori cum molestia sensationis functionem exercent, nisi illud graviter distrahatur, nam tunc ob commercium quod cum dura menynge habet per fibras quæ per futuras transeunt, ipsa dura menynx in consensum trahitur seu pari modo distracta tenditur. Ex his patet cur vigiliæ & anxietates doloris Capitis comes inseparabilis sint.

IV. In hemicrania acerbissima, sæpiusque recurrente, oculus lateris affecti læditur, & situs humorum quibus componitur, pervertitur. Tensa enim & vehementer distracta menynge quæ in Capite est, ejusdem productiones necessario ratione continuitatis distrahendæ, at sclerotis a dura menynge nervum opticum ad orbitam comitante fit, distrahenda ergo valide Sclerotis, ac vehementer oculi globus comprimendus, quæ valida compressione fit, ut disruptis vinculis quibus cristallinus, vitreusque humor in situ suo firmantur, hi confuse & sine ordine misceantur, sicque fabrica oculi destruat.

V. Vomitus hemicraniam gravissimam comitatur . Id ex prægressis & stomachi structura satis innotescit . Ex nervis ab octava conjugatione oriundis , plexusque duos hinc & illinc efficientibus ventriculus habet , ut sensu exquisito etiam in statu naturali fruatur ; verum ex expositis superius recurrente gravi capitis dolore , nervi admodum tenduntur , ergo sensus stomachi exquisitior adhuc futurus quam in statu naturali , ac propterea ejus tunica nervea levi de causa irritanda , qua irritatione liquidum spirituosum uberius ad membranam ejus carneam , ceterasque potentias vomitum producentes influit , hinc fit ut ægri assumpta qualibet , liquida vel solida ferre minime possint , sed ea illico vomant , ita quæcumque aut in ipso stomacho secreta vel ad ipsum confluentia , moleste eundem afficiunt , ac vomitu rejiciuntur . Inde recurrente hemicrania frequens sæpe est materiæ biliosæ vomitus .

VI. Si dolor Capitis internus & vehemens fuerit , tremorem ac stuporem partium parit . Quoniam dolor Capitis internus membranarum cerebri morbus est , in quo ipsæ eo magis distrahuntur , quo dolor vehementior est , vehementi igitur facto dolore Capitis membranæ cerebri admodum distrahendæ ; verum meninges tantopere distrahi non possunt quin molem cerebri subjectam ac nervorum origines comprimant , qua forti compressione fit ut liquidum spirituum per angustas nervorum origines parcius ad partes influat , unde earum stupor ac tremor accidet . Verum non præpeditur tantum liquidi spirituosi influxus , sed sanguinis motus hac vehemente pressione in cerebro retardatur , unde paulatim ejusdem infarctus producitur , ex quo fit ut vehemens Capitis dolor apoplexiam , affectus soporosos aut graves Capitis morbos sæpe antecedit .

D I A G N O S I S .

DOLOR Capitis solo ægri relatu noscitur . Eodem quoque modo patent ejusdem differentix , ita & variæ do-

dolorum species quos ægri sentiunt. Hoc interim præcipue notandum an dolor internus vel externus sit, cum id ægri relatu Medicus assequi nequeat. Ait Galenus interiores solum dolores Capitis ad radices usque oculorum pertingere. Verum pericranii continuitate fit ut externus quoque dolor huc pertingat dum vehemens & partes Capitis anteriores afficit; melius ergo uterque dignoscitur Capitis compressione, nam dolor si externus sit aut mitescit vel intenditur, secus vero si internus fuerit, cum ossa calvariae menyngum compressionem impediunt.

Signa causarum ex antecedentibus, comitantibus, ac doloris specie petuntur. Si ictus, concussio, aut gravis contusio Capitis dolorem præcesserit, sanguinis hærentia vel partis affectæ inflammatio indicatur; si aeris frigidioris contactus, si cruditates acidæ, si morbi sanguinem inspissantes dolorem Capitis antecesserint, sanguinem in Capite hære, membranas distrahere manifestum est. Si ciborum nimia quantitas, si evacuationes consuetæ suppressæ eum antecedant, aucta humorum quantitas vasa Capitis replens significatur. Dum rubet facies, corpus æstuat & æger siti ac febre corripitur, membranas cerebri sanguine rarefcenti distrahi indicium est. Caput secundo affici demonstrant morbi aliarum partium dolorem Capitis antecedentes, sic morbi uteri, viscerum abdominalium inflatio vel inflammatio, læsa ciborum digestio quæ dolorem Capitis antecedunt, cum symptomatium esse significant.

Sed & doloris species causas quoque doloris indicant, sic dolor continuus & sine intermissione affligens aut suppurationem aut cariem, aut vermes aut calculos & similia in capite latitantia arguit. Dolor vero lancinans sæpius inflammationis comes est, ita & perterebrans qui humores in vasa validius impetentes, eorumque continuitatem solventes significat, ita & clavus seu dolor ille in una minimaque Capitis parte fixus inflammationem gravem & vehementem arguit, in suppuratum sæpius abeuntem, unde ulcus vel caries

ries nascitur. Hemicrania vero sicut & universalis Capitis dolor, quoniam per periodos recurrunt, retardatum aut interceptum in Capite sanguinis motum demonstrant, demum ægri temperies ad notitiam causarum plurimum facit, sic biliosi sanguinem siccum, pituitosi crassum & aquosum habent, qui ideo facile in capite hæere potest.

P R O G N O S I S.

DOLOR Capitis per periodos recurrens omni ut plurimum caret periculo, non ita continuus, cujus causa continuo præsens Caput graviter afficit, unde plures subsequuntur Capitis morbi. Rursus quo dolor vehementior, eo gravior affectus, quo vehementiora symptomata, eo peior; vehemens ac continuus Capitis dolor hæmorrhagia narium sæpe solvitur, ita & tumore parotidum vel glandularum quæ sunt Capiti vicinæ. Semper erysipelas hujus partis antecedit, eoque foras erumpente mitescit vel penitus cessat.

Ex Hippocrate „ quibus per febres urinæ turbatae „ quales jumentorum, iis dolor Capitis vel adest, vel „ aderit. “ Quia tales urinæ sanguinem partibus ad fluendum non idoneis factum indicant; hinc ejusdem in Capite hærentia. Rursus ex eodem „ qui valentes „ doloribus Capitis repente corripiuntur & protinus „ mutifunt & stertunt, intra septem dies pereunt nisi „ febris eos prehenderit. „ Subitus ille doloris insultus viscidam materiam vasa cerebri obstruentem ac infarciientem indicat. Quapropter nisi febris accendatur, quæ viscidam materiam atterat & consumat apoplexia invadit. Item quibus Cephalalgia aurium tinnitus sine febre & simul vertigo tenebrosa incidit, & tarditas vocis & manuum stupor, hos vel apoplecticos vel epilepticos vel etiam lethargicos fore nutus est. Hujus pronunciati necessitas ex superioribus patet, hæ enim omnes affectiones indicant copiam viscidæ materiæ in Capite colligi, a qua cerebrum premitur aut
in-

infarcitur ; deest autem febris quæ eam absumat , si dolor Capitis vehemens & continuus fuerit cum febre acuta , & in principio signum aliquod perniciosum apparuerit , cerebri substantiam inflammata , ac dein suppuratam conjice .

Qui in doloribus Capitis æruginosa vomunt , ii in febres deliras incidunt , bilis enim exaltatæ & quasi adustæ portio in massam sanguinis traducta febrem ac dein delirium accendit .

Demum dolor Capitis vehemens & assiduus qui nullis præsiidiis cedit , graves futuros Capitis affectus prælagit .

CURATIO.

DOLOR Capitis symptomaticus seu qui alterum sequitur affectum , peculiarem ut plurimum curationem non exposcit , sed primario curato affectu , is evanescit , & saburram in stomacho nidulantem aut æstum humorum nimium Capitis vasa infarcientem significat . Dolor continuus curatu non facilis est cum majus Capitis vitium supponat , sæpeque a causa inextinguibili oriatur ut a verme , calculosa concretione , ulcere , carie & suppuratione partium Capitis , quæ cuncta arte nulla vel salubri pharmaco vinci possunt .

Idcirco agamus de curatione doloris periodici , qui per intervalla certa recurrens vitium humorum per intervalla recurrentem significat . Quoniam vero superius expositum est , dolorem Capitis a præpedito per vasa ejusdem humorum circuitu , sæpe sæpius produci , idcirco ad causas hunc motum circulaem retardantes curatio dirigenda . Et quidem si præpeditæ consuetæ evacuationes plethoram inducentes dolorem Capitis pariant , hæc remediis convenientibus restituendæ ac venæ sectione aliisque evacuantibus , incidenda ac minuenda humorum massa . Si ea quæ excernenda sunt retineantur , & cacochymia inducatur sanguisque naturalem fluiditatem amittat , corrigenda humorum crasis , sucqi
su-

superflui evacuandi sunt resicatoriorum, setaceorum aut fontanellæ ope, quæ in dolore Capitis sanando tantæ sunt quandoque virtutis, ut dolor qui pluribus obstiterat remediis, hoc evacuantium genere sæpe fuerit sanatus.

Verum quoniam sanguis crassitie nimia fruens vel æstu nimio aut siccitate donatus vasa Capitis sæpius replet & infarcit, ad has quoque causas dirigenda potissimum doloris Capitis curatio; attendendum tamen duo esse curationis tempora in paroxismo & extra. Dum dolor afficit, diæta sit tenuis, & si dolor gravior sit vena secanda in brachio, pede, collo etiam; si dolor & gravior & pertinacior cum Capitis gravitate conjunctus fuerit, clyster injiciendus, laudanum quoque propinandum, & si dolor his non remittatur, videndum an saburra in stomacho copiose lateat, nam sæpe vomitorio propinato tollitur, verum si pertinacior fuerit & vires ægrotantis venæ sectionem non permittunt, hirudines temporibus applicandæ, quæ vires ægri non prostant & infarctum vasorum Capitis quandoque tuto tollunt. Antiqui venam frontis *præparatam* dictam aperiebant, hæc cum sit minoris amplitudinis quam venæ brachii vel pedis, minorem quoque sanguinis copiam fundit. Unde vasa Capitis paulatim absque collapsus periculo deplentur. Verum hæc in dolore Capitis externo locum tantum habent.

Paroxismo doloris finito, diæta fortis præscribenda; æger ab acidis, crassis, flatulentibus cibis se abstineat, se exerceat ambulatione, curru, rhæda, equitatione & similibus, aeri frigido, humidoque non se exponat, dein purgatio sic celebrabitur.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. cont. & tart. solub. an. ℥. j. summit. absynth. p. j. coq. in decoct. polipod. ℥. vj. in colat. & express. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. add. tart. stibiat. solubr. g. v. f. potio.

Dein seq. paretur juscul. per aliquot dies sumendum:

℞. Radic. brusç. ering. cichor. & ap. silvestr. an. ℥. j. limatur. ferr. in nod. susp. ℥. j. rh. cont. in nod.

nod. pariter susp. ℥. ij. coq. per hōr. in juscul.
 carn. vitul. sub fin. coct. add. fol. borag. bugloss.
 & agrimon. ex omnibus m. j. fol. chærefol. &
 flor. cordial. an. p. j. fol. betonic. n. iv. col. &
 expr. f. juscul.

Ufus jusculorum erit per x. dies quibus elapsis iterabi-
 tur purgatio sine emetico ac dein seq. præscribetur
 opiata

℥. Croc. mart. aper. ℥. ss. senn. mund. & rh. pul-
 verat. an. ℥. ij. antimon. diaphor. & sal. tamarisc.
 an. ℥. j. ss. aquil. alb. jalap. & diagred. an. ℥. j. cin-
 namom. sal. ammon. resin. scammon. & extract.
 hellebor. an. ℥. ij. redig. omnia in pulv. & s. q.
 syrūp. flor. persic. f. op. ad ℥. ij. sumenda superbi-
 bendo juscul. pull. fol. cichor. & betonic. alterat.

& deambulando per aliquod tempus ut mos est,
 Finito opiatae tempore ac iterata purgatione, æger
 aquas thermales potabit, iisque caput irrigabitur, ac
 in eis balneabitur aliquoties, quibus factis jacula can-
 crorum fluviat: per dies xx. præscribenda, ut major
 massæ sanguinis fluiditas promoveatur, quæ per ali-
 quot annos Vere aut Autumno cum eodem ordine re-
 petentur.

Si Æstus humorum nimius aut eorum siccitas &
 vasorum excorugatio dolorem Capitis pariant, in pa-
 roxysmo magis diluere, sanguinem sæpius mittere, ac
 narcoticis uti oportet, a vesicatoriis, cauterio poten-
 tiali, setaccisve aliisve stimulantibus se abstinere satius
 est; cum hæc humorum motum intendunt sanguinem-
 que fervidiorem efficiant, extra paroxysmum diæta præ-
 scribetur humectans, refriger. cibi seligantur humidis ac
 balsamicis partibus fæti, dein remedia sequenti ordine
 præscribentur. Purgatio sic celebrabitur:

℥. Senn. mund. ℥. ij. tart. solub. ℥. j. semin. lin.
 p. ij. coq. in aq. font. ℥. xvj. sub fin. coct. add.
 medull. cass. recent. e cann. extract. ℥. j. in co-
 lat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. f. potio
 pro duplici dosi:

Celebrata purgatione æger per dies xii. balneo aquæ tepidæ utetur, ab exitu balnei haustum feri lactis e lacte vaccino extracti ovi albumine clarificati, ac saccharo cand. edulcorat. sumet; dein iterum celebrata purgatione lacte asinino per mensem utetur. Ne autem lac in stomacho ace scat sequens parabitur opiata ter in hebdomada ad ℥. ij. sexo sumenda:

℥. Conserv. rosar. & fructuum cynobast. an. ℥. ℞. corall. rubr. præparat. & ocul. cancr. fluviat. an. ℥. ij. antimon. diaphor. & corn. cerv. præp. an. ℥. j. cum s. q. syr. de ros. sicc. f. op. ad usum.

Æstuante calore seq. parabitur juscul pulli refrigerans:

℥. Pull, junior. exenter. cujus venter implebitur hord. mund. m. j. femin. quatuor frigid. mund. ℥. ℞. femin papav. alb. ℥. ij. coq. post despumationem in aq. font. per hor. tres sub finem coct. add. fol. borrag. & cichor. sativ. an. m. ℞. col. & expr. f. juscul.

Finito jusculorum usu ac iterata purgatione balnea iterum sumet, quibus succedet potus aquarum acidularum, ut Lodoventium, Camarescentium, vel Vallenium, nihil enim hoc potu præstantius, tum ad vasa humectandum, quam massam sanguinis diluendam atque fluxiliorem faciendam, immo iterandus earum potus ut præstantior sit effectus. Ac tandem redeunte mitiori anni tempestate, idest autumno, lac asinum per aliquot menses præscribendum. Quæ aliquoties repetita dolorem Capitis aut jugulant vel mitiores ac rariores ejusdem paroxysmos efficiunt.

Verum quoniam dolor Capitis tam dire aliquando sævit ut sit suspicio partem affectam in suppuratum abire, quæri potest utrum in dolore externo pars cultro secanda, & in interno an calvaria terebranda.

Dolor dum externus est, derafo Capite observandum an tumor aliquis appareat, & si quis sit, aperiendus est tumor ut primum signa suppurationis apparent, ne pus ossa Capitis subjecta rodant. Si internus fuerit, nisi ictus, contusio gravis aut vulnus alte pene-

DE MORBIS CAPITIS. 19

netrans præcesserint, tutum non videtur calvariam trebrare, cum vix causa doloris hac operatione sit manifestanda. Plures tamen Auctores referunt se hac methodo intolerabiles Capitis dolores sanasse, cum aliunde nulla labes ex ea cerebro accidat, verum tamen quia æger vix hanc operationem pati velit, nisi superius memorata præcesserint, hoc quoque fit ut fere nunquam adhibeatur. Attamen si dolor fixus, continuus & maximus sit, hac operatione uti conveniens mihi videtur, ac potissimum si signa tumoris inflammatorii præcesserint, uti calor partis affectæ maximus, dolor lancinans, æstus febrilis vehemens. Hac enim methodo humores corrupti & suppurati ejiciuntur, & partis affectæ vitium propriis remediis corrigi potest, ni tumor in suppuratum conversus in propria cerebri substantia sedem habeat, nam tunc nec operatione, neque quovis alio auxilio mors præcaveri potest.

CAPUT II.

De Apoplexia.

APOPLEXIA definitur sensus omnis motusque voluntarii privatio superstate pulsu cum respiratione plerumque difficili, & partium laxitate.

Ratione vehementiæ dividitur in fortem & minus fortem, ratione causæ in pituitosam & sanguineam, idiopathicam, & symptomaticam.

CAUSÆ.

CAUSA proxima apoplexiæ est laxitas sensorii communis nervorumque præsertim e cerebro nascentium, ab æquali & maximo cerebri infarctu oriunda, is enim infarctus a magnopere præpedito & intra cerebrum perturbato humorum circuitu nascitur, cujus causæ commode ad tria capita reduci possunt, nempe ad humorum vitium, cerebri labem, ac demum læsam po-

lentiam humorum circuitum per cerebrum promoventem.

I. Si humores crassiores, viscidiores sint, si minus fluxiles ad cerebrum pellantur, si succi pravi, parumque fluxiles in sanguinis massa regurgitent, ejusque nativam fluxilitatem imminuant; tunc humores per meandros mollis visceris lente provoluti subsistent, unde infarctus nascetur. Humores vero inspissant cruditates acidæ, frigidior victus humidiorque; frigus intempestive passum, animi pathemata varia, ut metus & tristitia. Succos pravos, parum fluxiles sanguinis massæ suggerunt evacuationes criticæ aut consuetæ suppressæ, ut diarrhæa suppressa, cohibita insensibilis transpiratio; præpedita urinæ excretio, quibus magna pravorum succorum fit in sanguine congestio, ejusque fluxilitas non parum alteratur. His addi possunt arthritides, erysipelas, herpes, ceteraque exanthemata cutem defædantia, quorum materia repulsa intus ac intra cerebrum humorum circuitu intrusa ipsius infarctum producit. (a) Rursus si humores ad cerebrum majori copia appellant, quam ex ipso derivari possunt, ex eo quoque facile nascetur infarctus. Appellent autem uberius propter plethoram, hæmorrhagias; aliasque sanguinis evacuationes intempestive suppressas, aut præpeditam humorum in partibus infimis distributionem, sic uterus tumidus, inflata intestina, ramos aortæ descendentes comprimant sanguinem ad cerebrum uberius determinant; & aliquando apoplexiam pariunt, item venæ sanguinem a Capite reducentes minus patientes apoplexiæ causæ esse possunt, cum arteriæ plus sanguinis ad Caput devehant, quam a venis ad cor

re-

(a) Reflexus materiæ arthriticæ & exanthematicæ non solum infarctum vasorum producit, sed etiam acri & purgante sali fibras vellicat, spasmos inducit, qui spasmi sanguinis circuitum interturbando congestionibus & extravasationibus, tum lymphaticis, tum sanguineis viscera disponunt; unde sæpe a podagra retro pulsa nascuntur apoplexiæ.

reducatur . Tandem si sanguis subito æstuet , ejusque circuitus præter modum acceleretur , celerius ad cerebrum ruet unde infarctus nascetur , quia cerebri vasa mollia nimis flexibilia pari celeritate , qua sanguinem accipiunt , expellere non possunt . Sic ira vehemens & quasi in furorem conversa , æstus febrilis nimius cerebrum sanguine infarciendo apoplexiæ natales præbent . His narcotica adjungi possunt , quæ nimia dosi exhibita sanguinis circuitum in cerebro retardando ipsum infarciunt .

II. Labes cerebri varia humorum motus non parum in ipso retardent ; sic glandulæ tumefactæ , tumores varii adnati in ejus cortice , meditullio , aliisque partibus internis , polyposæ concretiones in ipsius sinibus genitæ , aut sanguinis grumi ibi inhærentes ; aneurismata demum , varices , hydatides , sanguinis circuitum retardando infarctum efficiunt ; idem multo facilius adhuc præstant vulnera alte in cerebrum penetrantia & sanguinem in ipsum effudentia . Dico vulnera alte in cerebrum penetrantia , qua non paucis exemplis constat , ac imprimis observatione nuperrime in ephemeridibus relata substantiam cerebri corticalem fauciatam fuisse ægro ab apoplexia immuni ac perfecte sanato . Demum infarctus cerebri accidere poterit si ipsum mollius sit quam solito more aut figuram vitiosam a nativitate obtinuerit , quia hæc circulari humorum motui magnopere nocent , hæc tamen vitia cerebri , si solum vulnus alte penetrans excipias , infarctum per se & sine humorum vitio fere nunquam producant .

III. Si potentia sanguinis circuitum per cerebrum promovens debilis sit & infirma evadat , mox infarctus cerebri producet , quoniam substantia cerebri mollis , multumque flaccida , vasis diversæ generis inflexis , ut plurimum intortis componitur , lentus atque difficilis esset humorum per cerebrum circuitus , nisi potentia quadam a natura provisum fuisset , qua compressa cerebri mole humores ad fluxum cogerentur .

In hunc finem cerebrum dura menynge obtegitur, quod non solum veli instar tegit, sed fibris constans musculosis motu sistaltico fruens totam cerebri molem alternis vicibus comprimit, ac humores per arterias carotides delatos e molli viscere exprimit, ut ea proportionem per venas reducantur, qua per arterias ad cerebrum appellant: imminuta ac debilitata potentia cerebri infarctum cito futurum quis non videt; oscillationes vero duræ menyngis impediunt præpedita humorum per duram menyngem distributio, ut si ipsi crassiores sint quam per vasa menyngis provolvi possint; sanguis aliive humores super ipsam effusi; portio quædam cranii depressa propter ictum, vulnus, aut contusionem Capitis, demum si dura menynx ad fortius oscillandum stimuletur, adeo ut in constanti contractione & quasi in statu tonico aliquandiu perseveret, tunc compressa cerebri mole vasa non satis patent, ut liber sit per ipsum humorum circuitus, hinc apoplexiæ dolores vehementes aliquando conjuncti sunt.

Causis jam recensitis impeditum sanguinis ad cerebrum appulsum addere possemus propter compressionem, obstructionem, aut sectionem arteriarum carotidum, cum totius cerebri collapsus atque nervorum laxitas sanguinis defectum absolute consequantur; verum hæc causa tametsi probabilis, vix ab Auctoribus enumeratur, cum nunquam ad apoplexiam inducendam contulisse observatum fuerit.

S Y M P T O M A T A.

QUANDOQUIDEM cerebrum domicilium est animæ, nec non liquidum nervos replens atque tendens e sanguine secernit, dato ejus infarctu, qualem jam exposuimus, nervos suo liquido destitui, animamque in ipso operari non posse necesse est; quoniam vero plura vasa sanguifera superficies cerebri obtinet, ex eo quoque fit ut substantia corticalis compressa nervorum liquidum vix e sanguine separare possit, nec non superior
ce-

cerebri pars pondere suo inferiorem comprimat, nervorum origines occludat, fibras vibratiles emporii coarctet, abbreviet, quæ sic breviores atque laxiores factæ ad vibrationes quibus destinantur edendas ineptæ evadunt, adeoque in apoplexia

I. Est privatio sensus omnis, quia fibræ emporii, nervique sensibus externis dicati ob laxitatem ad sensuum actiones exercendas ineptæ evadunt.

II. Deficit motus voluntarius, quia abolita sensatione nullus est in anima actus voluntatis, ergo neque ad ejus nutum muscoli contrahi possunt, rursus quoniam partes musculosæ, seu instrumenta motus voluntarii vigente apoplexia laxantur, tametsi anima imperaret, nulla tamen esset musculorum ob laxitatem contractio.

III. Pulsus & respiratio remanent, quia functiones illæ cum mechanicæ sint, sola partium dispositione conservari possunt, & quia adhuc vitales, seu animalis conservando maxime utiles, iis quoque sedulo prospexit natura, quo sane accidit ut nervis resectis cordi & instrumentis respirationis prospicientibus, animal tamen per diem & ultra vixisse non semel observatum sit. Tandem pulsus & respiratio in apoplexia vigent, quia nervi his functionibus famulantes ortum habent a cerebello, quod minus ipso cerebro instante apoplexia afficitur, tum ob sui structuram paulo firmiorem, cum præcipue dura menynge duplicata arctius cerebro cingitur, unde stagnatio humorum in ipso difficilior, respiratio naturalis non est, sed plerumque laboriosa, magna, difficilis ob sanguinis copiam intra pulmonis hærentis, cum stertore & ronchis exercetur, quia aer in thorace dilatato valide in fauces impulsus, ad cartilagineas laryngis laxas, depressas, nec satis dilatas alliditur.

IV. Partes laxæ debilesque evadunt, quia liquido nervorum defraudatæ naturalem tonum amittunt. Hinc minor oscillatio vasorum, hinc sanguis difficile & lente per capillamenta vasorum provolutus in majoribus

arteriis aggeritur, ex quo fit ut pulsus plerumque in apoplecticis intendatur.

V. Urina, fæces involuntarie excernuntur & cutis sudore ut plurimum perfunditur, quæ excretiones laxitatem & partium resolutionem consequuntur, nam relaxato & resoluto sphinctere tum ani, tum vesicæ urinariæ, materiæ quæ in recto sunt proprio pondere exeunt, & urina solo fluiditatis motu excernitur; pariter corpore reticulari laxato, glandulæ cutis miliares dictæ e sanguine stagnante sudorem hauriunt, & per ductus excretorios patentes copiose emittunt.

VI. Invadente apoplexia convulsivi fiunt motus ac epilepsia eam quandoque antecedit, quia infarctus cerebri gradatim factus propter inæqualem humorum distributionem inæqualis in principio est.

D I A G N O S I S.

APOPLEXIA sensus omnis, motusque voluntarii privatione, partium laxitate, pulsu superstite cum respiratione difficili dignoscitur, quasi somni profundi imago est, a quo æger nullo modo excuti potest; a caro & comate distinguitur, quia carotici & comatosi alte vociferati, puncti aut vehementer concussi expergefacti loquuntur. Per hæc quoque a lethargo differt apoplexia; ab epilepsia per motus spasmodicos; a catalepsi, quia membra catalepticorum suspensa detinentur, apoplecticorum vero laxa & debilia proprio pondere deprimuntur; tandem a syncope distinguitur pulsu & respiratione quæ supersunt. Apoplexiæ indicant magnitudinem pulsus præsertim & respiratio, si respiratio valida cum profundo stertore, spuma circa os viscida copiosaque, si pulsus debilis intermittens fere nullus cum partium externarum refrigeratione, sudore tenui guttatim excreto frigidiusculo, facie tumida, decolore, livida, fortissima indicatur apoplexia. Si hæc minus vehementia & mitiora sint, si pulsus & respira-

tio ad naturalem statum magis accedant, fortis minus appellatur.

Apoplexia idiopathica a causa, ex his quæ paroxysmum antecedunt deducenda cognoscitur; vulnus, ictus, aut contusio Capitis apoplexiam semper idiopathicam pariunt. Hæc quoque idiopathica indicatur, quam dolor Capitis pertinax, tinnitus aurium, Capitis gravitas, visus obtenebratio, difficile operationum animæ exercitium, lapsus memoriæ, ad somnum præternaturalis propensio, tremor membrorum antecedunt, quia hæc sanguinem in Capite hærentem ac difficile pervolutum significant.

Apoplexia symptomatrica dignoscitur, dum crapula, nausea, vomitus borborigmi, dolor colicus intestinorum, diarrhæa suppressa, & præpedita urinæ excretio eam antecedunt.

Pituitosa a sanguinea concomitantibus, nec non ægri temperie cognita distinguitur. Dum ægri faciem habent pallidam, subtumidam, pulsum parvum, extrema refrigerata & humido temperamento ac pituitoso gaudent, apoplexia pituitosa dicitur. Sanguineam vero ostendunt rubor faciei, calor totius corporis habitus, pulsus præternaturam intensus, temperies demum plethorica, sanguinea.

Signa causarum cognitu difficilia sunt, nisi causæ externæ & pro-catharticæ fuerint, aut apoplexia symptomatrice producta. Quo enim signo tumores, concretiones, aneurismata, varices, aliaque intra cerebrum genita certo dignosci possunt?

PROGNOSIS.

APOPLEXIA est affectus acutus, periculosus, sæpe lethalis, quia sedem habet in parte principe vitæ conservandæ necessaria. Hujus prognosis diversa institui potest ratione vehementiæ seu magnitudinis symptomatum, causæ eam producentis, ac demum ætatis, temperiei ægrotantis. Juxta Hippocratem apoplexiæ
for-

fortis cura impossibilis. Hæc satis indicatur respiratio-
ne valida cum profundo stertore, spuma circa os co-
piofa, sudore tenui guttatim stillante frigidiusculo.
Levis seu minus fortis, ex levitate symptomatum ab-
sentiaque illorum dictorum discernitur. Idiopathica pe-
riculosior existimatur symptomatica propter labem &
vitium cerebri, similiter quæ vulnere, ictui, vel gra-
vi contusioni Capitis succedit, sæpe gravior est illa
quæ a causa interna producitur, quia cerebrum pluri-
bus afficitur simul ac fauciatur locis, tum quia hæ
causæ humorum effusionem in ipso efficiunt, quæ apo-
plexiam fortissimam & nullo modo sanabilem produ-
cunt. Porro sanguinea pituitosa facilius excuti solet.
Tandem senes, pituitosi, infirmi, aut ex morbo con-
valescentes plus periclitantur juvenibus, sanguineis,
robustis, ac ante insultum valentibus. Febris ingruens
non semper emolumentum affert, (a) paralyfim, stu-
porem, ac fatuitatem post se relinquit, dum vigente
insultu fibræ emporii ac nervorum origines adeo la-
xantur, ut sanata etiam apoplexia debitam tensionem
adipisci non possint.

C U R A T I O.

QUANDOQUIDEM curatio apoplexiæ ad causam in-
farctum cerebri producentem est dirigenda, idcirco ob
causarum multiplicitem, multiplex quoque eam cu-
randi methodus. Adeoque si a Capitis vulnere, ictu,
aut contusione producta fuerit, ei mederi oportet tre-
pano quo humores in Capite fusi aut pars cranii de-
pressa menyngum motus sistalticos impediencia aufe-
rantur. Si vero a causa interna seu humorum vitio
procedat, hoc cognoscendum est vitium, cum huc di-

(a) Quod monet Duretus in Commentar. in coac. præno-
tiones pag. 356. edit. ultim. cum dicit de verbis hisce Hip-
pocratis *in apoplecticis febris exorta morbum exolvit*, quod
non sint hippocraticæ veritatis.

rigenda sit curatio ut emendetur ; peccant autem humores, aut nimia crassitie, aut motu nimio expansionis, aut quantitate aucta. Si crassa constitutio sanguinis apoplexiam pariat, quod a pulsus tarditate, depressione, debilitate, faciei pallore, labiorum livore, corporis habitus frigiditate, nec non oppressione maxima quæ fortem apoplexiam significant, indicatur, parce oportet sanguinem mittere, ipsum vero magis excitare atque commovere volatilibus, spirituosus, qualia sunt lilium paracelsi, guttæ anglicanæ, theriaca vetus, aqua theriacalis, confectio alkermes, quibus adjungere oportet ea quæ partes externas irritant, atque potenter vellicant, ut pulveres sternutatorii ex helleboro albo, pipere nigro, pirethro, euphorbio quoque si necesse sit ; similiter pilorum avulsiones, corporis contusio, conclamatio, calidorum applicatio, nam observant nonnulli Auctores sartaginem igne candentem Capiti approximatum apoplexiæ symptomata minuisse, quibus cucurbitas scarrificatas adjungere oportet. Quoniam vero sanguis hanc visciditatem adipiscitur ut plurimum a cruditatibus e stomacho & intestinis ad vasa sanguinea delatis, idcirco ab emeticis, purgantibus atque remediis volatilibus & sanguinem commoventibus, tunc inchoanda est curatio apoplexiæ, quibus succedat phlebotomia in brachio, pede, aut jugulo celebrata, ubi primum motus humorum augeri atque intendi videbitur. Idcirco paretur statim potio seq.

℞. Vin. emet. ℥. iiij. cap. statim.

Paretur eodem tempore potio cardiaca, qua æger cochleatim utetur, aut sumat lilium paracelsi vel quodvis aliud spirituosum liquidum convenienti dosi ; ut commotis humoribus, cerebrum se exoneret, & irritationem emetici sentire possit, quem in finem cucurbitæ scarrificatæ, ceteraque remedia externa supra laudata simul sunt adhibenda, ubique sanguis commovetur & paulo magis intenditur pulsus, secunda est vena in talo ad revellendum e Capite sanguinem, tum quia caliditate aquæ sanguis e vena effluet, statim

tim a venæ sectione æger capiat dosim potionis sequentis :

℞. Senn. mund. ℥. ℞. rhab. cont. sal. tart. an. ℥. j. coq. in aq. font. ad ℥. xij. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. iij. electuar. diacarth. ℥. ℞. f. potio pro duplici dosi.

Assumpta dosi potionis, continuetur usus cardiacorum & remediorum volatiliū, quæ si irrita fuerint, nullaue succedat evacuatio, seq. injiciatur enema :

℞. Decoct. clyster. comm. ℥. viij. dissolv. benedict. laxat. & catholic. opt. an. ℥. j. ℞. vin. emet. turb. ℥. iv. f. enem. statim injiciend.

Si aliqua succedat evacuatio, rejecto clystere, altera dosi potionis purgantis adhibeatur, si vero nulla, & æger oppressus maxime stertat, faciem habeat decolorem, pulsum languidum, frigeant extremitates, secundæ dosi purgationis adde vini emet. turbid. ℥. ij. nec non continuetur usus medicamentorum volatiliū & spirituosorum, tundatur vena jugularis, quia grumi sanguinis in sinibus cerebri aut principio jugularium hærentes circuitum sanguinis in cerebro sistunt atque emeticorum & purgantium effectum impediunt, his succedant pulvis algarot ad g. x. exhibendus, nec non clyster ex decoctione tabaci paretur, quæ si morbum non imminuant, de salute ægri conclamatum est.

Si vero sanguis rarefcens & cum impetu ad cerebrum ruens infarctum promoveat, quod dignoscitur rubore faciei, pulsu magno, celeri & calido, calore partium, nec non sudore e fronte, facie, parte thoracis antica emanante, inchoanda curatio a venæ sectione in brachio celebrata etiam larga manu. Sequens statim clyster injiciatur :

℞. Decoct. clyst. comm. ℔. j. dissolv. catholic. & vin. emet. turbid. an. ℥. ij. cap. statim.

Clystere rejecto aperiatur saphena & brevi post paretur sequens potio purgans, ut materiæ a primis viis sanguini suppeditatæ ejus rarefactionem foventes expurgentur :

℞. Vin.

℞. Vin. emet. ℥. ij. cap. statim superbibendo portionem seq.

℞. Senn. mund. ℥. ℞. rhabarb. cont. ℥. j. tart. solub. ℥. ij. summit. absynth. p. ij. coq. in aq. font. ad ℥. xij. in colat. diff. mann. calabr. ℥. iij. f. portio pro duplici dosi.

Cardiacis & spirituosus parcius est insistendum quam in alia apoplexiæ specie, quædam tamen adhiberi possunt, tum ad præcavendum ne sanguis hærens in cerebro grumescat, tum ad causam incidendam quæ sanguinis rarefactionem producit, exhibita purgatione, nec non succedente evacuatione; si non minuatur aut tollatur cerebri infarctus, vena iterum aperiatur cum quidquam timendum non sit, in hac apoplexiæ specie a venæ sectione sæpius celebrata, præsertim si æger fuerit juvenis sanguinolentus, & temperamento sanguineo donatus sit; dato aliquo intervallo, dosi altera medicaminis purgantis exhibeatur; cum succedente evacuatione humorum motus minuitur & sanguis fit fluidior, idcirco huic insistendum, ne ingravescente dein cerebri infarctu morbus quoque ingravescat, paretur sequens potio purgans:

℞. Senn. mund. ℥. j. semin coriandr. fol. scord. & absynth. min. an. p. j. coq. in aq. font. ℔. j. ℞. col. & expr. pro triplici dosi tertia qualibet hora sumenda.

Si hæc ptisana purgans anum non sufficienter moveat, addatur uni aut alteri dosi mann. calabr. ℥. ij. aut jalap. pulver. ad g. x. vel xij. dum hæc administrantur remedia iuscula sunt exhibenda ægrotanti, ne respirationis defectu, aut evacuationum copia vires penitus frangantur, hisque insistendum donec morbus radicitus fuerit debellatus.

Restituto sensus ac motus exercitio insistere adhuc oportet medicamentis evacuantibus, nec cura apoplexiæ soli naturæ committenda. In hunc finem una die ab ultima purgatione prolapsa, iterum celebranda est purgatio etiam pluribus dosibus ut supra, quibus ita gestis,

stis, videndum an pars quædam paralytica sit; sæpe enim fit ut paralytis curatæ apoplexiæ succedat, tunc medicaminibus calidis atque spirituosus pars affecta est inungenda, ut oleo laurino, lateritio, therebentinæ, aqua Reg. Hungar. aliisque similibus, quibus est anteponendus usus aquarum thermalium, ad quas quam citius æger mittendus est. Verum si præ virium debilitate his uti minime possit, aut quia anni tempestas rigidior earum usum non permittit, iterata purgatione paretur opiata sequens:

℞. Croc. mart. aper. ror. maj. præp. ℥. ℞. senn. mund. & rhabarb. pulver. an. ℥. ij. antimoni. diaphor. sal. tamarix. & theriac. veter. an. ℥. j. ℞. sal. ammon. jalap. & sæcul. irid. an. ℥. j. resin. scammon. extract. helleb. nigr. an. ℥. ij. redig. omnia in pulver. & cum s. q. syr. ros. pallid. f. op. ℥. ij. sumend. superbibendo juscul. pull. aut carn. vitul. fol. meliss. alterat.

Celebrata purgatione mittatur æger ad aquas thermales, quæ tutissimum sunt remedium in hac specie paralytis; attamen si penitus non curetur, cetera inferiorius proponenda sunt quæ illis hominibus qui infelicitè paralyti laborant.

ADDITIO EDITORIS.

APOPLEXIA aliquando invadit post iram vehementem, nimis meditativam lectionem, aut chartarum pictarum per seras noctes assiduam tractationem; & præsertim temperamenta quæ propter bilem acrem & fervidam, sanguinem æstuantem & siccum in venis foveant: his vero circa mochlica purgantia cautus esse debet Medicus; in primo enim casu propter spirituum expansionem nimiam, effrænatumque cursum, quibus jungitur musculorum extremitatum contractio valida & repetita, sanguis cerebrum impetuose appellit, dum difficiliter a venis excipitur, unde vasorum ingurgitatio & nervorum compressio; in aliis vero, assi-

assidua librorum evolutio, magis tamen pictaru chartarum tractatio, sanguinem exsiccando, rore orbant lymphatico nervosque ad spasmos facile suscipiendos disponunt & tendunt, & inde levi de causa, congestiones in cerebro oriuntur, facile in apoplexiam transiuntur, & frequentius adhuc, si venus, gula & liquorum ardentium abusus, vitium intendant: in his igitur casibus sedula inquisitione cognoscendis, per venæ sectiones in brachio, pede, & jugulari repetitas opem ferat Medicus, ptisanis laxantibus cum cassia, tamarindis, fenna & rore calabrino, largo potu exhibitis acrimoniam biliosam & instantem foras eliminat, acriora enim purgantia tunc sanguinem magis exagitant & nervis tensis, irritatis, crispationes, corrugationes, humorum circuitum turbantes & prohibentes determinant, quod nos vidimus in litterato quodam, post insultum levem apoplecticum, cui unica celebrata venæ sectione, purgans acre fuit exhibitum, vix operato remedio in hemiplegiam gravem incidit, quæ venæ sectione, diluentibus & incisivis, non omnino equidem fuit sanata, sed magnopere allevata.

Notandum circa hunc casum, quod ante satis dilutam, incisam & alteratam sanguinis massam, ad thermas invito consilio profecit æger, quæ nullius omnino fuere auxilii; thermæ enim quantum phlegmaticis & pituitosis profunt, tantum æstuantibus; siccis & melancholicis sæpe nocent; nisi summa in illis adhibendis cautela admoveatur, quod obiter monemus.

In illis apoplexiæ speciebus, quod diximus de morchlicis, item dicendum de emeticis & magis de fortioribus; emetica enim etsi in infarctu cerebri a sanguine lento aut lymphâ viscida & pituitosa, mira semper præstent, in hisce casibus, ubi sanguis sale acri & pungente membranas vellicat, dum partes sulphureæ, ardentes, æstuosæ eas distendunt, emetica motum nimium imprimendo solidis, vim liquorum effrenatam augendo, vasorum solutiones aut infarctus inducunt.

Verum post vasorum venæ sectionis ope, convenientem depletionem, si post epulas lautiores insultus evadat, grana aliquot ypekakuanæ sunt exhibenda, cujus post effectum ptisanna laxans exhibebitur, itere-
tur etiam venæ sectio si sint nimix adhuc humorum concitationis signa.

His præmissis ad discutientia, incisiva, & hume-
stantia deveniendum, inter quæ flores sambuci, her-
bæ cichoracæ, pimpinella, buglossum, lactucæ chæ-
refolium, flores hyperici, sub forma jusculorum, apo-
zematum, serum lactis, lac asininum, pulveris mil-
lepedum martialium minimæ doses, primum locum
obtinent, & votis medentium feliciter respondent;
dum volatilia, spirituosæ & activa remedia, in aliis
apoplexiæ speciebus inducta, certo & cito nocent; ab
iis intempestive adhibitis apoplexiæ insultum levem,
in epilepsiam tandem lethalem, degenerasse vidimus.

Si vero apoplexia ab herpetum, pruriginosi affectus,
podagrici aut erysipelatici, delitescentiis producat,ur,
tunc serio attendendum ad morbum primarium & æ-
gri temperamentum, nunquam enim sanabitur insul-
tus apoplecticus, nisi felici arte foras amandetur ma-
teria morbifica in cerebrum retro pulsa: quem ad fi-
nem, juxta ægri pulsum & vires vasa sunt deplenda;
si pravi succi in stomacho lateant, vomitu expurgan-
da, & postea per cucurbitulas, vesicatoria, frictiones,
cataplasmata acria parti præcedenter affectæ affectus
primarii restitutio tentabitur, dum interius diluentia
& diaphoretica exhibentur; nisi enim cito succurra-
tur, de ægro mox conclamatum est.

CAPUT III.

De Cara.

CARUS sive apoplexia minor definitur, sopor profundus & præternaturalis, a quo excitatus æger oculos aperit, puncta membra retrahit, & non respondet interrogatis ac mox in somnum relabitur, vere somni naturalis imago. Jacet enim Caroticus oculis clausis adinstar dormientium, libere & sine stertore respirans, sed non nisi difficile e somno excutitur; alte enim vociferandus, valide concutiendus, aut acriter pungendus.

Carus dividitur in *primarium* & *secundarium* seu *symptomaticum*. *Primarius* absque altero præcedente morbo invadit, *secundarius* morbi alterius, ut febris malignæ, putridæ, alteriusve speciei *symptoma* est.

Quandoquidem carus apoplexia remissior est, fiet ergo a laxitate remissiori fibrarum emporii atque nervorum, quam minor infarctus cerebri producit, ex quibus manifestum est humorum circuitum per cerebrum paulo liberiores esse in caro quam in apoplexia, ac per consequens liquidum nervorum, paulo uberior in cortice cerebri discernendum; unde paulo major fibrarum nervearum repletio, unde minor nervorum laxitas in caro, quam in apoplexia.

CAUSÆ.

CARUM remote producant causæ omnes, quæ superius, dum de apoplexia, recensitæ fuerunt, sed remissius agentes, adeoque ad tria reduci possunt capita, ut eodem loco dictum est. Ex his frequentius hunc affectum producant decubitus in locis humidis, aeris constitutio humida, & pluviosa animi pathemata diu afficientia, ac imprimis cruditates acidæ post coctionem læsam in primis viis genitæ propter usum

C

acc-

acetariorum, fructuum immaturorum, aliorumque simi-
lium chylum crudum & viscidum efficientium, quo
sanguis inspissatus lente per cerebrum circulatur.

Iis narcotica adjunguntur, quæ majori dosi exhibi-
ta humorum circuitui per cerebrum nocent: unde eo-
rum hærentia, ex qua infarctus cerebri nascitur; simi-
li prorsus modo ictus Capitis ossa nec deprimens nec
graviter faucians agit; commoto enim cerebro, motus
humorum perturbatur; & vasa distracta tonum natu-
ralem amittunt, unde lentior difficiliorque sanguinis
circuitus, quem cerebri infarctus mox sequitur.

Dum Carus feбри adjungitur ipsius symptoma est,
adeoque ab eadem causa quæ febrem inducit produci-
tur, sic febrium malignarum, putridarum sæpe comes
est; neque motus febrilis infarctui partium obstat;
cum sanguinis partes materiæ febrilis permixtione vi-
scidæ, & tam glutinosæ aliquando evadunt, ut fluxili-
tatem debitam amittant, neque febrili æstu atteri at-
que dissolvi possint, quo fit ut accelerato motu san-
guinis æstuantis capillamenta vasorum obstruantur &
repleantur; sicque præpedito sanguinis a retro sequen-
tis progressivo motu, partes infarciri necessum est,
uti in peripneumonia aliisque morbis inflammatoriis,
febre essentialiter stipatis observatur.

S Y M P T O M A T A .

I. IN Caro est sopor profundus & præternaturalis,
quia ob infarctum cerebri fibræ emporii, & nervi præ-
sertim organis sensuum externorum prospicientes laxa-
tæ, non nisi valida ac vehementi succussione moveri
possunt, adeoque impressiones objectorum externorum
non suspiciunt, nisi vehementes ac validæ fuerint.

II. Caroticus acriter vellicatus, aut punctus alte
vociferatus vel vehementer concussus e somno excuti-
tur, quod minorem laxitatem fibrarum emporii, atque
nervorum significat; cum enim minor sit infarctus ce-
rebri in caro, quam in apoplexia: minus quoque com-
pri-

primitur substantia corticalis, ejusque medullium ac consequenter fluidum nervorum in cortice cerebri paulo uberius fecernitur, ea quoque proportionem ad medullium, & nervorum origines fluit, quo fit ut fibræ emporii vibratiles, ipsique nervi aliquam tensionem conservent; sicque dum impressiones objectorum exteriorum validæ ac vehementes sunt; aliquam motionem edere possunt.

III. Expergefactus caroticus oculos aperit, puncta membra retrahit; quia commotio in parte facta, & cerebro communicata fluidum ibi commorans movet, exagitat, ad influendum determinat, ad musculos qui partem punctam retrahere debent; cum in ea præcisè stimulus fluidi spirituosus influxum promovens agat; & simul ad palpebræ superioris elevatorem; quia huic motui continuo fere edendo ab ipsa nativitate sumus assuefacti.

IV. Æger e somno excussus interrogatis non respondet, sed mox in somnum relabitur, quæ a laxitate fibrarum emporii, ac nervorum facili negotio deducuntur. Etenim in caro fibræ emporii propter laxitatem motum difficile suscipiunt, ac cito deperdunt; adeoque vel nulla vel levior idearum perceptio; ut anima judicare possit; & loquela aliis exprimere quid perceperit, aut id de quo judicaverit, sed mox in somnum relabitur; quia fibræ emporii; nervique sensum ob laxitatem diu in motu perseverare; nec fluidum nerveum ad partes pellere queunt.

V. Libera est respiratio & velut in statu naturali; quia nullatenus cerebellum afficitur; unde pulmonares nervi liberiores sunt; & sanguis minus quam in apoplexia vitiatum circulum suum per pulmones facilius absolvit.

VI. Febre aliquando stipatur; quod ratione causæ accidit, dum enim infarctus cerebris a causa febrem producente fit, febris caro adjungitur; ut dum febris putrida aut maligna ipsius causa est, vel dum meningum succedit inflammationi.

DIAGNOSIS.

CARUS ex allata definitione satis dignoscitur, ab apoplexia facile distinguitur, cum carotici expergeant, secus vero apoplectici. A comate & lethargo differt, quia comatosi & lethargici loquuntur & delirant. A qua causa remote producat, tam ex prægressis, quam ex concomitantibus & ægri temperie cognoscere poterit Medicus.

PROGNOSIS.

CARUS est morbus acutus, ac summe periculosus, qui facile in apoplexiam mutatur tantisper acuto cerebri infarctu, cujus prognosis varie est extituenda ratione causæ symptomatum, ac tandem morborum quibuscum complicatur. Si Carus vulnere, ictui, aut Capitis contusioni succedat, gravissimus affectus est solo trepano sanabilis, & dubii admodum eventus; si menyngum inflammationem sequatur, ut plurimum lethalis & in apoplexiam degenerat, quia inflammatio menyngum morbus est acutissimus, ac fere impugnabilis; quo gravior est somnus & difficilius excutitur æger, eo quoque affectus gravior, quia major infarctus indicatur, ac cito apoplexiæ futuræ non levis suspicio; quo vero facilius æger excutitur, ac expergefactus tardius in somnum relabitur, facies ad statum naturalem accedit, & functiones vitales minus afficiuntur, eo quoque major est salutis spes. Tandem Carus solus & sine alterius morbi consortio afficiens mitior est complicato; rursus complicatus, eo periculosior, quo morbus quocum complicatur. Sic qui succedit feбри malignæ, & putridæ gravior est, ac plerumque lethalis; similiter qui gravidas mulieres afficit, omnium periculosissimus judicatur, non solum propter humorum visciditatem, ac uteri turgescientiam, quibus cerebri infarctus fovetur, verum etiam quia Carus non nisi

eme-

emetiſis ac purgantibus validis abortum ſæpe promoventibus curari poteſt. * Carus ſolutus & ſanatus nulla nervorum reſolutione terminatur ; ſed , ut monet Lommius , eum excipit ſecunda valetudo , quod contra evenit in apoplexia. *

CURATIO.

UT curetur Carus , hoc unice eniti debet Medicus , ut infarctus cerebri tollatur , ac circuitus humorum per cerebrum liberior fiat , quod ut obtinere queat ad cauſam & morborum complicationem dirigenda eſt curatio ; ſi autem a Capitis vulnere , ictu aut contuſione procedat affectus , exploranda pars cranii affecta , ac videndum , an locus trepano ſit , quia hoc ſolo remedio ſanare tunc poteſt : ſi cauſa interna humorum fluxilitatem alterans affectum produxerit , huc quoque collimare oportet ut ſanguis atteratur , & cauſa fonte remota , infarctus cerebri tollatur ; adeoque ſtatim præſcripta diæta tenui ſanguis e brachio mittatur , dein ſeq. injiciatur enema :

℞. Decoct. clyſter. comm. ℥. j. diſſolv. catholic. & benediſt. laxat. ℥. j. ꝑ. vin. emet. turb. ℥. ij. f. enem.

Aſſumpto poſt clyſterem brodio ſanguis e talo mittatur , ac una vel altera hora elapſa , ſequens potio catharticoemetica parètur :

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. contuſ. & tart. ſolub. an. ℥. j. ſumit. abſint. centaur. min. an. ꝑ. j. coq. in aq. f. ℥. vj. in col. diſſ. vin. emet. & mann. calab. an. ℥. ij. f. potio.

Si nullus ſit venæ ſectioni locus , vel ſi æger ſenior ſit , aut vires aut humores a morbo prægreſſo exauſta fuerint , inchoanda eſt curatio a potione catharticoemetica , purgatione celebrata , vires ſunt refocillandæ , & humores atterendi uſu potionis ſequentis :

℞. Aq. ſcabioſ. & meliſſ. an. ℥. iij. theriac. veter. ℥. j. conſect. alkerm. pulv. viper. an. ℥. ꝑ. an-

rimon. diaph. ℥. ij. sal. ammon. ℥. ℞. f. potio
in cochleatim sumenda.

Altera die purgabitur seq. potione,

℥. Senn. mund. ℥. ℞. rh. cont. & sal. tart. an. ℥. j.
summit. absinth. & fol. scord. an. p. ij. coq. in
aq. font. ℥. xij. in col. diss. mann. calabr. ℥. iij.
f. potio pro duplici dosi, primæ add. jalapp. pul-
ver. gr. viij. cap. exhibito brodio inter duas doses.

Dum hæc intus exhibentur pharmaca quædam etiam
extus admovenda sunt, ut cucurbitulæ scarificatæ pul-
veres sternutatorii, puncturæ, vellicationes, vocifera-
tiones, pilorum avulsio, ceteraque nervos fortiter affi-
cientia, quæ identidem adhibita nervos commovendo
liquidum emporii hospitem ad fluendum sollicitant,
ac circuitum sanguinis promovent. Verum si ultima
potio purgans non sat copiose anum moveat, clyster
cum emet. ut supra injiciatur, ac demum si his irri-
tis sopor non imminuatur, quin potius major evadat,
quoniam apoplexia imminet; idcirco secta jugulari se-
quens illico exhibeatur purg.

℥. Vin. emet. ℥. iij. potion. cardiac. cochlear. ij.
m. cap.

℥. Senn. mund. ℥. ℞. rhab. cont. & sal. tart. so-
lub. an. ℥. j. femin. contr. ℥. ij. coq. in decoct.
fol. absinth. ad ℥. xij. in col. diss. mann. calabr.
℥. iij. f. potio pro duplici dosi.

Dosis prima exhibeatur una aut altera hora post as-
sumptum emeticum, altera servabitur ad usum, ac dein
cetera administrare oportet auxilia, quæ in Capite de
apoplexia præscripta fuere.

Dum Carus cum febre complicatur, eadem ferme
est procedendum methodo, cum semper sit idem in-
farctus cerebri tollendus; verum ratione febris vena
sæpius est secanda, modo per vires liceat, nec non
purgantia larga dosi sunt exhibenda, sed de his fusius
agimus dum de curatione lethargi.

CAPUT IV.

De Comate somnolento.

COMA somnolentum , græcis *Cataphora* , est sopor profundus & præternaturalis , a quo æger suscitatus oculos aperit , puncta membra retrahit , interrogatis respondet , ac mox in somnum relabitur.

Hic affectus gradus quoque est ad apoplexiam , sed Caro remissior , cum Comatosi expergefacti , interrogatis respondeant ; a cerebri infarctu , sed remissioni procedit , unde laxitas fibrarum emporii & nervorum . Coma remote producant quæ supra de apoplexia & caro fuere recensita , eo tamen discrimine , ut remissius agant ; Coma sæpe febrium malignarum & putridarum symptoma est : adeoque quoniam de his satis supra egimus , hinc nihil addemus .

S Y M P T O M A T A .

SYMP TOMATA Comatis eadem sunt ac Cari , nisi quod Comatosi interrogatis respondeant , secus vero carotici quod sane minorem laxitatem fibrarum emporii ac nervorum significat , unde fibræ emporii facilius fortiusque vibrari , & nervi sensuum externorum impressiones ab objectis accipere , & ad cerebrum traducere possunt , quo fit ut anima percipiat , atque de ideis perceptis judicet ; sicque ea , quæ jam percepit usu loquelæ aliis significet .

D I A G N O S I S .

COMA ex definitione allata sufficienter patet ab apoplexia & caro per loquelam differre , a lethargo per febrem , quæ Comati essentialis non est , uti lethargo ; dum Coma febris malignæ est symptoma , facile cum lethargo confunditur , & vix ab eo distingui

potest . Signa causarum petuntur a prægressis victus ratione , temperamento , ætate , & proximorum relatu assequi potest Medicus .

P R O G N O S I S .

COMA affectus est gravis , periculosus & sæpe lethalis , minus tamen habet periculi apoplexia & caro , in hos tamen affectus facile mutatur , præsertim si a vulnere , ictu aut contusione Capitis producat , si senem aut pituitosum aggrediatur ; ex gradu soporis periculum semper statuendum , quo enim facilius æger e somno excutitur , eo mitior affectus , quo difficilius , eo gravior : similiter coma urinæ suppressioni aut arthritidi succedens , lethale ut plurimum , quia materia arthritidis in cerebrum intrusa propter molem & soliditatem partium , ab ipso difficile excutitur , & urina continuo in sanguine genita molem humorum auget , & cerebrum continuo infarcit .

C U R A T I O .

CURANDUM est Coma ut Carus , cum eadem sint in utroque casu indicationes adimplendæ . Si febris symptoma sit , eadem ac in lethargo adhibenda est curatio , habita tamen ratione ad febrem , cujus symptoma est , quæ aliquando auxilia particularia indicat , quod semper in omni affectu complicato observare oportet .

C A P U T . V .

De Lethargo .

LETHARGUS , latinis *Veternus* , est sopor præternaturalis & profundus , cum febre continua ; a quo ægri difficile exsuscitati interrogatis respondent , delirant , & cito in somnum relabuntur ; qui ab eo

fanantur, tantum memoriæ lapsum patiuntur, ut non solum eorum, quæ tempore morbi acta sunt, verum etiam quæ ante morbi invasionem didicerant, ac perfecte sciebant, obliviscantur. Quæ rerum oblivio juxta nonnullos lethargi est comes essentialis, & inseparabilis; plures hunc affectum cum comate somnolento confundunt, qui tametsi parum ab invicem discrepent, tamen non sunt confundendi, cum lethargus comate gravior sit, & ab ipso distingui possit. Dividitur in *legitimum* & *spurium*, qui alio nomine *coma vigil* & *typhomania* dicitur.

Causa proxima lethargi est laxitas fibrarum emporii & nervorum præsertim a cerebro nascentium ab infarctu cerebri, a causa febrem producente oriundo. Hunc enim infarctum menyngum & cerebri inflammationi, abscessui & ulceri non semper esse tribuendum, ex variis Auctorum observationibus satis liquet, cum lethargum a Caro cerebrum invadente fuisse productum, ex iis constet; nec non tumores serosos varias corporis partes afficientes febrem, quandoque comitari experientia demonstrat.

CAUSÆ.

LETHARGUM remote producant 1. Menyngum & cerebri inflammatio, abscessus & ulcus, five hæc a causis internis, five externis, ut vulnere, ictu & contusione Capitis oriantur. Dum menynges inflammantur, motus earum sistalticus impeditur; ergo & liber humorum per cerebrum circuitus, inflammataque pariter corticali cerebri substantia, sanguinis motus in ipso retardatur, & vasa sanguine nimis turgida se mutuo comprimunt humores ex ipso revehi facile non sinunt; verum data sanguinis in cerebro hærentia atque compresso organo liquidum nervorum secernente, fibras emporii nervosque ipsos laxari necesse est, cum aliunde pars superior cerebri sanguine nimis gravidata, inferiorem comprimat, originemque nervorum an-

gu-

gustet; idem præstant abscessus & ulcus, tum ratione inflammationis, quæ horum affectuum est comes fere inseparabilis, tum ratione purulentæ materiæ cerebrum comprimantis, ac humorum circuitum in ipso perturbantis.

II. Cruditates primarum viarum lethargum inducunt, quia motum febrilem sua hæterogeneitate in sanguine pariunt, ejusque fluxilitatem pervertunt, ac serum aliquando copiose ex eo extricant, quibus fit ut sanguis in cerebro facile hæreat.

III. Suppressæ evacuationes hunc affectum aliquando pariunt. Sic urina suppressa, cohibita insensibilis transpiratio, retenta cathamania, aut lochia, ptyalismus, aut diarrhæa, adstringentibus vel narcoticis curata lethargo natales sæpe præbent, cum hæc & cerebrum infarcire, & febrem simul accendere possint.

IV. Erysipelas intus repulsum, ut ex observatione Thomæ Bartholini patet, aut arthritidis subito & sine causa evanescens, lethargi causæ sæpe sunt, cum materia hos affectus producens ad viscera infarcienda, & motum febrilem excitandum apta nata sit.

V. Narcotica ut opium, mandragora, solanum, hiosciamus, ceteraque intus assumpta, quæ virtutem sensus stupefaciendi habere creduntur, lethargum producunt, si summa dosi exhibita fuerint, aut dum colluvies in sanguinis massa redundat, quæ partibus narcoticorum exaltata & commota vasa cerebri infarcit, & motum febrilem accendit.

VI. Causæ aliæ sunt, quæ remotius lethargum producunt, & quæ idcirco disponentes causæ dicuntur, ut anni tempestas humidior, & nimis pluviosa, decubitus aut mora longior in locis humidis frigidis, subterraneis, usus ciborum frigidorum, acidorum & humidorum, balnea nimia, lotio Capitis intempestiva, ac sæpius facta, curæ, mœrores, tristitiæ, exercitii consueti defectus, ætas senilis, temperamentum humidum pituitosum, debili & humida cerebri constitutio. Ferunt enim plurimi Auctores obæsos, & pituitosos, qui
fero-

ferositatum per os & nares effluxum sæpe patiuntur, incidisse in lethargum cohibito salubri feriositatis effluxu.

S Y M P T O M A T A.

I. IN lethargo sopor est profundus & fere non expellibilis dormiendi cupiditas, quia fibræ emporii nervique sensuum externorum laxatæ impressiones ab objectis externis organis communicatas difficile suscipiunt, unde vibratio fibrarum emporii, cui modificationes Deus alligavit animæ, difficilis est, ac per consequens lethargicus punctus, alte vociferatus tantum expergiscitur.

II. Lethargicus a somno suscitatus oculos aperit, interrogatus respondet, quæ satis indicant laxitatem fibrarum emporii, atque nervorum stimulo vehementi esse superandam, adeoque fibræ emporii commotæ liquidum nervorum exagitant, & ad influxum determinant in illas partes potissimum quarum motui edendo a nativitate sumus magis assuefacti, verum oculos a nativitate discludere solemus vigilantes, fluet ergo liquidum nervorum ad masculum palpebrarum superiorum elevatorem, ac fiet oculorum disclusio; verum quoniam Deus animæ modificationes motionibus fibrarum emporii alligavit, motis ergo his fibris animam modificari, seu percipere necesse est, quas perceptiones, seu ideas comparando simul junget aut separabit, adeoque ex his judicia eliciet, quoniam ad hoc ex instituto naturæ loquela utimur, ut quæ intus in anima sunt, aliis patefaciamus, loquetur lethargicus, seu judicia sua adstantibus manifestabit voce.

III. Delirat lethargicus seu male judicat, ac incongrue interrogatis respondet, quod ex laxitate fibrarum emporii procedit; cum etenim ut rectum eliciatur judicium debita & accurata fieri debet idearum comparatio, seu animam ideas aliquandiu considerare oportet, quod sane ab anima fieri nequit, nisi fibræ emporii aliquandiu in commotione perseverent, cum earum

rum motionibus ideas Deus alligaverit, posita fibrarum emporii laxitate, ideæ eo fere evanescunt momento, quo excitantur, cum fibræ laxæ motum diu conservare nequeant, inde facile patet ratio cur lethargici male judicent, ac in errorem inducantur; rursus quoniam lethargicus interrogatis respondere non potest judicando simpliciter, seu potius discurrendo, seu unum ex alio inferendo, quod plurium judiciorum seriem supponit, quorum ideæ animæ præsentēs esse debent, ut unum cum alio comparetur, atque unum ex alio inferatur, ex eo quoque satis est manifestum, lethargicum incongrue interrogatis respondere, cum ob emporii laxitatem primi judicii fere oblitus fuerit antequam secundum proferat.

IV. Febris continua sub nocte quotidie exacerbans lethargum comitatur, quæ a causa cerebrum infarciēte fibras emporii, nervosque relaxante procedit. Hoc equidem ex enumeratione causarum lethargum inducentium sat manifestum est. Etenim si veterius ab ulcere, abscessu aut inflammatione menyngum, vel cerebri fiat, febrem illico adesse quis non videt? cum hæ affectiones febrem comitem semper habeant, si a vitio primarum viarum, suppressa quadam evacuatione, vel intus repulsa arthritidis, erysipelatis, alteriusve cutanei affectus materia procedat, febris illico accenditur. Cum materia hæterogenea ab his sanguini suppeditatur, neque serum exsuperans febrem extinguere potest, sed ejusdem symptomata aliquandiu remittere; hoc equidem satis patet ex exacerbationibus quæ hanc febrem comitantur, quæ sub noctem quotidie recurrentes sine calore acri, aut mordaci, levi faciei rubore ex pulsu paulisper intenso inducantur, verum febris sub noctem recurrere nequit, nisi majori copia materiæ febrilis intra vasa sanguinea congesta, quæ invito sero luxuriante sanguinem magis exagitat, ac febrem intendit. Hanc materiam suggerant cibi de die assumpti, ac in stomacho & in intestinis acscentes, sicuti cohibita insensibilis transpiratio ob pororum cutis

cutis post solis occasum, occlusionem, quibus materia febrilis sub noctem in sanguine uberius colligitur.

V. Lethargici omnium obliviscuntur, quæ in morbo acta fuere, quia ob laxitatem fibrarum emporii anima adeo leviter in apprehensione afficitur, ut ad ea quæ apprehendit satis attendere non possit; ergo ne dein eorum recordari, quinimmo eorum non recordantur, quæ ante morbi invasionem sciebant, ut pluribus Auctorum observationibus constat, ex quo inferre licet quanta veterino aliquando fit fibrarum emporii laxitas, quæ morbo etiam sanato aliquando non tollitur.

Hæc autem oblivio non a cerebri infarctu, qui semper in apoplexia major est, tametsi tanta in ea oblivio raro observetur; sed ab aquosa sanguinis constitutione repetenda est, serum enim luxurians durante lethargo fibras emporii penetrat, atque relaxat, quæ dein morbo etiam sanato, pristinum tonum recuperare non possunt, atque easdem edere vibrationes, quas ante edebant.

VI. Facies subtumida est, tument extremitates ob feri in sanguine luxuriantis copiam, quo vasa extremitatum imbuta ad humores circulantes expedite pellendos ineptæ evadunt; ex eo quoque fit sudor multus ad extrema præcipue frigidus, serum enim in lacte hærens corpus reticulare relaxat, glandularum miliarium ductus excretorios imbuat, atque dilatat, & copiose poros excernitur.

VII. Pulsus est mollis, undosus, intermittens & tardus, si cum pulsu aliarum febrium comparetur; qui diversi status pulsus aquosam humorum constitutionem, ac debilem vasorum sistalticum motum satis ostendunt.

VIII. Matulam petunt, neque tamen mingunt; sed eam e manibus elabi sinunt, quod ex oblivione vulgo fieri creditur; nos vero ex laxitate fibrarum deducimus, quæ cum diu in motu perseverare non possint, hinc fit ut lethargici non diu sentiant stimulum vesicæ applicatum, adeoque necessitatem mingendi non sen-

sentiant, dum vero mingunt urinam limpidam, aquosam, ob serum in humoribus luxurians, vel turbidam & jumentorum urinæ similem excernunt, quod fit propter serum alibi & præsertim in corporis habitu effusum, aut copiam materiæ crudæ, indigestæ, intra vasa congestæ; ac lethargum producentis fieri patet.

IX. Ægri resupino corpore, atque ore deducto dormiunt, quia ob liquidi nervorum paucitatem, ac feri redundantiam muscoli debiliter contrahuntur; ergo decubitus ægri resupinus erit, quia ad hunc situm tenendum nulla musculorum contractio requiritur; secus vero si super unum aut aliud latus jacere velit, similiter maxilla inferior crotaphitæ, masseteris, aliorumque utriusque lateris musculorum contractione est elevanda, ejusque pondus superandum, quorum contractio in lethargo adeo levis est, ut maxillæ pondere vincatur, adeoque ruet maxilla, oreque patulo dormiet æger. Eadem prorsus & simili ratione fit delapsus in pedes, cum languente musculorum contractione corpus proprio suo pondere ad inferiora ruat.

DIAGNOSIS.

LETHARGUS ex signis in definitione allatis dignosci potest. Ab apoplexia facile distinguitur, cum apoplectici nullo modo e somno excutiantur; a Caro per delirium; a comate somnolento per febrem differt. Si vero febris comati somnolento in principio adjungitur, tunc nullo modo distingui solet, sed si comati succedat, eo quoque facile a lethargo discrepat; si vero soporem febris antecedit; tunc sopor symptoma, non morbus per se, & lethargus a comate distingui potest ex gradu soporis, qui in lethargo paulo intensior est, quam in comate; ab Epilepsia, Catalepsi, aliisque Capitis affectibus ex sola exposita definitione sufficienter distinguitur.

Signa causarum ex prægressis & concomitantibus assequi poterit Medicus a proximis & adstantibus, qui morbi

morbi invasionem præcessere, sciscitando quæ hoc incipiente fuerint observata, aut quæ ægroto fuerit vitæ ratio, nec non cognita ejusdem temperie, ac demum explorato infimo ventre, quibus omnibus cognitis, atque inter se comparatis, Medicus cognitionem causæ remotæ facile adipisci poterit.

PROGNOSIS.

LETHARGUS est affectus acutus, periculosus, cito ægrum jugulans, nisi ei succurratur, a quo pauci convalescunt. Lethargici in septem diebus moriuntur, si vero hos evaserint, sani fiunt, inquit Hippocr., quia hoc dierum spatium cerebrum sero penitus imbuitur, aut accrescente infarctu æger apoplecticus fit, nisi pharmaci virtute eliminata, aut emendata causa morbi augmentum præcaveatur. Qui ex lethargo sanantur Empyici fiunt ex Hippocr. in coacis, causa morbi deposita in pulmone aut glandulis, quæ situm habent in habitu corporis, ac ipsi tumorem inflammatorium, qui in suppuratum abit prodeunte, cum empyema in genere non pulmonum tantum, sed externarum partium etiam suppurationem significet. Demum eventus lethargi ex magnitudine symptomatum, ac soporis præsertim, nec non ægri temperie, ac ætate prædicendus, qui enim a somno difficile excutiuntur, raramve habent respirationem, pulsum debilem intermittentem & inæqualem, maxime periclitantur. Rursus tremor & sudores frigidi periculum indicant; tandem plus vel minus periculum portendit, ratione causæ lethargum producentis: sic lethalis judicatur lethargus, qui ab ulcere, abscessu aut inflammatione meningum vel cerebri producitur; quia a pure, aut inflammatione cerebri corrumpitur vel sphacelo tentatur; nec minus exitiosus sentitur, quem arthritis aut erysipelas intus repulsa pariunt. Idem sit judicium lethargi, qui urinæ suppressioni accidit; mitior atque minoris periculi est veternus, qui a cruditatibus primarum viarum
pro-

producitur . Rursus simplex complicato levior merito dicitur.

C U R A T I O .

Ut curetur lethargus tollendus cerebri infarctus , corrigenda prava & aquosa humorum crasis , ac tandem exsuscitandus solidorum elater , quibus indicationibus satisfieri poterit vario medicaminum genere ; ut purgantibus , emeticis , cardiacis , diaphoreticis , atque diureticis . His pulveres sternutatorii , fetacea atque imprimis vesicatoria addere oportet , quibus non solum serum luxurians copiose excernitur , sed etiam vasa continuo stimolata ad potentius oscillandum excitantur . Hæc vero auxilia sequenti ordine exhiberi oportet . Præscribatur diætâ tenuis & seq. parabitur ptisana pro potu ordinario .

℞. Rad. ap. & petrosel. an. ℥. ij. coq. in aq. font. ℔. viij. ad quartæ part. consumpt. f. ptis. pro potu

Diætâ sic præscripta celebrabitur venæ sectio , nisi æger senior fuerit vel prægresso morbo nimis debilitatus , quinimmo ratione causæ iteranda est veniæ sectio , ut si lethargus ab inflammatione cerebri , aut menyngum processerit , vel ictui aut contusioni , aut vulneri Capitis successerit . Venæ autem sectio , dum celebranda est in principio morbi , celebretur semper , tum quia tunc maxime præcavendus est infarctus progressus , cum in principio vires magis constant , quæ in decursu magnopere franguntur . Vasis sufficienter depletis purgatio sic præscribatur .

℞. Senn. mund. ℥. ij. rhab. cont. & tart. solub. an. ℥. j. semin. contr. summit. absinth. & fol. scord. an. p. j. coq. in ptisan. supra præscript. ℥. viij. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. add. vin. emet. ℥. j. ℞. f. potio .

Ut autem citius ac facilius succedat vis medicaminis cathartico-emetici ; æger sæpius excutiendus a somno

pun-

puncturis, pilorum avulsione, vociferationibus, & aliis ejusmodi; cardiaca quoque exhiberi poterunt ut lil. paracels. cum vino ad gutt. xx. vel xxx. vel potio cardiaca parabitur, qua æger cochleatim utetur. Si evacuatio parva aut nulla fuerit, seq. injiciatur enema.

℞. Decoct. clyst. ℥. i. dissolv. catholic. ℥. ij. vin. emet. turbid. ℥. iiij. f. clyst.

Si facta evacuatione sopor augeatur, sanguis e saphena aut jugulari mittendus, modo pulsus sanguinis missionem suadeat, secus fortioribus emeticis atque cardiacis, ut supra dum de apoplexia uti oportet; verum si evacuatio incipiat, satis copiose usu purgantium etiam fovere oportet, cum experientia demonstret excretionem frequentes per alvum Capitis affectionibus multum prodesse, idcirco sequens paretur ptisana purgans:

℞. Senn. mund. ℥. j. tart. solub. ℥. iiij. semin. contr. ℥. j. fol. scord. m. ℥. majoran. p. ij. coq. in decoct. aper. ℥. ij. col. & expr. pro quadruplici dosi.

Unum aut duos haustus hujus ptisanæ inter juscula exhibere convenit, & si evacuatio remitteretur, uni vel alteri haustus adderetur jalap. g. xij. vel electuar. diacarth. ℥. ℥. ; dum his remediis internis aquosam humorum crasim corrigere Medicus conatur, externa adhibenda quoque sunt ad cerebrum & nervos exsiccanda; idcirco vesicatorium humeris & occipiti apponatur, ut sic plures viæ excernendo sero pateant. Hoc præterea emolumentum vesicatorium affert, quod sal volatile cantharidum non tantum fibras cutis potenter stimulet, verum etiam vasa corporis permeans sanguinem dividat, serum discutiat, vel saltem ad excretionem disponat. Elapsa una die a ptisana purgante iterabitur potio purgans.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. & tart. solub. an. ℥. j. coq. in decoct. polypod. querc. ℥. vj. in colat. diss. mann. calabr. ℥. j. ℥. electuar. diacarth. ℥. ℥. syr. rosar. pallidar. ℥. j. f. potio.

Attamen si sopor in eodem gradu perseveret, loco electuar. diacarth. add. vin. emet. ℥. j. ℥. & si vires es-

sent multum fractæ, cardiacis uti necesse esset; purgantibus repetitis evacuata primarum viarum saburra, Kina-Kina præscribend. est ut exacerbationes remittantur.

℞. Kin. Kin. in alk. redact. ℥. ij. confect. de hiacinth. ℥. ℞. confect. alkerm. ℥. j. cum f. q. ptisan. supra præscript. Cap.

Propinabitur quarta qualibet hora donec exacerbatio redierit; per unam aut alteram diem eodem ordine præscribetur; cui; si parvi aut nullius fuerit emolumenti, succedat apozema seq. mane & sero per tri-duum sumend.

℞. Radic. brusç. fænicul. & ering. an ℥. ij. rhab. contus. & in nod. susp. ℥. j. coq. per hor. i. in aq. font. f. q. dein add. fol. capill. vener. scolop. agrimon. cichor. ex omnib. m. j. fol. oriental. ℥. iij. fol. betonic. num. vj. coq. per hor. quadrant. sub fin. coct. add. fol. majoran. & trium flor. cordial. an. p. ij. col. & expr. pro dupl. dosi, matutinæ add. syrup. rosar. solutiv. ℥. j. ferotinæ vero syrup. de alth. ferncl. ad eandem dosim.

Si hoc apozema serofos humores sufficienter non moveat; ita ut super parum aut nullatenus imminuatur, secunda & ultima die jalap. addetur dosi matutinæ ad gr. x. aut xij. his succedat purgatio, ut supra. Si morbus post hæc perseveret, qui adhuc supererunt pravi humores purgantibus sunt eliminandi, nisi naturæ pateat via ad eos per sudores expellendos, tunc enim naturæ operanti est opitulandum sudorificis prudenter exhibitis, quamquam tamen lethargus hac via raro curetur.

Curato veterno si memoriæ debilitas summa sit, si-que operationes animæ exercendi difficultas remaneat, expectandum donec æger convaluerit; quia dum vires a morbo fractæ cibis reparantur, tonus quoque cerebri & nervorum restituitur; nec propterea multum prodest remediorum usus; quia labes cerebri non facile tollitur ob tenuitatem valorum; quibus componitur,

atta-

DE MORBIS CAPITIS. §1
attamen si quædam exhibenda sint; proponentur dum
de paralyfi agetur.

ADDITIO EDITORIS.

NOS in tali casu sæpe purgationes cum helleboro nigro infuso aut extracto feliciter adhibuimus; nihil enim lympham tenacem & viscidam nervorum origini adhaerentem potentius resolvit & evacuat; quod plures quoque testantur practici.

CAPUT VI.

De Lethargo spurio, seu Comate vigili.

LETHARGUS spurius, seu Coma vigil, sive typhomania, definitur inutilis ad somnum propensio cum delirio. Qui hoc laborant affectu; oculis clausis adinstar dormientium decumbunt; lacti oculis aperiunt, torve intuentur, mox oculos claudunt; rursus loquuntur absurda, corpus inordinate jactant, murmur spirant in gutture; aliquando e lecto prosiliunt; atque adstantes invadunt, mox decumbere coguntur. Duo symptomata hujus affectus essentiam constituunt, nempe inutilis ad somnum propensio cum delirio; hinc duplex assignatur ejusdem species: si propensio ad somnum delirio major, tunc ad soporosos affectus magis inclinat, si delirium propensione ad somnum gravius fuerit, ad phrenitidem magis vergit.

Quandoquidem Coma vigil raro affectus primarius, sed ut plurimum symptomaticus; & plerumque febres malignas ardentes sequatur; vel ab immodica evacuatione; vel a vehementi morbo; vel a diris doloribus originem duxerit. Hinc pro causa proxima ariditatem fibrarum emporii cum liquidi spirituosi in nervis defectu admittimus.

CAUSÆ.

HUNC remote producant affectum, I. Febres arden-
tes malignæ, quæ partes serosas atque balsamicas san-
guinis copiose dissipando, sanguinem vapidum, partes-
que siccas & aridas reddunt, unde fibræ emporii pau-
latim arescunt, & consumpta liquidi spirituoſi mate-
ria, nervi ipsi deplentur.

II. Evacuationes immodicæ Coma vigil inducunt.
Quatenus plus balsami, & partium serosarum his eji-
citur, quam per chylum resarciri potest, ac per con-
sequens fibras emporii paulatim ariditatem contrahere,
& nervos suo liquido destitui oportet.

III. A diris doloribus aliquando perseverantibus in-
ducitur, quia in dolore maxima commotio nervorum
fit, ac per consequens copiosus, & vehemens liquidi
nervorum e capite ad ceteras partes influxus, quo so-
lidorum oscillatio, & fluidorum motus intenduntur;
unde partium serosarum, ac balsamicarum consump-
tio, quam cerebri fibrarum ariditas, ac penuria liqui-
di spirituoſi sequuntur.

IV. Exercitia immodica, & venatio frequentior,
præsertim, quæ fervidiori anni tempestate fit, vehe-
mentes & diu afficientes sollicitudines; potus nimius
liquorum ardentium, usus ciborum salforum, acrium,
exsiccantium, aut Coma vigil producant, aut ad con-
trahendum disponunt, balsamum sanguinis, partesque
serosas absumendo, quibus addere oportet temperamen-
tum siccum, melancholicum, biliosum, cum ex plu-
rium Auctorum observationibus constet Coma vigil me-
lancholicos & biliosos plerumque afficere.

V. Hunc quoque affectum producit plexus choro-
idei inflammatio, qui in tertio cerebri ventriculo situs,
atque innumeris arteriarum, venarumque propaginibus
constans ad hunc producendum affectum aptus, ido-
neusque videtur quoties inflammatus supponitur. Cum
enim in parte inflammata calor major, quam in sta-
tu na-

tu naturali sit, plexus inflammatus, dum callosæ substantiæ, ubi est emporium, cujus ipse vicinus est, humiditates, quibus fibræ emporii in statu naturali marent, calore consumet; rursus quoniam pars omnis inflammata a sanguine hærente, & præter modum rarefcente tumet, tumere quoque oportet plexum choroideum, qui tumidas fibras cerebri medullares in ambitu positas, atque in medullam oblongatam tendentes comprimet, ac liquidi spirituosi per eas influxum imminuet; secus vero, ac si cerebri inflammatio superficiem occupet, quia tota substantia corticalis inter emporium, & inflammatam partem media, impedit quominus fibræ emporii calore, qui inflammationi comes est assiduus, exsiccentur. Rursus a sanguinis in superiore cerebri parte hærentis pondere, emporium premitur, ac relaxatur, unde affectus vere soporosis producit, ut supra, dum de affectibus soporosis notatum est.

S Y M P T O M A T A.

I. **TYPHOMANICI** propensione ad somnum cum impotentia dormiendi detinentur, quia ob liquidi spirituosorum penuriam, muscoli ægre contrahuntur; atque in contractione diu stare nequeunt; ergo palpebra superior a musculo constrictore elevatorem fibrarum suarum dispositione vincente deprimetur. Quoniam vero somnus fingitur, dum quis oculis clausis omni oscillatorio motu destituitur; ergo typhomaneus qui hæc omnia simulat, instar dormientium jacebit, ac dormire videbitur, tametsi nullatenus dormiat, immo impotentia dormiendi detineatur, quia fibræ emporii aridæ, magisque tensæ, motu etiam levissimo vibrantur, ac liquidum nervorum ad partes influere cogunt.

II. Delirant qui Comate vigili detinentur, quia fibræ emporii ariditate nimis tensæ vehementes, ac irregulares vibrationes edunt, atque irregulares animæ referunt ideas, quibus ipsa in errorem inducitur.

III. Dum ægri dormire videntur subito, & sine causa apparente clamant, loquuntur absurda, corpus inordinate jactant, ac concutiunt, quia fibræ nimis tensæ a liquido spirituofo emporii incola, & arteriis continuo in cerebro oscillantibus commotæ ideas varias exsuscitant, de quibus anima judicat; adeoque æger ea quæ judicio decrevit expellere cupiens, & voces refert, & motus harumce partium nititur absolvere, qui ad ea, quæ decrevit, perficienda sunt necessarii, adeoque e lecto surgit, adstantes invadit, sed præ liquidi spirituofo penuria, viriumque imbecillitate mox decumbere cogitur; quandoque corpus inordinate jactat, quia ob ariditatem cerebri, atque nervorum non omnes viæ æqualiter patent liquido e cerebro influxuro, quod ad partes inæqualiter influens, inæquales etiam partium contractiones efficit, unde inordinata atque irregularis corporis motio, atque concussio.

IV. Sermo est aliquando impeditus, murmur auditur in gutture, cum difficili liquidorum deglutitione, quæ a faucium ariditate pendere videntur, quoniam enim ut loquamur, animam ea, de quibus judicavit, concepisse recte non sufficit; sed organa vocis debite esse disposita adhuc requiritur, ut sonos, seu voces proferamus, quibus ea, quæ in mente habemus, aliis manifestare possimus; ex eo quoque manifestum est organa vocis arida & exsiccata, motus quibus loquela efficitur, expedite, ac regulariter expedire non posse, unde murmur. Non tantum vox in faucibus fit imperfecte; verum quia hæc organa in deglutitione moveri ex Anatomicis constat, fiet quoque difficulter deglutitio, seu liquida difficile ex ore per œsophagum ad ventriculum descendit.

V. Decubitus est supinus, neque in latus potest decumbere, quia ob penuriam liquidi spirituofo decumbit commodius, quo potest; at decubitus supinus decubitu in latus commodior est, cum decubitus supinus, absque ullius musculi contractione fiat; decubitus vero ad latus musculorum dorsi, & crurum con-

tractionem exigat, ad hoc ut partes corporis in æquilibrio sint, cum in eo decubitu centrum gravitatis corporis in parte minori cadat. Ergo ob penuriam liquidi nervorum, atque difficilem musculorum contractionem supinus erit decubitus, & si æger in latus ponatur, corpus ex se deprimetur, & æger supinus dormire videbitur.

VI. Febris ut plurimum hanc affectum comitatur, quæ a causa fibras emporii exsiccante, & liquidi spirituosus penuriam inducente producitur, quæ modo intensior, modo remissior est, juxta sanguinis crasim, ac causæ remotæ indolem & qualitatem, ut plurimum tamen pulsus parvus, debilisque propter consumptionem partium serosarum, & volatiliū, quæ ante morbi invasionem facta est; eadem causa fit, ut calor acer & mordax, febrem sequatur cum magna virium imbecillitate.

DIAGNOSIS.

Ex propensione ad somnum cum impotentia dormiendi, & delirio dignosci potest typhomania. Cum lethargo & comate somnolento, aliisque soporosis affectibus affinitatem quamdam habere videtur, ex eo quod typhomanicus ad somnum videatur propensus; ab illis tamen differt, quia vere non dormit, quinimmo impotentia dormiendi detinetur; lethargici vero, comatosi & carotici, atque apoplectici somno profundo & sopore gravi detinentur. A phrenitide distinguitur, quia phrenitici fortes & vigorosi semper vigilant, typhomanici vero debiles semper dormire videntur. Inter lethargum & phrenitidem medius videtur esse affectus; hinc modo ad phrenitidem, modo ad lethargum magis vergit.

Signa causarum ex prægressis & concomitantibus desumuntur, ut si morbus quidam præcesserit, si prava victus ratio, si modica evacuatio, si dolores diri, si per regiones calidiores peregrinatio, si venatio tempo-

re fervidiori typhomaniam antecesserint, hæc cognita sunt facilia ex adstantium relatu; si dolor Capitis pertinax cum intumescencia & rubore oculorum, ac copioso lacrymarum effluxu typhomaniam præcesserit, aut comitetur, inflammari plexum choroideum est suspicio.

PROGNOSIS.

COMA vigil affectus est rarus, sed acutus, & valde periculosus; non solum quia cerebrum valde afficit, verum etiam, quia ut plurimum gravissimis morbis succedit, quibus fractæ fuere vires, ac fere deletum robur partium, ac tandem contraria indicat, quibus nullo modo satisfieri potest; nam si propensionis ad somnum, viriumque imbecillitati attendamus, *cardiaca*, *spirituosa*, ac *restaurantia* indicantur, quæ sanguinis serum ulterius absumunt, cerebrumque magis exsiccant, ac delirium augent; si autem diluentia, refrigerantia narcotica exhibeantur, quæ delirium indicat, fractis magis viribus periculum est, ne Coma vigil in lethargum verum atque apoplexiam convertatur, melius est ad phrenitidem, quam ad lethargum magis deflectere. Convulsio typhomaniæ superveniens signum est lethale, quia maximam cerebri ariditatem, ac difficilem & inæqualem, per ipsum humorum motum significat.

CURATIO.

UT typhomania methodice curetur, duo imprimis sunt observanda. I. An gravi morbo & immodicæ evacuationi succedat. II. An magis ad lethargum quam ad phrenitidem, & vice versa, deflectat, id est, an æger magis ad somnum, quam ad delirium pronus sit. Si morbo gravi & vehementi, si evacuationi immodicæ, si diris doloribus successerit, quoniam ab his vires magnopere fractæ fuere, non alia quoque cura
ratio

ratio est adhibenda, quam ea, quæ balsamicas partes, spirituosas, & serosas deperditas reparare valet, idcirco jure ex perdicibus & caponibus, aliisque similibus expressis confecto vescatur æger. His lenia, mitiaque cardiaca ad vires refocillandas sunt adhibenda, ut confectiones de hyacinthi alkerm. vin. generos. aq. naph. cinnam. quæ modica quantitate & identidem exhibita vires deperditas refarciunt; virium imbecillitas sanguinis missionem prohibet, & purgantia-mitiora raro tamen exhibita permittit. Si his vires aliquantulum refocillentur incrassantia, & demulcentia propinari possunt, ut cremores hord. oriz. jure pulli, & caponis præparati; tunc quoque vinum modice sumptum confert. Si alvus pigra fiat, clysteribus blandis est emollienda.

℞. Fol. malv. violar. & furs. macr. an. m. j. coq. in aq. font. ad ℥. j. in colat. & expr. diff. medull. cass. recent. extract. ℥. j. lenitiv. ℥. ij. f. clyster.

Si typhomania morbus sit primarius, vel febris alicujus symptoma, tunc observare oportet an propensio ad somnum delirium, vel delirium ad somnum propensionem excedat. Si æger magis dormire, quam delirare videtur, parce sanguis est mittendus, & si sanguis necessario mittendus sit, fiat missio in principio morbi, ne vires in successu fractæ, eam celebrare impediant. Dein instituta diæta tenui, & parata ptisana pro potu ordinario ex radicibus gramin. camin. fol. capill. vener. & scolopendr. æger purgetur sic:

℞. Senn. mund. ℥. ij. rhab. cont. & tart. solub. an. ℥. j. femin. lin. p. j. coq. in aq. font. s. q. sub fin. coct. leviter infund. flor. malv. & viol. an. p. j. in colat. ℥. xij. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. f. potio pro duplici dosi; primæ add. syrup. flor. persicor. ℥. j. cap.

Altera die a purgatione seq. paretur apoz. sero & mane per triduum sumend.

℞. Radic. brusc. cichor. gramin. can. an. ℥. ij. rhab. cont.

cont. & in nod. susp. ℥. j. coq. per hor. in juscul. pull. deinde add. fol. agrim. cichor. capill. vener. ex omnib. m. j. fol. cherefol. p. j. sub fin. coct. add. seu infund. flor. trium cordial. p. j. col. & expr. pro duplici dosi mane & sero sumend. dosi matut. add. syr. flor. persic. ℥. j. ferotinæ syrup. de alth. fernel. ℥. j.

Hoc tamen observare oportet, quod si initio morbi cruditates in primis viis nidulari suspicio aliqua esset, tart. stibiat. gr. iv. vel v. sunt addenda. Finito apozematum usu, & iterata ut supra purgatione, seq. parabitur decoct.

℥. Kin. Kin. in alkool. redact. ℥. iij, rhab. cont. ℥. j. chamædr. absynth. ex omnibus m. j. bull. per hor. ℥. in aq. font. ℥. iij. dein calide infunde per hor. serv. decoctum ad usum.

Hoc decocto, ter aut quater utetur in die ad ℥. iij. aut iv. addendo cuilibet dosi confect. de hiacinth. ℥. ℥. Ejusque usum per aliquot dies continuabit, quo finito, purgatio iterabitur; si æger magis ad delirium, quam ad somnum pronus sit, sanguis pluries mittendus est quantum vires permiserint e brachio, & pede potissimum si inflammati plexus choroidei suspicio aliqua sit, diæta tenuis & humectans est instituenda, potus largior esse debet, qui ex decoct. hord. & gramin. can. parabitur. Hora somni, julepi refrigerantes, aut emulsiones paranda sunt:

℥. Aq. cichor. & papav. rhead. an. ℥. ij. confect. de hiacinth. ℥. ℥. syrup. de nymph. ℥. j. aq. naph. ℥. ℥. f. julep.

Huic syrup. papav. alb. ℥. ℥. vel. ℥. v. aut vj. addere convenit, si æger continuo inepta loquatur, aut electo profiliat, & adstantes invadat. His præmissis paratur purg. seq.

℥. Senn. mund. ℥. ij. tart. solub. & semin. lin. an. ℥. j. medull. cass. ℥. j. coq. leviter in aq. font. ad ℥. xvj. colat. diss. mann. calabr. ℥. ij. f. potio pro duplici dosi.

Celebrata purgatione seq. paretur juscul.

℥. Pull. jun. cujus venter impleb. hord. mund. m. j. quatuor femin. frigid. major. mund. ℥. ℞. femin. papav. alb. ℥. j. coq. post despumationem per hor. iij. in f. q. aq. font. sub fin. coct. add. fol. agrimon. cichor. capill. vener. ex omnib. m. j. in jusculo colat. dissolv. tart. solub. ℥. ij. cap.

Ufus horum jusculorum erit per tres, aut quatuor dies, aut quinque, & hora somni, julepos exhibebitur, ut supra, & qualibet die clyster communis injicietur ad fordes intestinorum expurgandas, nec non si delirium augeatur, & morbus ad phrenitidem deflectere videatur; iterum secunda est vena, quibus peractis purgatio, ut supra iterabitur, qua celebrata æger in die plures haustus aquæ pulli sumat.

℥. Pull. jun. exenterat. & pelle denudat. femin. coriand. p. j. coq. in aq. font. ad ℔. viij. ad 4. part. consumpt. sub. fin. coct. add. cinnam. cont. ℥. ℞. cortic. limon. frustula aliquot col. & serv. ad usum.

CAPUT VIII.

De Phrenitide.

PHRENITIS est *delirium universale cum febre acuta continua.*

Hanc Antiqui dividebant in *Veram* & *Spuriam*; *Vera* seu *legitima* a menyngum cerebri, inflammatione procedebat; *Spuria*, inflammationi partium internarum succedebat; dum vero ab inflammatione diaphragmatis ortum habebat *Paraphrenitis* dicebatur, quæ divisio nullius est momenti, ut ex dicendis inferius patebit. Melius dividitur in *primariam*, & *secundariam* seu *symptomaticam*. *Primaria* ea est, quæ absque alio præcedente affectu invadit, & primario ab invasione morbi usque ad finem ægrum continuo affligit; *Symptomatica* nonnunquam per periodos recurrit, ut in vigo-

vigore accessionis febrium intermittentium, aut exacerbationis continuarum. Nonnulli cum antiquis inflammationem cerebri & menyngum causam phrenitidis esse existimant, quam admittere & ratio & experientia vetant, cum ex ea potius affectus soporofus, quam phrenitis oriretur, & præterea observationibus anatomicis constat cerebrum, ejusque meninges pluries fuisse inflammatas, quin ægri phrenitide correpti fuerint.

VVillisius se pluries vidisse meninges, immo & cerebri exteriorem ambitum phlegmonodeo tumore tentari, occisos vero laborantes minime phrenitide; at potius torpore & caro periisse. Annotarunt etiam Senertus, VVillisius, Volserus, aliique cerebrum inflammatum cum membranis absque delirio, & phrenitidem absque inflammatione illius, quam sententiam non parum confirmat ea phrenitis, quæ in vigore accessionum, & exacerbationum ægros invadit, & in intermissione ægros immunes relinquit. Tum etiam, quod non semel fuit observatum, delirantes, & ipsos phreniticos musicæ auxilio, fidicinibus, ac tibicinibus, non solum mitigatos, verum etiam penitus sanatos fuisse, cum concipi non possit inflammationem menyngum & cerebri per intervalla adeo brevia recurrere, ac ægros penitus deferere; minus adhuc instrumentis musicis posse obtemperari. Quapropter aliam causam phrenitidis esse assignandam putamus, quam in nimia fibrarum cerebri tensione, rigiditateque ab æstu & fervore sanguinis per cerebrum non omnimode libere circulantis inducta supponimus. Quoties enim sanguis per cerebrum difficile provolutus æstuat, ac nimis fervet, toties vasa cerebri turgere oportet, ac ductuum secretiorum spirituosum liquidum e sanguiferis haurientium, ostia magis patere necesse est; quo fit ut liquidum, secernendum, & magna quantitate, & cum maximo impetu in canaliculos secretiores impellatur, ac dein in fibras cerebri medullares pari quantitate, & impetu derivetur; quæ eo liquido repletæ compressioni, quam vasa sanguifera asferre possunt, resi-

resistunt , nec non fibras emporii vibratiles tendunt . Rursus quoniam æstus sine calore minime fit , ab eo quoque fibras emporii exsiccare oportet , quæ humiditatis defectu arefcentes rigescunt , & tensionem præternaturalem acquirunt .

CAUSÆ.

HUNC sanguinis æstum atque fervorem plurima inducunt , quæ ideo causæ remotæ phrenitidis habentur .

I. Cruditates primarum viarum biliosæ & nidorossæ , præsertim quæ non solum sanguinis sunt hæterogeneæ , verum etiam partibus tenuibus multum mobilibus potenter cum sanguine ipso luctantibus , ejusque æstum præternaturalem intendunt , adeoque causæ omnes has cruditates generantes , causæ phrenitidis remotiores habentur , ut ciborum falsorum piperatorum ingurgitatio , potus nimius vini generosi aut liquorum ardentium .

II. Evacuationes consuetæ suppressæ , phrenitidi aliquando natales præbent , sic lochia vel cathamenia suppressa , fluxus hæmorrhoidalis intempestive cohibetur , urina , sudor , transpiratio insensibilis retenta , quibus non solum humorum moles augetur , verum etiam partes sanguini hæterogeneæ , his evacuationibus excernendæ in sanguine retinentur , quæ æstum & fervorem præternaturalem ipsi conciliant , quo phrenitis inducitur .

III. Inflammatio partium externarum phrenitidem symptomaticam sæpe parit . 1. Ratione doloris , quem inflammatio comitem habet , nervos , ac dein fibras emporii valde succutientis , atque humores ad motus insolitos concitantis , unde tensio fibrarum nimia emporii , æstusque sanguinis inducuntur . 2. Causa inflammationem producente , quæ fluxibilitatem sanguinis imminuit , ejusque æstum simul intendit ; quapropter sanguis æstuans , nimioque fervore gaudens non omnimode libere per cerebrum provolutus , fibras emporii tendit , rigidasque efficit .

IV.

IV. Febres tam continuæ quam intermittentes ; phrenitidem pariunt , quatenus sanguinis motum augment , ejusque fluxibilitatem simul imminuunt . Quoniam enim partes materiæ hæterogeneæ febrem producentis ipso sanguine minus fluxiles semper sunt , ergo sanguis his partibus factus minus fluxilis est . Verum a febrili motu circuitus sanguinis intenditur , ac velocior fit ; pellitur ergo sanguis velocius ad cerebrum , qui pari velocitate per id non provolutus , vasa ipsius replet ac dilatat ; unde majores cerebri artiarum oscillationes , majorque visceris æstus ac fervor , sicque major fibrarum emporii tensio , ac rigiditas præternaturalis inducitur . Neque tamen omni feбри , tam continuæ quam intermittenti , semper phrenitis succedit , quia in omni febre nec æque sanguinis circuitus intenditur , nec humorum fluxilitas æque minuitur , cum vigente febre massa humorum fluxilis sat esse non possit , ut libere ac expedite per cerebrum circuletur . Demum huic conducit multum firmior , ac laxior cerebri contextus , quo humorum circuitus aut fovetur , aut imminuitur . Ex eo quoque fit , ut quædam temperamenta , præsertim inter adolescentes ad phrenitidem prona sint , adeoque febre laborantes in phrenitidem sæpe incidant .

V. Phrenitidem remotius pariunt , seu ad ipsam contrahendam disponunt ætas juvenilis , temperamentum biliosum , vel sanguineo-biliosum , anni temperies calidior , sicciorque , itineratio per regiones calidiores , venatio vigente æstatis calore frequentior , animi pathemata vehementiora , ut ira quæ sanguinem ad æstum , & fervorem nimium contrahendum disponunt , cum ejusdem intestinum motum augeant , & serum ejusque partes volatiles dissipent ; unde cerebrum minus humidum , atque humoribus traducendis minus idoneum , & fibræ emporii magis tensæ , ac rigidæ fiunt .

SYMPTOMATA.

I. PHRENITIS est delirium universale, five phrenetici in omnibus delirant, quod propter nimiam fibrarum emporii tensionem & rigiditatem fit, quoniam enim harum fibrarum motionibus modificationes animæ Deus alligavit, dum enim distenduntur, fortius quoque vibrari necesse est, unde majores animæ modificationes, seu ideæ vividiores excitantur; rursus quoniam arteriæ cerebri potentius tunc oscillant, pellunt quoque huc & illuc sine ordine in emporio liquidum spirituosum. Ergo plures simul sine ordine moventur fibræ, unde plures & irregulares animæ offeruntur ideæ: verum, ut rectum sit judicium, anima ideas representatas, prius considerare debet, quam eas affirmatione jungat, vel negatione separet, cum idearum proprietates, nonnisi acurato examine cognoscere possit. Phreneticus talis examinis non est capax; & ideas recte conjungere & separare non potest, cum fortior idearum representatio animam ad judicandum, sine prævio examine determinet, eamque ad circumstantiam idearum attendere, quibus rectum judicium ferre possit, impediat; sic enim est comparata mens humana, ut cum ad plura simul attendere non possit, proprietates idearum non simul quoque cognoscat, quapropter si nimium festinanter judicet, omnes idearum proprietates minime percipere potest, ac per consequens judicium depravabitur. Verum nemo est, qui nesciat animam festinanter nimium judicare, quoties fibræ emporii fortius vibratæ, fortiores ideas animæ repræsentant, cum mens tunc magnopere commota aliquid ultra pro judicio requiri, falso judicet. Tandem ideas regulares depravando judicio, non parum conferre manifestum quoque est, cum anima majori attentione, atque examine egeat, ut recte de his judicet; cujus attentionis mens phreneticorum minime capax esse potest.

Ve-

Verum delirium, non tantum est error animæ judicantis, sed etiam discurrentis, cum discursus plurium judiciorum series sit, per quem anima unum ex alio infert, ex eo quoque sat manifestum est, phreneticum non solum male judicare, verum adhuc male discurrere, quinimmo cum discursus majori animæ attentione, simplici judicio exerceatur, hinc quoque fit, ut aliquando non solum ægroti in judicio, verum etiam in discursu delirare cognoscantur, cum judicium simplex circa ideas tam simplices, tamque evidentes quandoque versetur, ut anima levi attentione ipsarum convenientiam, aut disconvenientiam cognoscat; quoniam vero non omnes emporii fibræ simili tensione fruuntur, sed quædam in emporio sunt, quæ vel propria dispositione vel consuetudine, cum ante phrenitidis invasionem sæpius ac sæpius fuerint vibratæ, ac demum a sanguine magis in una cerebri parte æstuan- te majorem tensionem habent, hæ quoque sæpius validiusque vibratæ, sæpius validiusque animam afficiunt, ejusque attentionem excitant, quo fit, ut phreneticus alicui objecto præcipue intensus sit, & in hoc sæpius, quam in aliis deliret, quod præcipuum delirii objectum mutato sanguinis in cerebro æstu, mutari quoque poterit.

II. Febris acuta & continua delirii phrenetici comes est inseparabilis, quia æstus & fervor sanguinis, quo fibræ emporii tensionem præternaturalem acquirunt, a motu febrili producitur, adeoque eadem causa, quæ fervorem & æstum sanguinis in cerebro parit, febrem quoque producit; neque obstat adversus hoc, nec quidquam facit, quod delirium febrem aliquando antecedit, cum tunc æstus & fervor vere in sanguine sit, quin ejus circuitus prætermodum acceleretur, quod ex inspissatione a miscela materiæ febrilis sanguini communicata, necnon minori ejusdem materiæ in massa humorum quantitate, vel extricatione febrem nondum producere valentis, repeti potest; verum hæc vel uberius, vel magis extricata, cito febrem

brem accendit, motumque sanguinis præter modum intendit. Hinc febris delirio succedit, quæ diversi moris est, pro diversa copia, vel indole materiæ ipsam producentis.

III. Phrenetici robur indomitum habent, & vigiles fere semper sunt, quia nervi liquido repleti continuo tenduntur, & in continuum sensuum externorum exercitium determinantur. Rursus quoniam nervi tensi influxum liquidi spirituosum in omnes corporis partes libere permittunt, & meninges propter sanguinis æstum, ad potentes oscillationes excitantur, arteriæque in cerebro vehementius micant. Hinc magna cerebri compressio, qua fluidum spirituosum valide in partes per nervos impellitur, unde fortis, validaque musculorum contractio.

IV. Hilares modo, tristes aliquando, furiosi nonnunquam phrenetici sunt, quæ a diverso delirii objecto, nec non a vario sanguinis in cerebro æstu procedunt, cum enim totius morbi decursu, idem non sit sanguinis motus: idcirco varios quoque fervoris gradus habet; unde fibræ emporii, eandem tensionem per phrenitidis decursum non habent. Unde non solum varia delirii species, immo diversi ejusdem gradus observantur, adeoque hilares, tristes, furiosi diversis temporibus phrenetici videntur; ex eo etiam inferri potest ratio omnium mutationum, quæ phrenitico delirio accedunt, immo quomodo ægri somno per breve tempus corripiti, & mentis compotes videri possint, & dilucida habeant intervalla.

V. Caput phreneticorum intense calet, splendent, rubentque oculi, linguam habent aridam, nec sitiunt; quæ satis sufficienter indicant, & aliquam sanguinis in Capite moram, & nimium ejusdem æstus; cur ergo caleret Caput, splenderent oculi, ruberentque, si sanguis vasa Capitis more solito permearet, ac nimio æstu non ferveret. Propter ejus moram in Capite fit, ut ad arterias oculorum a carotidibus, intra Caput nascentes uberius fluat ac ruat, & propter ejus æstum

& liquidum nervorum copiose huc confluens membranas oculi tendit, hinc rubor & splendor oculorum, ab eodem sanguinis æstu serositates absumente ariditas linguæ nascitur, nec tamen siti æger vexatur, quia mens propter delirium sensationem hanc leviter percipit.

VI. Phrenetici irrequiete corpus jactant, & lecto surgunt, & nisi vinculis coerceantur in obvios ruunt, quæ motum nimium liquidi spirituosum, atque præternaturalem sanguinis æstum satis ostendunt. Quoniam enim liquidum nervorum ab arteriis valide in cerebro micantibus, & menyngibus potenter oscillantibus premitur & movetur, & quoque continua fit fibrarum emporii vibratio; unde variis delirii speciebus afficitur mens; quibus ut possit satisfacere, varios partium motus efficit. Verum si æger objectum delirii explere nequeat, quasi furiosus in obvios ruit, torve aspicit, minatur, iracunde respondet, quia vehemente animi pathemate, quo tunc corripitur, fibræ emporii fortius vibrantur, liquidum spirituosum magis commovetur. Hinc validior ejusdem in partes influxus, hinc motus omnes, qui in animi pathemate sequuntur, vi majori exercentur.

VII. Phreneticus objecta, absentia, tamquam præsentia videre credit, sic hostem qui non est præsens, sibi repræsentat, propter illius emporii fibræ, huic idææ respondentis, nimiam tensionem, nimiamque vibrationem. Quoniam vero Deus harum fibrarum motionibus, animæ modificationes assignavit; animam ergo modificari oportet, quoties hæ fibræ moventur, quarum motus vel in emporio ipso producit, vel ab impressione sensuum externorum, ad emporium propagata excitatur: dum motus fibrarum in emporio producit, nec ab extrinsecis venit, anima absentia objecta sibi repræsentat: dum impressio ab objectis sensibus externis illata, ac dein emporio communicata fibras ejusdem movet, anima non tantum objecta sibi repræsentat, verum etiam ea præsentia sibi judicat, quæ

quæ sane anima non distinguit, nisi diverso fibrarum emporii motionis gradu, cum motio fibrarum in emporio a fluido spirituofo hospitante, vel arteriis cerebri micantibus in homine sano facta, multo debilior sit, sic ea quæ ab objectis externis, organa sensuum afficientibus ipsis communicatur, erit vehementior; ex quo sane fit, ut doloris præteriti recordatio animæ nulloatenus sit molesta, & his facile intelligi potest; cur phrenetici objecta absentia, tamquam revera præsentia, sibi representant; ita ut homines, qui non absunt, videre, sonos qui non fiunt, audire credant. Etenim propter nimiam fibrarum emporii tensionem, liquidi in eo hospitantis agitationem, ac vim, qua arteriæ cerebri tunc micant, tantus in his fibris motus excitatur, ut æger, an ab organis externis veniat, nec ne, minime discernere valeat.

VIII. Phreneticus, festucas & floccos in aere volitantia credit videre, ad ea apprehendenda, caput, truncum, manusque præsertim componit, qui motus convulsivi non sunt, nec ab irregulari liquidi nervosi influxu producuntur, cum corpus, manusque ipsas adeo componat, ut si de facto quidpiam esset in aere volitans; quod si sanus apprehendere vellet, non melius motus harum partium componeret. Revera igitur festucas in aere volitantes videre credit phreneticus; & consequenter ad hoc erroneum iudicium corpus componit, manusque movet ut apprehendat; hæ enim festucæ ipsi apparent, quod exilissimæ arteriarum propages retinam perreptantes, sanguine nimis turgidæ fibras nerveas vicinas comprimant, unde radii luminis in eas incidentes nullam visus sensationem efficiant, hinc umbræ apparent, quæ motum simulant, tum quia ipse movetur æger, cum ex irregulari sanguinis in retina circuitu fibrarum compressio mutatur, aut ipsa retina leviter a suo loco dimovetur; hinc etiam patet objectorum geminatio, quæ in phrenitide aliquando observatur; cum sanguis ruens majori impetu in ramos carotidum allabatur, utrumque nervum opticum,

inæqualiter ab axe optico dimovet, unde objecta gemina videntur.

DIAGNOSIS.

Duo signorum genera phrenitidis sunt assignanda ; alia *imminentem* indicant, altera *præsentem* declarant. Phrenitis *imminens* declaratur vigiliis, turbulento somno, sermone immodico, responso feroci, calore Capitis, oculorum splendore, corporis jactatione assidua, valido arteriarum pulsu, quæ æstum sanguinis incipientem, majorem liquidi spirituosæ agitationem, & fibrarum emporii tensionem demonstrant. *Præsentem* vero phrenitidem declarant delirium universale cum febre continua, neque tamen credere oportet phreneticum semper & continuo delirare, cum quidam sint, qui in paucis sapere videantur. Rursus phrenitidis plura sunt genera ; siquidem ex phreneticis quidam sunt hilares, alii tristes : alii facilius continentur, & intra verba desipiunt, alii surgunt & violenter quædam manu irruunt, atque ex ipsis alii nullo impetu peccant, alii etiam lepide & sublimè loquuntur, summamque sanitatis speciem in suscipiendis malorum auxiliis referunt ; sed longiori attentione phreneticus status manifestatur, mente cito ad absurda & incongrua relabente. Ex his hos, qui intra verba desipiunt, aut etiam leviter manu peccant, onerare asperioribus exercitationibus supervacaneum est ; eos vero qui violenter se gerunt, vincere convenit, ne vel sibi vel alteri noceant, neque credendum est, si aliquis vinctus, dum levare vinculis cupit, sanum jam se fingit, licet prudenter loquatur, & miserabiliter doleat, quoniam is dolus est animæ insanientis : porro alium lux, alium tenebræ magis turbant, reperiunturque omnia indiscriminatim horrentes. Optimum itaque est utrumque experiri & habere eum, qui tenebras horret, in luce, eum qui lucem, in tenebris.

Vera & legitima phrenitis a symptomatica, tum ex præ-

prægressis, quum ex concomitantibus distinguitur. Dum vera ac legitima est, febris, & delirium fere simul invadunt. In symptomatice febris pluribus diebus antecedit delirium. Porro an simplex sit, an cum altero sit conjuncta affectu, id ex signis morborum propriis dignosci facile potest. Tandem phrenitis per delirium universale, febrem acutam & continuam a quacunque dementiæ specie differt. In lethargo est sopor, in mania nulla febris, melancholici in paucis delirant, comatosi propensione ad somnum inutili detinentur, fatui non febricitant.

Signa causarum phrenitidis ex prægressis & concomitantibus, ægri temperamento, victus ratione, anni tempestate, morborum complicatione petuntur.

Si delirium ad soporem vergat, si partes convellantur, si febris remissior videatur, & vires debilitentur, inflammatio menyngum, aut cerebri his indicatur.

PROGNOSIS.

PHRENITIS vera tertia, quarta, aut septima die terminatur, raro hanc transgreditur. Eventus dubii & incerti admodum est, modo enim ad mortem, modo ad salutem terminatur; si sæva fuerit sæpe in maniam abit, sæpe quoque definit in lethargum, coma, vel carum, perturbato magis ac interrupto sanguinis intra cerebrum circuitu, unde gravis menyngum, vel cerebri inflammatio, vel ejusdem infarctus cum facto majori humorum circuitui obice, hæc facile accidunt; hinc patet ratio effati a Medicis tantopere decantati: melius lethargo phrenitidem, quam lethargum phrenitidi accidere. Phrenitis complicata, simplici periculosior est; Rursus varius ejusdem judicatur eventus, ratione vehementiæ symptomatum; tremor, convulsio, vel motus convulsivi, vox rauca, clangosa, opperimenti collectio, floccorum volitantium venatus, stridor dentium, oculi pulverulenti, sanguis e naribus gut-

tatim & parce fluens frequentia, sunt præfagia periculosi somni & mortis.

Malum quoque phreneticum non pollere viribus, esse somnolentum, cum pulsu parvo frequenti, inæquali, urina cruda, pellucida, mala, quia materiam febrilem intus in claustris cerebri retineri indicat: phrenitidem peripneumoniæ supervenire pessimum, quia duæ humani machinamenti nobiliores partes simul afficiuntur. Hinc simul perturbatur sanguinis circuitus & liquidi spirituosi ad partes influxus. A variolis mala admodum phreneticis; varices & hæmorrhoides fluentes profunt, alvi fluor bonus, hæmorrhagia sæpe solvit malum, somno sedari delirium bonum est, secus pessimum, demum a more febris, quæ delirium comitatur prognosis gravior, aut mitior est.

C U R A T I O.

CUM ex summo Capitis calore, oculorum rubore, atque splendore sanguinem in cerebro hærentem, quandatenus prætermodum æstuarè conjiciatur, unde nimia tensio, aut rigiditas fibrarum emporii sequuntur; exinde patet phrenitidem curari non posse, nisi ab iis quæ sanguinem dividant, temperent, intensivum compescant motum, eumque a Capite revellant, & fibras tandem emporii relaxent, ut naturali acquisita mollietie moderatas, ac regulares vibrationes edant; verum prius quam administrentur auxilia, attendere debet Medicus utrum fordes primarum viarum, aut pravi succi intra vasa congesti phrenitidem produxerint, quia in ipso curationis limine celebrata venæ sectione conveniens esset purgantibus & emeticis, fordes & prævos succos evacuare, quibus affectus & producit & conservatur, secus enim tutus non esset diluentium & temperantium usus; quinimmo fordes ab iis in sanguinem uberius raptæ morbum graviolem efficerent, quapropter si fordes extractæ, & sufficienter expurgatæ fuerint,

rint, vel ipsas intus latere suspicio non fuerit, auxilia, quæ phrenitidi competunt sequenti ordine administrantur. Diæta tenuis & refrigerans sit, juscula è carne juniorum animalium fiant, ptisana ex hord. gramin. canin. liquiritia, floribus malv. paretur, si calor totius corporis habitus, si linguæ & imarum faucium ariditas maxime fuerint, ad magis temperandum ptisana modo seq. parab.

℞. Semin. 4. frigid. maj. 3. j. contund. in mort. marmor. sensim affundendo ptisan. vulg. ℞. v. col. pro potu ordin.

Diæta præscripta, sanguis illico mittatur larga manu e brachio, & dein sequens injiciatur enema:

℞. Decoct. clyst. comm. refriger. & laxant. ℞. j. dissolv. catholic. 3. j. ℞. mell. violac. 3. ij. ol. commun. cochl. iv. f. clyst.

Rejeto clystere, & jusculo propinato aperiatur saphe-
na, & hora somni paretur emulsio.

℞. Semin. 4. frigid. maj. mund. 3. ℞. amygd. dulc. excorticat. par. xij. semin. papav. alb. 3. ij. semin. lin. 3. j. contund. in mortar. marmor. sensim affundendo aq. font. ℞. j. in colat. dissolv. syrup. capill. vener. 3. iij. f. emuls. pro duplici dosi, cui addend. laud. liquid. gutt. xxv. aut xxx. cap. primam dosim hora somni, alteram per noctem.

Si phreneticus haustum respuat, exhibeatur laudan. opiat. a g. j. ad g. ij. altera die iteretur venæ sectio bis aut ter, & narcoticum quoque exhibeatur. Vasis sufficienter depletis, purgatio celebretur sic:

℞. Senn. mund. 3. iij. rhab. cont. 3. j. tart. solub. 3. ij. semin. coriand. p. j. coq. in decoct. tamarind. p. j. ping. ℞. j. in colat. & expr. diss. mann. calabr. 3. iij. f. potio pro duplici dosi.

Si phrenitis a cachochilia primarum viarum oriatur, utile erit primo haustui addere tart. stib. g. vij. vel viij. aut vin. eme. 3. j. ℞. vomitoria delirium aliquando compescunt, & cito sanant phrenitidem, dum-

fordes primarum viarum huic natales præbent. Celebrata purgatione laud. majori dosi erit exhibendum, ut delirium compescatur. Verum si his irritis perseveret, immo augeatur delirium, aut si phreneticus nullo modo cogi possit, ut sumat medicamina, tunc nihil utilius, meliusque quam uti balneo domestico, quo diluta & temperata humorum massa, solida quoque humescere oportet, & fibræ cerebri humiditate perfusæ mollescent, & ad pristinum tonum restituuntur, sic æstus humorum nimius remittitur, rigiditas fibrarum cerebri tollitur. Hoc enim in phrenitide curanda adeo præstans est, ut plures viderim, eo perfecte sanos evasisse. Quapropter, si in principio morbi delirium tantum sit, ut æger furiosus omnia indiscriminatim respuat auxilia, eo uti oportet, ut viribus delirii sic domitis, cetera dein possint administrari auxilia, quamquam tamen purgationem balneum præcedere utilius sit. Nam juxta Hippocr. corpora impura non sunt balneanda: bis in die balneum continuabitur, donec laxato solidorum rigore ac remisso humorum motu & æstu, delirium mitigetur, modo tamen vires ægroti constent, mitigato aut penitus sedato delirio purgabitur æger, & dein paulatim cibabitur, donec convalescat.

Quoniam vero febris, quæ phrenitidem comitatur pessimi quandoque ominis est, & a saburra in primis viis exsuperante producitur, quæ in sanguinem rapta sævissima parit symptomata & vehementes exacerbationes, virium languorem, motus convulsivos, pulsum inæqualem & intermittentem. Idcirco phrenitis non tanquam morbus præcipuus, sed tanquam symptoma alterius morbi gravioris, scilicet febris putridæ, vel malignæ, habenda est, quapropter purgantium & emeticorum ope præsertim est curanda, non neglecta tamen sanguinis missione e brachio, pede, collo celebranda juxta vires ægroti, balneo uti non convenit, ne, fracto ulterius solidorum elatere, magis vires debilitentur, narcotica nisi summa cum cautione & medio-

diocri dosi sunt præscribenda, addendo cardiaca & volatilia quædam, ne ipsorum virtute cerebrum collabatur, ac soporofus affectus phrenitidi succedat, quod malum merito Hippocrates pronunciat; tandem cum duæ sint affectuum species quibus mederi oportet, delirium nempe & febris putrida aut maligna, idcirco considerandum quisnam horum affectuum magis urgeat, ut ipsi succurratur, cum aliis remediis sanetur delirium, alteris vero febris putrida aut maligna.

CAPUT VIII.

De Mania.

PLURES cum Antiquis definiunt Maniam *delirium perpetuum sine febre, cum furore & audacia*. Verum experientia sæpius docet furorem & audaciam delirio maniaco essentialiter non esse adjunctam; cum plures maniaci, neque furibundi, nec audaces reperiuntur, quapropter cum Mania definienda sit per ea symptomata, quæ ejus essentiam constituunt; quatenus sine his esse nequit, definiatur *delirium universale sine febre*.

Dividitur in *continuum & periodicam*. Continua, a prima invasione usque fere ad mortem, ægrum affligere non cessat, hæc enim species raro curatur. Periodica, per intervalla deserit, atque recurrit: ratione durationis alia est recens, alia inveterata. Demum ratione causæ, alia est adventitia, altera hereditaria dicitur.

Quandoquidem cerebrum animæ domicilium est; mensque humana non modificatur, nisi prius facta fibrarum emporii aliqua motione, vel mutatione; ex eo etiam in Mania emporium lædi necessario consequitur, cum sit delirium universale, seu maniacorum anima in omnibus delirat; quapropter delirium maniacum a nimia fibrarum emporii tensione, & rigiditate proxime & immediate producit. Hanc vero præ-

præternaturalem tensionem fibræ acquirunt propter vitiosam sanguinis diathesim, cujus partes integrantes, duriores, ac sicciore, ad hunc præstandum effectum sunt aptissimæ, quoniam enim liquido, quo nervi replentur, sanguis suppeditat suum vitium, quod proinde simili indole gaudere oportet, ac per consequens ad nervos tendendos aptissimum esse debet, verum sanguis maniacorum non solum partibus durioribus, verum etiam sicciore constat, liquidum ergo nervorum minus humidum erit, ac fibræ nerveæ minus madefactæ arescent, sicque tensionem nimiam, ac rigiditatem adipiscuntur, quæ Anatomicis observationibus adeo congruunt, ut ulteriori probatione non egeant, cum cerebrum maniacorum aridum, duriusculum, post mortem repertum fuisse constet. Quapropter cum fibræ cerebri per se, nec ita tendi, nec arescere possint, sed prius sit sanguinem vitari, quam fibras temporii hanc nimiam tensionem habere, causæ omnes remotæ huc quoque sunt dirigendæ, nimirum ut diathesim sanguinis jam assignatam producant.

CAUSÆ

MANIAM producant I. animi pathemata vehementiora diuturna, aut sæpe redeuntia, ut ira, curæ, sollicitudines, bonorum jactura, gravis contumelia passa, & omnes animi motus, qui ex iis sequuntur, ut vindicta, desperatio, quantum vero hæc mentem afficiant, humores commoveant, quatenus in sanguine æstum producant, nemo nescit; adeo enim arctissima est mentis cum corpore copula, ut vitia animi in corpus redundant; in his ergo animi pathematibus sanguinem æstare, humores commoveri oportet, quo mota gravi agitatione, id quod est in sanguine mobilius, tenuiusque, serum videlicet paulatim consumitur, ac dissipatur, ceteraque sanguinis principia strictius, firmitusque unita partes duriores, ac sicciore constituunt.

II. Cibi falsi, piperati & sicci partibus spirituosissimis, ac acrioribus referti, delirium maniacum producunt, ut potus nimius meri generosi, liquorum ardentium, usus carniū sale, pipere, aromatibus conditarum, quia hæc serum, partesque mobiles & unctuosas seu balsamicas, sanguinis absorbent, & humorum massam partibus duris acrioribus gravidant.

III. Mania inducitur a purgationum consuetarum suppressione; propter hæmorrhoides, menses, fistulas, quia harum purgationum ope expurgatis succis impuris & extraneis, pura, laudabilisque erit sanguinis constitutio. His autem retentis, impura redditur humorum massa, partesque expurgandæ retentæ juxta suam indolem sanguinem inquinant, ejusque motum ac calorem intendunt, quo sero dissipato, partes sicciores ac duriores evadunt.

IV. Delirium maniacum pluribus aliis succedit affectibus, ut variis febrium speciebus, epilepsiæ, &c. quia id quod in sanguine mobilius est, dissipant, & partes hujus liquidi duras, siccassque reddunt, imprimis si contextus humorum adeo firmus sit, ut a motu febrili solvi non possit, cum dissipato eo, quod in sanguine tenuius mobiliusque reperitur, principia sanguinis arctius cohæreant, & partes duriores ac sicciores constituent.

Epilepsiam quoque mania sequitur, quando materia paroxysmum epilepsiæ pariens partibus humorum integrantibus contactum firmiorem tribuit poros earum replendo, eodemque tempore paroxysmus fieri poterit a vasis omnibus valide micantibus, & humores in angusto spatio redigentibus, qua forti compressione particulæ sanguinis ita cohærere possunt, ut nulla violentia possint divelli.

V. Ad Maniam contrahendam disponunt temperamentum biliosum, & siccum, ætas juvenilis, anni tempestas calidior & siccior, itineratio per regiones nimis calidas, longa potus abstinencia, demum contextus sanguinis partibus duris, siccis, a parentibus acceptus, unde Mania hæreditaria nascitur, quæ ex di-

ctis

Etis sufficienter patent, neque ulteriori egent probatione.

SYMPTOMATA.

I. DELIRIUM maniacum est universale, quia omnes fibræ cerebri præter naturam tensæ ac rigidæ, ideas vividiores ac irregulares excitant, quibus anima ad male judicandum inducitur, ut superius, dum de phrenitide dictum est.

II. Maniaci sine febre delirant, quia causa Maniam efficiens febrem per se, & essentialiter non affert; febris etenim in frequentia pulsus, seu præternaturali circulationis celeritate consistit, verum partes sanguinis duriores ac sicciores, tantæ motus celeritatis capaces non sunt: cum moles ipsarum hanc celeritatem non facile sinat, & in sanguine deficiat fluida mobilisque pars, ex quo fit, ut maniacorum pulsus durus sit, durities enim arterias exsiccatas, & partibus duris repletas significat, neque putandum pulsum in delirio esse semper accelerandum, cum ebrietas quæ dementiæ species est, motum febrilem per se non producat.

III. Robur inest maniacis prodigiosum, adeoque ut unus maniacus pluribus hominibus vix contineri possit, quia liquidum nervosum e cerebro valide in musculos pellitur, hinc valida ipsorum contractio. Rursus quoniam liquidum nervos replens partibus durioribus & siccioribus componitur, cum e sanguine similis indolis derivetur, fibras quoque musculorum contractiles replebit & tendet, unde major ipsorum vis elastica, ac per consequens maniaci vix possunt contineri, ac vinculis adstricti eadem divellent, quæ vis major adhuc fiet si æger furore sit percitus, quia tunc ab animi motu liquidum nervorum e cerebro validius compressum cum impetu majori irruet ad musculos, & eorum fibras contractiles magis tendet atque replebit.

IV. Maniaci audaces, loquaces sunt, ad jurgia & ira-

iracundiam proni, quæ ex nimia fibrarum emporii tensione, facili negotio deduci possunt. Etenim hæ fibræ nimis tensæ, facile quoque vibrantur, tum a liquido emporii incola nimis agitato, tum ab arteriis emporium abludentibus, fortius micantibus, quibus fit, ut continuo ideæ diversæ excitentur, ac per consequens diversa judicia maniacus proferat, quæ adstantibus loquela exprimit; verum quoniam ab ideis diversis, diversa quoque objecta animæ repræsentantur, hinc quoque varium delirii objectum, quo insipiens ad jurgia, & iram concitari potest, cum omnibus his delirii objectis æque satisfacere non possit, qui aliunde suis viribus conscius, omnia audacter tentat & aggreditur. Hinc in adstantes impetus, furor, ac fævities in se ipsum, & cetera quæ vehementissimos animi motus in delirantibus consequi solent. Verum cum hæc ex objecto delirii, & nimia fibrarum emporii tensione procedant, ex eo etiam patet omnes maniacos non esse furore percitos, cum remissior esse possit nimia hæc fibrarum emporii tensio, remissiusque delirium, hinc maniaci nonnulli placidi & tranquilli in omnibus delirant, sine furore, jurgiis & iracundia, ut experientia aliquando innotuit.

V. Vigiliæ sunt contumacissimæ, quia fibræ emporii semper tensæ, nervique per universum corpus dispersi, suo liquido semper repleti, nullas sensuum ferias permittunt, cum objecta in eos incurrentia nervis tensis occurrant, qui impressionem susceptam ad emporium facile traducunt, & quoniam partes humorum duræ & siccæ parum perspirabiles sunt, parva aut nulla fere dissipatio fit, unde nervi defectu repletionis nunquam concidunt, hinc somnus difficilis.

VI. Maniaci ciborum potusque abstinentiam sine virium detrimento diu tolerant, aerique frigido etiam nudi expositi cutem tum calidam habent; quoniam enim parum aut nihil fere dissipant, hinc nulla fere egent reparatione, neque a ciborum abstinentia vires franguntur, cum eadem semper sit humorum moles & vaso-

vasorum repletio. Eadem vero causa, qua ciborum abstinentiam tolerant, frigus quoque hibernum sine naturalis caloris detrimento patiuntur, quia spirituum partes duræ, activæ, sale activo & acri onustæ, nec non sanguis ipse his partibus fætus & onustus, & præter ea forsan propter sulphureas moleculas, nimis per se & per nervorum oscillationem nimiam, agitata, calorem fovet & conservant diutius, ut & a frigore externo sensibiliter imminui possit.

VII. Mania affectus est longus & contumax, quia particulæ humorum, tam strictam firmamque obtinere cohæsionem, ut fundi atque dissolvi, nisi difficile possint, sed suæ divisionis pertinaciter resistant. Ex quo intelligi potest, cur sanguis maniacorum obstructions viscerum non pariat, cum ipse ad fluendum parum idoneus videatur. Verum hujus objectionis solutio, satis ex supra dictis patet, cum sanguis maniacorum non crassus, tenax, viscidusque supponatur, qualis equidem esse debet ad obstruenda viscerum capillamenta, sed partibus durioribus, siccioribusque componatur, quæ mole sua vasorum insensibilium cavitates non excedunt, neque mutuo ligantur atque adhærent, ut liquidum crassum tenaciusque componant, quale ad viscera obstruenda requiritur.

DIAGNOSIS

MANIA aut præsens est noscenda, aut cito futura præfagienda. Imminentem & cito futuram præfagiunt somni brevissimi, insomnia turbulenta, taciturnitas, aut loquacitas nimia, frequens iracundia ex nulla vel levi occasione, splendores adversantes oculis, aurium sonitus, dolor capitis, ejusdem calor sine causa manifesta, risus præter assuetudinem, responsum ferox, proclivitas ad venerem, pollutio nocturna frequens, quæ tensionem fibrarum nervearum majorem, liquidi spirituosæ agitationem nimiam, validam ejus in partes influxum, ac demum arterias fortius, ubique micantes

tes fatis indicant. Hinc Hippocr. „ Cui vena in cubito pulsat, furibundus est & ad iracundiam præceps.

Præsens vero mania dignoscitur ex delirio universalis, loquacitate perpetua cum furore & audacia, aspectu torvo, truculento, ita ut vinculis vix cohiberi possint, vigiliis contumacissimis.

Delirium maniacum a phrenitide differt, quia febris est expers. A melancholia distinguitur, specie delirii, melancholici circa unum, aut alterum delirant, circa omnia vero maniacy. Ab hydrophobia demum per horrorem liquidorum, quo hydrophi dire torquentur.

Signa causarum a prægressis, relatu parentum & sociorum, victus ratione, temperamento, annique tempestate petenda sunt, sicuti an morbus sit hæreditarius vel adventitius, continuus vel periodicus, eodem modo noscet Medicus.

P R O G N O S I S.

MANIA affectus est gravissimus, diuturnus, non solum per menses, sed per annos aliquando, & usque ad mortem perseverans, præsertim si hæreditaria sit. Continua gravior est periodica; recens & adventitia aliquando sanatur; inveterata seu diuturna nunquam. Maniaci non facile ad remedia sumenda cogi possunt: inde major difficultas sanandi. Mania varios habet delirii gradus; alii enim feroci iracundia rapiuntur, & obvios quosque invadunt, proprias vestes proscindunt, & sibi interdum violentas manus inferunt; alii mitiores & pacatiores sunt, nullam adstantibus noxam inferunt, interdum canunt & rident. Prior manix gradus, delirium gravissimum est, quod nullis ut plurimum sanatur remediis, cum maximam fibrarum emporii tensionem, & sanguinis vitium, fere inexpugnabile supponat. Ultimus vero gradus delirium remissius ostendit, ergo remissio-
ac remissio-rem fibrarum tensionem,

ac sanguinem partibus duris & siccis, minus esse factum, pluresque adhuc humidas in eo contineri supponit. Major igitur salutis spes in isto, minor & fere nulla in alio affulget.

„ Si infanis varices & hæmorrhoides superveniant, „ fit mania solutio. “ inquit Hippocr. Bonum adhuc si menses statis periodis redeant, adhuc melius est si ægri alvum laxam habeant, quam adstrictam. Solvitur nonnumquam mania copioso sudore, quia hæ evacuationes mutatam humorum crasim significant, seu partes sanguinis integrantes inter se minus cohærentes supponunt, qua cohæsiōe fit ut partes serosæ intra sanguinem retentæ, ~~vasa emolliant, æstus~~ humorum temperent, fibras ~~temporarii~~ relaxent.

CURATIO.

Huc dirigenda mania curatio, ut nimia fibrarum emporii tensio tollatur, ac emendata duritie & siccitate partium sanguinis, mens sana sit in corpore sano, quod sane efficacius certiusque obtineri non potest, nisi usu diluentium, humectantium & medicaminum hypnoticorum, ac præsertim sanguinis missione, quibus purgantia valida, immo & emetica, dum ita necessitas exigit, sunt jungenda, quæ saburram in primis viis latentem non solum expurgant, verum partes sanguinis duriōres fundunt, totamque humorum massam fluxiliorem reddunt. Maniam transfusione sanguinis Parisiis olim fuisse curatam legimus, ¹cujus Historia in scriptis Boneti legitur. An vero adeo felix hujus fuerit successus, ut ibi narratur, fides penes inventorem sit.

Verum ut tam gravi succurramus affectui, diæta instituenda est media humectans refrigerans. Et si æger furibundus sit, vinculis adstrictus in loco obscuro humido contineatur, verberibus corrigendus, ne adstantes male afficiat & ad remedia sumenda cogatur. ¹Vidi enim non semel maniacos furibundos & quasi

quasi indomitos a quopiam verberatos ad ejus imperium dociles evadere, & remedia oblata fumere. Dein inchoanda est curatio a venæ sectione e brachio, e pede larga manu celebranda; nam venæ sectionis magna est in hoc morbo utilitas, quantitatem humorum imminuit, æstum eorum remittit, vasis depletis ac minus tensis, liquidum cerebrosum parcius debiliusque in cerebro & nervis premitur, unde tensio nimia fibrarum emporii paulatim remittitur, testaturque Platerus practicus expertissimus se longa observatione comperisse, innumeros ab aliis Medicis derelictos sanguinis missione sanatos fuisse a quibusdam Chirurgis, vel aliis qui ex professo hisce malis sanandis operam dabant, qui vigesies & sexagies quoque venas tundendo insanos penitus ita restituerunt, ut postea incolumes adhuc longam vitam vixerint.

Et cum vigilie in hoc morbo sint pertinacissimæ, ut ægros per aliquot menses non dormivisse asserat Fernelius, somnus laudano est conciliandus, cum ad morbi solutionem vel remissionem magnopere possit, Exhibeatur laud. ad gr. iv. vel vj. juxta ægri vires, nec non delirii præsertim vehementiam. Vasis sufficienter depletis celebretur purgatio modo sequenti paranda:

℞. Tart. stib. solub. gr. viij. resin. jalapp. & scammon. an. gr. iv. extract. hellebor. nigr. gr. iij. cum s. q. syrup. flor. persic. f. pill. duæ vel tres mane vorandæ.

Potio purgans morbo pillulis magis conveniret, si æger ipsam haurire vellet, verum præ insania ad hauriendâ liquida nullo modo cogi potest. Fortia adhibenda sunt purgantia, ut solida potenter irritata humores moveant, atterantque, nulla aliter expectanda evacuatio. Expurgata cachochilia primarum viarum, ac laudano singulis diebus hora somni exhibito; æger balneandus est in aqua frigida, qua humorum æstus compescitur, sanguis diluitur, partesque aquosæ per poros cavitatem vasorum ingredientibus sanguinem hume-

F. Etant,

stant, vasa emolliunt ac relaxant. In balneo æger sit donec riguerit: vidi non semel maniacos in balneo mentis compotes fieri; bis in die balneetur & per dies x. & ultra continuetur, donec delirium remissius fuerit aut penitus solutum.

Verum si per balneorum tempus pulsus mollis appareat, delirium minus fuerit, vigiliæ minus pertina- ces somni aliquid concedant maniacos, purgatio seq. celebrabitur.

℞. Aquil. alb. g. xx. refin. scammon. g. vj. ex- tract. hellebor. nigr. g. iv. cum f. q. syrup. flor. persic. f. pillul. 2. vel 3. mane vorandæ superbi- bendo potionem seq.

℞. Senn. mund. ʒ. ij. rh. cont. agaric. trochiscat. an ʒ. j. coq. in aq. font. f. q. in colat. & expr. ʒ. vj. dissolv. mann. calabr. ʒ. ij. electuar. dia- carth. ʒ. iij. f. potio.

Celebrata purgatione iterum balneo utetur donec de- lirium penitus fuerit sanatum, & finito balneorum tempore sic purgabitur:

℞. Senn. mund. ʒ. iij. semin. coriandr. p. j. tart. solub. ʒ. j. coq. in aq. font. ad ʒ. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ʒ. ij. electuar. diacarth. ʒ. ij. syrup. rosat. solut. & helleborat. ʒ. j. f. potio.

Celebrata purgatione æger utetur aquis acidulis, si per anni tempestatem liceat per dies ix. finito earum usu iterum purgabitur; sin minus haberi possint aquæ, vel anni tempestas frigidior earum usum non permit- tat; præscribentur juscula pullorum refrigerantia ægro restituto, ad paroxysmum futurum præcavendum hoc agere debet Medicus, ut humorum fluiditatem pro- moveat, serumque in sanguinis massa non deficiat; quo vasa madere possint, ut fluxilitatem conservent, ad hoc præstandum juscula conducunt, sequenti modo parata.

℞. Radic. cichor. & asparag. an. ʒ. j. gramin. ca- nin. ʒ. ij. coq. in juscul. pull. per hor. dein. add.

DE MORBIS CAPITIS. 83

add. fol. cichor. agrimon. capill. vener. ex omnib. m. j. coq. per hor. quadrant. col. & expr.

S. Tart. chalyb. ʒ. ʒ. cap. cum cochl. jusc. l.

supra præscript. reliq. superbibendo. Usus horum jusc. l. erit per ix. dies, quibus elapsis, purgatio ut supra celebratur, ac dein æger opiatam seq. capiet.

℞. Croc. mart. aper. maj. ror. præpar. ʒ. ʒ. lenn. mund. & rh. pulver. an. ʒ. ij. antimon. diaphor. & sal. tamarisc. an. ʒ. j. ʒ. jalap. diagred. & gumm. ammon. an. ʒ. j. resin. scammon. extr. hellebor. nigr. cinnam. myrrh. & croc. orien. an. ʒ. ʒ. redig. omnia in pulver. & cum s. q. syr. n. perli. i. p. ad ʒ. ij. sumenda superbibendo jusc. l. pull. fol. cichor. alteratum.

Verum ne usus opiatæ calorem & æstum humorum nimis intendat, si per dies novem sine intermissione usurpetur, hanc capiet æger per quatuor dies, dein balneo per sex dies utetur, rursus opiatam capiet per quinque dies ac postea iterum balneo utetur per viij. dies vel decem, quibus elapsis celebrabitur purgatio, ac dein iterum balneo domestico per aliquot dies utetur, cui jusc. l. cancr. per ix. aut x. dies sumenda succedent.

CAPUT IX.

De Melancholia.

MELANCHOLIA vox est æquivoca & a Medicis varie usurpata. Antiqui humorem atrum, cujus lien officina erat, hoc nomine intelligebant; hodie temperamentum, & quemdam animi statum tristem ac meditabundum significat; vel pro delirio speciali habetur. Nos vero melancholiam hac ultima significatione accipimus, eamque definimus delirium particulare, sive circa unum aliudve objectum.

Ex qua definitione liquet multiplicem esse posse delirii melancholici speciem, cum multiplicia sint obje-

Sta, in quibus mens humana delirare possit, unde lycantropi, cynantropi & galeantropi, qui se lupos, canes, vel feles factos arbitrantur, aliive melancholici qui Deos, Reges, Sanctos, Dæmones se esse credunt, aut qui corpus vitreum, gipseum, cereum habere putant, & diligenter eorum viciniam ac contactum fugiunt, qui corpus aut liquare aut frangere possent.

Quandoquidem delirium est depravata mentis iudicantis operatio, nihilque anima operatur secundum unionis leges, sine fibrillarum emporii prævia vibratione, paucas etiam fibras emporii in melancholia lædi oportet, cum æger in re aliqua singulari, vel paucis aliquot tantum deliret; adeoque causam proximam delirii melancholici dicimus nimiam tensionem ac rigiditatem alicujus emporii fibrillæ.

Quoniam vero omnes emporii fibræ eodem alluuntur liquido, quærenda nunc est ratio cur una aut altera emporii fibra tensionem præternaturalem acquirat, dum cetera tonum debitum servantes, regulares vibrationes edunt, quibus fit ut melancholicus de ceteris, quæ ad objectum delirii non pertinent, probe iudicet ac discurrat. Quod sane ex duplici tantum capite peti posse videtur. I. Ex peculiari fibrarum emporii constitutione, qua fit ut una præ aliis dato aliquo humorum vitio præter naturam tendi possit. II. Ex diuturna animæ ad aliquod singulare objectum attentione, sive quia id sæpius ac sæpius sensus externos afficit, sive unica tantum vice, ab anima fuerit perceptum, modo eam valida fortique impressione affecerit, utroque enim modo necesse est, ut anima ad illud objectum diu attendat. Primum mera suppositio esse videtur; alterum facilius, verius, experientiæ magis consentit, qua constat homines prius de objecto singulari diu cogitasse, quam in delirium melancholicum inciderint.

Verum cum anima nullum objectum percipiat, sine motione fibræ emporii, quia Deus animam non

modi-

modificat , nisi consequenter ad motionem fibrarum quæ in emporio sunt . Ergo de objecto singulari diu cogitare non potest , nisi fibra illud animæ repræsentans diu in motu perseveret , ex quo diuturno motu duo consequuntur . I. Fibram repetitis motionibus ad eas edendas aptiorem fieri , unde vis motionum successu temporis mirum in modum augenda . II. Animam de hoc singulari objecto diu cogitare , sive huic diu attendere , qua animæ attentione liquidum cerebrosum ad fibram , cujus motione objectum repræsentatur copiose affluit , quo copioso & indefinente affluxu fibra maiorem ac præternaturalem tensionem adipiscitur ; cum enim attentio animæ ad quodpiam objectum sit desiderium , quo anima cupit , ut ejusdem objecti repræsentatio perseveret ; exinde juxta leges unionis a Deo sancitas liquidum cerebrosum ad fibram , cujus motione objectum repræsentatur , fluxurum est , quia Deus ad motus in corpore edendos animæ desiderio utitur .

Hanc diuturnam animæ attentionem , tametsi plura inferius recensenda efficere possint , hæc tamen delirium melancholicum semper non pariunt , quia in omnibus hominibus similem attentionis gradum non producant , quia cum Deus ad modificandam animam , motionibus fibrarum emporii utatur , hæcque in variis hominibus diverso etiam fiant gradu , major quoque aut minor esse debet animæ modificatio , pro diversa fibrarum emporii dispositione , ac liquidi cerebrosi eas tendentis constitutione , quibus fibræ cerebri diversum tensionis gradum adipiscuntur ac fortius debiliusve moventur , unde major aut minor in quibusdam hominibus ad objectum repræsentatum attentio . Quapropter quæcumque illam liquidi cerebrosi constitutionem , ac fibrarum emporii ad fortes vibrationes edendas dispositionem inducant , causæ delirii melancholici remotiores erunt .

CLAUSÆ.

I. FORTEM ac diuturnam animæ attentionem producunt jactura bonorum, rei amatæ, passa contumelia, graves rei domesticæ curæ, sollicitudines, subitus ac vehemens terror, qui hostium incursu, gravi vitæ periculo, aliisque similibus accidit, assidua poenarum inferni meditatio, aliaque quam plurima diu fortiterque mentem commoventia, quæ animam eidem objecto fixam, & quasi inhærentem diu detinent, exinde motio ejusdem fibræ continua, continuus quoque juxta leges unionis liquidi cerebrosi ad eam affluxus. Hinc tensio fibræ nimia & præternaturalis, parcius ejusdem liquidi a cerebro in partes influxus, debilior vasorum oscillatio, minor humorum divisio, tardior eorumdem per partes circulatio ac demum eorumdem inspissatio, crassities.

II. Melancholiam remote producunt dissipationes immodicæ per sudorem, transpirationem insensibilem, ob venerem effrænatam, itinerationem per regiones calidas, potum liquorum ardentium, quatenus hæc partes serosas volatilesque humorum absumant. Inde sanguis siccus, fixus ac veluti tartareus evadit, ac liquidum cerebrosum ejusdem indolis secernitur, & ergo fibræ emporii majorem tensionem acquirunt, unde majores ac fortiores vibrationes edunt, & animam potentius afficiunt, quæ idcirco minima de causa ad rem aliquam fixe diuque cogitabit, cum fibræ siccæ, magisque tensæ fortes vibrationes edant, atque in iis diu perseverare possint, cum juxta unionis leges modificationes animæ motionibus fibrarum sint reciprocæ, unde quo major fibrarum motio, & fortior ac vividior animæ perceptio.

III. Remote delirium melancholicum producit ab iis quæ sanguinem inspissant, ejusque partium integrantium molem prætermodum augment, quatenus ex eo fibras cerebri majorem tensionem adipisci necesse est,

est, quo enim liquida crassiora sunt, eo quoque canales magis replent ac tendunt. Inde cruditates primarum viarum, victus ratio, febres intermittentes, ciborum acidorum usus melancholiam sæpe remote producant, quibus humorum diathesis ac fibrarum cerebri constitutio addi possunt, causæ remotæ effectum non parum juvantes, cum absque illa humorum ac cerebri dispositione causæ jam recensitæ vix morbum parere possunt, ex quo facile intelligitur cur pueri fere nunquam hoc affectu corripiantur, qui adultos senesque aggreditur; constitutio enim humorum humida, nimis fluxilisque in pueris est, & fibræ cerebri molliiores, quam ut eorum anima diu de eodem objecto fixe cogitare possit, unde melancholia raro ante vigesimum annum invadit.

SYMPTOMATA.

I. DELIRIUM melancholicum est particulare, seu melancholici in paucis delirant, quia nonnullæ tantum emporii fibræ rigidiores sunt, ex quo fit ut ceterarum motio regularis sit, adeoque anima ad ceteras ideas debite attendens eas regulariter jungit aut separat, at quoniam fibræ objectum delirii melancholici repræsentantes, nimiam tensionem habent; ex eo quoque ad motum aptiores sunt, quo fit ut hæ ceteris multo facilius moveantur, unde motione harum fibrarum iterata liquidum cerebrosum ad eas facilius uberiusque affluit, viamque faciliorem sibi facit ad affluendum, sicque objectum delirii sæpius ac fere continuo excitatur, quin etiam tanta aliquando est ad has fibras fluendi liquidi cerebrosi propensio, tantaque fibrarum tensorum ad motum facilitas, ut tametsi melancholicos de rebus aliis quis alloquatur, illico in objectum delirii incidant.

II. Non idem est sed multiplex delirii melancholici objectum, quod ex multiplicitate fibrarum earumque motuum varietate repetere necesse est; quoniam enim

variorum objectorum perceptio variarum fibrarum motionem supponit, cum Deus harum motionibus ideas alligaverit, ex eo etiam diversitas delirii melancholici facile patet, cum singulæ fibræ tensionem hanc nimiam independenter a ceteris acquirere possint. Inde lycantropi, cynantropi, & galeantropi, qui se lupos vel canes vel feles factos arbitrantur: sunt quoque qui se Deum, qui se Reges, qui se rerum omnium potentes, qui elegantes, qui formosos existimant, aut qui vitreum, butyraceum corpus habere putant. Ex quibus facile concipitur ultima melancholiæ species; cum idea carnis & ossium cum idea vitri aut butyri ab insipiente confundi possit. Conceptus vero non facile est, quomodo totus homo sui ita oblivisci possit, ut se ipsum cum Deo aut lupo confundat, cui difficultati satisfieri posse existimamus, si modus quo mens nostra operatur, consideretur; etenim cum omnis idea juxta philosophos sit super se reflexa, seu cum anima nullam ideam habeat, quin se cogitare ac existere cognoscat, neque enim idea distincta, sed tantum propria conscientia, ut metaphysici loquuntur, anima se cognoscit, ex eo quoque fieri potest, ut dum anima diu ac fortiter de re aliqua cogitet, in hunc errorem incidat, ut se cum re illa confundat, adeoque falso existimet se & rem illam unum idemque esse.

Jam posito hoc mentis errore facile deduci potest, cur in tam absurda veniat melancholicus, cum exequi necessario debeant quæcumque cum objecto delirii conjunguntur, ac quæ ex eo necessitate quadam sequuntur, sic si Deum se arbitretur honorem ac cultum divinum a ceteris hominibus exiget, quibus irascetur ac furibundus minabitur, si cultum exhibere recusent. Similiter si Lupum esse se credat, omnes lupi actiones imitabitur, in adstantes irruens, eosque dentibus & ungibus dilacerare conans, cum hæc omnia cum idea lupi sint adeo connexa, ut data idea lupi, qualis in lycantropis est, non possint non excita-

citari; ex eo quoque patet, cur ii qui corpus vitreum, vel butyraceum habere putant, contactum aut viciniam eorum tam sedulo vitent, quæ frangere aut liquare natura sua possunt, quia hæc cum talibus ideis, necessariam connexionem habent. Unde prima idea excitata, ceteræ illico animæ repræsententur.

III. Melancholici hilares aut tristes, meticulosi aut audaces & iracundi sunt, quæ ad diversum delirii objectum sunt referenda. Quodlibet enim objectum delirii juxta naturam rei repræsentatæ, ac judicia quæ insipiens elicit, varios animi motus excitat, quibus tribuenda actionum varietas, quas melancholici edunt. Hæc tristes, meticulosi, crebre suspirant, si objectum delirii quid funestum, exitiosumve animæ repræsentet, tantaque premuntur tristitia, præsertim si huic mederi non posse existiment, ut æger quasi attonitus sit, & loco non movetur, imo nec situ, sedens nunquam assurgit, stans nunquam sedet, jacens nunquam se erigit, nec pedes agit, nisi ab adstantibus promoveatur & loco pellatur, hominum frequentiam non fugit, interroganti non respondet, licet dictis animum præbere videatur, monita nihil curat, ac si surdus esset, objectis visui & tactui non attendit, quasi cogitabundus & cogitatione aliarum rerum distractus, dormit, vigilat per intervalla, cibum ori admotum comedit, potum haurit. Quæ melancholiæ species rarissime visa, attonita ab Auctoribus nuncupatur.

Verum si melancholicus non solum tristis sit, verum etiam anxietatibus torqueatur, diu nequit in eodem loco quiescere, sed cogitur huc & illuc continuo vagari, nesciens quo vadat, timidus, admodum hominum frequentiam fugiens, noctivagus per solitudines, nec scit unquam quid fugiat, quid quærat, quid velit. Ex eo autem quod ii melancholici vagentur, nec sciant quo vadant, hæc species melancholiæ dicta est Arabibus *Kucubuth*, quo nomine ipsis est animal quod per superficiem aquarum stagnantium huc illuc continuo cursitat.

Demum

Demum hilares sunt si delirio repræsentata circa res gratas ac jucundas versentur, cum harum rerum repræsentationem gaudium & hilaritas sequantur. Ex quibus colligi potest metum, tristitiam, gaudium, ceteraque in melancholicis observata a diversitate delirii procedere, immo fieri potest, idem melancholicus, modo meticulosus, modo audax, modo tristis, mox hilaris sit, quia hæc varia animi pathemata, non sola rerum repræsentatione producuntur, sed aliquando a variis falsisque judiciis, quæ elicit insipiens, excitantur.

IV. Deest febris, quia morbus est sola tensione nervorum, nec essentialiter conjungitur cum cachoclimia, & humores spissi, & ~~crassi ad motum febrem~~ contrahendum, parum idonei sunt. Tandem causæ melancholiæ remote producentes febrem per se afferre non possunt, ut ex earum enumeratione superius patet.

DIAGNOSIS.

Non aliter quam ægri loquela & discursu, hæc delirii species certo dignosci potest, nam tametsi aliqua sint delirium melancholicum comitantia, & illud veluti indicantia, ut taciturnitas, tristitia, cætus & confortii amicorum fuga, facies pallida & decolor, insolita cibi potusque abstinencia, somnus brevis, & in somniis interruptus, hæc adeo æquivoca sunt, ut delirium potius melancholicum quam maniacum non significant, hæc autem delirium sæpe præcedunt, idque mox futurum certius prænunciant, quam præsens demonstrent, adeoque delirium melancholicum non certius, quam sermone ægri dignosci potest, qui in paucis delirans ac de ceteris probe discurrens, qua specie delirii laboret, ostendit. Quibus etiam a quacumque altera delirii specie facile distingui potest. Futurum præfagitur delirium ex metu, tristitia, taciturnitate, cætuum fuga sine causa manifesta, quæ mentem objecto alicui veluti affixam, ac de eo solo semper cogitantem demonstrant.

Signa

Signa causarum remotarum parentum & adstantium relatu, cognita ægri constitutione, vitæ ratione, familia acquirantur, hic enim affectus quandoque hæreditarius est, & a parentibus in prolem infunditur.

PROGNOSIS.

MELANCHOLIA est affectus pertinax, diuturnus, in principio vix sanabilis, inveteratus & hæreditarius nunquam, qui sanatus aliquando per intervalla redit, at post se ægrotos relinquit tristes, meditabundos, anxios, societatis olores, amicorum frequentationem fugientes. Quidam melancholici obæsi, & ad cetera valentes videntur; alii vero sunt graciles & quasi macie consumpti. Illi diu vivunt, isti citius moriuntur: hæc a diverso delirii objecto & gradu sunt repetenda, nec unum idemque est omnibus melancholicis delirii objectum. Ergo gravius vel remissius mens in melancholia afficitur, adeoque ea quæ a mentis imperio fiunt, diversimode in melancholicis perficiuntur, & magis aut minus ceterarum functionum exercitium læditur.

CURATIO.

QUANDOQUIDEM assidua & diuturna animæ ad rem quampiam attentio, crassa ac viscida sanguinis constitutione favente, delirium melancholicum parit, duo quoque ad illud sanandum necessario facienda. I. Ad aliud objectum deflectenda animæ attentio. II. Corrigenda vitiosa humorum crasis.

Primum, quod præcipuus est curationis scopus, remediis nullis obtineri potest, sed arte & industria tantum. Adeoque æger solus nunquam sit, sociosque habeat, qui ipsi placentia, & ab objecto delirii penitus aliena loquantur, motis enim fibræ res diversas repræsentantibus, anima ad objectum delirii minus attendit, & liquidum cerebrosum, hac motione ad alias fibras determinatum, parcius ad eas fluit, quibus objectum delirii

lirii repræsentatur, quæ ideo tensionem paulatim amittunt, ac dein ad delirium excitandum minus idoneæ evadunt. Hoc præsertim præstat itineratio, quæ objectorum diversitate animam tantopere afficit, ut nova quotidie objecta percipiens, qui jucunde considerat, præteritorum paulatim obliviscitur, sicque repræsentatio objecti delirii sensim deletur; sic enim est humana mens, ut ab objectis præsentibus modificata, absentium reminiscientiam facile amittat, sive hæc est fibrarum emporii dispositio, ut semel motæ ad eandem iterandam motionem disponantur. Præterea itineratio, motu & exercitio perficitur, quibus sanguis crassus & viscidus atterendus est, hujusque promovenda fluxilitas, cui promovendæ non parum prodest jugis ac regularis liquidi cerebrosi ad partes influxus, cum anima nulli objecto graviter defixa, hujus influxum non retardat, quapropter nemini mirum sit melancholicum delirium recens, & nondum inveteratum itineratione fuisse sanatum, cum animæ attentionem ab objecto delirii avertat, & vitiosam sanguinis crassam emendet. Quæ cum ita sint, curatio delirii melancholici semper ab itineratione inchoanda; & si æger eam exequi nequeat, saltem colloquio & consuetudine amicorum utatur, qui suis sermonibus mentem ægroti ad alia objecta avocent.

Verum, tametsi itineratio & amicorum colloquia ac consuetudo, sint ad melancholiam sanandam omnium remediorum præstantissimum, nonnulla tamen est delirii melancholici species, quæ non nisi astutia sanari potest, videlicet, dum melancholicus anhelatione aut gravi Capitis dolore correptus feles, catulos, vel ranas in thorace, aut vermes vel quidpiam simile rodendi capax in Capite habere, falso existimat. Tunc excitato emeticis vomitu, feles, catulos, vel ranas materiæ vomitu rejectæ dextere, ac ægroto inscio miscendum, ut ea evomisse credat: similiter incisa Capitis cute vermes, vel illud quo melancholicus Caput erodi ac dolere existimabat, sanguine conspersa
ægro-

ægroto ostendenda, ut ea e capite per vulnus extracta fuisse credat, quæ astutia tantæ aliquando est utilitatis, ut plures hac methodo sanatos fuisse melancholicos, Auctorum observationibus constet, quia vomitû causa anhelationis auferri, & vulnere Capitis materia doloris evacuari potest, cui mens minus dein affixa est, ac nimia fibrarum tensio sensim minuitur.

Quoniam vero præter animæ attentionem, servari quoque potest delirium melancholicum nimia humorum crassitie atque visciditate; idcirco ea remedia adhibere convenit, quæ sanguinem incidere, extenuare ac diluere valent, quibus massa humorum fluxiliori facta fibræ cerebri naturalem ac debitam tensionem acquirunt. Præscripta igitur diæta convenienti, ac cibis prohibitis, qui sanguinis crassitiem foveant ut acida, cruda, caro bovina, suillina, sale vel fumo condita, olera, legumina; prohibito quoque aromatum usu, liquorum ardentium potu, quia hæc serum sanguinis absumendo emporium exsiccant, & ejus fibras vibratiles nimis tensas rigidasque efficiunt, dein mittendus est sanguis e brachio talo, pluriesque iteranda sanguinis missio, quantum vires ægri ferre poterunt. Vasis sufficienter depletis, saburra primarum viarum ano & cato expurganda sic.

℞. Senn. mund. ℥. iij. rh. contus. ℥. j. sal. tart. ℥. ℥. coq. in aq. font. ad ℥. vj. in colat. & express. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. vin. emet. ℥. j. ℞. f. potio.

Celebrata purgatione æger mane & vespere balneo domestico utetur & ab exitu balnei matutini jusculum pulli, foliis boraginis & chærefol. alteratum sumet, cui ℥. iv. succ. nasturt. aquat. vel chærefol. depurat. addentur. Si somnus desit laudano conciliandus est, balneatio continuabitur per dies decem, quibus transfactis purgatio ut supra iterabitur, sine tamen vino stibiato, sed loco illius ℥. ℞. electuar. diacarth. addetur: vel si forma boli magis arrideat seq. parabitur.

℞. Senn.

℥. Senn. mund. & rh. pulverat. an. ʒ. ʒ. diacred.
g. viij. resin. jalap. g. v. extract. hellebor. nigr.
g. iv. cum f. q. pulp. cass. f. bol.

Dein sequens parabitur opiata per novem dies fumenda.

℥. Croc. mart. aper. mai. ror. præp. ʒ. ʒ. senn.
& rh. pulverat. an. ʒ. ij. antimon. diaphor. aquil.
alb. & sal. absinth. an. ʒ. j. ʒ. jalap. diagred.
gumm. ammon. an. ʒ. j. resin. scammon. extract.
hellebor. nigr. an. ʒ. ʒ. redig. omnia in pulver.
& cum f. q. syrup. flor. persicor. f. op. ad ʒ. j.
fumenda, superbibendo juscul. pull. fol. cichor. &
boragin. alterat.

Si anni tempestas calidior vel frigidior esset, hæc op.
non esset exhibenda, sed expectandum donec mitior
facta fuerit. Post usum opiatae celebrabitur purgatio,
dein iterum balneo utetur; post quod iterata purgatio-
ne, juscula cancrorum fluviatil. per dies viginti su-
met: quibus elapsis, & purgatione celebrata, utetur
per mensem & ultra lacte asinino, verum-ne in sto-
macho ace scat, sequens parabitur opiata, qua alternis
diebus utetur tribus horis post cœnam.

℥. Conserv. Kinorrhod. & absinth. an. ʒ. j. corall.
rubr. præparat. & ocul. cancr. fluviat. an. ʒ. ij.
corn. cerv. præparat. & antimon. diaph. an. ʒ. j.
cum f. q. syrup. de absinth. f. op. ad usum supra
notatum, cujus dosis erit ʒ. ij.

Eadem remediorum serie extra paroxysmum uti oportet,
ut ejusdem reditus præcaveatur.

C A P U T X.

De Hydrophobia.

QUAMQUAM Hydrophobia vi nominis pavorem &
& horrorem aquæ a quacumque causa prove-
nientem significat, usus tamen invaluit, ut pro hor-
rore aquæ & potulentorum accipiatur, qui a morfu
rabido producitur, cui ut plurimum delirium in prin-
cipio

capitio obscurum, dein manifestum ac per intervalla recurrens, æstus febrilis, & postremo delirium furiosum, rabiesque ipsa adjungitur, quo fit ut hydrophobia & rabies pro uno & eodem affectu a nonnullis Auctoribus habeatur. Verum hydrophobia & rabies minime sunt confundenda, cum experientia doceat hydrophobiam sine rabie sua percurrere tempora, adeoque rabies tamquam hydrophobiæ symptoma habenda, quæ affectum graviolem & gradum delirii intensissimum demonstrat.

Definiatur ergo hydrophobia: horror aquæ & potulentorum maximus cum siti intensa, & delirio in principio obscuro, dein manifesto, intermisso vel continuo & furioso a veneno animalis rabidi morfu, aut quovis alio modo communicato productus.

E qua definitione liquet horrorem aquæ, maximum esse præcipuum hydrophobiæ symptoma, quod delirium aliquod adjunctum habet, ac demum horrorem aquæ, qui aliquando in febribus malignis aliisque morbis recurrit, veram hydrophobiam non esse, sed hoc nomine eum horrorem aquæ accipimus, qui a morfu rabido in homine producit, quæ pariter demonstrant hydrophobiam affectum contagiosum esse, cujus causa nunquam in homine gignitur, sed in aliis animalibus genita homini per contagium communicatur.

Hydrophobos delirare sufficienter ostendunt, tam ea quæ ejus invasionem antecedunt, quam quæ concomitantur, ut ex variis Auctorum observationibus constat, cum certum sit hydrophobiam qualem hic accipimus, nunquam sine aliquo mentis errore sua percurrisse tempora, delirium equidem non semper continuum est, sed frequenter intermissum, & hydrophobi dilucida habent intervalla; quandoque tantum est, ut ægri furore & rabie perciti, obvios quoslibet mordeant, immo artus proprios dentibus lacerent, ne vinculis opportune coerceantur.

Plura animalia sunt, quæ rabie correpta hominem inficere valent, ut canes, lupi, feles, vulpes, fues, galli

galli gallinacei, boves, equi, muli, uti ex Auctorum observationibus colligitur. Ex his canes & lupi sæpius, cetera vero rarius rabie corripiuntur.

Quandoquidem venenum a quo hydrophobia producitur nunquam in homine gigni, sed ipsi ab animali rabido communicari superius dictum sit, nunc quis sit communicandi modus inquiramus. Communicatur autem ut plurimum per morsum saliva, seu spuma virulenta per vulnus in corpus immissa, alios quoque modos, quibus virus hoc communicatur, Auctores referunt. Mathiolus se duo vidisse testatur, qui spuma tantum perfusi, nullo quidem ex morfu accepto vulnere rabiem contraxerunt. Rursus ex sola intromissione manus in os canis rabidi sine morfu, ex osculo item canis rabidi rabiem conciliatam esse ab aliis compertum. Narrant aliqui equos atque boves stramine pastos, cui fues rabie perciti incubuerant, hydrophobiam contraxisse. Sartrix quædam apud Aurelianus cum clamidem scissam rabidis morfibus farciendam fumeret, atque ore stramina componeret, & lingua pannorum futuras lamberet alluendo, quo transitum acus faceret faciliorem, tertia die in rabiem venisse memoratur; quibus colligi licet, virus rabidorum animalium maxime esse energiae, eoque imprimis salivam contaminari. Carnes quoque animalium rabidorum comestas, homines in rabiem agere docet observatio a Fernelio relata. Venatores, inquit, cum in lupum sæviorem incidissent, illum trucidatum in varia obsoniorum genera coxerunt, de quo omnes qui esitarunt, non multo post tempore rabie correpti sunt. Idem narrat Bauhinus de hospite quodam, qui carnes suis a rabido cane demorsæ, conviviiis apposuit, ex cuius esu omnes rabiem contraxerunt.

Præter recensitos modos, quibus virulenta lues ex animali rabido in alia serpit, asserunt aliqui per respirationem communicari posse. Sic Aretæus hominem a cane rabido, solius respirationis interventu, rabire scripsit. Pariter Cælius Aurelianus, quosdam notat in hydro-

drophobiam incidisse adducto aere quem canis rabientis odor venaverat. Verum perrara hæc sunt, & fide non plane certa, adeoque hunc contagionis modum fere rejicimus.

Virus illud tam late serpit, ut ab uno animali rabido pluribus aliis ejusdem vel alterius speciei communicari possit, sic e cane in hominem, suem, lupum, bovem, aliaque animalia morfu, aliisve modis jam recensitis propagatur, adeoque unum sufficit animal rabidum, ut plura alia contaminentur, uti experientia sæpius edocet. Verum quocumque modo venenum rabidi animalis homini communicatum fuerit, non mox se se exerit, sed sæpe aliquandiu nihil mali sentit homo, nisi forsan ex vulnere dolorem, & antequam erumpat, sæpe non solum per menses, sed & annos latet, ita referente Fracastorio in tractatu suo *de Morbis contagiosis*, „Vidi, inquit ipse, puerum, qui octavum post mensem, ex quo demorsus fuerat, contagionem ostendit, ex qua mox periit. „Imo memoriæ proditum est malum hoc in sextum, septimum, immo duodecimum annum dilatum fuisse. Quæ sane incredibilia videntur, cognita præsertim energia luis hujus virulentæ, cujus minima quantitas per morsum in animal sanum infusæ, tam horrendum in ipso producat affectum. Quidquid tamen sit de harum observationum veritate, quarum fides penes Auctores sit, certissimum est luem illam morfu rabido communicatam citius vel tardius se exerere, ita ut non semel observatum fuerit eam per dies plures & menses intus quasi sopitam latere, quod tum a natura & quantitate veneni, tum a demorfi animalis constitutione dependet; venenum enim non semper ejusdem activitatis est, mitius minusque activum incipiente hydrophobia, quam confirmata hinc morfus, qui primo morbi tempore ceteris animalibus infliguntur, minus quoque periculi habent. Rursus majori vel minori quantitate infundi potest, demum constitutio animalis demorfi, ejusdem effectus retardare potest. Sic in pituitosis &

sanguineis tardius, in biliosis citius ac vehementius luem hanc exeri, Auctores consensu unanimi asserunt.

Quandoquidem certis observationibus non constat causam hydrophobiæ in corpore humano generari posse, & pluries experientia sumus edocti, venenum illud ab animali rabido homini fuisse communicatum, & canes præ ceteris animalibus rigente nimis, vel æstuante nimis aere in rabiem incidere; ex eo quoque inferre licet, quæ sit hujus veneni natura; adeoque illud partibus minimis, duris, solidis admodum & mobilibus constare supponimus, ut e temperie carnem facile inferre licet. Summâ enim ipsorum agilitas sanguinem partibus multum mobilibus, præditum esse demonstrat, gravis vero odor quem exhalant, easdem partes rigidasque, salibus exaltatis præditas ostendit, tandem si canes nunquam sudare attendamus, sanguinem eorum siccum seu partibus stricte cohærentibus componi agnoscemus. Adeoque in sanguine canum partes, quarum plurimas esse duras, solidas, & multum mobiles ex iis manifestum est.

Præterea causæ quæ rabiem in canibus produciunt, id confirmare videntur; nascitur enim rabies ob fervidam regionem, tempestatem æstu squalentem vel summo frigore horrentem, præsertim si æstus & siccitas diu durent. Similiter propter victum ex carne putrida, fætida, potus abstinentiam. Hinc vermes in renibus, intestinis, cerebro, cavis narium olfactoriis canum rabie extinctorum repertos fuisse ab Autoribus traditur. Verum quid æstus aut frigus in canibus efficiunt, præter feri partiumque fluidarum excretionem maximam, vel partium, ac minimarum atomorum durarum solidarum per poros cutis excernendarum retentionem, at utraque causa sanguinem canum partibus minimis, duris, solidis, admodum mobilibus factum esse oportet, idem quoque propter potus abstinentiam, ac cibum ex carne putrida continget.

Verum ut primum sufficiens erit harum partium in sanguine congestio, humores æstuarè oportet, serumque

quæ dissipari necesse est, partes enim illæ minimæ admodum mobiles summa cum celeritate moventur, & quia duræ ac solidæ in humores & vasa fortiter impetunt; hinc feri extricatio & dissipatio, quam siccitas solidorum omnium sequitur, & præsertim fibrarum cerebri nervorumque qui ex ariditate tenduntur; unde totum vasorum systema aridum & excorugatum fit; quapropter causa hydrophobiæ proxima erit cerebri ac nervorum siccitas & tensio nimia, omniumque vasorum ariditas & excorugatio a viru, quod ab animali rabido communicatur.

Hanc partium ariditatem incredibilem a viru rabiei productam non solum explicatione symptomatum probare nitemur, verum eam inspectione anatomica confirmare etiam placet. In cadavere cujusdam monachi hydrophobia extincti tria notanda apparuisse narrat Capivaccius: „ I. Nulla aderat humiditas in pericardio. II. Sinus cordis conspiciebantur aridi, & sanguine prorsus destituti. III. In pericardio portio quædam fuit observata, ferme combusta, & in pulverem redacta. „ Theophilus Bonetus *anatom. pract. lib. 1. sect. 8.* dicit „ In cadavere cujusdam artis saltatoriae magistri, hydrophobia extincti summam in visceribus naturalibus, & vitalibus siccitatem fuisse deprehensam. „ In aliis Bartholinianis anni 1682. legitur sequens Historia: „ Laurentius Serenissimæ Reginae a pedibus, die prima Martii 1678. in subitaneam incidit hydrophobiam, ut ne guttulum liquidum cujuscunque generis posset deglutire, cum tamen solida quæcumque, prompte per gulam demitteret; die tertia rabie correptus, saliva uberrimè ex ore fluente adstantes omnes conspuebat; quarto demum morbi die extra lectum in sella sedens, facto uno aut altero corporis subsulta suffocabatur. Aperto per Chirurgum Regium (me præsentem) cadavere, corpus prorsus extenuatum erat, ac si hæctica diuturna labefactum fuisset, caro musculosa omnis, ut & pinguedo pene consumpta;

„ omentum penitus absumptum, ut intestina flatibus
 „ turgida nude jacerent, mesenterii glandulæ & pan-
 „ creas prorsus extenuata. Hepar in parte convexa
 „ sano simile, in concava inflammatum & gangræ-
 „ næ proximum, vesicula felle bile viridiuscula ple-
 „ na, ventriculi interior tunica corrupta, ut digitis
 „ posset abradi, ejus superius orificium exile admo-
 „ dum, ut & totus œsophagus angustus valde & qua-
 „ si constrictus, pulmones aridi & exsucci, pericar-
 „ dium ne guttulam aquæ continebat, cor flaccidum
 „ & extenuatum, cujus dextera auricula insigniter tu-
 „ mebat, dexter ventriculus sanguine grumoso ple-
 „ nus, in sinistro sanguis plane fluidus. „

Ex observationibus recensitis facile colligitur, quan-
 tum ad partes exsiccandas virus rabiei valeat, adeoque
 causam hydrophobiæ a nobis assignatam sufficienter
 comprobant, quæ tamen explicatione symptomatum
 ulterius patebit.

SYMPTOMATA.

I. HYDROPHOBI tanto aquæ & liquidorum horrore
 corripuntur, ut ad ejus aspectum horreant, contre-
 miscant ac in furorem agantur, & tametsi magna si-
 ti premantur nullo tamen pacto ad bibendum cogi
 possunt. Eadem accidunt audito aquæ vel liquidi cu-
 juslibet sono, immo ad conspectum rerum pellucidarum
 & instar speculi lumen reflectentium, fit horripilatio,
 tremor, quandoque etiam lumen adeo averfantur, ut
 ejus præsentiam ferre nequeant, adeoque hos ægro-
 tantes in locis obscuris tenere convenit.

Hunc liquidorum horrorem Auctores vario modo ex-
 plicant, aliqui in vitium imaginationis tantum refun-
 dunt, alii imas fauces depravatas ac inflammatas ac-
 cusant, verum delirantes sæpe videmus, qui nihil ta-
 le patiuntur, nec is liquidorum horror in gravissima
 & acutissima angina deprehenditur, ergo non ab ima-
 ginationis vitio, neque ab imis faucibus inflammatis

repetendus est, adeoque hunc horrorem pendere censemus, tum a nervis nimis tensis, cum a saliva viru hydrophobico inquinata. Nervos ariditate, & siccitate nimis tendi certum est, eos vero aridos & siccos esse in hydrophobia ex observationibus supra recensitis constat; salivam pariter viru hydrophobico fœdari patet, ex eo quod hydrophobia morfu, ut plurimum communicetur. Quoniam vero nervi magis tensi motionem etiam maximam levi de causa accipiunt, qua sensationes mutari juxta leges naturæ necesse est, cum ea quæ voluptatem pariunt, dolorem dein procreant, si organa vehementius afficiant, ex eo fit ut nervi faucium nimis tensi, salivæ virulentæ contactu succussi sensationem admodum ingratam efficiant, qua anima ad liquidum quodlibet respuendum determinatur; & si incipiente hydrophobia ac mitiori adhuc, æger sitis vehementia aut amicorum suasionem aquam ori ingerat, tunc angustatis faucibus eam expuit cum horripilatione, tremore irregulari, partium motione, summo angore, aliisque gravissimis symptomatis, quia virus in saliva latens ab aqua motum, exaltatum, nervos faucium vehementius impetit, hinc ingrata multum sensatio, totiusque systematis nervosi commotio, ac irregularis liquidi cerebrosi ad partes influxus, ex quo horripilatio, tremor, partium succussio, & summus angor nascuntur. Ex quibus etiam intelligi potest, cur ad aquæ aspectum, vel auditu ejusdem sono ea accidant, quæ ab ea degustata fieri solent, cum aquæ conspectus vel sonus ingratam hanc sensationem in anima refricet, vel eam huic magis attentam efficiat, adeoque horrorem liquidi exsuscitet, atque intendat, nam sicuti in nonnullis experimur, qui visu inassueto cadaveris putrescentis pallent, horrent, nauseant, vomunt, immo animo delinquant, & eadem dein patiuntur, si de cadavere putrescente sermo coram eis habeatur, tametsi illud ab aliquo tempore non viderint, ita sonus & conspectus aquæ horrorem liqui-

dorum , ac symptomata hunc comitantia hydrophobis parit .

Nullus vero est solidorum horror , quinimmo ea citissime & voraciter ingerunt , quia solida virus in saliva latens intricant , poris suis includunt ; ergo nulla ingrata sensatio a solidis ac per consequens horror nullus eorum .

Verum ingravescente morbo crescit nervorum ariditas ac tensio , adeoque omnis motio nervorum major , tum anima nihil nisi moleste sentire potest , quia nervi maxime moti sensationes validiores efficiunt , tunc hydrophobi ad conspectum rerum pellucidarum , & instar speculi lumen reflectentium , horrent , contremiscunt , quandoque etiam lumen averfantur , ut si fides nonnullis sit adhibenda , aerem haurire & respirare verentur , unde aercophobi nuncupati sunt , Verum unde tantus speculi , rerum pellucidarum , ac luminis ipsius horror , nisi ob nimiam nervorum omnium ac fibrarum emporii tensionem , qua fit ut motus majores & insolitos a causis etiam naturalibus accipiant , quas anima moleste percipiens averfatur ,

II. Hydrophobus siti maxima torquetur ob maximam faucium ariditatem , a saliva virulenta indutam . Salivam hoc veneno præcipue affici certum est , cum ex supra dictis contagium hoc morfu , ut plurimum & quandoque sola salivæ conspersione fuisse communicatum constat , adeoque saliva virulenta fauces exsiccat , male afficit , hinc sitis vehementia . Ex eodem salivæ vitio procedunt morsus ventriculi , vomitus glutinis fusci biliosi aut bilis porraceæ , quoniam hæc per oesophagum deglutita exsiccat ventriculum , male afficit , & irritat , hinc anxietates , nausea , crescente irritatione , vomitus materiæ vi veneni , ac calore partium exsiccatæ , & quasi in gluten conversæ .

III. Incipiente hydrophobia delirium leve & per intervalla fit , adeoque obscurum ac vix sensibile , ingravescente morbo , delirium gradatim quoque crescit ,

scit, tum manifestum est, ut plurimum tamen intermissum, tunc vero continuum quando vehementissimus est ultimus hydrophobiæ gradus.

Incipiente morbo virus massam sanguinis nondum multum afficit, seu paucas adhuc serosas, balsamicasque partes consumpsit, levis igitur solidorum siccitas, parum aucta nervorum ac fibrarum emporii tensio, ac fere liber & naturalis humorum circuitus per partes, hinc leves anxietates & mitia hydrophobiæ symptomata, adeoque hydrophobus tunc mente constare videtur. Quoniam tamen æstus humorum major est, quam solito more, & sanguis sua serositate partim orbatus per vasa arida, & aliquatenus excorugata difficile volvitur, hæret ergo in partibus, vim quoque facit in vasorum tunicas, donec ex eis expulsus repetitis vasorum oscillationibus, circularis ejus motus liberior factus fuerit, tunc anxietates per intervalla ægrum torquent, & fibræ emporii fortius vibratæ rigiditatem, ac tensionem majorem acquirunt. Hinc vividæ nimis perceptiones, quibus mens anxia de ratione leviter deturbatur, quia absque debito idearum examine judicat, tunc æger more solito tristior oculos irregulariter movet, torve aspicit, obmurmurat, interrogatis non apte respondet. Viru autem magis extricato partes serosæ & balsamicæ sanguinis magis absumuntur, & globulis strictius cohærentibus, sanguis minus fluxilis fit, vasa magis arescunt & excorugantur, tunc motus humorum circularis difficilior, seu humores minus fluxiles vasa capillaria difficilius permeant, unde eorum hærentia major, validior in vasa impetus, qui anxietates graviores parit, nervi pariter, fibræque emporii ariditate nimis tensæ sensationes intendunt. Hinc crescit liquidorum horror, mensque tot molestis sensationibus affecta constare nequit, quia sine debito idearum examine judicat, tunc propter animæ voluntatem aut motus in emporio sine ordine factos liquidum cerebrosum, modo irregulari ad partes influit, unde torvus aspectus, oculorum in orbita

contorsio, partium convulsiones, crebra suspiria respiratio laboriosa & inordinata nascuntur, his oculorum splendor, rubor faciei adjunguntur, quæ majorem humorum æstum significant; hæc per intervalla fiunt, quia difficilis humorum circuitus non constans, sed intermissus est, seu humores in vasis capillaribus semper æque non hærent, etenim repetitis oscillationibus exprimitur e vasis minoribus in majora, quod in sanguine ad fluendum minus idoneum est, seu partes illæ, quæ a viru hydrophobico sicciore factæ fuerunt; sicque humorum circuitu liberiori facto minor est humorum in vasa arietatio, minor quoque eorumdem succussio, debilior & magis regularis fibrarum emporii vibratio, adeoque æger minus anxius mente constat, & tanta symptomatum remissio fit, ut æger veluti sanus videatur.

Verum si virus magis activum aut majori quantitate communicatum fuerit, serum & balsamum sanguinis magis consumet, consistentiam ipsius potentius alterabit, quapropter vasa magis arida & excorugata, fibræ nerveæ sicciore & magis tensæ, & humores minus fluxiles erunt. Hinc difficilior circularis humorum motus, & continua & fortis humorum in vasa arietatio, ac præternaturalis eorumdem succussio, quæ ad emporium propagata fibras vibratiles fortiter succutit, & liquidum cerebrosum vehementer & sine ordine commovet, mensque summis molesta est anxietatibus. His rabies furorque succedit cum aspectu minaci, truculento, ægerque furibundus ni vinculis detineatur, in obvios ruit, morsu, unguibus, aut quovis alio modo afficiendos, non propter molestam faucium irritationem, sed potius ut furori suo satisfaciat, mens enim gravissimis anxietatibus oppressa, nullum malorum levamen sperans in furorem abit, tum liquidum cerebrosum maxime commotum huc & illuc, sine ordine fluit, unde torvus aspectus, respiratio convulsiva, pulsus intermittentia, inæqualitas, sudor gelidus, corde, arteriis, musculis respiratoriis irregu-

regulariter & sine ordine contractis. His adduntur linguæ asperæ exsertio, hiatus oris, vox rauca, spumæ in ore collectio, eam in alios spuendi conatus; quæ maximam faucium exsiccationem, notabile salivæ vitium nervos faucium graviter afficientis, ac demum vim, quæ viru hydrophobico inest ad exsiccandum, significant, cum tam brevi dierum numero, quibus hic affectus terminatur, tanta sit linguæ, faucium ariditas, ut æger more canum refrigerandi causa, linguam exerat. Tandem cum his exacerbatu sitis, & furor ad conatum bibendi, liquidorum aspectum, contactum, & rerum pellucidarum luminisque præsentiam, vix ferri potest, quia majus in majus crescit salivæ vitium, majorque nervorum ariditas ac tensio. Hinc crescit molesta faucium irritatio, & molesta multumque difficilis salivæ spumosæ deglutitio, quæ idcirco in ore colligitur, eamque æger in adstantes expuit.

IV. Febris hydrophobiæ accedit, imprimis dum affectus vehementissimus est, & æger rabie & furore corripitur, quia alterata humorum constitutione sanguis in partes molis inæqualis & irregularis dividitur, quæ sine ordine cohærentes fluidorum insensibilium poros sanguinis permeantium transitum difficilem reddunt. Hæc ergo fluida in partes sanguinis validius impetunt, eas magis commovent, totaque humorum massa magis æstuat, quem humorum æstum adhuc intendunt liquidum cerebrosum commotum e cerebro ad partes uberius influens vasaque arida, excorugata, fortius oscillantia, humores prementia & pellentia, & ideo recente & mitiori hydrophobia febris nulla, quæ nisi ingravescente malo ac veluti ultimum vehementiæ gradum adipiscente non observatur.

V. Priapismus seu involuntaria penis erectio frequens, cum seminis quandoque cruenta ejectione hunc affectum comitatur. Ex eo satis patet quis sit in hydrophobia humorum æstus, quisve ipsis insit ad solida stimulanda vis, neque enim a copia seminis hæc oriun-

riuntur, cum modica & valde exigua sit ægroti cibatio, adeoque vis illa feminis titillandi ab ejusdem æstu procedit. Verum semen fervidius est, quia virus hydrophobicum serosas & balsamicas partes sanguinis absumens, ejusdem principia exaltat, humores igitur ab eo secreti partibus duris, rigidioribus ad stimulandum idoneis erunt gravidati, semen ergo hujus erit indolis, ac proinde vesiculas feminales fortiter stimulabit, quarum contractio nimia motum sanguinis progressivum impediet & vasorum ruptionem promovebit, unde feminis cruenti ejectio. Sanguinem viru hydrophobico infectum æstulare probant calor & siccitas partium omnium internarum ac externarum, sicuti inflammationes gangrænosæ quæ in visceribus eorum qui hydrophobia periire reperiuntur, dum enim sanguis æstuans in vasis aridis, angustatis volvitur, loco strictiori continetur quam ut motum progressivum libere absolvere valeat, adeoque quolibet vasorum inflexu hæreere cogitur, ubi vasa ulterius stimulans viam angustiores facit, hinc inflammatio nascitur, verum sanguis ad partes appellere non cessat, crescit ergo angustia & obstructio, unde circuitus sanguinis fere nullus in parte & gangræna inflammationi succedit. Idem adhuc significant urinæ opacæ quas æger ægre excernit, quia æstus sanguinis serum urinæ consumit.

VI. Hydrophobis alvus est constipata, quia consumpta humiditate unctuosâ qua canalis intestinorum intus lubricatur, difficilior ac tardior est fæcum ad anum expulsio, præterea fæces ipsæ calore partium vicinarum exsiccatae & aridæ, difficilius per tractum intestinorum volvuntur, demum intestina ipsa arida, rugis pluribus ac majoribus donantur quibus fæculentæ materiæ excretio non parum retardatum, quapropter ex omnibus quæ hydrophobiam comitantur symptomatibus colligi licet, virus hydrophobicum partibus minimis, duris, solidis admodum & mobilibus constare, quæ præ tenuitate facile vasa subeunt & soliditate atque mobilitate æstum sanguinis promovent, ejusdem serum

serum & balsamum consumunt ac compositionem potenter alterant, adeoque symptomata hydrophobiam comitantia & ea quæ in cadaveribus hydrophoborum observantur nostram sententiam de natura & effectibus hujus veneni confirmare videntur.

DIAGNOSIS.

QUANDOQUIDEM hic affectus contagiosus est & morfu animalis rabidi, aut alio quovis modo ut supra recensuimus, homini communicatur; tria igitur in hac diagnosi notanda. I. Afferenda signa quibus rabies in cane aut aliis animalibus dignoscitur. II. Quomodo morsus rabidus a non rabido distinguendus. III. Quæ hydrophobiam in homine demorso præcedunt ac comitantur exponenda, ut diversi ejusdem gradus notentur. Canis rabie incipiente, fit tristis, solitarius, se abscondens, mutus quoad latratum, murmurans, cibum potumque omnem averfans, in ignotos irruens, hæri tamen adhuc memor & reverens, aures caudamque demittens, torve intuens, somno lentorum more incedens, huc & illuc cursitat, obvios quoslibet aggrediens. Hactenus primus gradus mali, morsus tunc periculosus quidem, non vero pessimus. Crescente morbo dein anhelat, voce rauca & sine causa ululat, linguam plumbeo colore præditam exerit, spumam plurimam & viscidam emittit, nunc quasi somno lentus titubanter, nunc subito & celeriter incedit, nec recta semper via, mox ne hærum quidem amplius noscit, tunc huc & illuc extramodum discurrit, deinde rursus subito vel prorsus consistit, vel segnius incedit, feras hominesque notos pariter ac ignotos mordet, reliqui canes etiam majores ab eo diffugiunt, demum insaniens subito gracilescit. Morsus hoc tempore fere insanabilis.

Quandoquidem signis jam recensitis canem rabidum esse manifestum est, idcirco inutile prorsus censemus panem cruore, qui ex vulnere manat, imbuere, ac dein canibus offerre, quem si comederint signum est
canem,

canem, qui vulnus inflixit, rabidum non fuisse, secus vero, si respuerint; fallax equidem signum, sed potius ab homine querendum, utrum canis vel animal quo fuit demorsus aliqua ex iis quæ jam jam recensuimus signa haberet, quæ rabiem & gradus ipsius certe demonstrant.

Demum homo optime sanus contagio hoc infectus post varium tempus incipit hoc ordine ægrotare: dolet locus cui impressa contagii labes primo fuit, dein vagi per alia maxime vicina loca dolores, lassitudo, gravitas in toto musculoſo genere, somni inquieti, turbati, terribiles cum convulsionibus & subsultibus inquietudo assidua, suspiria, tristitia, solitudinis studium, atque his fere primus mali incurſus incipit, his ferme primus ejus gradus finitur; sanguis tunc venis emissus omni nota bonus; postea priora augentur, acceditque porro ingens circa præcordia angustia, respiratio difficilis, suspiriosa, horror ad conspectum aquæ, liquorum quorumcumque & rerum vel pellucidarum vel instar speculi lumen reflectentium, horripilatio, tremor, deglutio tamen solidi cujuscumque possibilis, attactus humoris cujusque maxime labiis, vel linguæ incredibilem anxietatem, tremorem, convulsiones immanes, atque furorem fere creans, vomitis glutinis fasci biliosi, aut bilis porraceæ, incallescencia, febris, vigiliæ assiduæ, priapismus, cogitationum perturbata series. Sic procedit malum, atque hic solet secundi gradus limites ponere, postea autem omnia enarrata exacerbantur continenter, solentque sequi linguæ asperæ exertio, hiatus oris, vox rauca, sitis ingens, furor ad conatum bibendi, liquorum aspectum, contactum, spumæ in ore collectio, eam in alios expuendi conatus, ardor obvia quæque morden- di invitus, pulsus & respiratio difficilis, inæquali sudor gelidus, rabies summa; dum interim mens prudens constans, quandoque per intervalla adest, hinc intra quartum fere semper a primo gradu diem mors convulsiva cum summa in respirando angustia.

P R O-

P R O G N O S I S .

HYDROPHOBIA est morbus peracutus : imminens medelam aliquando suscipit , incipiens raro sanatur , acta & confirmata lethalis , cum aquam [paventium sanatorum exemplum dari certa fide non constet . Quapropter prognosis elicienda est ex morfu & consideratione animalis quod vulnus inflixit ; si morfus levissimus fuerit , vix a brasa cuticula , cute nullatenus læsa sine sanguinis effluxu & vulnere manifesto ; minor futurus est hydrophobiæ metus , cum via ad ingressum non satis veneno patuerit , secus vero si animal rabidum dentes alte infixerit , vulnusque notabile fuerit . Rursus locus ab animali affectus examinandus , minus enim vulnus , ac levis labiorum erosio plus periculi habet , quam vulnus gravius pedi aut manui inflictum , quia via facilis per os , nempe per salivam veneno patet . Tandem quis esset rabiei gradus dum animal hominem fauciat attente considerandum , in primo gradus morfus periculosus , sed non pessimus ; in secundo fere insanabilis , virus minus extricatum in primo gradu minus afficit , magis vero in secundo , potentius agit .

Quamquam demorsus per aliquod tempus sanus sit , nihilque patiatur , nec tamen ideo tutus & a viru penitus immunis censendus , cum virus hoc clam se insinuans diu intus latuisse pluribus observationibus compertum sit , adeoque cura prophylactica illico adhibenda , dum quis ab animali rabido fuit demorsus . Si vero animal quodpiam hominem momorderit ac dein post aliquod tempus rabie corripiatur , nihil tamen mali homini accidet , cum tunc virus nullum ab animali communicari potuerit . Demum varii hydrophobiæ considerandi gradus , cum ex eorum consideratione certa eliciatur prognosis , ac morbi eventus certius prænunciatur .

CURA-

CUCURBITULA

CURATIO duplex est instituenda : prophylactica seu præservatoria quæ futuram aut imminensem hydrophobiam præcavet, therapeutica quæ præsentem affectum profligat. Prima si debite instituatur & illico a morfu rabido utilis ut plurimum est, altera serotina nimis fere semper inutilis est. Ut primum ergo constat de morfu rabido, locus affectus una cum vicinis profundis pertundatur scarificationibus, multumque mittat sanguinis, ligatura prius facta, ut omnis præpediatur humorum communicatio cum ceteris partibus; applicentur magnæ cucurbitulæ fortiter trahentes, ut sic una cum sanguine virus trahatur. Si locus neque nervosus neque musculosus est, vulnus adurere ferro ignito melius ac utilius erit, ignis enim virus potenter dissipat, tum usto quidem vulnere super imponenda sunt quæ ceteris ustis, seu adigatur in suppurationem applicatione eorum quæ assidua rosione exulcerant, vel sequens parabitur unguentum parti ustæ imponendum.

℞. Unguent. basilicon. ℥. ℞. theriac. veter. aloes succotr. & myrrh. pulverat. an. ℥. j. ol. ovor. & hyperic. an. ℥. ij. m. f. ung.

Vulnus eo implebitur donec ad sanitatem perducatur. Post adustionem ligatura solvetur. Tunc vietus erit mediocris humidus & refrigerans. Sanguinis missio parum prodest, minus adhuc fatus vulneris cum muria ex sale marino & aceto, totus curationis scopus in hoc est ut virus igne in parte destruat, aut suppuratione extrahatur, ac proinde massa humorum intacta & immunis a lue sit.

Auctores plura antidota ad hoc præstantia commendant, quæ intus assumpta vires luis hydrophobicæ frangunt, ipsumque expellunt, ut theriaca, mithridatium, helleborus, aloes, nuces juglandes, cinis cancerorum fluviatilium. Plinius rosæ silvestris tuberculum exal-

rat;

tat, Democritus origans decoctionem commendat, principem locum non solum apud Galenum, sed apud omnes Antiquiores tenet pulvis cancrorum fluviatilium quem Æschrion empiricus Galeni concivis & præceptor sic parabat.

℞. Pulver. cancror. fluviatil. ℥. x. gentian. ℥. v. theriac. ℥. j. f. pulv. cujus dosis erit ad ℥. ij. cum aq. cord. bened. scorfoner. aut citri exhibend.

Palmarius pulverem sequentem tamquam specificum commendat.

℞. Fol. ruth. verben. salv. min. plantag. polypod. absinth. artemis. melissophill. betonic. hiperic. centa. min. an. partes æquales. Legantur ubi sunt efficacissima, siccentur in umbra. Hujus pulveris dosis erit ℥. j. cum saccharo permixtus per aliquod tempus quotidie sumendus.

His purgantia valida imno & emetica ut veratrum Antiqui addebant, quibus contagium hydrophobiæ efficaciter expurgare credebant; verum quam exitiosus sit excalescentium usus & exsiccantium sæpe experientia docuit; quam adhuc inutile aquæ marinæ balneum a vulgo adeo frequenter in morfu rabido adhibitum docuit funestus exitus hominis post morsum naufragi multis horis natantis, sæpe diu fluctibus submersi, tamen postea hydrophobi. Adeoque satius est in curatione prophylactica abstinere ab omni genere medicaminum exsiccantium, potenter evacuantium, humores admodum commoventium, quatenus virus sopitum citius exaltant ac acuunt, & morbi invasionem accelerant, non vero præcavent ac retardant; quapropter si aliqua tunc adhibere convenit, humectantia, diluentia, & refrigerantia seligenda sunt, quæ contagii vires frangere, humores diluere ac temperare, solida emollire & humectare valent. Quapropter quoniam nondum liquidorum horror est, demorsus in balneum mittatur; dein in lecto calido reponatur ut sudet, balneo bis in die utatur per aliquod tempus, & mane post balneum, haustum feri lactis

ovi albumine clarificati & saccharo edulcorati sumat. Per dies vero plures haustus aquæ pulli vel vituli hauriet.

℥. Pull. junior. gallinac. pelle denudat. & exenterat. coq. in aq. font. ℥. vj. ad quart. part. consumpt. sub fin. coct. leviter infund. flor. malv. m. j. in colat. & expr. dist. nitr. purificat. ℥. ℞. ferv. ad usum.

Si somnus brevis & perturbatus fuerit emulsio cum syrupi papav. alb. ℥. vj. hora somni exhibenda, tunc æger cibis humidis, ut offis, cremoribus, orizæ vel hord. utetur, & ab aromaticis, salsis, piperatis, vino calefacientibus quibuslibet cibis, ut & a motu nimio corporis vel animi cavebit. Humorū massa his sat humida facta purgatio celebranda est sic.

℥. Senn. mund. ℥. iij. tart. solub. & semin. lin. an. ℥. j. coq. leviter in decoct. tamarind. ping. ℥. xvj. sub. fin. coct. infund. flor. malv. m. ℞. in colat. & express. dissolv. man. calabr. ℥. ij. f. portio pro duplici haustu.

Celebrata purgatione lac vaccinum, vel asininum per aliquod tempus præscribendum, servata semper diæta humectante, & si demorsus biliosus fuerit & siccus, iterum balneo utetur, quia sicca humorum constitutio hujus viru propagationi favet, & Auctores vulgo asserunt biliosos a morfu rabido plus pituitosis & sanguineis periclitari, quæ penitus cum hypothese nostra consentiunt, necnon curationem prophylacticam humectantibus absolvendam esse sufficienter demonstrant.

Terapeia vero præsentis hydrophobiæ in primo & secundo gradu difficilis, tentanda tamen, in ultimo impossibilis, tum ob vires maximas morbi, cum ob horrorem liquidorum insuperabilem. Apparet maxime probabile iisdem sanari posse hydrophobiam quibus præcaveri posse diximus, adeoque si æger liquida tantopere non horreret, humectantia, & diluentia in usum esse vocanda, verum cum liquidorum horror eorum usum impediat, nimius humorum æstus aliter compe-

scen-

scendus, & hydrophobia tanquam morbus inflammatorius tractanda, cum revera cadaverum inspectione constet viscera inflammata post mortem reperta fuisse, sanguis ergo copiose in principio mittendus, quia macies viriumque fractio cito advenientes, iteratam sanguinis missionem non sinunt, narcotica etiam forma solida & dosi convenienti exhibita symptomata morbi mitigant, & nihil in hoc affectu ad humectandos & diluendos humores, solidaque arida & excorrigata laxanda balneo utilius præstantiusve, quinimmo. Celsus unicum remedium esse asserit, eum nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicere, etsi natandi scientiam non habeat, modo mersum bibere pati, modo attollere, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua satietur, sic enim simul & sitis & aquæ metus tollitur; si corpus infirmum fuerit in aqua frigida vexatum, æger a piscina protinus in lecto calido reponendus est. Unius aut alterius hydrophobi hac methodo sanati historia in actis Academiæ scientiarum Parisiensis legitur. Æger obnubilatis oculis in piscinam frigidam demissus est tandiu donec aquam vix amplius timuerit, & repetito balneo quantum vires ferre poterant, æger perfecte sanus evasit.

Ingravescente hydrophobia & ad ultimum vehementiæ gradum perducta, nec æger ob furorem remedia adhibere sinit, nec morbi vehementia patitur, tum prorsus inutilis est therapeia, morsque ægroti cito & certa expectanda; hoc unice agendum, ne adstantes contagio afficiantur, idcirco furibundus vinculis coerendus est, cibi, aliaque necessaria cum cautione ei administranda sunt, quia vix ullius veneni tam multiplex contagium, neque tamen enecandus, quia religio homicidium vetat, sed expectandum donec morbi viribus moriatur,

ADDITIO EDITORIS.

INTER varia quæ ad hydrophobiam inclaruere specifica, variasque methodos ad vim veneni infringendam tentatas, multis ab hinc annis non immerito mercurialia medicamina, nec non hydrargirosa ipsa attentionem quamdam merentur, hinc quæ jam in orbe medico fide digna habentur, prioribus monitis libenter subjungimus.

Primus; quod sciam, vir in re Medica nunquam satis laudandus, Dominus Astruc, tunc in alma Monspeliensi Facultate Professor Regius, in Dissertatione *de Hydrophobia*, hujusce gravis affectus therapie, mercurium his verbis proponit: „Quinimmo si in re „gravi conjecturis locus sit, sialagoga sive salivantia „proficua censemus, nec inani fundamento; cum „enim virus hydrophobicum præ analogia infideat „præsertim salivæ; consequens est remedia, quæ ubere „rem salivæ fluxum proritant, copiosum quoque virus „educere: itaque inde morsis ab animali rabido, „utilem credimus ptyalismum moderatum, sive iterato „usu panaceæ mercurialis, sive, quod satius est, „levi, sed repetita unguenti Neapolitani inunctione „ciatur.

Anno 1734. in Dissertatione Gallica, Lutetiis impressa; Dominus de Sault Burdigalensis, vir equidem theoriarum futilium & fictitiarum nimius cultor, sed in praxi sagax & expertus Medicus, mercurialium frictionum usum proposuit, & utilitatem tamquam præservativum medicamen, exemplis comprobavit.

Binis elapsis annis in actis Academiæ Londinensis, a Doctore James viro erudito, Dictionarii Medicinæ Auctore, circa turpethi mineralis usum, & felicem successum in rabie canina inserta reperiuntur experimenta, quæ anno 1741. in Dissertatione Anglica exposita leguntur: In canibus rabidis & aliis ab animali rabido demorsis, fausto successu expertum remedium

adolefcentem a cane rabido demorsum, etiam in primo morbi limine restituit & incolumem servavit; quibus observationibus turpethi mineralis energia, non solum tamquam præservativum, sed etiam tamquam remedium sanans comprobatur sagaci & iterato experimento.

A multis Medicis non obscuri nominis mercurius adhuc hydrophobiæ censetur antidotum, quorum forsân testimoniis fulciendis aliquantulum inserviet observatio sequens:

Mense Majo anni 1747. in juvenem Viennensem e scholis redeuntem, subito irruit canis radibus, dentibusque bina plaga manum cruentavit; a Patre pavescente mox accersitus, primum scarificationes in partibus demorsis jubeo; sed juvene illas clamitose & enixe reinuente, frictions cum liuteo aspero, aqua sale marino copiose imprægnata madido; fortiter & longo satis intervallo imperavi; quæ sanguinem multum eduxerant; his sæpius iteratis, illitum; tum utriusque plagæ; tum partium vicinarum cum unguenti Neapolitani drachma una adhibui, & decies alternis diebus adhiberi præscripsi; quibus auxiliis usum quotidianum per viginti dies pulveris palmarii subjunxi, & tam felici successu ut juvenis nunc, mensibus quatuor a morfu elapsis, incolumi sanitate fruatur; verum utrum virus hydrophobicum lateat adhuc in sanguine, an penitus extinguatur, asseverare non audeo, neque etiam si in juvene pavoris omnino experti; venenum languidioris, aut nullius sit energiæ; quæ omnia tempore dilucidabuntur.

Ex his etsi vis adhuc mercurii in hydrophobia præcavenda aut curanda non ita certo constat; ut ejusdem remèdii specifica virtus in sananda siphilide, at tamen remedium aliquoties a peritis viris fausto tentatum omine; despiciere prudentis non esset Medici; immo morbus, vix ullis aliis remediis sanandus; novas experientias ipse suadet, & in illis insudare Medicos artis sedulos cultores hortamur & deprecamur;

ut tandem quid certum de hujusce medicaminis efficacia determinari possit ; mercurium autem in eo morbo eo facilius experiri possumus, quod semper diluentia & humectantia, quæ Auctoris curationem constituunt cum successu semper mercurio sociantur.

CAPUT VI.

De Vertigine.

VERTIGO, quæ Latinis a *vertendo* nomen habet ; definitur apparens objectorum mutatio.

Dividitur in *accidentalem*, & *habitualement*, *levem* & *tenebricosam*, *idiopaticam* & *symptomaticam*. *Accidentalis*, casu fortuito fit ; plerumque a causa externa ; *habitualis*, quæ semper periodice recurrit, fomitem habet in corpore reconditum, seu a causa interna procedit ; *levis*, græce *Δίως* dicitur, in qua naturalis objectorum color observatur, & visio perficitur absque gravi symptomate ; *tenebricosa* est, quam sequitur visus obscuritas, corporis lapsus, cordis palpitatio, aliaque gravia symptomata ; *idiopatica* est, dum fit a causa in capite primario existente, ut a tumore adnato ; *symptomatica* vero sequitur vitium aliarum partium, ut quando cruditatibus primarum viarum natales debet.

Causa proxima vertiginis est alternatim facta fibrillarum nervi optici vel retinæ a situ suo dimotio : hanc vero dimotionem pariunt arteriæ fibrillas nervi optici comitantes, vel quæ circa retinam in fundo oculi reptatu plurimo incedunt, validius oscillantes, seu dilatatione majori in partes vicinas impetentes ; verum tanta arteriarum dilatatio, nimiam earum repletionem supponit. Ergo vertigo a nimia arteriarum repletionem fit, adeoque quæcumque has arterias replere poterunt, vertiginem quoque producent. Hæc autem arteriarum repletio a causis tum internis cum externis fit.

CAUSÆ.

I. Cruditates primarum viarum vertiginem remote pariunt, quia sanguis ab his inspissatus, minusque fluxilis lente per vasa cerebri provolutus in ipso congeritur, seu non ea proportionem per sinus venasque cerebri reducitur, qua per ramos arteriarum carotidum ad ipsum appellit, unde arteriarum repletio ac major ipsarum oscillatio.

II. Plethora & evacuationes consuetæ suppressæ vertigini natales præbent, quatenus massam humorum augment, vasorum contractionem imminuunt; hinc aucta humorum massa minus premitur, dividitur, lentius provolvitur, & sanguis viscidus, minus fluxilis primo sistitur in venis utpote debilioribus, dein in arteriis, quæ totum sanguinem in venas repletas propellere non possunt; turgebunt ergo arteriæ ac majores oscillationes edent, in cerebro præsertim, cujus mollietates, fabrica, vasorum exilitas, inflexio, humorum hærentiæ non parum favent.

III. Vehementia animi pathemata vertiginem aliquando producant, etenim dum sanguis nimis excandescit, & vasa fortius micant, humores cum impetu nimio ad cerebrum ruunt, plusque ad ipsum pel-litur, quam per sinus & venas reduci possit, unde arteriarum repletio sequitur. Hinc vertigo febricitantes aliquando corripit; metus vero aliter prorsus eundem parit effectum contractiones vasorum imminuendo, humores inspissando, eorum motum retardando, unde arteriarum repletio sequitur.

IV. Austrinæ Constitutiones, anni tempestates imbribus sæcundæ vertiginem inducunt, vasa imbuendo, relaxando, ad oscillandum minus idonea efficiendo, humores nimis aquosos reddendo, ad circulandum parum aptos, inde cerebrum mollius fit, & sanguis intra ipsum lentius provolutus, arterias nimis replet, præsertim in iis quorum sanguis aquosior & caput cras-

fius & humidius est, quia hæc ad vertiginem contrahendam multum disponunt.

V. Tumor quippiam in cerebro genitus venas sanguinem ex oculo reducentes comprimens ut glandula, hydatis, sæpe vertigini originem præbet, uti ex Auctorum observationibus colligitur, qui cadavera secuerunt eorum qui sæpius ante mortem vertigine correpti fuerant: immo vertiginem habitualement ab æquis in cerebri ventriculis anterioribus collectis productam fuisse in brutis non semel docuit cadaveris sectio, ut refert Bartholinus; verum tametsi tumor sit quid in cerebro constans, vertigo tamen continua non est, quia hi tumores paulatim geniti vasa cerebri non subito infarciunt, sed eorum dilatationi obsistentes, motum humorum sistunt quoties ipsi æstu, quantitate, aut visciditate peccantes per cerebrum circulantur, quia tunc circuitus sanguinis sine majori vasorum dilatatione liber & expeditus esse non potest.

VI. Vertigo adhuc oritur a capitis vulnere, contusione, quia causa vulnus aut contusionem efficiens cerebrum commovet, vasa exilissima distrahit, sanguinis circuitum in ipso perturbat, inde mora humorum ac arteriarum repletio, idemque cerebro contingit ac ceteris partibus contusis, quarum vasa motu vehementiori distracta tonum & vim elasticam amittunt, humores vix pellunt, ipsosque hædere sinunt. Præterea ossa cranii in vulnere aut contusione sæpe deprimuntur, cerebrum subjacens comprimunt, inde arteriarum infarctus. Hæc quoque accident pressa vel quocumque modo affecta dura menynge, debilius oscillante, minus cerebrum premente, ac sanguinis circuitum agre intra ipsum promovente; id suadere videtur inspectio anatomica, cum in iis qui vertiginem habitualement diu passi fuerant, dura mater ossibus firmiter omni parte annexa post mortem inventa fuerit.

Eodem modo agunt ceteræ causæ externæ vertiginem accidentalem non morbosam producentes, uti intuitus ab alto, assiduus corporum rotantium aut

aquæ cum impetu fluentis conspectus, corporis circumgyratio, ebrietas, quas prætermittimus, cum earum agendi modus ex dictis pateat, & quia de vertigine morbosa tantum agere animus est.

S Y M P T O M A T A.

I. OBJECTA in vertigine nutare, non raro in circulum agi apparent, quia arteriæ fortius oscillantes; seu dyastoles majores efficientes fibrillas nervi optici vicinas impellunt, quæ tunc propter elasticitatem in eundem redeunt locum unde dimotæ fuerant, dum arteriæ contractæ systolem suam absolvunt; & quoniam dyastoles, systolesque arteriarum alternis vicibus fit, alterna igitur erit fibrillarum nervi optici dimotio atque restitutio, ex quo sequitur idem objectum tunc successive in diversis locis videri, adeoque objectum nutans repræsentatur. Hoc ex doctrina optices patet, quia certum est animam objecta representata in suo loco videre, dum sensationem ex emporio primum ad oculum per fibrillas nervi optici, ex hac dein per radios eisdem fibrillis applicatos, per oculorum humores traductos & ad objectum propagatos refert, adeo ut radii ab objecto emissi fibrillis retinæ applicati, una cum ipsis lineam contiguam ab objecto ad emporium usque extensam describant, per quam anima sensationem accipit, eamque ad objectum refert.

Quamdiu vero objectum in eodem loco est, tandiu anima ejus sensationem per easdem fibrillas accipit atque remittit; seu quod idem est, anima tandiu id in eodem loco videt; verum si objectum successive locum mutet, fibrillæ quoque successive ab eodem objecto movebuntur, unde anima objecti sensationem successive ad loca diversa referet, seu illud successive modo in loco A, modo in loco B, videbit. Verum id contingere debet, sive objectum visum vere locum mutet immoto oculo, sive objecto immoto fibrillarum nervi optici situs successive mutetur; nam quoniam anima juxta instituta naturæ sensationem visus

per fibrillas nervi optici extra cerebrum referat ; ex eo sequitur , animam sensationem suam successive in diversis locis esse relaturam , si fibrillæ nervi optici a situ suo dimoveantur ac successive restituantur , quia mutato fibrillarum situ , anima sensationem male refert , seu objectum videt in loco ubi non est ; nam si ex inflectionis angulo , seu e puncto illo ubi fibrillæ nervi optici inflectuntur recte ducatur linea extra oculum protensa , certum est eam non cadere in objectum , adeoque dum arteriæ dilatatæ fibrillas nervi optici a situ depellunt , tunc objectum repræsentatur ubi non est , dum contractis arteriis fibræ ad situm suum redeunt , tunc objectum in loco ubi revera est anima videt . Quapropter si anima tunc corpus aliquod fixum immotum , ut domum , arborem intueatur , nutans apparebit , quia ejus vertex ad latus modo inclinata , modo ad imum quasi ruere videbitur , quod eodem modo semper continget , sive fibræ nervi optici in suo tractu sive retina ab arteriis fortius oscillantibus a situ suo dimoveantur , dum illa ex iisdem nervi optici fibrillis componatur .

Verum ex illa erronea imaginatione nullum sequetur judicium , quia fibræ emporii nullomodo afficiuntur , adeoque mens imaginationis errorem corrigere potest , attendendo ad rem ipsam repræsentatam , aliasque circumstantias hanc repræsentationem comitantes , quibus cognitis anima judicat objecta non revera sed apparenter nutare .

II. In levi vertigine objecta suo colore prædita cernuntur , quia levis est fibrillarum nervi optici pressio atque dimotio ; fluit igitur liquidum cerebrosum sufficienti copia ad retinam , ejusque fibræ satis tensæ , satis validam impressionem emporio communicant , qua objecta suo colore prædita repræsentantur . Hinc quoque patet cur levis corporis vacillatio , minimusque lapsus , metus , cum levis minimaque sit nervorum in capite impressio , ob levem vasorum sanguineorum infarctum .

III.

III. In vertigine tenebricosa objecta obscure & quasi umbris conspersa repræsentantur, æger in terram labitur, cordis palpitatione, membrorum tremore corripitur, tinnunt, sibilant, vel quiddam sentiunt aures, qualis est sonus pluviae in durum aliquid a majore altitudine decidentis. Hæc autem quæ huic vertiginis speciei accidunt, majorem arteriarum & venarum infarctum ac per consequens majorem nervorum compressionem demonstrant. Dato enim majori vasorum sanguineorum capitis infarctu, arterias magis dilatari, nervique optici fibrillas magis comprimi ac dimoveri necesse est, unde apparens objectorum nutritio major & influxus liquidi cerebrosi ad retinam minor, cujus fibræ defectu liquidi replentis laxatæ pressionem radiorum leviter sentiunt, quæ debiliter ad emporium propagata objecta obscure & quasi umbris conspersa animæ repræsentat.

Verum quoniam non solum rami internæ carotidis ad oculum protensi infarciuntur, sed & ceteræ ejusdem arteriæ propagines per caput excurrentes infarctu quoque laborant, quia causa infarciens omnibus communis est, premetur ergo origo nervorum & liquidum cerebrosum parcius ad partes influet ac contractio partium musculosarum necessario minuetur; verum corpus sine plurium musculorum contractione stare nequit; imminuta igitur horum contractione corpus proprio pondere ruet, inde pariter fit membrorum tremor, cum musculos debilius contractos partium pondus facile vincat. Ex eadem causa cordis palpitatio nascitur; nam cor musculus est jugi ac constanti liquidi spirituosum influxu contrahendus, pressis autem nervis liquidum spirituosum parcius ad ipsum fluit, debilius ergo cor contrahendum, & sanguis in thalamis ipsius accumulandus. Præterea imminuto liquidi cerebrosi ad partes influxu vasa capillaria debilius oscillant, lentius sanguinem exprimunt, qui in substantia partium hærens alteri ab arteriis impulsio, & huic etiam e corde egressuro obsistit.

Ex

Ex eo arteriarum cerebri infarctu nascitur sonus qui a vertiginosis ; in arteriis valide micantibus eadem fit soni ab anima perceptio, quæ ab objecto externo organum revera afficiente produceretur . Ex eo quoque nascitur capitis gravitas, qua, finito vertiginis paroxismo, æger torquetur . Ex quibus liquet non unam capitis partem, sed totum invadente vertigine infarctum corripi, unde facile colligi potest, cur vertigo apoplexiam antecedit, eamque tam sæpe producat, cum infarctus cerebri facile crescere & augeri possit.

IV. Nauseæ, vomitus, cardialgia, borborigmi vertiginem quandoque antecedunt, quæ absque his aliquando recurrit, quæ causam vertiginis remotam & ejus veluti fomitem ostendunt, dum enim sanguis spissior fit, ejusque motus remittitur ob cruditates acidas a primis viis suggestas, nausæ, vomitus, vertiginis paroxysmum antecedere solent, secus vero dum sanguis in capite paulatim congeritur, propter animi pathema, consuetam evacuationem suppressam, contuso vel quovis alio modo affecto capite .

V. Febris ut plurimum abest quia causa humores inspissans, infarctum vasorum capitis promovens, vertiginem tandem inducens febrem difficile parit, cum humores sic constituti ad febrilem motum contrahendum parum sint idonei, quapropter febris raro adest, quia vertigo raro a causa quæ febrem sibi adjunctam habeat, producitur.

D I A G N O S I S.

VERTIGO ægri relatu dignoscitur . An levis, vel gravior, & tenebriosa sit, Medicus eodem modo dignoscet . Mutos & infantes ea corripere ex vacillatione suspicatur . Utrum idiopatica vel sympatica sit, ex iis quæ paroxysmum antecedunt noscitur, quod adhuc ex accurata causarum indagine clarius innotescit, Dum paroxysmi frequenter sine causa externa & manifeste-

nifesta redeunt, habitualis vertigo declaratur. Accidentalialis vero ea est quæ raro invadit & a causa externa ac manifesta inducitur: Demum vertigo quæ alteri morbo succedit, symptomatrica dicitur, quia alterius morbi prius afficientis symptoma est.

Signa causarum ex iis quæ præcessere, aut quæ paroxysmum antecedunt petuntur, sic prava victus ratio, ciborum ingurgitatio, vertiginem sympathicam ob vitium ventriculi oriundam demonstrant, quod manifeste adhuc evincitur ex nausea, vomitu, dolore & inflatione ventriculi paroxysmos vertiginis antecedentibus. Similiter consuetæ evacuationis cruentæ præsertim suppressio, valorum nimia repletio ac turgescencia ob victum pleniorē, causam vertiginis plethoram arguunt. Demum capitis gravitas, sensuum hebetudo, ac imminutio, somnolentia, lentum & difficile sanguinis intra cerebrum circuitum ob laxam ejusdem compagem vel tumorem in ipso genitum demonstrant & vertiginem idiopathicam declarant. Hinc qui caput grandius, humidumque habent, iis sæpe vertigo accidit.

PROGNOSIS.

VERTIGO simplex, græcis *Δίψος*, recens præsertim & accidentalis curatu facilis, tenebricosa vero quæ græcis, *Σκοτο Δίψος*, præsertim si habitualis fuerit periculosa admodum est, epilepsiam aut apoplexiam sæpe parit. Idiopathica gravior sympathica judicatur, quia vitium cerebri ægre tollitur. Recens facilius inveterata sanatur, quia inveterata majorem cerebri labem arguit, item vertigo quæ sæpius redit maximum affert periculum, quia humores intra cerebrum facile congeri posse demonstrat. Rursus quo longiores, eo graviores sunt insultus, quia majorem vasorum cerebri infarctum supponunt, ac per consequens major est ad apoplexiam dispositio. Senes in vertigine juvenibus magis periclitantur, quia senes sanguinem mi-

nus

nus fluidum & vasa cerebri minus tensa ac debiliora habent.

Vertigo vomitu aut dyarrhæa critice contingentibus quandoque sanatur, quia his fomes seu causa morbi ejicitur. Item febris eam aliquando solvit dum humorum inspissatione & cruditatibus sanguinis motum retardantibus producit.

Epilepsia sanatæ vertigini nonnunquam succedit, quia sæpius redeunte cerebri infarctu vasa materiis viscidis obstructa manent, aut superato tono dilatata nimis aneurismata, varices vel hydatides contrahunt, uti apertione cadaverum constat.

C U R A T I O .

Juxta causarum diversitatem varia quoque instituenda vertiginem curandi methodus. Si capitis vulnus, contusio aut cranii depressio vertiginem produxerint, sanguis e brachio, pede, & jugulo mittendus, parsque calvariæ depressa elevanda aut auferenda. His sublata cerebri compressione, imminuta humorum quantitate, ac retardato eorumdem progressivo motu, liber fit sanguinis intra cerebrum circuitus & infarctus periculum præcavetur. Diæta ac repetitæ venæ sectiones vertiginem curant quam plethora induxit, dum suppressa evacuatio hunc affectum producit, non expectanda curatio, nisi ab his quæ suppressæ evacuationi mederi valent; si alterius morbi symptoma sit, sanato priore morbo vertigo evanescit.

Verum quoniam vertigo sæpius a cruditatibus primarum viarum producit, hanc quoque curandi methodum ibi proponemus, quæ vertigini ab ea causa productæ convenit. Et quoniam vertigo per periodos recurrit, primo proponemus remedia quæ in paroxismo præscribi debent, dein exposituri quæ extra paroxysmum conducunt.

Si longior sit paroxysmus aut sæpius & post breve intervallum redeat, non viribus naturæ committenda

curatio, quia grave apoplexiæ periculum imminet, sed explorato ægri pulsu a venæ sectione inchoanda curatio, si plenus fortis ac magnus fuerit, si facies ægrotantis rubra, floridaque; si intense caleat. Si vero pulsus tardus, lenus, debilis, si facies palleat, si extrema rigeant, omissa venæ sectione sequens paretur potio.

℞. Vin. sibi. ℥. ij. cap. statim. interim parabitur potio purg. sic.

℞. Senn. mund. ℥. ℞. rh. cont. ℥. ij. tart. solub. ℥. j. summitat. absynth. p. ij. coq. in aq. font. ℥. xij. in colat. & expr. diss. mann. calabr. ℥. iiij. f. potio pro duplici dosi.

Peracto vomitu, dosis una potionis purgantis exhibebitur, post horam brodium, & ex eo duabus elapsis horis, altera dosis purgantis propinabitur. Si his paroxismus non cesset, aut aliquanto post redeat quoniam gravis est apoplexiæ metus, idcirco ea administranda sunt auxilia quæ supra dum de apoplexia proposita fuere.

Finito paroxismo, ne iterum redeat danda est opera, seu curatio prophylactica instituenda, saburræ primarum viarum expurgando, stomachum corroborando, sanguinem incidendo eique nativam fluxilitatem comparando, adeoque diætæ optimis cibis instituta, sanguis e brachio mittendus, si in prægresso paroxismo missus non fuerit, dein celebranda purgatio sic.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. cont. & tart. solub. an. ℥. j. summitat. absynth. & semin. coriandr. an. p. j. coq. in aq. font. ad ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. electuar. diacarth. ℥. ℞. f. potio.

Si emeticum prius in paroxismo non fuisset exhibitum daretur ad ℥. j. loco electuarii diacarth. si cachochiliæ in primis viis latentis suspicio aliqua sit, post duos aut tres dies purgatio cum electuario iterabitur, altera vero die a purgatione sequens parabitur juscul. per viij. dies sumendum.

℞. Ra-

℞. Radic. asparag. brusc. fœnicul. & petrosel. an.
 ℥. j. croc. mart. aper. in nod. susp. ℥. j. rhab.
 cont. & pariter in nod. susp. ℥. ℥. coq. per hor.
 duas in juscul. pull. vel carnis vitul. dein add.
 fol. sequent. ex omnib. m. j. borag. capill. ve-
 ner. & scolopendr. chærefol. p. j. coq. leviter.
 sub fin. coct. infund. flor. calendul. & trium flor.
 cordial. an. p. j. col. & fortiter expr. f. juscul.
 Finito jusculorum tempore & purgatione iterum cele-
 brata, æger opiata sequenti per ix. dies utetur.

℞. Croc. mart. aper. mai. ror. præpar. ℥. ℥. senn.
 mund. rh. elect. & radic. pœoniæ mar. pulvera-
 tor. an. ℥. ij. sal. ammon. antimon. diaphor. ja-
 lap. & diagred. an. ℥. j. cinn. cass. lign. resin.
 scammon. & extract. hellebor. nigr. an. ℥. ij.
 cum f. q. syrup. flor. tunic. vel absynth. f. op.
 ad ℥. ij. sumenda superbibendo juscul. pull. fol.
 borag. cichor. & pugillo summitat. majoran. al-
 terat.

Post usum opiatæ aperientis æger ad aquas thermales,
 ut Balerucanas mittetur, ut potu & fotu capitis uta-
 tur. His ita peractis, si æger temperamenti pituosi
 sit, caputque humidum nimis habeat, fonticuli tibiæ
 vel brachio applicandi, jascula cancerorum fluviatil.
 per dies xv. aut xx. præscribenda, vel decoctum su-
 dorificum ex salsa parilla, guaiaco, & sassaffr. per
 mensem imperandum, ut sanguis paulatim exsicce-
 tur, vasaque cerebri molliora firmitatem ac tonum debi-
 tum adipiscantur. Neque ad vertiginem radicitus sa-
 nandam hæc semel adhibuisse sufficit, sed æger vere
 & autumno per aliquot annos tum opiata martiali,
 tum aquis thermalibus pro potu & fotu capitis uta-
 tur. Ceteris vero anni temporibus cibis optimis, sed
 modice vexetur, cæna erit brevis, prandium paulo
 lautius. Purgationem vero sæpius celebrare necesse
 est, imò ad stomachum corroborandum sequens pare-
 tur opiata ter qualibet hebdomada mane sumenda.

℞. Conserv. enul. camp. & summitat. absynth.
 an. ℥.

an. ʒ. ʒ. Kin. kin. & radic. gentian. pulverat.
 an. ʒ. ij. extract. juniper. & rhabarb. an. ʒ. j.
 sal. succinn. ʒ. ʒ. cum f. q. syrup. absynth. fi
 op. ad usum dosis erit ʒ. ij.

In hunc finem æger potu caffè, fol. the, aut choco-
 lata post prandium utetur, convenit quoque salviæ,
 sicut & plantarum genevensium infusio per tempus
 sat longum continuata.

ADDITIO EDITORIS.

QUOD monuimus in therapeiæ apoplexiæ additio-
 nibus, etiam vertigini applicari potest, cum
 eadem causa apoplexiam inducere capax, mitius agens
 vertiginem & epilepsiam inducit, nempe in vasis ce-
 rebri sanguinis non liber circuitus; nam si in tempe-
 ramento sicco & fervido per rerum non naturalium
 abusum sanguis ita exsicceatur, ut nervi plus æquo
 tendantur & excorrugentur (quod vitium imprimis
 nervos opticos aggreditur in hominibus diuturnis &
 longis lucubrationibus deditis) facile est concipere
 quod spasmi inde facile nascentur, & præsertim in
 iis quibus systema nervosum, propter sensibilitatem
 nimiam, ad motus anomalos pronum est, qui spaf-
 mi, si sanguinem in carotidum propaginem oculos
 irrorantem, majori quam par est quantitate determi-
 nent, tunc vertigo oritur solis diluentibus & edulco-
 rantibus, exclusis aliis activioribus remediis, sananda.

CAPUT XII.

De Convulsione.

CONVULSIO Græcis spasmus est constans & invi-
 ta musculorum contractio, ratione cujus partes
 rigidæ & immotæ manent.

Dividitur in legitimam & spuriam. Spuria seu fal-
 sa convulsio dicitur, dum secto aut resoluto musculo
 unius

anterioris lateris, pars ab antagonista ad latus oppositum trahitur, sic secto vel resoluto musculo zigomatico lateris dextri, os ad latus sinistrum torquetur. *Legitima* vero ea est, quæ a constanti & præternaturali contractione musculorum fit.

Legitima duplex est, *particularis* & *universalis*; in *particulari* pars una afficitur aut altera. *Universalis* vero vel omnes partes vel plures simul afficit. Tres sunt *universalis* species. *Tetanos*, *emprosthotonos*, & *opisthotonos*. In *tetano* totum corpus inflexibile est; in *emprosthotono* caput versus anteriora pectoris flectitur; in *opisthotono* ad posteriora & inter scapulas curvatur.

Plures sunt convulsione particularis species quibus Auctores nomen imposuere. Hinc convulsis oculorum musculis *strabismus*, mandibulæ inferioris *trismus*, labiorum ad alterutram solum partem *spasmus cynicus*, convulsio canina & oris tortura, ad utramque partem *risus sardonius*; convulsis penis musculis *satiriasis*, vel *priapismus*.

Rursus convulsio *simplex* est vel *complicata*; *simplex* ea est quæ sola & sine alterius morbi consortio invadit; *complicata* alium sequitur affectum, ipsiusque symptoma est, ut dum febris malignæ, putridæ, scorbuti, passioni hypochondriacæ, vel histericæ accedit.

Quandoquidem in omni naturali musculorum contractione, fibræ musculares a liquido e capite per nervos influente inflantur & rigescunt. Hinc sequitur contractionem musculorum constantem & præternaturalem futuram esse, si potentia liquidum e capite ad musculos pellens sit constans & naturali major. Potentia vero præcipua pellens est vis villorum duræ menyngis contractilium fibras cerebri subjectas liquidum nervorum continentes comprimens, fiet ergo constans & præternaturalis musculorum contractio, si villi duræ menyngis contractiles in majori & constanti contractione quacumque de causa perseverent; rursus quoniam fibræ musculorum inflatis & rigescentibus musculos suam versus originem trahere necesse est,

est; fiet adhuc convulsio, si humores fibras musculares alluentes viscidiores ac nimis tenaces facti eas repleant atque inflent, quia fibræ repletæ & inflatæ suam versus originem, idest, caput musculi trahent. Hic ultimus musculos convellendi modus, tametsi priori minus naturalis & convulsionem quasi spuriam constituere videatur, altero tamen frequentior est & veram convulsionem constituit, quia partes convulsas, duras, rigidasque facit. Ergo causa convulsionis erit modo constans. & major liquidi cerebrosi ad musculos influxus, modo vero inflatio & rigiditas fibrarum muscularium ab humoribus viscidioribus has fibras alluentibus factæ.

Prior convulsionis causa particularem convulsionem aliquando, universalem vero raro, immo nunquam producit. Nam quomodo in convulsione universali salva mens esse posset, uti revera est, si fere omnes villi contractiles duræ menyngis adeo valide contraherentur, uti ad fere omnes musculos convellendos necesse est, cum cerebrum subiectum adeo comprimeretur, ut fibræ emporii neque tendi neque moveri ullo modo possent, præterea id a causis tetanon remote producentibus confirmatur, uti sequentibus observationibus patet.

Observatio prima.

Decem ab hinc annis ad puerum quindecim annos natum tetano laborantem vocatus sum. Is ad instar ligni rigidus flecti minime, erectus pedibus stare, modo eum fulcirent, poterat, mandibula convellebatur, uti in ceteris quos vidi, observavi, facto tamen vehementi os diducendi conatu, rima quædam minima inter dentes fiebat, per quam iuscula liquidave, ægre tamen, sorbere poterat, anxiosus multum; vigil, ac sitiens anhelabat, febricitabat, intense calebat, musculosæ partes duræ & admodum rigidæ erant, alvus constipata. Puer hic patris iracundiam fugiens, erra-

bundus vitam vixerat duram, in vicis noctes frigidas, humidæque peregerat, priusquam in tetano inciderit. Anno sequenti duos alios ejusdem fere ætatis pueros tetano correptos vidi, in quibus eadem, quæ jam recensita fuere, symptomata observavi. Horum prior mense junio aere non multum æstuante in flumen se coniecerat, alter augusto postquam exercitio incaluisset se temperandi gratia in aquam dimisit, in qua, tametsi frigidam sentiret, sat diu moratus est. Horum duo venæ sectionibus repetitis, purgationibus ac imprimis potionibus sudorificis evasere, tertius fractis remedium viribus obiit.

Observatio secunda.

Rusticus annos quadraginta natus, temperamento sanguineo-biliofo præditus, æstate medica in puteum descenderat, ut eum luto expediret, post moram aliquam horrorem & frigus cum membrorum torpore passus est; dein operis impatiens socios rogavit, ut extraherent; eadem die tetano obriguit, tanta musculorum abdominalium convulsione corripiebatur, quod in aliis non videram, ut convulsi muscoli adinstar tabulæ renitentes in abdomen depressi, gravem anhelationem efficerent, fibras quoque intestinorum musculares rigidas, convulsas suspicatus sum, quia æger adhibito quovis stimulo, alvum tamen deponere non poterat, invito omni auxiliorum genere, quarta die obiit.

Observatio tertia.

Februario hujus labentis anni 1723. vir quidam triginta & quinque circiter annos natus, temperamento sanguineo & athletico præditus tota die glaciem capite gestavit, unde humiditatem & frigus in dorso & scapulis contraxit; nocte dein integra in cella glaciali laboravit, altera die lassitudine gravi, dolore capitis conqueritur, mox febris cum membrorum rigiditate

te accenditur, demum tetanus eum invasit: Vocatus ex omni parte rigidum invenio, convulsis musculis mandibulæ inferioris & linguæ difficile loquentem, ac ægre liquida deglutientem, vigilem anxiosum, dolorem in lumbis & scapulis patientem, intense calentem & sitientem. Sanguis e talo & brachio sæpius missus est, diluentibus cum narcoticis usus est. Deinceps celebrata purgatione sudorifica adhibui, sudor copiosus fuit, & partes minus rigidæ; iterata purgatione, sudorifica iterum per aliquot dies præscripti, minor tum fuit partium rigiditas, caput, lumbos, crura & humeros flectebat, demum aperientium ope, & adhibita identidem purgatione, intra viginti dies e tetano convaluit.

C A U S Æ.

I. CONVULSIONEM parit dolor acutus vehemensque, aliquis stimulus parti, sensus præsertim exquisiti, applicatus, quia a dolore & stimulo acri, seu vehementi nervi partis affectæ magnopere moti fibras emporii præternaturam movent, quo præternaturali motu liquidum cerebrosum agitari, ac validius & copiosius ad partes impelli necesse est, ex quo sequitur nonnullorum muscutorum constans, & præternaturalis contractio seu convulsio, quæ particularis erit, quia in dolore una aut altera emporii tantum fibra prætermotum vibratur, liquidum ergo cerebrosum, ex ea solum cerebri parte validius ac copiosius expellitur; ergo non omnes, sed aliquot tantum muscoli convellendi, ac per consequens dolor convulsionis particularis non universalis causa est, nisi is acutissimus & in gradu maximo fuerit, quia tunc commoto universo nervorum systemate, per consensum dura meninx afficitur & convellitur, & liquidum a cerebro ad musculos omnes copiose valideque pellit, verum tunc non convulsio simplex, sed insultus epilepticus fit, ut inferius, dum de epilepsia exponetur.

II. Vulnere Capitis, ictus ejusdem, ossium depressio, convulsionis causa sunt duram menyngem premendo, irritando, sanguinis circuitum perturbando, hinc nonnullarum duræ menyngis fibrarum infarctus, irregularis oscillatio, validior, constansque earum rigiditas, contractio; fibræ igitur cerebri subjectæ indefinenter compressæ, liquidum cerebrosum indefinenter ad musculos mittunt, hinc constans & præternaturalis eorum contractio.

III. Nascitur adhuc convulsio a sanguine motu febrili donato celerius ad Caput ruente, cujus partes molis diversæ, eundem non habent fluiditatis gradum, nec vasa duræ menyngis capillaria exilissima pari celeritate permeare possunt, unde fibrarum quarundam infarctus ac rigiditas sequitur, fibræ vero sanguine hærente stimulatae ad potentius oscillandum determinantur, & continuo tensæ vi quoque oscillatoria continuo nituntur, ut ab humorum infarctu se liberent, adeo ut dum dura mater vi arteriarum carotidum cerebrum sanguine replentium extenditur & dilatatur, pars ipsius infarcta nullius fere extensionis capax fibras cerebri subjectas premere non desinat, quæ pressio in contractione duræ menyngis pariter continuatur, adeoque ne momentum quidem est, in quo hæ fibræ a pressione immunes sint, unde liquidum cerebrosum eas replens continuo & sine intermissione ad musculos convulsos pellitur, hinc convulsio quæ feбри malignæ aut putridæ adjungitur.

IV. Convulsionis tam particularis, quam universalis causarum omnium frequentior est humorum visciditas & lentor. Pone enim crassos viscidosque humores per arterias in fibras musculares deduci, concipies facile propter crassitiem partium, ex quibus componuntur non posse universam eorum molem per poros villorum expromi, nec e villis contractis exprimi, immo portio crassior intra eosdem villos subsistet, unde villi ex toto restitui non poterunt, & musculus in aliquo gradu contractionis subsistet; fiet jam alter hu-

motum in villos musculorum influxus, pars quoque crassior intra villos subsistet, unde minus restituetur musculus & persistet majori contractionis gradu; repetitis igitur pluribus liquidorum influxibus, ac restitutione villorum muscularium magis imminuta, fiet demum ut repletis atque rigescentibus villis musculus in maxima & præternaturali contractione sit, quæ pendebit ab infarctu humoris crassi intra musculos derivati per nervos & arterias. Ab hac causa fit semper convulsio universalis, ejusque species tetanos, emprosthotonos & opisthotonos, cum tot musculos simul convelli posse, salva mentis operatione, propter vitium fibrarum cerebri nervorum & liquidi eos replentis, nec consentaneum sit, neque experientia etiam constet; uti inferre licet ex præfatis observationibus, quibus constat tetanon ab humorum visciditate & lentore productum fuisse.

Quæcumque igitur humores per fibras musculorum circulant in spissare valebunt, causæ remotæ convulsionis erunt, uti contactus & applicatio corporum frigidorum, corporis æstuantis aeri frigidiori expositio, in aquis frigidis immersio, aut ejusdem sic constituti in locis frigidis mora, vel decubitus longior, idem quoque præstabunt cruditates acidæ primarum viarum, constitutio sanguinis viscidior lue quapiam falso acida contracta, uti scorbutica, scrophulosa, venerea, quæ ratione etiam convulsionem sociam sæpe habent passio hysterica & hypochondriaca.

S Y M P T O M A T A.

I. PARS convulsa rigida & immota est voluntatis imperio, aut vi extrinsecæ nullo modo obsequiosa, quia muscoli partis affectæ motionibus famulantes rigidi & præter naturam contracti, nullius restitutionis sunt capaces, pars igitur convulsa in eodem situ perseverare debet. Quoniam vero pars quælibet in corpore movetur musculorum opera, nullusque musculus

I 3 est

est qui convulsione laborare non possit ; igitur convulsio particularis , modo hanc , modo istam afficiet partem , quæ convulsa cum moveri nequeat , functionibus exercendis , quibus destinatur , inepta evadit . Hinc varie læduntur in convulsione functiones ; sic convulsis mandibulæ inferioris musculis , masticatio aboletur , loquela difficilis fit , deglutitio solidorum nulla , liquidorum vero ægre perficitur .

II. Convulsi musculi , duri , renitentes , turgidi & crassiores fiunt , quia fibræ quælibet contractiles musculi convulsi , præternaturali contractione , donatæ pressioni cuilibet obsistunt , & præternaturali liquidorum appulsu inflatæ molem ventris convulsi musculi augment .

III. Convulsio sine ulla mentis operationum læsione fit , quia sæpe causa convulsione in musculis est , & dum in cerebro residet , uti in particulari convulsione aliquando accidit , labes cerebri tunc minima & particularis est , quæ ideo animæ operationes sensibilibus lædere nequit , fit tamen ut plurimum aliqua sensuum hæbetudo , cum levi torpore mentis & capitis gravitate , quæ causam convulsione capiti inhaerere demonstrant .

IV. In tetano qui convulsione universalis est species gravior , corpus adinstar trunci arboris rigidum & immotum manet , quia convulsis musculis tam extensoribus quam flexoribus pedis , tibiæ , cruris , lumborum , colli , capitis , nulla harum partium flexio vel extensio fieri potest , sed una erecta parte totum corpus erigi necesse est ; ex quibus patet , quare in emprosthotono convulsis solum musculis capitis & colli flexoribus caput ad anteriora pectoris inclinetur ; secus vero in opisthotono convulsis earundem partium extensoribus ad posteriora , & inter scapulas incurvetur .

V. Tetano correpti difficile respirant , tum quia musculi respiratorii , epigastrici præsertim convelluntur , ac proinde thoracis ampliatio præpeditur , cum aliunde

de sanguis musculos convulsos difficile permeans, ad pulmones uberius ruens ductus ejusdem tracheales comprimit.

VI. Qui tetano corripiuntur, ægre liquida hauriunt, & majorem partem per nares rejiciunt, quia convulsis tum linguæ, tum pharyngis musculis, ac præsertim œsophago liquida ægre ad pharyngem pelluntur, nec per rimam pharyngis minimam ea celeritate trahi possunt, quam respirationis tunc acceleratæ necessitas exigit.

VII. Tetano laborantes anxiosi & vigiles sunt: Quandoquidem in musculis convulsis vasa sanguinea comprimi necesse est, ex eo quoque via non patet sat libera sanguini ad musculos convulsos per arterias continuo appellenti, qui ideo ibi hærens in vasa compressa arietare non cessat, ut obices factos superet, a quo sanguinis nisu iterato fibræ nervæ tunicas vasorum irrigantes distractæ, concussæ, vehementius commotæ, sensationem illam dolorificam inducunt, quæ anxietates constituit, quoniam vero succussis fibris nerveis in musculorum contextu commovetur etiam liquidum eas replens, hæc commotio ob continuitatem fibrarum ad emporium propagatur, sicque tum fibris emporii, cum liquido ibi moranti communicatur, quod sic commotum per nervos ad organa sensuum fluit, quæ hoc influxu tensa ad operandum continuo sunt parata.

VIII. Febris tetano socia, ut plurimum est, & quotquot vidi tetano correptos eos febricitare observavi, qui febrilis æstus a phlogosi quadam musculos convulsos invadente, meo judicio, est deducendus. Sanguis enim hærens in ipsis totisque viribus in patietes vasorum arietans, vim horum oscillatoriam potenter stimulat, quæ ideo validius oscillantia sanguinem verberant, premunt, exagitant, partemque fluidiorem per sua emissaria validius, velociusque exprimunt, quæ in venis recepta sanguinem validius premit, ac celerius versus cor adigit, quod frequentius quoque dilatatum frequentiores absolvit contractiones, quibus moles uni-

versa humorum celerius in orbem agitur. Ex e^o quoque deducendus est calor, de quo ægri præsertim in partibus convulsis conqueruntur. Sitis vero qua tetano laborantes quandoque torquentur, ab anxietatibus febre & calore serum sanguinis dissipantibus repeti debet.

D I A G N Ō S I S.

CONVULSIO ex affectarum partium rigiditate, seu, ad motum exercendum impotentia satis noscitur. A skirro distinguitur per subitam invasionem, skirrus enim tumor est in principio minimus, paulatim accrescens; convulsio vero subito musculos afficit. A tumore inflammatorio differt per calorem & dolorem maximum, necnon ruborem, quos inflammatio socios semper habet.

Vera convulsio partes affectas rigidas & immotas reddit. Falsa seu spuria eas non voluntatis imperio, sed vi cuilibet externæ obsequiosas facit, sic resolutio zigomatico lateris dextri, fit oris in latus sinistrum tortura, quæ tamen vi qualibet externa superari potest. Ad convulsionem quoque spuriam reduci possunt hæ partium contractiones, quæ propter indebitum musculi cuiuspiam incrementum aut ejusdem exsiccationem & indurationem a combustione vel vulnere male sanato factam accidunt. Nam si musculus v. g. adductor oculi non sufficienter creverit, sed brevior quam solito more sit, oculus ad nares necessario contorqueatur, quia alterum oculi situm non permittit longitudo naturali brevior musculi oculum adducentis, simili ratione si musculus quadratus labium inferius deprimens, igne aut liquido ferventi combustus fuerit, labium inferius depressum constanter manebit, quia combustus musculus elongationis capax non est; item si musculi masseteres fauciati vel exulcerati cicatrice male facta induruerint; uti quandoque in curanda lue venerea fit, mandibula inferior convelletur seu a superior-

periore dimoveri non poterit, quia masseteres cicatrice male facta indurati elongari minime possunt; verum de his convulsionis speciebus non agimus, quia hæ species nec causas convulsionis ordinarias habent, neque eadem methodo sunt sanandæ.

Convulsio universalis a particulari facile noscitur sicut & species utriusque, quæ sola definitione patent, nec alio egent signo ut dignoscantur. Demum utrum convulsio morbus sit per se, aut alterius quodcum complicetur, symptoma, minima attentione assequi potest medicus, sicuti cognita propriis signis specie morbi prioris, cui convulsio adjungitur, cognosci potest an convulsio scorbutica, hypochondriaca, aut hysterica dici debeat.

Rursus quoniam convulsio ab intercepto sanguinis intra caput circuitu vel fibrarum muscularium infarctu aut stimulo quodam acriori partibus applicato produci potest, quæ diversæ causæ, sicuti varium prænunciant convulsionis eventum, ita & diversam curandi methodum expostulant, in eo quoque sedulo operam navare debet medicus ut veram convulsionis causam dignoscat, quod ex prægressis & concomitantibus assequi poterit; nam dolor præsentiam stimuli acrioris manifeste indicat, prægressa vero quæ humores inspissare eorumque motum retardare valent, ex ægri relatu assequetur; at circuitum sanguinis in capite interceptum fuisse noscet capitis gravitate, aliqua sensuum hebetudine, aliarum partium tremore, vel stupore, tandem levi quacumque operationum mentis imminutione, quæ aut convulsionem præcessere vel ipsam comitantur. Infarctum vero muscutorum denotat eorum absentia, sicuti & convulsionis species, quia universalis ab hac causa sæpius producit, attamen hanc a circuitu sanguinis in dura menynge medullam spinalem involvente intercepto fieri posse non negamus.

PROGNOSIS.

VARIUS est convulsionis eventus, ratione differentiae, causarum diversitate, demum morborum complicatione; convulsio universalis est particulari gravior ob symptomatum multitudinem & vehementiam. Præterea universalis majus arguit tum liquidorum, tum solidorum vitium. Hinc tetanos morbus acutus ac gravissimus judicatur ab Hyppocr. aphor. 6. sect. 5. „ Qui tetano corripuntur, intra quatuor dies inter-
„ cunt, si vero hos effugerint, tetano levantur &
„ sani evadunt. “ Particularis convulsio tametsi per se grave periculum non portendat, quia unam aut alteram solum efficit partem, gravis tamen evadere potest, ratione dignitatis partis affectæ; sic diu convulsis laryngis aut pharyngis musculis propter læsam respirationem aut deglutitionem non leve periculum aegroto imminet. Porro convulsio particularis non sine periculo judicanda, dum a perturbato sanguinis in capite circuitu producitur.

Ratione causæ convulsionem producentis diversa est hujus prognosis; quæ ab infarctu musculorum oritur, ea minus gravis est, quam dolor, irritatio vehemens aut cerebri infarctus pariunt. Sic Hyppocr. convulsio ab helleboro lethalis *aph. 1. sect. 5. & 4. ejusd. sect.* a purgatione immodica convulsio malum. Et 2. *ejusd. sect.* convulsio vulnere superveniens calamitosa, quia nervos exsiccatos aut vasa cerebri stimolata nimis & convulsa significat. Item 3. *ejusd. sect.* a copioso sanguinis fluxu convulsio mala, quia vasa cerebri prius collapsa, dein vero humoribus hærentibus infarctum supponit.

Convulsionem quæ vasorum cerebri infarctum sequitur, capitisque gravitatem; hebetudinem sensuum, stuporem alicujus partis secum conjuncta habet, gravissimam pronuncia, quia apoplexiam, epilepsiam aut effectum quempiam soporiferum ut plurimum antecedit.

dit. Quæ vero convulsio ab humoribus viscidis fibras musculorum infarcientibus producitur, minus habet periculi, & febre superveniente solvitur, uti divinus senex in coacis pronunciavit „convulsionem solvit febris „acuta, quæ prius non aderat, aut si prius adfuit, ingra- „vescens; & *ibidem* rursus convulsiones autem de repente ortas febris solvit & alvi fluxus. “ Idem adhuc in *aphorismis*: febrem convulsioni supervenire melius est quam feбри convulsionem, quia febris convulsioni superveniens humores viscidos fibras musculares infarcientes dividit & pristinæ fluiditati reddit; cum vero convulsio feбри supervenit vasa cerebri infarcta demonstrat, a partibus materiæ febrilis minus fluidis, vi hujus motus & circuitus celerioris in ea intrusis.

Hinc patet cur convulsio, quæ feбри supervenit, adeo sit exitiosa, ita docente Hyppocrate in pluribus locis, ut *aphor. 66. sect. 4.* in acutis febribus convulsio malum. In coacis, convulsiones cum febre acuta perniciem denunciant; rursus ex eodem, in febre convulsio malignum quiddam prænunciat. Neque enim adeo gravis esse potest convulsio quæ febris effectus est, nisi quia ab affecto cerebro vel nervorum origine producitur, cum febris ipsa convulsionem, imo & tetanon ex ipso Hyppocrate solvat, uti superius notatum est; demum convulsio cum passione hypochondriaca, hysterica, scorbuto, aliisque affectibus complicata, sicut & horum affectuum prognosim pejorem facit; ita & ipsa gravis judicatur, quia propter morborum complicationem & labem, quassam sanguis afficitur, difficilius expugnatur.

CURATIO.

JUXTA causarum diversitatem variam curandi methodum convulsio expostulat, quæ etenim a dolore aut stimulo genus nervosum acrius afficiente producitur, anodinis, narcoticis, aliisque dolorem mitigantibus sananda, dum ictus capitis, contusio aut vulnus, vel cerebri duræque menyngis infarctus convulsionem pariunt,

riunt, huc dirigendus curationis scopus, ut vitio capitis medeatur, liberque humorum per cerebrum circuitus reddatur, quæ curandi methodus proponetur dum de epilepsia agemus.

Verum si convulsio ab infarctu musculorum oriatur, tunc videndum, an particularis vel universalis sit. Etenim universalis, utpote morbus gravis & acutus remedia quoque promptius exhibenda expostulat. Præterea venæ sectio pluries celebranda, quam in particulari, quæ non solum remediis internis inferius proponendis, sed topicis etiam sanatur, ac idcirco musculos convulsos jungere convenit oleo scorpionum, ruthæ, philosophorum, succini, chamæmeli quæ spiritu vini camphorato, vel aqua Reginæ Ungariæ aut similibus acuuntur.

Verum quoniam tetanos propter imminens quod affert periculum, multitudinem, ac vehementiam symptomatum quibus stipatur, multo plura exigit remedia, quam convulsio particularis; idcirco curationem ejus proponemus, adeoque illico diætâ tenuis diluens & leviter incidens est instituenda, æger jusculis e carne vervecina & vitulina paratis vescetur, infusio capill. vener. & politrici erit ipsi pro potu. Diætâ sic præscripta sanguinem mittere oportet e brachio, dein fordes intestinorum clysteris ope expurgandæ sic:

℞. Decoct. clyster. commun. refriger. & lax. ℥. j. dissolv. catholic. ℥. j. ℞. mell. violac. ℥. ij. f. clyster. injiciend. hora commoda.

Rejecto clystere sanguis mittatur e brachio vel talo, & venæ sectio iterum celebranda, donec vasis sufficienter depletis, febris remittatur, minusque sit & humorum in partibus internis decubitus, & musculorum convulsorum inflammationis periculum, tandem vigiliæ & anxietatibus narcoticis mederi oportet.

℞. Aq. naph. ℥. j. laudan. liquid. gutt. xv. vel xx. m. cap. hor. somni.

Dein fordes primarum viarum potione purgante excernentur sic:

℞. Senn.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. cont. & tart. solub. an. ℥. j. semin. lin. p. j. coq. in decoct. fol. cichor. ad ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. syrup. flor. persicor. ℥. j. f. potio.

Si fordes nimia quantitate in primis viis congestæ fuerint, addendum potioni purganti tartarum stibiatum ad g. vj. vel vij. hora somni julepus narcoticus exhibebitur, & si febris a purgante intendatur, sanguinem mittere necesse est; altera a purgatione die potio parabitur sudorifica sic:

℞. Aq. card. bened. & scabios. an. ℥. ij. theriac. veter. ℥. j. antimon. diaphor. pulver. viper. & granor. kerm. pulverat. an. ℥. ℥. f. potio, exhibenda servatis servandis.

Si sudor nullus promoveatur, febris vero augeatur cum ventris torminibus, & frequentiore alvi dejectione, quæ cacochiliam in primis viis adhuc latere significant, exhibito hora somni narcotico; misso etiam sanguine ad compescendum humorum motum, altera die potio purg. sic præscribetur.

℞. Senn. mund. ℥. ℥. rh. cont. ℥. j. tart. solub. ℥. ij. semin. coriandr. p. j. coq. in aq. font. ad ℥. xv. in colat. & expr. dissolv. mann. calab. ℥. iij. f. potio pro duplici haustu.

Exhibito hora somni narcotico die sequenti sudorifica, iterum ut supra præscribentur, utprimum sudor apparuerit, hujus excretioni opitulari oportet incidentium ope, quapropter quarta qualibet hora succus boraginis depuratus ad ℥. iv. propinabitur, & si sudor remittatur succo boraginis depurato addere convenit theriacam, confectionem de hiacinth. vel alkermes, ut hæc evacuatio intendatur, immo & si nondum sat copiosus fuerit potio sudorifica, iterum ut supra, & alterius diebus ter aut quater exhibenda, verum cum æger satis sudarit, injiciatur clyster, dein potio purgans ut supra præscribatur, & si quædam in partibus convulsis supersit rigiditas, seq. paretur juscul. per dies viij. sumend.

℞. Ra-

℥. Radic. brusc. aspar. & cichor. an. ℥. j. coq. per
 hor. in juscul. pull. vel carn. vitul. deinde add. fol.
 seq. ex omnib. m. j. borrag. nasturt. aquat. & ci-
 chor. chærefol. p. j. post suff. coct. col. & expr.
 . Rh. pulverat. & pulver. milleped. an. ℥. ss. cap.
 cum cochl. juscul. reliq. superbibendo.

Finito jusculorum usu purgatio celebrabitur, verum si
 partes affectæ nondum sat molles sint, & absque do-
 loris sensu motus suos perficere nequeant, sequenti
 unguento illiniantur.

Succ. cæpar. per residentiam purificati ℥. iv. the-
 riac. veter. ℥. ij. m. f. ung. quo partes ellinientur.

C A P U T XIII.

De motibus Spasmodicis seu Convulsivis.

MOTUS Convulsivi recte definiuntur per invo-
 luntariam & alternam musculorum contractio-
 nem, ratione cujus partes in unum, alterumque la-
 tus contorquentur.

Motus convulsivi dividuntur in *particulares*, & *uni-
 versales*. *Universales* dicuntur, dum omnes fere cor-
 poris partes concutiuntur; *particulares* vero unam vel
 aliam partem afficiunt, ut caput, oculos, labia.

Rursus alii sunt *accidentales*, alteri *habituales*. *Ac-
 cidentales* dicuntur, qui raro accidunt & a causa ex-
 terna producuntur, vel morbi cujusdam acuti sunt
 symptoma. Sic motus convulsivi a vehementi animi
 pathemate *accidentales* dicuntur, ita & subsultus illi
 qui in febre maligna laborantium carpo sæpius obser-
 vantur. *Habituales* vero nuncupantur, dum diu &
 per periodos redeunt.

Demum motus convulsivi sine mentis læsione fiunt
 vel non. Si cum mentis læsione fiant, & *accidenta-
 les* sint, id est, semel tantum, aut in morbo acu-
 to invadant, insultum epilepticum, si *habituales*
 veram epilepsiam constituunt; qui vero absque men-
 tis

tis læsione recurrunt, motus convulsivi *simpliciter* dicuntur.

Motibus convulsivis partes omnes successive concutientibus, ac per periodos sine ulla mentis læsione recurrentibus, virgo quædam pluribus abhinc annis corripitur. Hæc temperamento sanguineo melancholico gaudens æstate fere nunquam, hieme vero sæpius his afficitur. Præsertim si aeri frigido se exposuerit, motus convulsivi a pedibus incipiunt, dein crura concutiuntur, postea lumbi, demum collum, caput & brachia, & dum omnes simul concutiuntur partes, ægra mente constat, & de dolore gravi in lumbis præsertim conqueritur, ut ego ipsemet pluries testis fui. Paroxysmus modo intra circiter quartam horæ partem terminatur, modo paulo magis extenditur.

Quandoquidem muscularis motus ab influxu liquidi spirituosæ procedit, ex eo quoque manifestum est, contractionem musculorum alternam & irregularem futuram esse, si liquidum nervorum irregulariter & alternis vicibus in musculos fluat; ergo causa proxima motuum spasmodicorum erit irregularis & alternus liquidi spirituosæ ad musculos influxus. Fluit autem hoc liquidum vicibus alternis & irregularibus, ob irregularem nervorum in sua origine compressionem, vel ob infarctum cerebri irregularem, vel demum ob irritantem potentiam liquidum cerebrosum ad musculos amandantem, adeoque plura sunt, quæ motus convulsivos remote parere possunt.

C A U S Æ.

I. AQUÆ in basi calvariæ effusæ motus convulsivos pariunt, nervos inæqualiter premendo. Quoniam enim serum est quid constans partibus admodum mobilibus, idcirco in basi calvariæ effusum ab arteriis micantibus, dura menynge oscillante, motuque ipsius cerebri continuo premi & agitari necesse est; premet ergo inæqualiter nervorum origines, quam compressio-

nem

nem inæqualem influxus liquidi cerebrosi inæqualis sequetur.

II. Sanguis visciditate vel quantitate peccans inæqualiter per vasa cerebri provolutus motus spasmodicos producit, quia arteriæ cerebri nonnullæ magis repletæ, validius quoque micant, fibrasque vicinas commovent, & liquidum contentum exprimunt, quoniam vero sanguis tunc inæqualiter arteriæ quoque cerebri inæqualiter micant, fibræ ergo cerebri inæqualiter comprimuntur, fluidum quoque contentum inæqualiter ad musculos fluit, hæc inæqualis arteriarum oscillatio ab inæquali earundem repletionem fit, quod ut melius intelligatur notare oportet, arterias (modo sanguis debita fluiditate donetur) uno ictu cordis simul omnes repleri, unde inæqualis & simultanea omnium arteriarum ratione diametri oscillatio; verum si sanguis consistentia peccet, seu partibus crassioribus & fluidis simul constet, repletio arteriarum non erit simultanea, sed inæqualis; obstant enim crassiores partes quominus totus arteriarum tubus, tam celeriter simul impleatur; ergo inæqualis erit tubi arteriarum dilatatio, seu arteria magis in una parte, in altera vero minus dilatabitur; ergo inæqualis fibrarum cerebri compressio, ac per consequens liquidum eas replens inæqualiter influet. Idem quoque continget si arteriæ duram menynghem irrigantes inæqualiter repleantur, cum ex hac inæquali repletionem inæqualis nascetur earundem contractio, ergo & inæqualis fibrarum cerebri subjectarum compressio.

Sed & istud præcipue notandum, eandem duram menynghem extra cerebrum per foramina vertebrarum propagatam, & medullam spinalem involventem infarctu affici posse, salva & intacta dura ipsa menynge, quæ in capite est, quatenus dura menynx spinalem medullam involvens vasa sanguifera habet ab aorta descendente & ascendente oriunda, non vero ex ipso capite per ipsam excurrentia, adeoque hæc in spinali medulla affici potest, salva altera quæ in capite est,

Is vero arteriarum cerebri & duræ menyngis infarctus facilius producetur, si data inæquali partium mole, sanguis ipse motu febrili agitetur, cum tanta moles partium circuitui celeriori non parum obstat, unde facilius erit vasorum infarctus. Hinc variolæ erumpentes motus convulsivos sæpe pariunt.

III. Motus convulsivi adhuc oriuntur a subito facta vasorum depletione uti in hæmorrhagiâ & venæ sectione quandoque accidit. Quandoquidem propter subitanæ vasorum depletionem, ea collabi necesse est, ex quo collapsu ipsorum infarctus, seu inæqualis repletio sequitur: hinc ægri secta in talo vena sæpissime, in brachio vero rarissime motibus convulsivis agitantur, quia secta in pede vena, sanguis ad extremitates uberius affluit, parcius vero ad caput, unde vasorum capitis collapsus in priori casu facilius. Infultum epilepticum fortissimum, sanguine a pede misso in juvene febricitante observavi, quem nunquam antea passus fuerat, nec amplius passus est.

IV. Animi pathemata vehementiora eisdem motus pariunt sanguinis circuitum intra cerebrum perturbando, unde vasorum inæqualis infarctus ac oscillatio; ergo & inæqualis liquidi spirituosus ad partes influxus; quantum vero ad motum humorum intercipiendum valeant animi pathemata, nemo nostrum est, qui sæpius expertus non fuerit; invadente enim animi pathemate, multum intercipitur liquidi e capite ad partes influxus; hinc languet cordis motus, arteriæ debilius micant, & sanguis lente per vasa cerebri provolutus, vasa ejusdem replet & infarcit; acuto deinde cordis motu sanguis uberius ac validius ad caput pellitur, vasaque infarta inæqualiter dilatat; hinc inæqualis fibrarum cerebri compressio, alternus & irregularis liquidi spirituosus ad partes influxus.

V. Dolor aut stimulus quipiam partes sensibiles acrius vellicans, motus convulsivos parit. Quia a dolore vel stimulo nervosas partes acrius vellicante, magna fibrillarum nervearum excitatur commotio,

quæ ad cerebrum propagata, liquidum spirituosum magnopere commovet, quod hac commotione agitaturn in partes cerebri solidas impingens valide ad nervorum origines influere cogitur, præterea in omni dolore, fibræ nonnullæ emporii vehementer concutiuntur; ergo valide oscillantes liquidum ad nervos vehementer impellunt, verum commoti spiritus, ac vehementer implusi in nervorum origines confuse & inæquali ordine fluunt, tum quia a doloris vehementia crispati ac coarctati nervi inæqualiter patent, cum liquidum illud uberius ad nervos affluens viam sibi ipsi difficiliorem facit. Hoc autem facilius concipietur, si attendatur nervos dura menynge in suo tractu obtegi, cujus villi contractiles in quocumque dolore stimulatipotentius oscillantes, fibras nerveas inclusas compri-munt, partemque duræ menyngis continuam in capi-te distrahunt, quæ hac stimulata distractione fibras ce-rebri validius premit, ac liquidum spirituosum fortius impellit; motus convulsivos per brevia intervalla re-currentes cum mentis læsione in puero quatuor annos nato olim observavi, is denarium deglutierat, qui per intestina provolutus eorum fibras vellicando, in-sultus epilepticos peperit, donec per anum excretus fuerit; hujus facta excretionem, illico puer ab omni insultu immunis evasit, nec iisdem exinde correptus est.

VI. Tumores capitis phlegmonosi pericranium præprimis afficientes motus convulsivos cum mentis læsione sibi sæpe adjungunt, quia propter violentam pericranii tensionem dura menynx per consensum distrahitur, consentiunt enim seu mutuam hæ membra-næ habent consensum ope fibrarum quam plurium, quæ e dura menynge oriundæ ac per futuras cranii traductæ in pericranio disperguntur, quapropter peri-cranio vehementer extenso dura menynx distrahitur & villi ipsius contractiles potentiores oscillationes edunt quibus fibræ cerebri subjectæ validius compri-muntur. Quoniam vero hæ distractio æqualiter non fit

fit in tota menynge , cum utriusque membranæ communicatio per fibras nonnullas fiat , hinc inæqualis menyngis oscillatio , qua sanguinis motus in ipsa inæqualiter intercipitur , unde inæqualis fibrarum cerebri compressio , & irregularis liquidi per nervos influxus . Hoc equidem in pueris facilius accidit , quia futuræ molles & nondum satis solidescunt , in adultis vero & senibus difficilius , quia futuræ solidiores fibras quibus sit utriusque membranæ communicatio comprimunt .

S Y M P T O M A T A .

I. QUANDOQUIDEM e causis superius expositis patet in motibus convulsivis cerebrum modo graviter , modo vero partialiter & leviter , modo vero nullatenus affici , ex eo quoque manifestum est , motus convulsivos modo cum mentis læsione , modo non , recurrere .

II. Quoniam modo plures concutiuntur partes , modo pauciores , modo vero universum corpus , & concussio quandoque vehemens ac violenta est , aliquando vero levis , hinc colligere licet pulsum & respirationem diversimode in motibus spasmodicis fieri . Sanguis enim musculos convulsos libere subire non potest , ergo arteriæ totum sanguinem in sua contractione non expellunt , ac tubus earum repletus alteri ingressuro obsistit , præterea arteriæ partes externas irrigantes in vicinia musculorum convulsorum ponuntur verberandæ , igitur premendæ , ac inæqualiter concutiendæ a convulsis musculis , quibus ictibus ac pressionibus vehementissimis , sed admodum inæqualibus motus sanguinis in tubo arterioso magnopere perturbandus & intercipiendus est , unde plures pulsuum differentiæ observandæ .

Rursus sanguis e musculis convulsis vi maximâ expulsus & ipsos non libere permeans , uberius ad partes interiores ruet , ergo pulmones eo nimis implendi ; porro dum corpus universum concutitur , mu-

sculi quoque respiratorii aut omnes aut aliquot convelluntur, utraque igitur de causa respirationem fore difficile manifestum est.

III. Finito paroxismo ægri de dolore in partibus affectis, lassitudine, viriumque imbecillitate queruntur, quia tam vehemens musculorum contractio sine violenta fibrarum distractione fieri nequit, hinc causa doloris, fibræ vero musculorum distractæ, tonum & elaterem amittunt, & sanguinem in suo textu hærens permittunt. Et inde altera doloris sicut & lassitudinis causa; demum tot vehementes motus absque maxima partium dissipatione non fiunt; exinde virium imbecillitas nascitur, quæ a fracto tono & elatere fibrarum muscularium deduci etiam potest.

IV. Febris non est comes motuum spasmodicorum individuus, quia causa hos produciens modo febrem adjunctam sibi habet, modo non. Cetera quæ in eo affectu observantur symptomata a morborum complicatione, ut plurimum, oriuntur.

D I A G N O S I S.

MOTUS convulsivi per se ex allata definitione noscuntur. Patent quoque eadem ratione horum differentiarum, sicuti ea species quæ insultus epilepticus dicitur, tum mentis læsione, tum quia per accidens læsum fuit cerebrum, tum quia per periodos non recurrit, quibus solis signis insultus epilepticus a vera epilepsia est distinguendus.

Signa causarum ex prægressis, ægri relatu & concomitantibus peti debent, hoc tamen caute considerandum an motus convulsivi a labe cerebri, vel aliarum partium fiat, quod, considerato mentis operationum exercitio, facile nosci potest. Etenim imminutæ mentis operationes cerebrum affici significant, dum vero mens constat, causa in aliis partibus est quærenda, tandem signorum combinatione, morborum complicatio declaratur.

P R O-

PROGNOSIS

TAMETSI omnes motus convulsivi sint suspecti, tum quia gravem commotionem sanguinis & spirituum significant, tum quod sæpe præcedant graviores affectus, diversa tamen instituenda prognosis ratione horum differentiarum, causarum, symptomatum concomitantium, ac tandem complicationis morborum. Motus convulsivi particulares minus per se habent periculi universalibus, quia in istis fere omnes afficiuntur nervi, in illis aliquot tantum & pauci. Leves convulsivi motus, seu subsultus parum afferunt periculi, quia partes nervæ in his parum afficiuntur, aliter vero judicandum de gravibus & violentis motibus spasmodicis.

Motus convulsivi a causa externa & manifesta producti periculo carent, ita & hi quos dolor & irritatio pariunt, quia dolore mitigato ac sublato stimulo irritante evanescent, nec amplius redire solent, secus vero dum a causa interna oriuntur, quæ non ita facile tolli potest præsertim si in cerebro sit, ex quo maximum imminet periculum. Unde lethales sunt pronunciandi, quos serum in capite effusum producit.

Rursus motus spasmodici qui mentis operationes etiam levissime lædunt, & stuporem, hebetudinem quamdam sensuum, partiumque torporem aut tremorem post se relinquunt, epilepsiam proxime futuram prænunciant, quia ex his manifestum est horum causam in cerebro sedem habere, & finito paroxismo totam discussam non fuisse, hinc epilepsiæ invasionis periculum, cum ab ipsa non differant nisi ratione periodici reditus.

Demum motus convulsivi in morbo quopiam recurrentes ejusdem prognosim pejorem faciunt, sic eruptio variolarum his stipata gravissima & maximo periculo plena judicatur: item & febres malignæ, putridæ, quinimmo malignitas in morbis hoc unico signo sæpe declaratur.

CURATIO.

HIC CURANDI methodum proponere inutile prorsus est, cum eadem sit motuum spasmodicorum & epilepsiæ curatio. Hoc tamen observandum, quod si dolor aut affectus quipiam hos produxerit, remisso dolore propriis ac convenientibus remediis, sicut & sanato affectu idiopatico, hi quoque sine alia therapeia curantur, adeoque æthiologiam epilepsiæ nunc exponamus.

CAPUT XIV.

De Epilepsia.

OMISSIS variis epilepsiæ nomenclationibus, cum ad ejus notitiam parum faciant, nos tantum in ipso limine notare necesse judicamus, epilepsiam seu morbum caducum ab his motibus convulsivis & convulsionibus mentis læsionem secum afferentibus, sed semel in vita, vel quodam tantum morbo acuto, uti in variolis sæpe fit, recurrentibus, caute esse distinguendam; ne affectus gravissimus, raro sanabilis, ac familiæ laborantium dedecus non leve inurens, cum altero fugaci, sine remediis sæpe evanescente, nec quidquam dedecoris offerente confundatur. Verum tamen quoniam magna est, ratione symptomatum, inter utrumque affectuum affinitas, unum insultum epilepticum dicimus; alteri vero, qui invitis sæpe remediis per periodos recurrens, graviolem labem in cerebro arguit, epilepsiæ nomen concessimus, quæ affectuum distinctio quantum utilis sit, ex eo etiam patet, quod Auctores unico epilepsiæ nomine comprehendentes, referunt epilepsiam usu laudani perfecte fuisse curatam, quod tamen tunc pejus angue in vera epilepsia esse vitandum in vera epilepsia etiam in praxi leviter versati apprime norunt; qui error ex eo venit quod motus convulsivi vel convulsionibus cum mentis læ-

tis læsione dolori acuto (ut in difficili dentitione fit) aliquando superveniant.

His ita præmissis epilepsia recte definiri potest concussio violenta & involuntaria musculorum omnium vel aliquorum cum sensuum internorum & externorum abolitione vel imminutione, motusque voluntarii privatione per periodos recurrens.

E qua definitione liquet epilepsiam ad affectus tum suporosos tum spasmodicos referri posse, cum motibus convulsivis vel convulsione & sensuum abolitione vel imminutione essentialiter stipetur; ex quo sequitur cur hic morbus mira facie variatus sæpe tam mirabilis appareat, ut diis, dæmonibus, iræ divinæ, incantamentis, & similibus causis naturalibus majoribus adscriptus sæpe fuerit, nulla quippe gesticula, inflexio, posituraque noscitur, quam non aliquando exhibuerit, omnes quoque nonnumquam æmulatur motus, gyrationis, prostrationis, decubitus, erecti, rigidaeque corporis species. Omnes tamen hæ varietates tantum versantur in mutatis motibus aliquarum partium mobilium, adeoque musculosarum, ergo tantum supponunt varias musculorum contractiones.

Dividitur in *perfectam* & *imperfectam*, *idiopathicam* & *symptomaticam hereditariam*, *congenitam*, & *adventitiam*.

In *perfecta* sensus omnes abolentur, fitque concussus totius corporis aut aliquarum partium.

Imperfecta sensus imminuit, non penitus tollit, cum concussione ut plurimum particulari, hinc memoria quædam eorum quæ in paroxismo facta fuerunt.

Idiopathica ea dicitur quæ a cerebri labe sine vitio aliarum partium sensibili producitur.

Symptomatica vero nuncupatur epilepsia, quam vitium aliarum partium sensibile antecedit, ut nausea, vomitus, borborigmi, ventris inflatio quæ pravas cruditates in primis viis nidulantes & paroxismo epileptico ansam præbentes significant. In ea tamen vitium aliquod in cerebro esse certissimum est, cum sine præ-

via ejusdem labe cruditates epilepsiam minime parent, adeoque tamquam causa juvans, & alteram in cerebro latentem in actum deducens habendæ sunt.

Hereditariam vocant Medici quæ a parentibus ea correptis proli communicatur; *congenita* quacum nascitur infans, seu tametsi de sanis parentibus natus, causam epilepsiæ in utero contraxit; *adventitia* tandem ea est quæ post nativitatem pluribus causis inferius recensendis acquiritur.

Admirabile fane in hoc morbi genere, quo qui laborant, sani licet & optime valentes subito quasi fulmine percussi corruant, sensu omni orbat, motibus convulsivis violenter agitati, ore spumantes, dentibus frendentes, aspectu horribiles; vel aliquando ad instar dormientium placidi, facie florida, & convulsis solum oculis, mandibula, aut alia quacumque parte, mox per se quasi e somno excussi assurgunt, sani videntur, & consueta munia obeunt.

Quandoquidem motus muscularis ab influxu liquidi in cerebro secreti, ac dein per nervos ad musculos derivati absolvitur, sensatio vero fibrarum emporii vibrationes supponit, quibus modificationes animæ Deus alligavit, ex eo quoque inferre licet causam proximam epilepsiæ esse inæqualem, sed maximam cerebri compressionem ab inæquali sanguinis infarctu oriundam, quæ tametsi minor sit ea, quæ apoplexiam parit, major tamen est alia quacumque coma vel carum producente. Nostram sententiam confirmant anatomicæ inspectiones quibus constat epilepticorum cerebrum labe quapiam contaminatum sæpius repertum fuisse, ut tumoribus variis, tuberculis, glandulis induratis, pustulis, aliisque id genus, meninges, corticalem substantiam, medullium ipsum in aliqua parte afficientibus. Bartholinus *Centuriæ* 4. *observ.* 67. refert se a Joanne Domino Sala accepisse in ipsa cerebri substantia gladioli impacti frustulum perpetuo cuidam reliquo curato vulnere sine detrimento hæsisse, nisi quod comitiali morbo frequentius convellere-

tur,

tur, quinimmo a frustulo cranii depresso vel eodem carie tentato non semel epilepsiam productam fuisse post mortem cognitum est. E quibus omnibus inferre licet sanguinis circuitum in cerebro intercipiendum esse, si ipse majori copia vel crassitie aut nimio expansionis motu peccans vel celerius ad caput pellatur, verum ex iis etiam quis non videt motum sanguinis circularem inæqualiter esse intercipiendum, cum omnes capitis partes sanguini circulanti non æqualiter obstant.

Iis addere possumus mollitiem alicujus capitis partis naturali majorem, vel constrictiora aliqua tum cerebri tum menyngum vasa nondum satis evoluta & alita, quæ causa epilepsiæ puerorum frequentissima est, qua fit ut morbus cardiacus sola ætatis mutatione & victus ratione ex se sæpe evanescat. In Hippocrat. *in Aphor.* juvenes epilepsia laborantes, mutatione præcipue ætatis, regionis, & victus liberantur.

Hanc vero maximam & inæqualem cerebri compressionem, non solum efficiunt arteriæ infarctæ inæqualiter & potentius oscillantes, sed imprimis meninges quæ majoribus insurgunt oscillationibus, ut quod suæ contractioni opponitur, excutiant; a sanguine enim in vasa infarcta arietante, utraque meninx ad potentius oscillandum stimulatur. Quæcumque igitur hanc vasorum cerebri inæqualem infarctum producent, inæqualem & magnam cerebri compressionem parient, quæ cum plura sint, ad horum omnium enumerationem accedamus.

C A U S Æ.

I. INFARCTUM cerebri inæqualem pariunt glandulæ vel tubercula in cerebro ac menyngibus adnata ob lymphæ vasa cerebri permeantis crassitiem, quæ congesta & mora ulteriori crassescens eorum cavitates obturat, quæ ideo crasso humore turgida, vasorum vicinorum

norum dilatationi obfistunt. Simili ratione hydatides, seu tumores lymphaticorum ductuum varicosi agunt, has autem varicosas dilatationes lymphæ ipsa producit, dum partibus inæqualis molis donata, inæquali velocitate per ductus suos progreditur, unde horum vesiculæ inæqualiter repletæ, vi quoque inæquali dilatantur, quapropter vesiculæ, quæ partes crassiores facilius hæere sinunt, majori vi & ultra tonum repetitis vicibus dilatatae, tandem in tumores attoluntur.

II. Aneurismata & varices cum sint amplitudo nimia in aliqua parte tubi arteriosi vel venosi, ob nimiam & præternaturalem tunicarum expansionem, vasis vicinis aliquam expansionem necessario afferent, quæ dilatationi eorum nocebit, præsertim si naturali major futura sit. Aneurismata vero & varices pariunt quæcumque motum sanguinis progressivum in cerebro retardant, tunc sanguis libere progredi impeditus, vim progressivi motus ad latera deflectit, totisque viribus in tunicas vasorum resilit, quarum resistentia repetitis ictibus superatur, sicque pars illa arteriæ vel venæ cedit, ac in tumorem elevatur, quod facilius in vena cujus tubus est laxior ac debilior arteria fiet, idcirco varices sæpius in cerebro, aneurismata rarius fieri contingit. Hos tumores producit sanguis cum impetu nimio in cerebro rarescens, maximæ mentis contentiones, animi pathemata vehementia sanguinem intra cerebrum retinentia, ejusque circuitum perturbantia. Similiter grumus quipiam sanguinis aut lymphæ cum sanguine per ductus capillares provolutus, item grumi majores, concretio lymphatica, vermes ipsi cavitatem sinus longitudinalis ex parte replens, ex quibus sequitur difficilis ex una cerebri parte sanguinis in sinum expulsio, demum varii capitis affectus, vasa cerebri sanguine replentes, ut affectus soporosi, vertigo quæ sæpe in epilepsiam abit, sicuti violentæ ejusdem commotiones, motum sanguinis circularem perturbantes sunt causæ tum aneurisma-

rismatum, tum varicum ac per consequens epilepsiam remote pariunt. Inter hæc varia tumorum genera abscessus, ulcera, tumores inflammatorios non recensemus, quatenus hæc tametsi post mortem in capite epilepticorum fuerint reperta, sunt potius epilepsiæ effectus, quam causa, cum hæc tandiu subsistere in cerebro salvo ægroto non possint, quantum epilepsiæ duratio exigit, hoc tamen fateri oportet ab his intercipiendum esse sanguinis in capite circuitum, unde concussio corporis cum mentis læsione, verum quoniam concussio a tali causa producta citissime ægrum jugulat, & paroxismos parit frequentissimos, qui nulla habent dilucida intervalla, uti vera & legitima epilepsia, idcirco malumus has concussiones insultus epilepticos quam veram epilepsiam nominare.

III. Ictus capitis, ejusdem contusio vehemens, & vulnus non raro epilepsiam pariunt, sive partem quandam cranii deprimendo, quæ liberam impedit meningum oscillationem & cerebri expansionem, sive cerebrum ipsum vehementius commovendo, unde impeditus motus humorum progressivus, qui idcirco in latera vasorum validius agentes aut nimis dilatant vel tonum eorum imminuunt, vasa vero nimis dilatata, vel tono deperdito facta debiliora humores debilius premunt & expellunt, sicque ad infarctum disponuntur.

IV. Mollities cerebri naturali major, frequens epilepsiæ causa, sive hæc vitio parentum vel aquosa & crassa discrasia lactis uterini, vel pluribus de causis post nativitatem fuerit acquisita, unde nascitur epilepsia hæreditaria, congenita, & adventitia. Data enim majori cerebri mollitie, vis minor oscillatoria in ipso viget, ergo humores vi pariter minori in eo exprimuntur, exinde lentus circuitus sanguinis in capite, mora major ipsius, tardior reditus per sinus cerebri & venas jugulares, ac per consequens magna ad infarctum dispositio; hinc qui caput humidum crassumque admodum habent, morbo eaduco ut plurimum obnoxii sunt. Cerebrum emolliunt victus ratio humidior,

mora in locis humidis diuturnior, anni tempestas humida, venti austrini diutius flantes, suppressæ aquosæ evacuationes, otium nimium, somnus longior, quorum agendi ratio tam facile patet, ut hanc exponere inutile censeamus.

V. Lues venerea epilepsiæ non raro parens est, gummositates & tubercula in menyngibus, in ipso quoque cerebro, vel exostoses in superficie cranii interna producens. Virus venereum acido corrosivum humores inspissat, tumores ergo varios ab humoribus inspissatis oriundos in cerebro pariet, si textus ipsius debilior virus facilius admittat. Simili prorsus ratione epilepsia virus scorbutici & scrophulosi quandoque est effectus.

VI. Epilepsia nascitur dum partes cerebri inæquale suscipiunt incrementum, seu vasa quædam tardius nutriuntur. Hinc circuitus sanguinis difficilior in hac parte, cujus vasa nondum satis explicata insufficienter patent seu liberum humoribus aditum non permittunt. Hac forsan de causa fit, ut pueri epilepsia tam frequenter laborent; quæ, ut asserit Hyppocrates, mutatione ætatis præcipue curatur, quandoquidem dum omnes cerebri partes debitum acquisivere incrementum, æqualis ac liber tunc fit in toto cerebro humorum circuitus.

Ex dictis facile inferre licet quomodo epilepsia hæreditaria fieri possit, propter vitium auræ seminalis vel humoris materni quo fætus nutritur, cum aura seminalis vel humor maternus, labe quadam contaminata massam humorum fætus inspissando, movendo, expandendo, solida ipsa tenerrima tendendo, laxando, ac diversimode afficiendo, vitia hæc cerebri superius recensita parere possint, e quibus epilepsia nascetur. Patet adhuc quomodo epilepsia congenita generetur, cum, tametsi mater huic minime obnoxia sit, succum quo fætus vescitur, alterare potest, seu vehementi animi pathemate, aut prava victus ratione, vel demum quia ipsa morbo quo-

quoque gravi complicata, succulum pravum fœtui suggerit a quo vitia cerebri memorata produci possunt, sed & uterus ipse non æqualiter dilatatus, aut tumore quoque laborans caput fœtus comprimendo epilepsiam facile pariet, quæ adhuc contingunt, si uterus ictu, casu, aut musculis epigastricis violenter convulsis graviter afficiatur.

Verum tametsi epilepsiæ paroxysmi absque memoratis cerebri vitiis nusquam producantur, non inde tamen censendum, datis semel iisdem cerebri vitiis continuam & sine ulla intermissione esse epilepsiam, cum experientia certissimum sit per periodos ut plurimum erraticos longiores vel breviores recurrere, quod sane demonstrat vitia cerebri supra recensita ad paroxysmum epilepsiæ producendum non sufficere, quia hæc cum absque intermissione cerebrum afficiant, constantem producerent effectum, ac per consequens epilepsia esset continua & per intervalla non rediret, quæ cum ita sint, oportet ut hæc cerebri vitia circulari humorum motui multum per se non obstant, dummodo humores debita fluiditate gaudentes, quantitatem naturalem non excedentes, motu non celeriori, sed placido lentoque ad cerebrum pellantur, tunc nullus metendus vasorum cerebri infarctus, quia pars sanguinis, quæ a vasis obstructis, compressis, aut alio quovis modo affectis accipi nequit, a vasis aliis collateralibus ejusdem generis recipitur, cui non parum favet anastomosis mutua vasorum sanguiferorum cerebri, quæ in hunc præcipue finem facta videtur, ne circuitus sanguinis facile in cerebro interciperetur. Adeoque præter recensitas causas, aliæ quoque enumerandæ, quæ causam in cerebro latentem in actum veluti deducunt, sunt causæ epilepsiæ remotiores, & quibus redivivus paroxysmorum sunt præcipue tribuendi.

I. Epilepsiam remotius pariunt cruditates primarum viarum sanguinem inspissantes, seu ad fluendum minus idoneum efficientes; sanguis enim viscidior dum cerebri vasa perlustrat ibi hærrere cogitur, ubi vasa sat paten-

patentes cavitates non habent, moles enim aucta partium sanguinis cavitates vasorum obstructorum, compressorum excedit, vel sanguis crassior, vasis emollitis, laxatis, dilatatis, magis resistit, quam ut expedite ab ipsis expellatur; hinc obex sanguini circulanti, ejusque deflexio ad collateralia, quæ sanguine jam repleta alium crassum, viscidumque vix admittere possunt. Verum corde continuo pulsante sanguis ad cerebrum continuo per arterias pellitur, truditur & quoque arteriarum oscillationibus ad partem ubi obex est, adeoque circuitus in hac parte liber esse nequit, nisi sanguis ea proportionem per vasa collateralia resumatur, qua vi arteriarum oscillantium ad eam truditur, sed arteriarum oscillationes frequentes admodum sunt, seu dato brevissimo intervallo peraguntur; ergo deflexio sanguinis ad vasa collateralia prompta admodum & celerrima futura est, quod sane esse non potest ob datam crassitiem sanguinis, qui tanto impetu ac celeritate motus requisita, per partem affectam moveri nequit; crescet ergo sanguinis hærentia qualibet arteriarum oscillatione, ac infarctus cerebri sat cito maximus, sed inæqualis erit, cum sanguis ibi magis hæreere debeat, ubi major est circulandi difficultas; quoniam vero vasa sanguifera repleta sanguine turgida totis viribus in sanguinem hærentem nituntur, exinde majores oscillationes edunt, & fibras cerebri subjectas magis comprimunt, adeoque liquidum in eis contentum vi majori pellitur, quæ vis a vasorum oscillationibus determinanda inæqualis esse debet ob inæquales vasorum oscillationes, seu inæqualem eorum infarctum, & in primis tunc considerata menyngum oscillatio, quæ naturali validior & inæqualis, inæqualiter quoque cerebrum comprimere debet, quoniam enim arteriæ sanguine turgidæ magis dilatantur, seu earum tuniciæ vi majori extrorsum feruntur, impetunt ergo in menynges vicinas, quæ hoc impetu magis distractæ ad potentius oscillandum determinantur, hinc cerebri compressio major & validior liquidi nervorum expres-

expressio, verum quoniam omnia cerebri vasa sanguine non æqualiter turgent, ergo contractioni menyn- gum non æqualis est resistentia, ergo menynges inæ- qualem absolvent contractionem, prement ergo inæ- qualiter fibras cerebri, ac liquidum nervorum inæ- qualiter ad partes impellent. Quæ pariter contingent, si dura menynx iisdem vitietur modis, quos in cere- bro supra notavimus, cum similis seu inæqualis futu- rus ab iisdem causis infarctus, & fibræ infarctu de- curtatæ dilatationem totius membranæ non permit- tant, sed rigidiores cerebrum premere vi inæquali non cessent, uti in aliis musculis infarctu correptis obser- vatur.

II. Dolor remote paroxysmos epilepsiæ parit, qua- tenus fibras emporii, universum systema nervorum po- tenter concutit, hinc major humorum commotio, ce- lerior trusionis motus, uberior sanguinis æstuantis ad cerebrum appulsus, difficilior per partem labe qua- dam laborantem ejusdem circuitus, unde infarctus ce- rebri inæqualis, præterea portio duræ menyngis extra cerebrum protensa, fibras nerveas involvit, ergo in omni dolore acutiori præsertim pars hæc duræ me- nyngis a stimulo nervos afficiente seu dolorem pro- ducente, graviter afficitur, ejusque commotio per con- tinuitatem ad caput propagata, duram ipsam menyn- gem stimulat, quæ fortius & potentius oscillans cere- brum comprimit, humorum circuitum in eo interci- pit, ac proinde infarctum producit.

III. Febris paroxysmos epilepsiæ sæpe inducit, quo- niam accelerata humorum trusione plus sanguinis ad cerebrum pellitur, quam ex eo reduci possit, propter labem qua cerebrum afficitur; vasa enim compressa, obstructa, non tantum dilatantur, quantum copia & æstus sanguinis exigunt, varicosa vero aut mollia ni- mis, non ea proportionem sanguinem pellunt, qua ac- ciipiunt, hinc infarctus vasorum nascitur; verum ad- huc in febre sanguis partibus hæterogeneis est fæctus; ergo partibus inæqualis fluxilitatis constat, quæ vasa

cerebri vitiis supra memoratis affecta difficile permeant, hinc altera hærendi ratio, adeoque utraque de causa febris infarctum cerebri pariet. Eodem modo agunt animi pathemata sanguinem commoventia, æstus veneris nimius, exercitium immodicum, potus liquorum ardentium aliaque id genus, quæ sanguinis æstum commovent, ejusque motum circularem aut expansivum magnopere accelerant.

IV. Epilepsia suppressa evacuatione consueta producit, quatenus aucta humorum massa plus sanguinis ad cerebrum pellitur, quam per vasa ipsius obstructa, compressa, debilia, mollia nimis, trudi possit, cum aliunde sanguis mole majori peccans, a vasis minus pressus, verberatus, lente trusus paulatim visciditatem acquirat, adeoque per cerebrum affectum difficilius provolvatur, sed & materia evacuatione suppressa excernenda sanguine crassior, ad fluendum non idonea, ad infarctum cerebri promovendum maxime confert. Idem est plethoræ agendi modus, victus lautioris, otii, ceterorumque quibus massa humorum impense crescit; & facile patet, quomodo cerebrum labe quadam hætenus exposita contaminatum humoribus opprimatur & infarciatur.

V. Demum graviditas epilepsiæ producendæ concurrat, tum sanguinis inspissatione, cum suppressa ejusdem per partes genitales evacuatione, ac imprimis turgescentiâ ac mole uteri arterias iliacas comprimantis, qua compressione fit, ut sanguis ad ramos aortæ ascendentis uberius feratur, inde ad cerebrum, quod quantitate sua replet & infarcit; ex eo sane fit, ut epilepsia non nisi ultimis gestationis mensibus gravidas afficiat, quia tunc ob uteri molem compressio ramorum aortæ descendents major est.

His alteram subjungere causam juvat, quæ modo adeo singulari paroxysmos epilepsiæ parit, ut vix dari credibile sit, tametsi plurium Auctorum observationibus constet, hanc semel videre mihi contigit, hæc aura quadam frigida ex uno alterove pede, sine cau-
sa

sa manifesta elevata se prodit, quæ e pede per tibiam & crus ad inguina ascendit; ut primum vero ad ea pervenit, illico evanescit & paulo post æger capitis gravitatem, mentis torporem, visus, ceterorumque sensuum eclipsim patitur, ac tandem in epilepsiam incidit. Verum si ut primum aura frigida, in pede incipit, firmissima infra genu fiat ligatura, nullus ex ea sequitur epilepsiæ paroxysmus.

Hæc equidem diu medicorum ingenia torfit, alii vitium nervorum esse existimant, alii vaporem ad cerebrum elevatum contendunt, nos vero existimamus auram illam fieri a lymphæ mora diuturniore in pede acescente, vel præsertim circa articulos, vel a carie aut ulcere pus per intervalla in venas effundente, quorum miscela sanguis inspissatus frigoris sensum inducit; verum ut primum materia hæc ad inguina accedit, tunc a venis majoris amplitudinis accipitur, ac per loca calidiora movetur, quam ut sensus aliquis frigoris fieri possit, cum in rigore intermittentium partes illæ minime rigeant, interim hæc materia clam intus serpens sanguinem inspissat, qui e corde ad cerebrum protrusus vasa ejusdem sua visciditate infarcit, ex quo facile patet cur ligata tibia infra genu, ac venis ibi fortiter compressis, sicque impedito cruoris ad interiora reditu, nulla epilepsiæ invasio fiat, cum hæc materia supra ligaturam ascendere nequeat; ergo neque cor, cerebrumque petere, adeoque in venis cum sanguine retenta motu & calore ligaturam consequentibus atteritur, dividiturque, sicque ad sanguinem inspissandum inepta evadit.

Ex dictis quilibet facile inferre potest cur epilepsia per periodos recurrat, nam tametsi vitium continuum permanensque sit, non inde permanens & continua futura est epilepsia, cum id cerebri vitium per se & sine alterius causæ concursu, seu sine aliquo humorum vitio hunc affectum parere non valeat, adeoque cum hoc humorum vitium non continuum sit, sed periodicum, nihil mirum quoque si epilepsia per periodos recurrat.

SYMPTOMATA.

I. IN epilepsia perfecta sensus omnes abolentur, quia compresso cerebro, nulla fibrarum emporii vibratio, ergo nulla animæ operatio, cum Deus harum fibrarum vibrationibus modificationes animæ alligavit: ut autem clarius pateat, cur compresso cerebro, fibræ emporii vibrari nequeant, notandum fibras emporii stamina esse brevissima elastica, transverse in emporio posita, utraque extremitate ceteris cerebri fibris firmiter annexa, quæ decurtata motus vibratorii incapacia fiunt, quatenus tensionem amittunt; at compresso cerebro extremitates horum staminum ad se mutuo premuntur, seu vi illa pressionis ad se invicem accedunt; ergo compressione decurtanda stamina, seu ita flaccida & laxa evadunt, ut nulla causa vibrari possint, ex quo sequitur hæc stamina magis vel minus decurtanda juxta compressionis cerebri gradum, unde patet ratio cur in epilepsia perfecta; ubi major est cerebri compressio, sensus omnes aboleantur, & in imperfecta propter minorem compressionis gradum tantummodo imminuantur.

II. Data inæquali cerebri compressione, nervorum origines inæqualiter patent, & liquidum cerebrosum ad musculos pellitur; ergo inæquali inde futurus ejus influxus; ergo inæqualis musculorum contractio cujusvis repetenda est a gradu potentiæ cerebrum comprimantis, ac liquidum nervorum ad musculos pellen-
tis; verum hac potentia, duræ menyngis validior contractio est, liquidum ergo spirituosum cum tanta vi ad musculos influet, ut nulla alia extrinseca vinci ac superari possit; hujus potentiæ influxum liquidi spirituosi ad musculos promoventis vim non sine admiratione aliquoties observavi in seniore muliere epileptica, pluribus ab hinc annis paralyti brachii sinistri laborante, nam quoties paroxismo epileptico premebatur, brachium paraliticum convulsivis motibus violent-
ter

ter agitabatur. Verumtamen si pars una duræ menyngis validiori contractione fruatur, æqua vero sit in ceteris ad contractionem vis, tunc pars una tantum corporis convulsa manebit, ceteræ vero uti in statu naturali erunt, quia ab æquali liquidi nervorum influxu, æqualis erit ceterarum partium contractio; ergo æquilibrium musculorum antagonistarum ac proinde motio partium facilis a causa externa. Ex quibus facile inferre licet; cur nullus sit in epilepsia motus voluntarius, cum nullus sit actus voluntatis, si quandoque aliquis remaneat, nullatenus obsequiosa sit, ex iisdem patet adhuc cur epileptici quasi fulmine tacti prolabantur, cum data inæquali musculorum contractione, nullum possit esse corporis æquilibrium; ergo neque epilepticus stare potest. Præterea propter vitium cerebri, influxus liquidi cerebrosi mutari nequit, neque voluntatis actu, neque actione objectorum exteriorum; ergo neque mutari potest contractio musculorum; quoties necessitas exigit, partes igitur non poterunt contractione musculorum ita componi ut corpus sit in æquilibrio.

III. Data inæquali spirituum ad partes influxu; erit contractio musculorum irregularis, sed respiratio contractione alterna sed per vices regulares facta plurimum musculorum exercetur, erit igitur contractio horum musculorum non regularis ac per consequens respiratio lædetur. Verum epilepsia ab infarctu cerebri fit; ergo motus sanguinis per arterias carotidicas internas erit difficilior, fluet igitur uberius ad externas ac per consequens ad faciem & glandulas salivales; adeoque tumida, luridaque erit facies propter sanguinis hærentiam; sed & mandibula inferior ope plurimum musculorum elevatur atque deprimitur; convulsis huius musculis violenter movebitur seu elevabitur ac deprimetur, qua motione violenta compressæ vehementer glandulæ salivales, sanguine plurimum turgidæ; copiosum salivalem humorem eructabunt, quem aere thorace violenter expulsus penetrabit, unde ejusdem

expansio cum bullis fere infinitis, spuma ergo copiosa in ore epileptici erit.

IV. Quandoquidem liquidum spirituosum e cerebro sine ordine ad partes influit, huc & illuc fluet, prout a potentia cerebrum comprimente pellitur, quæ cum constans & regularis non sit, seu in easdem cerebri partes æqua vi semper non agat, eundem quoque semper influxum non parit. Mira ergo motuum diversitas in epilepticis observabitur, quos dæmonibus, incantamentis, iræ Divinæ, & similibus causis naturalibus majoribus vulgus ignarum sæpe adscripsit. Ex eadem causa quoque accidit, urinæ, feminis, alvinarum fæcum involuntaria excretio, determinato fluidi cerebrosi influxu majore ad organa quorum contractione etiam in statu naturali hæc excernuntur.

V. Quoniam tot musculorum adeo violenta contractio dari nequit, nisi sanguis in partibus exterioribus undique pressus ad interiores ruat, fluet igitur & quantitate & cum impetu majore ad cor, & ab ipso quoque sanguis majore quantitate, ac majore vi in arterias mittetur; quæ hoc impetu stimulatæ sanguinem validius ad partes trudent, ac per consequens recurrente paroxismo sanguis ad cerebrum celerius appellit, verum ibi est obex sanguini circulanti, qualibet ergo cordis & arteriarum carotidum pulsationes aliquid sanguinis intra cerebrum retinendum est, adeoque singulis fere momentis crescit cerebri infarctus, quapropter vasa cerebri semper magis repleta ad eam perveniunt turgescunt, ut infarctus & maximus & æqualis sit, quo cerebri moles æqualiter & magnopere compressa liquidum nervorum parcius secernit, parciusque sed æqualiter ob æqualem nervorum compressionem ad partes omnes mittit, tunc motus convulsivi cessant, ægerque sopore gravi correptus quasi apoplecticus jacet.

Tunc liquidum spirituosum parcius secretum parcius ad partes influit, tunc pariter musculis non convulsis, sed laxatis & veluti resolutis sanguis minus pre-

mi-

mitur ; lente per vasa pellitur , tarde ad cor pervenit , quod lente tardeque stimulatum debiles contractiones exercet , quibus sanguis lente tardeque in arterias mittitur , similique lentore ad cerebrum ascendit ; interim dura mater , arteriæque cerebri sanguinem hærentem premere non cessant ; ac præsertim pars duræ matris tendinea , sinus tum longitudinalem ; tum laterales ambiens distracta premit suo elatere hærentem cruorem , eumque ad jugulares venas copiose trudit , dum arteriæ cerebri , ceteræque duræ menyngis substantiæ nisu & oscillatione sanguinem ad sinus assiduo mittunt ; quapropter his viribus major fit sanguinis a cerebro derivatio quam ejusdem ad cerebrum appulsus , sicque infarctus cerebri continuo minuitur donec sanguine hærente his viribus penitus expulso ; solida inter liquidaque cerebri naturale æquilibrium restitatur , tunc secretionem ac influxum liquidum cerebro si restitutis munia totius æconomix ad statum naturalem redeunt , & æger quasi sanus exurgit , ad functiones omnes obeundas paratus , nihilque ut plurimum præter quempiam capitis gravativum dolorem sentiens .

Verum in omnibus epilepticis non simili eventu paroxysmus terminatur , quandoquidem pars quædam humorum crassior quæ altius in cerebri substantia paroxismo recurrente fuit infixæ , constantem quorundam nervorum compressionem facit , vel humores hærentes ferum in cerebro laxantes , quo fibræ nimis humescunt , nervorum resolutionem pariunt . Unde paralytis epilepsiæ fortiori , vel sæpius per brevissima intervalla recurrenti quandoque succedit .

Altera & prorsus opposita ratione in aliis epilepticis definit paroxysmus ; aliquoties enim observavi delirium phreniticum epilepsiæ paroxismo immediate succedere , quæ morborum successio eo mira videtur , quo quilibet affectus a causa contraria procedit ; attamen horum rationem reddere non multum difficile existimamus : Credimus itaque delirium phreniticum epi-

lepsiæ succedere, dum dura menynx excortex ipsius cerebri, interiori hujus visceris substantia libera infarcta evadunt, sanguisque hærens dura menynge arteriisque oscillantibus verberatus expanditur & exandescit, tum moles cerebri turgescit, fibræ emporii præternaturalem tensionem adipiscuntur, mensque in suis operationibus turbatur, uti supra dum de phrenitide expositum fuit.

VI. Neque semper iisdem se prodit stipatus symptomatibus epilepsiæ paroxysmus, aliquando una aut altera pars convulsa manet, ut oculi, palpebræ, mandibula inferior, æger placidus ad instar somno naturali dormientium jacet, cum facie florida, pulsu fere naturali, vellicatus non sentit, & membra in quemcumque locum facile ab adstantibus moventur, quæ compressionem cerebri magis æqualem arguunt, unde circuitus sanguinis æqualiter fere fit in toto cerebro, & liquidum cerebrosum æquali influxu ad partes pellitur, nisi ex illa cerebri parte, ubi dato majori infarctu, major datur compressio, unde major & constans liquidi nervosi ad unam vel aliam partem influxus.

DIAGNOSIS.

SIGNA epilepsiæ diagnostica duplicis sunt generis, alia imminuentem, altera præsentem demonstrant. Signa quæ epilepsiam imminuentem significant, sunt capitis gravitas, mentis stupor, hebetudo sensuum, ad somnum propensio, tinnitus aurium, vertigo, oculorum immobilitas, quæ infarctum cerebri fientem significant, attamen absque his sæpe invadit epilepsia. Præsentem vero demonstrant lapsus in terram cum motus voluntarii privatione & sensuum omnium abolitione vel maxima imminutione & concussione totius corporis aut aliquarum partium. Neque tamen primo insultu epilepsia nosci potest, cum hæc per periodos recurrere soleat, adeoque reditus paroxysmi ex-

pe-

pectandus, qui si non redeat, insultum epilepticum; nullatenus veram epilepsiam constituit.

Perfecta integra sensuum abolitione ab imperfecta distinguitur. Hæreditaria labe parentum simili noscitur; congenita vero suspicatur dum proles brevi post partum ea corripitur. Adventitia tandem quia diu post nativitatem invadit.

Idiopathica a symptomatrica per hæc, quæ paroxysmos epilepsiæ antecedunt, distingui facile potest, ut superius expositum est.

Tandem variis signis alteros affectus indicantibus Medicus facile noscet an epilepsia simplex vel cum alio affectu complicata recurrat, tuncque si symptoma alterius morbi sit, hunc sequitur, non vero præcessit, quæ solo ægrotantis relatu facile dignosci possunt.

Epilepsia a soporosis affectibus per convulsivos motus vel convulsionem distinguitur, ita & a catalepsi, & vertigine; a convulsione vero & motibus convulsivos per mentis hæsionem. Tandem ab insultu epileptico, quia epilepsia per periodos diu recurrit, & intervalla habet, in quibus epilepticus sanus & optime valens videtur, seu functiones omnes exercet.

Signa causarum incerta & æquivoca sunt, cum hæc ita in cerebro lateant, ut nullum aut saltem nisi summopere æquivocum sui indicium præbeant. Causæ vero magis remotæ paroxysmos epilepsiæ inducentes, ægri relatu, victus ratione, morbis tunc afficientibus manifestæ fiunt.

PROGNOSIS.

MORBUS caducus est affectus curatu difficillimus & sæpe nullis cedens remediis, gravis quoque & periculosus est, nam præter periculum ambustionis, lapsus in aquas, ab alto, aut gravis capitis contusionis in quod venit epilepticus in quolibet paroxismo, sæpe in apoplexiam aut gravem alium soporosum affectum abit, vel fatuitatem aliquando post se relinquit. Ejus

tamen prognosis diversa instituenda, ratione speciei, ætatis ægroti, morbi durationis, ac tandem vehementiæ paroxysmorum.

I. Hæreditaria nunquam sanabilis, adventitia aliquando sanatur, sæpius vero ad mortem usque ægrum affligit. Perfecta gravior est imperfecta, quia majorem cerebri infarctum supponit. Idiopathica plus periculi habet symptomatice, quia majorem cerebri labem significat & minus humorum vitium requirit, ut effectum seu morbum producat, secus vero symptomatice, cujus causa non in cerebro, sed in aliis partibus fieri videtur.

II. Pueri paroxysmos epilepsiæ difficile ferunt, & propter cerebri mollitiem causa altas radices agit in ipso, hinc morbus sæpe insanabilis est, eosque ante tempus jugulat. Epilepsia quibus ante pubertatem contingit curationem recipit; quibus post vigesimum quintum annum, eos fere comitatur ad mortem usque, ut Hippocr. *aph.* 5. *sect.* 7. & 2. *aph.* 45. inquit, „juvenes epilepsia laborantes mutatione præcipue ætatis, regionis, & victus liberantur.“ Attamen epilepsia etiam post vigesimum quintum annum invadens modo recens sit aliquando curatur, uti experientia constat, senes vero nunquam ex ea evadunt.

III. Epilepsia recens inveterata facilius medelam accipit, quia minus in recente, majus est in inveterata cerebri vitium. Quilibet enim paroxysmus vasorum cerebri tonum ac elaterem imminuit, exinde infarctus cerebri a causa etiam remissiori, seu debilius agente futurus, tandem fracto cerebri tono apoplexiæ invasuræ majus periculum, quia epilepsiam parit minor & inæqualis cerebri infarctus, apoplexiam vero major & totalis.

IV. Quo longiores paroxysmi, eo majus est periculum, quia debilitato cerebro apoplexia epilepsiæ succedit. Item quo sæpius paroxysmi recurrunt, & breviora habent intervalla, eo quoque affectus gravior est, demum epilepsia omnium pessima judicatur, dum
paro-

paroxyfmi vehementes, breviffima interpofita mora recurrunt, & æger in intervallo fomnolentia, ftupore mentis, fenfuum hebetudine corripitur, quia tunc cerebri infarctus nunquam penitus tollitur, fed modo augetur, modo remittitur. Ex quibus etiam patetur epilepfia, in qua omnes corporis partes concutiuntur, ea gravior fit, quæ convulfione unius aut alterius partis fe prodit.

Tandem gravidæ plus periclitantur ceteris, tum propter abortus periculum, tum propter vifcidam sanguinis constitutionem, ac imprimis nimiam uteri ramus aortæ inferioris prementis, qua preffione fit ut ad cerebrum majori copia afcendat, unde infarctus cerebri in gravidis ægrius difcutitur, facile vero augetur.

C U R A T I O.

Duo habet epilepfia curationis tempora, unum *in paroxyfmo*, alterum *extra paroxyfnum*. In *paroxyfmo* nulla præfcribenda remedia, quia per fe difcutitur, nifi longior ac vehementior fit, vel paroxyfmi adeo fint frequentes ut maximum immineat apoplexiæ periculum, tum eadem adhibere oportet remedia, quæ jam, dum de apoplexia, propofita fuerunt, quia iifdem auxiliis præcavenda eft apoplexia imminens, quibus præfens debellari folet.

Extra paroxyfnum is debet efle curationis fcopus, ut maffæ sanguinis fluiditas confervetur, vel amiffa reftituatur, motu nec quantitate peccet, vitiumque cerebri corrigatur, aut tollatur fi poffibile fit. Ut his indicationibus fatis fiat, plura Auctores proponunt remedia, quæ specifica in hoc affectu fanando prædicant, tam ex regno minerali, quam animali, ac vegetabili deprompta, fed fi veritatem libere profiteri liceat, pauca promiffis respondent, quapropter ea tantum proponemus remedia, quæ huic fanando affectui magis conducunt, quæque præftantiora efle experien-
tia

tia sæpius docuit, adeoque finito paroxysmo curatio prophylactica sequens instituetur.

Illico diæta conveniens præscribenda, æger modice cibetur, & a cibis crassis, acidis, terrestribus flatulentis, piperatis, fructibus tandem se abstineat; cœna matura & medibris sit. Præscripta diæta sanguis e brachio ad ℥. viij. detrahatur, dein ad intestina sordibus expurganda clyster purgans injiciatur. Altera die paretur vomitorium sic:

℥. Vin. emet. ℥. ij. cap.

Altera die sic purgabitur:

℥. Senn. mund. ℥. ij. th. cont. & tart. solub. an.

℥. j. summitat. absynth. p. j. coq. in aq. font.

ad ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr.

℥. ij. confect. hamec. ℥. j. f. potio.

Celebrata purgatione, sequens parabitur jusculum per dies novem sumendum.

℥. Radic. cichor. & rub. tinct. an. ℥. j. angelic.

zedoar. & scrophular. maj. an. ℥. ℥. rhei contus.

& limat. ferr. rubiginos. in nod. susp. ℥. ℥. coq.

per hor. in juscul. pull. vel carn. vitul. deinde

adde fol. borragin. m. ℥. betonic. num. vj. chæ-

refol. & salv. an. p. ij. post levem coct. leviter

infund. trium flor. cordial. p. j. col. & expr. f.

juscul.

Post jusculorum usum celebrata iterum purgatione sequens parabitur opiata per dies x. ad ℥. ij. sumenda, superbibendo juscul. foliis chærefol. cichor. & beton. alteratum.

℥. Croc. mart. aper. ℥. ℥. senn. mund. rh. elect.

radic. & semin. pœon. mar. pulverator. an. ℥. ij.

aquil. alb. flor. martial. sal. ammon. jalap. &

diagred. an. ℥. j. resin. scammon. extract. helle-

bor. nigr. sal. succin. an. ℥. ℥. castor. ℥. j. cin-

nam. ℥. ij. redig. omnia in pulver. & cum sy-

rup. pœoniæ vel absynth. f. op. ad usum.

Si æger plethoricus esset aut epilepsiæ suppressam evacuationem sanguineam præsertim consequeretur; vel

si ante sanguis sufficienter non fuisset detractus antequam opiatam sumeret, sanguis e talo esset mittendus. Finito opiatae tempore, & purgatione celebrata epilepticus aquas thermales, ut bellilucanas per tri-duum potabit, dein caput eisdem sexies vel septies fovebitur. Hæc vere & autumnus per aliquot annos agenda, quia morbus caducus non facile tollitur. Hieme vero & æstate ad præcavendum paroxysmorum reditum æger optima victus ratione utetur, identidem purgabitur & op. seq. bis in hebdomada utetur.

℞. Radic. & femin. pœon. mar. corall. rubr. præparat. an. ʒ. ij. ungu. alcis, & visc. quercin. an. ʒ. j. ℞. cran. human. violenta morte extinct. radic. valerian. & antimon. diaph. an. ʒ. j. castor. gr. xxiv. cum s. q. syrup. flor. lilior. convall. f. op. dosis ʒ. ij.

Tunc potus caffè vel the præscribendus, ut sanguis omni modo dilutus ac divisus fluidior fiat, motumque in orbem liberius in capite absolvat. His supra præscriptis nonnulla addere oportet, quæ temperamentum ægri, quo morbus nonnunquam fovetur, corrigunt. Itaque si æger pituitosus esset, sæpius iteranda purgatio & fonticuli, vel vésicatoria adhibenda præsertim nuchæ partibusque capiti vicinis applicanda, si vero biliosi & sicci temperamenti esset, aquæ acidulæ, calore æstatis vigente conveniunt, nec non juscula pul-lorum aut serum lactis, quibus simul cum opiata antiepileptica supra præscripta utetur. Demum si virgo aut mulier esset non debite menstruata, menses propriis remediis essent promovendi.

Verum hæc in epilepsia hæreditaria ac inveterata, tantæ non sunt utilitatis quam in recenti, sicuti & si æger senex jam esset, cum eorum epilepsia medelam non suscipiat. At si puer epilepticus sit, hæc utilius usurpantur, præsertim si pubertas jam propinquior sit, cum sola ætatis mutatione quandoque hic morbus curetur, servata præsertim optima victus ratione, elixiria, tincturas, electuaria, pulveres tamquam

quam specifica ab Auctoribus laudata tacemus ; quia magnam eorum farraginem, apud Sennertum, Willisium, aliosque quilibet videre poterit.

ADDITIO EDITORIS.

OBSERVATIO.

VILLICUS quidam in fœnis colligendis ab insolatione nimia, capitis dolorem contraxit atrocissimum : neglecto, ut istorum hominum mos est, malo, acutus dolor in Capitis gravitatem, cum sensu caloris circa anteriora mutatus est, & paulo post insultum passus est epilepticum, brevique tempore in veram epilepsiam, mentis læsione, spuma oris, convulsione motibusque convulsivis aperte designatam, incidit; bis in mense revertebat paroxysmus, modo levior modo gravior, & jam vicies ægrum afflixerat, cum ad me consilium de sanitate revocanda exquisiturus accedit; perpensis tum morbi causis, tum ægri temperie æstuanti & sicca, & inde instituto humectanti regimine, primum jubeo ut sanguis mittatur e brachio ad ℥. x. & elapsa una die potionem purgantem præscripsi cum senna, rheo, & manna; celebrata purgatione, juscula per novem dies cum pullo juniori, valeriana sylvestri, & cichorio amaro hortensi sumpsit; quibus successit seri lactis, succo chærefolii alterati usus; quo finito, lac asininum est exhibitum per sex hebdomadas.

His vere celebratis remediis, jam remissio quædam in paroxysmorum vi & frequentia observata fuit, quo levamine spes sanationis perfectæ non leviter fuit erecta. Æstate, sequentibus auxiliis morbus omnino evanuit : 1. Per octo dies bis in die tepidum ingressus est semicupium, postera die e jugulari vena sanguis ad ℥. xij. fuit extractus, & paucorum dierum intervallo elapso, caput aqua frigida copiose ex alto decedenti horæ quadrantis spatio, per sex dies irrigari curavi;

ravi, novam postea semicupii ingressione suadens.

Notandum mihi videtur circa casum enarratum, sensum gravedinis & caloris in anteriori capitis parte continuo persequentum, usque ad jugularis aspersionem parcissime minuisse, post eam ad mediam partem reductum fuisse, omnino post aquæ frigidæ irrigationem evasisse; paroxysmus vero epilepticus gradum sensus illius caloris & gravedinis, constanter secutus est, & prout ille minor, ipse levior fuit, illoque cessato amplius non rediit, ægro nunc binis ab hinc annis incolumi vivente.

Facile patet ex relatis infarctum cerebri, hujusce causam fuisse epilepsiæ, ut curaretur igitur infarctus destruendus erat; ut vero destrueretur, sanguis erat incidendus & diluendus, ut facilius ad caput accedens, vasa distenta & ingurgitata permearet, nec non sanguinis hærentis, roridi liquoris accessu diluti & attriti, stagnationes solveret; sanguis vero fervidus, siccus & acris, omnia incidentia activioris indolis excludat: ergo solis diluentibus, edulcorantibus leviter incisivis maritatis, utendum erat: sanguine diluto & fluidiori factò, a cerebro revellendus erat, semicupia sanguinem ad viscera abdominis appellunt, laxando vasa tum venosa, tum arteriosa; & sic a Capite revellunt; jugularis apertio hærentias sanguinis in cerebro sæpe feliciter destruit: liquidorum vitium his equidem poterat remediis emendari, verum ut novæ præcaverentur stases, vasis cerebri diu a sanguine stagnante debilitatis, tonus erat restituendus, ad hunc scopum obtinendum, nihil efficacius excogitare potui, quam irrigationibus frigidis uti; quod trado, non in vanitatem eventus, sed ut quisque quod mihi successit, si lubeat possit experiri, & sic repetitis experientiis, methodi facilis inutilitas aut utilitas magis pateat.

Ad ejus utilitatem vero ulterius comprobandam, asseverare possum me illas irrigationes frigidas, cum quodam fructu adhibuisse in Geometra quodam men-

furan-

furandis ægris nimium insolato: paroxysmum epilepticum novies in die patiebatur, methodo non admodum dissimili mox sensim rarior factus, tandem ita evanuerat ut per mensem a diro malo immunis vixerit æger, cum diuturnioris diætæ impatiens ad crapulam amicam rediit, unde surrexerunt de novo epileptici paroxysmi & adhuc perseverant.

CAPUT XV.

De Catalepsi seu Catoche.

QUAMQUAM *Catoche*, quæ vi nominis *prehensionem* significat, ex Auctorum placitis pluribus affectibus, ut *comati somnolento & vigili* tribuatur, nos ad omnem æquivocationem vitandam *Catochem* & *Catalepsim* pro uno eodemque affectu accipimus. Est autem *Catalepsis* ea sensuum omnium vera vel apparens abolitio, cum motus voluntarii privatione, in qua ægrotantes eum retinent situm, in quo ab adstantibus ponuntur.

Hinc patet duplicem esse *Catalepsim*: *perfectam* in qua sensus omnes revera abolentur; *imperfecta* altera in qua ægrotantes audiunt, vident, tametsi nec videre neque audire ullo modo videantur, & eorum quæ in paroxysmo acta sunt recordantur. Hanc ultimam *Catalepsim* Galenus in discipulo observavit; *Catalepsis* vero perfectæ inter recentiores Fernelius duo habet exempla, item aliquot Marcellus Donatus, & Schenkius recitant.

Rarum morbi genus quem semel observare in muliere mihi contingit, quæ gravioribus rei domesticæ curis diu vexata, in synochum exacerbantem incidit, & quatuor passa est *Catalepsis* insultus cum exacerbationibus recurrentes, & desinentes; tunc omni sensu destituta oculos apertos & immotos habebat, quasi aliquid fixe intueretur, facies erat florida, respiratio naturalis, pulsus frequens, magnus & æqualis, brachia,

chia, caput, truncus ipse eum retinebant situm in quo ab adstantibus ponebantur; facto tamen aliquo intervallo, partes suspensæ proprio pondere paulatim deprimebantur, artuum vero inferiorum tanta erat debilitas, ut ægra stare non posset; finito paroxysmo, omnium quæ acta fuerant nullatenus recordabatur.

Aliqui hunc affectum cum extasi confundentes, ejus causam in nimia animæ contentione reponunt, suamque opinionem exemplo Socratis, Archimedisque confirmare conantur, quorum prior Philosophiæ contemplationi deditus somni vim ac necessitatem non sentiens noctes insomnes agebat; alter ita speculationibus Mathematicis erat intentus ut urbem Syracusam ab hostibus esse captam non senserit, neque tum quidem intentio animi discussa fuerit, nisi cum milites in eum irruperint. Verum tametsi fateamur animam propter nimiam ad aliquot objectum attentionem impressiones sensuum externorum non percipere, quia mens uni objecto valide applicata, aliorum representationi attenta esse non potest, uti exemplo a divo Augustino relato patet de quodam Sacerdote Affricano, qui quando ei placebat imitando lamentantis hominis voces & planctus ita se auferebat a sensibus & jacebat similimus mortuo, ut non solum vellicantes atque pungentes minime sentiret, sed aliquando etiam igne uteretur admoto, sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere; attamen catalepsim huic extasi minime confundendam esse censemus, quia absque ulla præsentis animi attentione sæpius invadit catalepsis, cum ægri post paroxysmum hujus attentionis, nimiam memores sane essent, nec adeo ignari essent causæ morbum adeo portentosum producentis, uti exemplo mulieris supra allato constat, quæ interrogata quid ante insultus invasionem sentiebat, nihil præter capitis gravitatem mihi retulit; præterea morbus hic ægros tam subito non invaderet, cum animæ attentio non tam cito sed gradatim intendatur.

Quapropter omissis ceteris Auctorum sententiis nos
exi-

existimamus causam proximam catalepsis esse laxitatem fibrarum vibratiliū emporii ab æquali cerebri compressione inductam. Quoniam vero nihil cerebrum comprimere valet, præter duram menynge[m], idcirco contractio æqualis & valida seu status quasi tonicus duræ menynge[is] erit catalepsis causa conjuncta. Hanc contractionem duræ menynge[is] æqualem & validam parit sanguis difficile per vasa ipsius provolutus & æqualiter ea infarciens, adeoque causæ remotæ catalepsis tam ex vitio duræ menynge[is] quam sanguinis sunt deducendæ.

CAUSÆ.

I. CURÆ, sollicitudines, diu animam vexantes ad contrahendam catalepsin disponunt, quia æstus humorum pariunt, sanguinis humidæ volatilesque partes consumunt, cerebrum ipsum excalefaciunt & exsiccant, adeoque vasa duræ matris exsiccata & excorugata, cavitates minus patentes habent, quo fit ut sanguinis circuitus dein in ipsa facile intercipiatur.

II. Assidua rerum contemplatio, sive assidua ac valida animæ ad aliquod objectum attentio sanguinem in cerebro retinet, exagitat, excalefacit, quo sanguinis æstu consumitur humidum totaque cerebri moles, ac per consequens dura mater exsiccatur. Hinc qui de re gravi diutius meditantur, aut rerum difficilium speculationibus operam nimiam incumbunt, ut viri religiosi & litterati præ ceteris hominibus catalepsi corripuntur. Hinc quoque patet cur aliquando catalepsis mania succedat, uti in Leodiensi mercatore Henricus ab Heers observavit, cujus cerebrum post mortem siccissimum, durum, & summa parte friabile, flavedine citri æmula undique ad altitudinem digiti tinctum circa ventriculos & basim mollius & humidius colore tamen aliquantum vitiato, depressum rete admirabile, nervorum origines siccas, solitoque graciliores invenit.

III. San-

III. Sanguis æqualiter & omni ex parte tenax viscidusque ad cerebrum duramque menynghem vi cordis & arteriarum appellens lente per duram menynghem cerebrique superficiem movetur, in sinibus ejusdem præsertim longitudinali concrevit, aliumque ex ipsis partibus venientem remoratur, unde hujus membranæ infarctus nascetur. Verum ut hoc clarius intelligatur notare oportet, vasa sanguifera internam cerebri substantiam irrigantia capillaria & insensibilia esse, nulumque sanguinem nisi tenuem fluidumque admittere, quapropter sanguis æqualiter crassus ad duram menynghem & cerebri superficiem uberius affluit, adeoque ibi infarctum. Hoc apertura cadaverum confirmatur, nam in anatomia eorum qui Catoche perierunt, majores venas, quæ recta decurrunt a posteriore capite ad sin- ciput, plenas concocto, crassoque sanguine vidisse, ait Mangetus; & Hollerius sanguinem concretum in ma- jori vena quæ medium caput perreptat in aperto ca- daveri cataleptici invenisse asserit. Eundem infarctum sanguis pariet, si nimio impetu ac majori quantitate ad cerebrum pellatur, cum ea proportionem per sinus reduci nequeat, qua appellit; hinc patet cur in ob- servatione Riverii mulier catalepsi correpta, larga sanguinis per nares hæmorrhagia liberata fuerit, & cur in observatione a nobis relata, mulier periodicos catalepsis insultus per aliquot dies passa est, seu cur catalepsis simul cum exacerbationibus recurrebat. Ve- rum tametsi inter causas catochi remotas sanguinis visciditatem ac motum celeriores recensuimus, hoc tamen ita intelligendum esse volumus, ut hæc massæ sanguinis vitia per se & absque quadam cerebri, du- ræque menynghis labe catalepsim non pariant, ex quo causarum concursu fit ut is morbus tam raro accidat, quia raro fit ut hæc causæ simul concurrant, seu du- ra menynx ipsiusque cerebri superficies æqualiter in omnibus suis partibus infarciatur, servata hujus mem- branæ oscillatione seu ejus contractione perseverante.

SYMPTOMATA.

I. EST abolitio omnium sensuum , quia compressio undique cerebro fibræ emporii laxitatem acquirunt . Unde ad edendas vibrationes ineptæ evadunt . At Deus harum fibrarum vibrationibus animæ perceptiones alligavit ; ergo abolita fibrarum vibratione , sensuum omnium exercitium abolebitur , laxari autem emporii fibras , compressio cerebro , ex structura ejusdem patet , quia ea compressione fibras decurtari , seu earum extremitates ad invicem accedere oportet ; quod absque harum laxitate fieri nequit . Ex quo facile concipitur data minori cerebri compressione fibras emporii minus esse abbreviandas , adeoque tunc quamdam servare posse tensionem qua fiet ut non sensuum abolitio , sed diminutio , cum fibræ adhuc tensæ & vibrationis capaces animam afficere queant . Unde patet cur catalepsis perfecta vel imperfecta sit .

II. Nullus est in catalepsi perfecta motus voluntarius , quia nullus est voluntatis actus ; omnis enim voluntatis actus judicium supponit ; nullum vero potest esse judicium ubi nulla perceptio ; atqui in perfecta catalepsi nulla est perceptio , quia nulla fibrarum emporii vibratio ; ergo nullum judicium , nullus pariter voluntatis actus , adeoque nullus motus voluntarius , seu partes ad nutum voluntatis , quæ non est , moveri non possunt . In catalepsi autem imperfecta tametsi anima velit , nullus inde consequitur musculorum motus , quia fibræ cerebri compressæ actui voluntatis non obsequiosæ ; liquidi cerebrosi determinationem seu influxum facile mutari non sinunt , nisi vi externa accedente qua nervorum dispositio mutatur , seu nonnullorum cavitates magis ampliantur .

III. Partes eundem retinent situm in quo ponuntur ab adstantibus , quod catalepsi adeo est proprium , ut nihil simile in aliis morbis observetur . Annotandum tamen membra catalepticorum mollia & non æque

æque flexibilia esse ac apoplecticorum & dormientium, sed rigida, adeoque vi moventi minus obsequiosa, quapropter non facile & a quacumque vi externa minima eorum situs mutatur. Ut autem hujus symptomatis ratio pateat clarius, quædam ex physiologicis in memoriam revocanda.

I. Cerebrum animæ domicilium habetur; organumque secretorium fluidi nervos replentis atque tendentis. Hæ duæ functiones non in una eademque cerebri parte peraguntur. Nam anima in emporio tantum operatur; seu parte illa cerebri callosa, quæ cinereæ subjacens, & in ambitu ventriculorum posita; minima, brevia, solida, elastica continet stamina; quæ utraque extremitate fibris e cinerea substantia provenienti, atque in nervos abeuntibus alligata; ad vibrationes suas edendas semper disposita; dummodo debita tensione fruantur. Cinereæ vero, seu corticalis cerebri substantia organum secretorium liquidi nervorum habetur; hæc numerosis arteriarum carotidum propaginibus irrigatur; quæ post inflexiones multas; giroscosque multiplices, e quibus ductus liquidum spirituosum secernentes nascuntur; sanguinem in sinus effundunt.

II. Cerebrum molle humidumque vi propria sanguinem per arterias carotidicas delatum; nec liquidum ex eo secretum expellere posset; ni potentia quædam ei opitularetur; hæc vero potentia dura menynx est quæ fibris contractilibus ac musculosis prædita ad instar alterius cordis alternas edit oscillationes; quibus molem cerebri subjecti comprimens sanguinem ex eo exprimit, ad venas jugulares pellit; liquidumque in corticali substantia secretum per nervos ad omnes partes amandat.

III. Dura mater basi cranii firmiter annexa in partibus lateralibus & superiore futuris tantum annectitur per fibras tendineas quæ extensionis capaces motus ejus oscillatorios; seu eam in contractione ad cerebrum accedere permittunt. Plures vero tendinæ fi-

bræ in futura sagitali quam squammosis reperiuntur , adeoque ibi major duræ menyngis adhæſio , ac propterea dum hæc in contractionem venit , centrum motus in illa futura ſtatuendum , quo fit ut partes laterales huc tendentes vim majorem in latera cerebri faciant ac proinde major fit compreffio in partibus cerebri lateralibus quam ſuperiore , cui etiam non parum favet figura cerebri eliptica .

His ita prælibatis explicatu non erit difficile cur membra catalepticorum eundem ſitum retineant in quo ab adſtantibus ponuntur . Quoniam enim dura mater in contractione majori perſeverans arcte cerebrum undique cingit & æqualiter comprimit , ex eo fit ut liquidum cerebroſum valide , continuo & æqualiter preſſum per nervos ad partes indefinenter fluat , adeoque nervus quilibet eam accipiet liquidi ſpirituofi copiam quam cavitas admittere poterit . Verum quoniam contractis muſculis eorum nervi abbreviati cavitates habent patentiores , relaxatis vero , nervi diſtracti & elongati anguſtioris fiunt capacitatis , fluet igitur liquidum ſpirituofum ad muſculos contractos uberius , quia potentia influxum ejus in cerebro promovens ſeu dura mater contracta fibras cerebri premere nunquam ceſſat ; perſiſtent igitur in contractione , parſque ſitum quem jam obtinuit conſtanter tenebit , quia hæc alterum ſitum acquirere nequit , niſi proprio pondere deprimatur , vel contractis muſculis antagoniſtis in aliam partem moveatur . Primum non fiet quia liquidum ſpirituofum continuo & copioſe ad contractos muſculos fluens , eos in conſtanti & valida contractione detinet partis pondere non ſuperanda ; alterum vero impoſſibile eſt , quia determinatio ſpirituofi fluidi ad alios muſculos fieri non poteſt niſi actu quodam voluntatis vel impreſſione facta in organis externis ac dein ad emporium propagata , qua fibræ emporii antea quieſcentes , nunc commotæ liquidum ad alios nervos impellunt ; verum nullus eſt in catalepsi perfecta voluntatis actus , nulla quoque ſenſuum actio ; ergo influ-

xus liquidi cerebrosi ab his nullomodo mutandus. In catalepsi vero imperfecta tametsi perceptio quædam sit, & fibræ emporii minus laxæ vibrationis alicujus capaces sint, non exinde tamen mutabitur liquidi influentis determinatio, quia fibræ cerebri compressi minus obsequiosæ sunt, & viæ laterales per quas nervorum in cerebro communicatio fit, hac compressione angustatæ non sinunt, quominus hoc liquidum ex una cerebri parte in aliam libere feratur, adeoque viam quam semel ingressum est constanter tenere debet.

Verum si vis externa adhibeatur, quæ superare possit potentiam influxum liquidi cerebrosi ad contractos musculos promoventem, necesse erit, ut muscoli contracti elongentur, alique antea elongati decurtentur. Sic supponamus brachium in flexione perseverare, admoveatur vero vis externa, quæ hanc contractionem vincat, flexores igitur musculi necessario elongabuntur, extensores vero prius elongati decurtabuntur, adeoque nervi ad flexores musculos protensi distraherentur, & capacitatis minoris fient, nervi vero musculorum brachium extendentium abbreviati, cavitatis fient amplioris, adeoque liquidum cerebrosum fluet uberius ad extensores quam flexores musculos, adeoque brachium extendetur, ac in eo situ perseverabit, donec influxus liquidi cerebrosi mutetur: ex his patet membra catalepticorum magis aut minus motui esse obsequiosa juxta majorem aut minorem cerebri compressionem: similiter cur catalepsis perfecta aut imperfecta sit, cum compressio cerebri major aut minor esse possit, juxta majorem vel minorem duræ menyn-gis contractionem. Quoniam vero medulla spinalis eadem dura menynge extra cerebrum propagata obtegitur, hæc quoque in similem contractionem venire potest, quia liquidum cerebrosum ex medulla spinali valide exprimatur; hæc vero medulla per tractum spinæ dorsæ protenditur; fiet ergo propter longitudinem, ut non æqua, immo nulla aliquando erit ejus contractio in extremitate inferiori, adeoque nervi ex ea oriundi mi-

norem vel nullam compressionem patientur, sicque liquidum nervorum vi minori aut nulla pressum parcius ad musculos extremitatum fluet, quorum minor aut nulla quoque erit contractio. Hinc artus inferiores sæpe in catalepticiis superioribus minus rigent, magis obsequiosi sunt ac suspensi, cito proprio pondere depressuntur, imo contractionis defectu corpus sustinere nequeunt uti in muliere cataleptica, cujus historiam superius exposui, observatum est.

Neque ab hac duræ menyngis contractione catalepsim inducente præpeditur liquidi cerebrosi secretio, tum quia hæc non maxima compressionem cerebri maximam non inducit, qua humorum circuitus intercipi possit, cum cavitates vasorum tantum imminuat, tum quia hæc compressio magis in partes cerebri laterales quam superiorem, ubi major corticulis substantiæ portio est, cadit, adeoque organum liquidi cerebrosi secretorium tantopere non premitur, quin liquidum illud in ea substantia debita quantitate non secernatur, quæ adhuc facilius concipi possunt, si attendatur cerebrum molle, spongiosum, flaccidum, interstitia innumerosa habere, seu plura quasi vacuola inter ejus vasa, fibrasque interesse, quæ dum cerebrum comprimitur vasis sufficiens spatium præbent, ut ipsa cavitates servant, per quas fluida continuo & expedite moveri possunt, qua visceris structura fit, ut a quacumque compressione humorum motus in ipso non intercipiatur. Hinc patet catalepsim ratione hujus compressionis ab epilepsia parum differre, cum ea aliquando complicari, demum in ipsam facile abire posse, cum compressio catalepsim producens æqualis & minor sit, validior vero & inæqualis quæ epilepsiam parit.

Ex dictis quilibet inferre potest cur cataleptici eundem quandoque servant situm, quem morbo recurrente habebant, ita ut oculos apertos, fixos quasi aliquid attente intuentes habeant, modo sedentes, modo erecti, brachiis, digitis, capite diversimode compositis & quasi aliquid agentes reperti sint, cum li-

qui-

quidum cerebrum eandem fervare debeat determinationem quam morbo invadente habebat, cum hæc cerebri compressio hujus liquidi influxum nullomodo mutet.

IV. Pulsus, respiratio, calor, & color partium externarum quasi in statu naturali, quia liber sanguinis per partes circuitus, æqualis continuus, liquidi cerebrosi ad partes influxus, æqualem constantem & naturalem cordis & arteriarum pulsationem efficiunt, qua sanguis libere & debita quantitate ad partes pellitur, ex quibus ad cor per venas reducitur. Hinc naturalis pulsus, quo calor & color naturalis partium externarum fovetur. Verum tametsi muscoli in eo contractionis gradu perseverent ac maneat, in quo erant invadente catalepsi, nihilominus tamen cor & muscoli respiratorii in eo non manebunt statu in quo erant recurrente insultu, sed in alterna contractione persistent, quia cor & organa respirationis liquidum spirituosum a cerebello habent, uti autopsia anatomica constat, quod quoniam compressionis immune est, cum arterias venasque a cerebro distinctas habeat, liquidum spirituosum ad cor & organa respirationis uti in statu naturali seu alternis vicibus mittit, unde reciproca musculorum respirationis, thalamorum & auricularum cordis contractio.

DIAGNOSIS.

SENSUUM abolitione, motus voluntarii privatione, ac præsertim ea partium dispositione qua situm, in quo ponuntur, constanter servant, adeo dignoscitur catalepsis, ut a quolibet alio affectu distingui possit. Apoplectici partes flavidas relaxatas habent, epileptici convulsas, cataleptici vero sine convulsione rigidas, cum extasi magis consentire videtur, a qua tamen distingui potest partium flexibilitate, quæ in extasi qualis in dormientibus observatur, cum partes facile in quemcumque locum moveri possint, cataleptico-

rum vero membra rigidiora non sine aliqua vi situm jam acceptum mutant. Præterea cataleptici post transfactum paroxysmum immemores penitus sunt, se ante insultum attente de aliqua re cogitasse. Perfecta ab imperfecta solo ægri relatu noscitur qui post paroxysmum ea quæ vidit & audivit narrat. An simplex vel composita ex signorum complicatione nosci facile potest, symptomatum vero vehementia, duratio paroxysmi, major aut minor partium rigiditas gravem vel levem catalepsim significant.

PROGNOSIS.

CATALEPSIS est affectus repentinus, qui diu perseverare non potest, a quo ægri sibi relictī sponte restituantur, neque tamen contemnendus cum partem nobilem vitæ necessariam afficiat, in epilepsiam & apoplexiam, si gravior atque frequentior fuerit, aliquandō mutatur propter causæ affinitatem, cerebri compressionem; ex quibus patet catalepsim per se morbum non esse admodum periculosum, sponte & solis viribus naturæ evanescentem, idemque catalepticis ac epilepticis accidere, qui sine remediorum ope a paroxismo ut plurimum liberantur, attamen si longior ac vehementior paroxysmus, majorem cerebri compressionem significat, ita & frequens ejusdem reditus, qui sæpius cerebrum comprimens motum humorum in ipso intercipit, hinc maximum infarctus periculum nascitur. Præterea fibræ duræ matris valida & diuturna contractione fatigatæ laxantur ac resolvuntur, sanguinis circuitum per cerebrum debile non promovent, cujus mora opprimitur viscus id molle, fibræ emporii laxantur, unde fatuitas cum virium resolutione catalepsi succedit.

Demum catalepsis non leve periculum affert dum cum aliis complicata morbis recurrit, gravius est periculum, si gravibus cerebri affectibus succedat, quia cerebrum prægressis morbis debilitatum in catalepsi
gra-

gravius afficitur, seu compressioni duræ menyngis minus resistit, quæ motum sanguinis intercipiens infarctum cerebri parit. Idem sit judicium eorum qui post graves curas sollicitudines diu passas in catochem incidunt.

CURATIO.

Duo sunt curationis tempora, unum in paroxysmo, alterum extra paroxysmum. In paroxysmo huc dirigenda est curatio, ut infarctus cerebri præcaveatur, duraque menynx ad pristinum tonum restituatur, sicque compressio cerebri tollatur; & tametsi paroxysmus ex se & sponte uti in epilepsia evanescat, nihilominus tamen quia paroxysmus longior ac vehementior quandoque est, quædam adhibere oportet auxilia, quæ indicationibus jam jam expositis satisfaciant, adeoque sanguis illico mittetur e brachio, dein clyster sequens injicietur.

℞. Decoct. clyster. comm. ℥. j. dissolv. cathol. ℥. j. ℞. vin. stibiat. turbid. ℥. iij. f. clyster.

Clystere rejecto sanguis e pede mittetur, ac brevi interposito intervallo, sequens potio exhibebitur.

℞. Vin. emet. ℥. ij. cap. & haustum potionis, seq. assumat illico.

℞. Senn. mund. ℥. ℞. rh. cont. & tart. solub. an. ℥. j. semin. contr. p. j. summitat. absynth. p. ij. coq. in aq. font. ad ℥. xij. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. iij. f. potio pro duplici dosi. Prima statim a vino emet. assumpto exhibebitur, altera tribus interpositis horis.

Verum ut cetera auxilia opportune adhibeantur, observare oportet an Catalepsis cum febre complicata recurrat, ejusque exacerbationes sequatur, tunc ratione febris sanguis sæpius mittendus esset, nec cardiacis aliisque medicaminibus spirituosus uti conveniret, sed si absque febre recurrat, sternutatoria adhibere utile est, quia dura menynx his stimulata majores contra-

ctio-

ctiones edit, quibus motus humorum in ipsa acceleratur, sanguinis hærentia tollitur, ejusque fibræ ad naturalem flexibilitatem redeunt. Eadem ratione conducunt cardiaca & spirituosæ medicamina; idcirco potio seq. parari potest cochleatim sumenda.

℞. Scabios. ℥. ij. betonic. & meliss. an. ℥. j. aq. naph. ℥. ℥. theriac. veter. ℥. j. pulver. viper. & fal. volatil. corn. cerv. an. ℥. j. aq. cinnam. ℥. j. castor. g. iv. f. potio.

Si paroxysmus longior aut vehementior apoplexiam pariat, quod partium resolutione, ac præsertim difficili & laboriosa respiratione noscitur, eadem erit curatio quæ superius de apoplexia fuit proposita.

Ut redeunti occurrat catalepsi, humorum fluiditas promovenda, stomachi vires corroborandæ, ac præsertim nimia animæ attentio exulare debet; sicuti vehemens quodlibet animi pathema vitandum. Quapropter eadem extra paroxysmum curatio adhiberi poterit, quam supra, dum de epilepsia proposuimus, cum eadem sint indicationes adimplendæ, quapropter curatio ex eo loco petenda, si aliqua debilitas vel incommoditas vexet post sublatam Catalepsim, ejus curatio a propriis locis petenda.

Ubi Catalepsis spuria sese junxit aliis morbis, non tam Catalepsis, quam ipsius morbi est habenda ratio; si febribus, febris ipsa expugnanda prout ejus natura vel species requirit. Ab opiatibus vero cavendum, quamquam a nonnullis Auctoribus præscribantur, ne usurpata stuporem augeant.

Diæta variâ variis morbi temporibus usurpanda in paroxysmo tenuis, extra paroxysmum, ni febris complicetur, fortis; sed alimenta bona & facilis coctionis eligenda. Vitandæ omnino molestæ animi passionēs, hilaritati studendum, vitandum otium, exercitium minime negligendum.

CAPUT XVI.

De Incubo.

INCUBO, Ephialte, sive *asthmate nocturno*, vel *nocturna Epilepsia* affici dicitur ille, qui plerumque post diuturnam ingluviem interdiu bene se habens, & mente ac sensibus integer, ubi ad quietem sese componit, præsertim dum supino corpore jacet, nocturno quodam ludibrio afficitur, adeo ut putet se in somno interdum vi ad venerem sollicitari, interdum a magna mole, vel Dæmone vel Homine exterius incumbente suffocari, ut vix loqui ac respirare queat, sensibus stupefactis, non tamen ademptis, & dum se movere cupit, maxima accedit anxietudo, cum motus impotentia quæ omnia modo sponte cessant, & somnus continuatur pacatus; modo anxietatibus summo-pere perturbatus ephialticus vel ab adstantibus suscitatus tandem evigilat, & tunc de anhelosa respiratione, cordis palpitatione, & membrorum tremore & stupore quandoque conqueritur.

Quandoquidem in Incubo adest falsum rei pectus exterius comprimentis insomnium, cum anhelosa respiratione, ex eo factum est, ut sedes hujus affectus varie a variis Auctoribus assignetur: aliqui Caput esse affectum, alii thoracem contendentes; hinc est quod incubus modo inter capitis, modo inter thoracis affectus recenseatur. Nos vero attente considerantes Incubum dormientes semper aggredi, adeoque veluti somni læsionem esse, ac præcipue ad ea attendentes quæ Incubo succedunt, uti apoplexia, epilepsia, varique soporosi affectus, quæ priusquam afficiant, sæpe Incubo prædicuntur, existimamus ephialtem potius ad capitis quam thoracis affectiones pertinere, adeoque sic definire posse credimus.

Incubus est somnus præternaturalis cum respiratione difficili & laboriosa, rei que pectus exterius comprimentis insomnio.

Ex

Ex hac definitione liquet cerebrum esse partem primario affectam, & non nisi consequenter thoracem affici, cum Incubus sit somni depravata functio, sopororum affectuum quasi species remissior, & in ipsos facile sæpeque mutetur; quapropter tametsi pulmones infarctu laborent, ex quo mens falso judicat pectus a re exterius incumbente comprimi, nihilominus tamen hic infarctus tamquam causa Incubi proxima afferri non potest, cum in asthma ejusque speciebus ægro etiam dormiente nihil tale observetur.

Quoniam vero Incubus dormientes afficit, & in somno sanguis lente per cerebrum provolutus, ejusdem vasa uberius replet, quæ majora & numero plura in corticali ejusdem substantia observantur; hinc pars seu tabula cerebri superior, proprio pondere depressa inferiorem comprimit, ac per consequens medulla oblongata, & nervorum origines a superiore cerebri tabula compressæ liquidum nervorum parcius accipiunt & ad partes amandant, unde actio sensuum externorum imminuta & quasi abolita videtur, & muscoli a contractione feriantes nec membra movere, neque ea suspensa detinere valent. Ergo causa Incubi erit repletio vasorum cerebri major, quam in somno naturali; verum quoniam datur major illa repletio vasorum cerebri in comate somnolento, absque laboriosa ac difficili respiratione, & importuno rei pectus exterius comprimentis insomnio, hæc igitur causa Incubi proxima esse nequit, tametsi paulo major sit ea, qua somnus naturalis inducitur, cum symptomata Incubi demonstrent ejus causam proximam esse compressionem tractuum cerebelli medullarium ad medullam oblongatam protensorum, cum repletionem vasorum cerebri paulo majori quam in somno naturali.

Hanc compressionem efficere possunt serositates in cerebri ventriculis collectæ, & in quantum supino decubitu defluentes, uti narrat Louverus in tractatu *de Corde*, cap. 2. de quodam Homine ipsi noto, qui per biennium nunquam in dorsum conversus dormivit,

quin

quin simul Incubo afficeretur, cujus causam lymphæ tribuit in ventriculis cerebri e plexu choroideo secretæ. Idem refert de Academico Oxoniensi hydrope pectoris extincto, qui postremo morbi decursu somnum, nisi prona facie & inclinato capite capescere non potuit; si enim capite in pulvinar reclinato somno se componeret, intra tertiam horæ partem horrendis insomniis & tremoribus tristis semper evigilavit, quin & tremore cordis & oppressione maxime diu postea afflictus fuit. In cerebro post mortem aperto ventriculi aqua summe distenti reperiebantur, nulla præterea culpa notabilis in toto capite apparuit.

Hanc quoque parit sinuum lateralium cerebri infarctus, seu nimia a sanguine hærente repletio, atque distensio, subito in somno facta, quæ facilius accidit in supino decubitu capite in pulvinar reclinato, tum quia sanguis per sinum longitudinalem celerius fluens ad ipsos uberius confluit, cum cerebrum versus posteriora depressum sinum utrumque lateralem magis comprimit, quam ultimam compressionis tractuum cerebelli medullarium causam frequentius altera fieri credimus, adeoque ad hanc causæ remotæ præcipue sunt dirigendæ.

CAPITULUS SEPTIMUS.

I. INCUBUM pariunt quæcumque motum humorum in cerebro retardant ac feri effusionem in ventriculis cerebri promovent, uti ex observationibus Louveri supra recensitis constat, adeoque si infundibulum compressum angustatum, vel obturatum humiditates ventriculorum ad glandulam pituitariam transfundere nequeat, hæ in ipso ventriculo colligentur, e quo dein in ventriculum quartum irruent, quoties præsertim æger supino corpore jacebit.

II. Sinuum lateralium in ipso e calvaria egressu angustia, compressio, obstructio, imminuta amplitudo, quoquo modo id fiat, Incubum efficiet, quia angusta-

gustata seu minus patente horum sinuum extremitate, quæ in venas jugulares internas definit, sanguis e cerebro difficilius reducitur, & totus sinuum lateralium tractus eo repleti ac magnopere turgere necesse est, præsertim si capite ad posteriora reclinato ephialticus decumbat; quia situs ille sanguinis motum in sinu longitudinali accelerat, qui ideo uberius in laterales fluit. Hanc vero sinuum lateralium angustiam pariunt glandulæ, tumores varii in vicinia sinuum ab humore crasso genita; idem quoque fiet si eorum extremitas varice quadam laboret. Sinuum lateralium compressio fieri adhuc poterit, si pars cerebri postica tumore aliquo, vel mollitie nimia afficiatur, ratione cujus humores ibi hæere facile poterunt, unde ejusdem intumescencia, quæ pondere suo vicinas partes comprimere poterit, si decubitus præsertim supinus sit.

III. Mollities cerebri naturali major incubi causa esse poterit, cum data illa mollitie sanguis lentius ac difficilius per cerebrum præsertim tempore somni provolvatur, unde sanguis in sinubus ejusdem lentius motus magis remorabitur, ac laterales magis distendet, quoties æger supino decubitu dormiet.

IV. Sanguis consistentia, quantitate, vel motu peccans ad producendum incubum concurrit, quia memorata cerebri vitia, non tanti sunt momenti, ut sola & per se motum humorum in cerebro multum intercipient, adeoque incubum non pariunt sæpius, nisi sanguis aliquo modo peccet; quapropter cruditates acidæ primarum viarum, absurda victus ratio, frequens ingluvies, evacuationes consuetæ suppressæ incubum sæpius pariunt, quatenus sanguinem inspissando, vel plethoram inducendo sinuum lateralium infarctum promovere possunt, quoniam vigente somno languent duræ menyngis oscillationes, seu minuitur potentia circuitum humorum per cerebrum promovens, adeoque humores viscosi vel quantitate peccantes in sinubus hæere facile possunt. Ex quo facile

qui-

quilibet inferre potest, cur incubus accidentalis vel habitualis sit, accidentalis erit quoties ob humorum vitium fiet, habitualis vero si labes quædam cerebri ei originem præbeat.

V. Alia plura sunt remotius incubum producentia uti temperamentum melancholicum, hypochondriacum, nimius narcoticorum usus, somnus longior, fortus capitis diuturnior, ictus ejusdem vel contusio, quæ vel humores ad fluendum parum aptos efficiunt, vel labem aliquam cerebro afferunt, aut ejusdem textum relaxant & emolliunt, unde incubum accidentalem vel habitualement producant.

S Y M P T O M A T A.

I. Est somnus naturali major seu somni depravata functio, quia cerebrum sanguine magis infarcitur quam in somno naturali, adeoque major nervorum collapsus, quia major fit humorum in cerebro hærentia quam in somno naturali. Hæc per se patent & ex iis quæ in ephialticis observantur manifesta sunt; nam ægrius evigilant iis qui somno naturali dormiunt, cum non nisi post vehementes, gravesque anxietates, ac iteratos conatus, aut concussiones ac clamores adstantium validos e somno excutiantur.

II. Respiratio difficilis & anhelosa est propter sanguinem pulmonum vasa nimium replentem, ductus tracheales comprimentem aerisque ingressum intercipientem. Verum quoniam hæc respirandi difficultas ephialticum subito invadit, ac dein post insultum cito evanescit, idcirco a læsis respirationis instrumentis, thoracem alternis vicibus dilatantibus atque constringentibus deducenda videtur; hæc autem instrumenta plures muscoli sunt; quorum alii pectus dilatant, alteri vero constringunt; qui sic alternis vicibus quandiu vivit animal contrahuntur, quia liquidum spirituosum alterno influxu recipiunt. Verum nervi liquidum spirituosum, ad musculos respi-

respiratorios devehentes paris vagi & intercostalis propa-
gines sunt, quorum filamenta e cerebello oriunda in
medullam oblongatam abeunt per tractus medullares e
cerebello ad medullam oblongatam circa protuberan-
tiam annularem protensos, postquam nervi paris vagi
oriuntur, e qua partium structura necessario futurum
ut compressis tractibus his cerebelli medullaribus, li-
quidum spirituosum parcius ad musculos respiratorios
fluat, qui hac de causa debilius contracti thoracem
minus dilatant atque constringunt, verum præcipuum
respirationis munus est circuitum sanguinis per pulmo-
nes laxos flavidosque promovere. Imminuta ergo di-
latatione & contractione thoracis sanguis difficilius per
pulmones movebitur, in ipsis hærebit, paulatim ac-
cumulabitur, qua humorum hærentia compressis du-
ctibus trachealibus ac impedito libero aeris ingressu
respiratio difficilis & laboriosa erit.

III. Dabitur importunum rei pectus exterius com-
primentis insomnium, quod e læsa respiratione in somno
invadente facile deduci potest. Quoniam enim sanguis
tanta copia in vasis pulmonaribus hære nequit, nisi
vasa summopere distrahat, ac valide succutiat, hæc
valida succussio per nervos collapsos non penitus an-
gustatos, ad emporium mechanice propagatur eodem
modo quo videmus dormientes puncta membra retra-
here, & stimulos partibus applicatos sentire quin evi-
gilent, quod satis demonstrat cerebrum in somno col-
labi, non vero penitus angustari; quapropter propa-
gata succussione fibras emporii moveri necesse est, qui-
bus anima duo percipit. I. Respirationem difficilem &
laboriosam esse: II. Pulmones pondere aggravari, quia
hæc duo inseparabilia sunt, cum sanguis in vasis pul-
monum congestus quantitate sua vasa distendens ductus
tracheales comprimat, ac aeris ingressum impediat &
pondere suo vasa in quibus hæret distrahat, adeoque
duæ simul exurgunt in anima ideæ, una respirationis
difficilis, altera ponderis pectus aggravantis, quæ cum
simul & ab eadem causa excitentur, ab anima quo-
que

que separari non possunt ; verum cum tunc dormiat ephialticus & mens suis sensibus compar non sit, seu ad naturam rerum quæ repræsentantur aliasque circumstantias satis attendere non possit, quibus vigilans utitur ad bonum eliciendum iudicium, nihil mirum quoque si tunc male iudicet, & in errorem inducatur ; etenim quia respiratio est functio princeps & ad vitam conservandam absolute necessaria, tanta hujus læsione anima multum afficitur atque percellitur, quo animi motu liquidum spirituosum in emporio agitur, pluresque fibræ moventur objecta varia repræsentantes, unde fit ut si idea hominis, dæmonis, alteriusve comprimere valentis, tunc excitetur, anima ideam pectoris angustati cum ipsa conjungit, falsoque iudicat se a dæmone, vel ab homine incumbente suffocari ; at si nullius objecti comprimere potentis idea distincta tunc excitetur, anima tantum credit ab onere quopiam pectus incumbente respirationem lædi.

IV. Manus, pedes, ceterasque partes movere conatur ephialticus, immo clamare cupiens voces nullas articulate profert ; mens enim tantæ respirationis læsioni succurrere cupiens ac valide commota liquidum cerebrosum ad musculos manuum, pedum, linguæ determinare conatur, quod propter collapsas nervorum origines minus obsequiosum, minus quoque ad partes memoratas fluit, quarum muscoli debiliores exercent contractiones, unde debilis & fere nulla harum partium motio ac vocis interceptio nascitur. Verum perseverante animæ commotione, ac iterato in nervos collapsos spirituum impetu, tandem eorum cavitates liquidum illud uberius ingreditur, sicque restituta nervorum tensione vigilia somno succedit, seu ephialticus ex se evigilat, qui adhuc citius e somno excutietur si adstantes clamoribus, puncturis, vellicationibus, concussionibus aliisque id genus eum graviter afficiant, cum ab his omnibus liquidum emporii magis commotum impetu majori ad nervos propellitur, quæ citius

faciliusque succedent, si mutato situ, capite erecto vel ad latus inclinato decumbat.

V. Suscitatus ephialticus oppressione maxima afficitur, quia ea proportionem infarctus pulmonum non tollitur, quo nervi suo liquido repleti tenduntur, quapropter liquidum nervorum ad musculos respiratorios uberius influens majores horum contractiones efficit, adeoque thorax tum majori vi dilatatur & contrahitur; verum compressus pulmo exsuperante sanguine exonerare se nequit nisi repetitis pectoris contractionibus validis; ergo expergefactus ephialticus aliquandiu anhelose respirat. Hæc vero respirandi difficultas citius vel tardius discutitur, prout major vel minor factus est in paroxismo pulmonum infarctus, aut sanguis magis vel minus ad fluendum aptus est.

VI. Cordis palpitatio oppressioni adjungitur, quia ab eadem causa, scilicet pulmonum infarctu produci-
tur quoniam enim recurrente incubi paroxismo sanguinis circuitus per pulmones intercipitur, arteria pulmonaris e dextro cordis thalamo oriunda totum sanguinem in pulmones effundere nequit; hujus igitur cavitas sanguine paulatim replebitur, ac per consequens sinus cordis dexter sanguinem, quem continet, in arteriam pulmonarem pellere non poterit, idcirco dabitur hujus ventriculi infarctus; unde irregularis & inæqualis ejusdem contractio; ergo cor palpitabit, donec totus sanguis in pulmonibus hærens ex ipsis fuerit discussus.

VII. His membrorum tremor adjungitur, quia excusso somno repletio vasorum cerebri sæpe non tollitur, vasa igitur sanguifera sanguine adhuc turgida nervorum origines comprimunt, nec liquidum cerebrosum libere ad musculos fluere sinunt, immutato hujus liquidi influxu musculorum contractio debilior est; ergo tremor partium fit, donec depletis vasis cavitates nervorum pateant, liquidumque cerebrosum libere ad partes per nervos influat. Ex hoc quoque fit ut subsultus & membrorum trepidatio ephialti-

alticos e somno excussos quandoque corripiat, dum vasa cerebri inæqualiter tument vel non æquali proportionem deplentur, quia tunc ob pressionem nervorum inæqualem; inæqualis quoque fit liquidi cerebrosi ad partes influxus.

VIII. Stupor ephialtes paroxismo succedit, præsertim si is longior aut vehementior fuerit, ob maiorem vasorum cerebri repletionem; fibrillarum nervos componentium compressionem. Quoniam enim paroxismus incubi longior aut vehementior esse nequit; nisi somnus major sit, quæ omnia cum maiori vasorum cerebri repletione conjungi necesse est; major autem vasorum cerebri repletio, tam cito excuti non potest; igitur ephialtico expergefacto superest repletio non parva cerebri, adeoque magna fibrillarum nervorum compressio. Quapropter nervi ad organa sensuum externorum protensi suo liquido defraudati tensionem non habent sufficientem, ut objectorum externorum impressiones facile sentiant, easque ad emporium transmittant, unde stupor nascitur.

Ex his colligi licet incubum habituales præsertim & vehementiorem in apoplexiam & epilepsiam facile mutari posse, cum eorum veluti sit gradus remissior & vasorum cerebri repletionem supponat. Quapropter recurrente sæpius incubi paroxismo textura cerebri debilitatur; seu vasa ejusdem repleta laxitatem paulatim adipiscuntur, qua ad maiorem infarctum contrahendum disponuntur, quæ satis demonstrant incubum seu ephialtem inter capitis quam thoracis affectus esse potius enumerandum.

IX. Finito incubi paroxismo, præsertim si levior fuerit, somnus continuatur pacatus; quia depletis tum cerebri; tum pulmonum vasis; ac restituto in utroque ventre libero sanguinis circuitu, nec tractus cerebelli medullares comprimuntur, neque nervi pulmonares prætermodum succutiuntur; adeoque neque ulla pectoris est angustia, nullaque pectoris angustati idea, mensque ab omni violento motu libera liquidum em-

porir non commovet; æqualis ergo ubique liquidorum circuitus, regulares vasorum oscillationes, quibus fit ut functiones libere exerçantur, omniaque in homine dormiente se habeant, uti status somni exigit; interim memor est eorum quæ in paroxismo passus est, quia vehementes factæ sunt fibrarum emporii vibrationes, unde ideæ vividæ ac per consequens magna animæ attentio fuit in paroxismo.

DIAGNOSIS.

SIGNIS in hoc morbo non est opus, cognoscitur enim e relatione ægri, nec alia ratione internosci potest, ita & ejus species simili ratione noscuntur, cum ex ægri relatione Medicus tantum scire potest, utrum raro, an sæpius incubo fuerit tentatus. Paroxysmi vehementia difficili e somno excitatione gravibusque, quæ post paroxysmum remanent symptomatibus noscitur, uti stupore, partium tremore, oppressione magna, violenta cordis palpitatione, quæ in ephialtico exfuscitato aliquandiu perseverant.

Verum ad incubum dignoscendum relatio concubantium non sufficit, nam tametsi qui cum ephialtico dormiunt, somnum audiant obscurum, raucum, nihil distincte significantem, præter animi commotionem, eumque difficile respirare, ac membra movere conantem observent, ex eo tamen Incubum adesse minime concludi potest, cum hæc omnia insomnium grave, ac de rebus terrorem validum incutientibus factum significant, quod nullus hominum nunquam in somno expertus est, qui res terrorem incutientes & mentem vehementer commoventes somnians clamare, currere, pedes, manusque contrahere volens, hanc tamen absolvendi impotentiam expertus est. Quapropter cum insomnium eadem fere producat, quæ in Incubo observantur, si idea oneris pectus exterius prementis excipiatur, quæ solo ephialtici exfuscitati relatu acquiritur, merito igitur asserere possumus Incubum

bum non alia ratione, quam ægroti relatione inter-
nosci posse.

Signa causarum ab Incubi specie petuntur. Si ra-
rus aut semel invaserit, citoque desierit, moxque somnus
continuetur pacatus, tunc sanguinis visciditas accu-
sanda, cujus partes in grumum conversæ sinus latera-
les cerebri obstruunt, præsertim eorum extremitates,
quæ in venas jugulares abeunt propter loci angustiam,
unde eorundem sinuum repletio atque distentio. Si
vero Incubus sæpius & singulis fere diebus recurrat,
ejusque paroxysmi longiores atque vehementiores sint,
tunc labes quædam cerebri conjici potest.

PROGNOSIS.

INCUBUS variam habet prognosim ratione speciei &
vehementiæ symptomatum, accidentalis & qui raro
recurrat nullum habet periculum; habitualis vero omnis
periculi immunis non judicatur, ob cerebri labem quam
supponit, & quandoque in affectus soporosos, uti apo-
plexiam aut veram epilepsiam abit. Attamen si pa-
roxysmi breviores sint, facile æger excutiat, ac dein
somnum continuet tranquillum, parum periculosus me-
rito judicatur, quia exiguum cerebri labem supponit;
præsertim si signa saburram primarum viarum indi-
cantia paroxysmum præcedant, quia hæc labe quacum-
que cerebri facilius emendatur.

Verum si ephialticus somno discusso stupeat, si ali-
quam sensuum imminutionem patiat, si anhelose ad-
modum respiret, gravique cordis palpitatione & par-
tium tremore corripatur cum capitis gravitate, ad
somnum propensione, tunc gravis ac periculosus judi-
candus est paroxysmus; nam affectus soporosus aut
gravis alius capitis affectus imminens prælagitur.

CURATIO.

NEC pluribus ut plurimum remediis eget Incubus,
N 3 cum

cum sola victus ratione debite instituta, aut purgantibus & stomachicis opportune exhibitis, ut plurimum curetur, præsertim si accidentalis & levis fuerit. At si habitualis ac vehementior recurrat propter periculum imminens, præter victus rationem medicamina adhibere oportet, quæ stomachum corroborent, sanguinis fluiditatem promoveant, ejusque circuitum per cerebrum liberiores efficiant, & quoniam Incubus per paroxysmos recurrit; idcirco videtur duo admittenda fore curationis tempora, unum in paroxysmo, aliud extra; verum cum ephialticus per se excutiat, vel adstantium opera; ideo nihil suadendum nisi quod solus non dormiat, sed famulum vel aliquem concubantem habeat, qui eum a paroxysmo exsuscitet.

Extra paroxysmum auxilia sequenti ordine sunt præscribenda. Si signa plethoræ adsint, sanguis mittatur e brachio, dein clyster vulgaris injiciatur; altera die sanguis e pede detrahetur. Si signa plethoræ nulla sint, & æger juvenis, sanguis semel detrahetur, dein potio sequens exhibebitur.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. cont. & tart. solub. an. ℥. j. summitat. absinth. p. j. coq. in aq. font. ad ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. & vin. emet. an. ℥. j. ℞. fiat potio.

Elapsa post purgationem die, sequens parabitur opiata per dies ix. sumenda.

℞. Croc. mart. aper. mai. ror. præpar. ℥. ℞. senn. mund. & rh. pulverat. an. ℥. ij. radic. pœon. mar. antimon. diaphor. & extract. baccar. juniper. an. ℥. j. ℞. sal. tamarisc. jalap. & diagred. an. ℥. j. flor. martial. sal. ammon. cinnam. & extract. hellebor. nigr. an. ℥. ℞. redig. omnia in pulver. & cum f. q. syrup. de absinth. f. op. ad usum; hujus dosis erit ℥. ij.

Æger superbibet jusculum pulli, vel carnis vitul. fol. cichor. betonic. & melissæ alteratum. Finito opiatae tempore æger aquas Bellilucanas per triduum potabit, celebrata ante & post purgationem sine emetico, cu-
jus

jus loco dissolvetur electuarius diacarthami ad ℥. ℞. vel syrup. flor. persicor. ℥. j. si æger hypochondriacus sit; in quo casu opiata aper. dosi minori præscribenda foret, ne humores æstus nimium contraherent; dein juscula sequentia conveniunt.

℥. Pull. junior. exenterat. cujus venter semin. frigido. maj. ℥. ℞. & semin. papav. alb. contus. ℥. ij. implebitur, coq. in aq. font. s. q. per hor. ij. dein add. cancr. fluviat. in aq. fervent. extinct. & in mortar. marmor. contus. n. iij. vel iv. fol. borag. & cichor. ex omnib. m. j. coq. per hor. col. & fortiter expr. f. juscul.

Ufus horum jusculorum erit per dies xv. quibus elapsis, æger ut supra purgans medicamentum capiet, Postea ad stomachum corroborandum, & ciborum coctionem juvandum, sequens parabitur opiata per viij. vel ix. dies sumenda.

℥. Conserv. summitat. absinth. & flor. aurantior. an. ℥. ℞. Kin. Kin. pulverat. & corall. rubr. præparat. an. ℥. ij. extract. juniper. ℥. j. zinziber. & sal. ammon. an. ℥. j. cum s. q. syr. de absinth. f. op. ad usum. Dosis erit ℥. ij.

Verum præter hæc parari poterit vinum stomachicum cum absinth. cinnam. semin. coriandr. in vino rubro infusis, sicuti potus caffè, foliorum the aut chocolata usus probatur. At imprimis purgantibus sæpe uti convenit, quæ non solum cruditates primarum viarum expellunt, sed humores incidunt, ac fluidiores reddunt. Quæ præscripta medicamina varie sunt adhibenda, juxta ætatem, vires, temperamentum ægri ac præsertim vehementiam morbi, nec non diversam anni tempestatem, quæ omnia Medicus considerare debet, si Incubo opportune mederi cupiat.

At imprimis æger sobrie vivat, crapulam, & ciborum repletionem fugiat, cœna liberaliori non utatur; nam uti dicitur, „ ut sis nocte levis, sit tibi cœna brevis. „ Modice se exerceat; a vino, potu liquorum ardentium, venere ipsa se abstineat, aut sal-

tem parce ipsis utatur ; nihil enim pejus , quia hæc consummunt massæ sanguinis partes volatiles , balsamicas , sine quibus fluiditas humorum , nec liber eorumdem circuitus esse nequit .

C A P U T XVII.

De Paralyfi.

QUAMVIS *Paralyfis* Æthiologia prima fronte videatur satis facilis , tamen re probe perspecta , ejus distincta tractatio pluribus intricata videtur difficultatibus , & non minus est difficilis quam reliquorum cerebri malorum . Hujus difficultatis plures mihi videntur esse causæ . *Prima causa* est ea symptomatum diversitas , quæ in paralyfi observantur . II. Quod abstrusa & non satis cognita sit sensus , motusque muscularis ratio . III. Quod ea quæ a cadaverum sectione deprompta sunt , sint plerumque ambigua . IV. Demum quod nondum satis nota sit cerebri & nervorum structura , in quibus causa paralyfim inducens residet .

Verum hæc annotare ibi sufficit , cum si horum omnium reddenda esset ratio , plura ex Physiologicis essent repetenda , quæ quilibet in Auctoribus videre poterit , ut certo sciat nos non immerito has difficultates movisse . Quid enim obscurius in Anatomicis quam cerebri , nervorumque structura , de qua hodie inter Anatomicos tam acriter litigatur ; quid minus notum quam motus muscularis ratio , quæ tam varie a diversis Auctoribus exponitur , quæ magis ambigua , quam ea quæ e cadaverum sectione depromuntur ? *Willisius* se aliquoties cadavera quorundam a longa paralyfi , & gravissima nervorum resolutione defunctorum aperuisse dicit ; in quibus deprehendit semper corpora striata præ aliis in cerebro minus firma , striis multum oblitteratis .

Platerus humorem aqueum in cerebro collectum invenit , quod in spinam decumbens paralyfim excitare

existimat. *Coiterus* iidem aquæ copiosæ in ventriculis cerebri collectæ hunc morbum adscribit, quam in capite mulieris paralyfi diu ante mortem correptæ invenit. Idem *Th. Willisius* supra laudatus in capite aperto cujusdam juvenis prius paralytici, dein motibus spasmodicis ac sopore jugulari anteriorem cerebri cavitatem sanguine, partim ichoroso, partim concreto & grumoso cum seri copia impletam reperiit. Idem se observasse enarrat *Bartholinus* in cadavere mulieris, quæ ex apoplexia evasit, sed paralyfi sinistri lateris pertinaci ad mortem conflictata est, cujus omnes cerebri ventriculi concreto sanguine turgebant. *Fernelius* bilis portionem quæ in spina nervos obrepserat, paralyfim febris tertianæ succedentem peperisse credit, quia corpore dissecto bilem sinceram, eamque circum jecoris cava libræ pondere membranis coercitam deprehendit: *Skenkius* memorabile paralyfis cum epilepsia complicatæ refert exemplum a *Joanne Bauhino* sibi communicatum. „ Melancholicus juvenis laborabat Paralyfi lateris sinistri & convulsione lateris dextri violenta, paroxysmi erant admodum frequentes, ita ut multoties quateretur, mente constabat extra paroxysmum epilepsiæ. Eo mortuo aperuimus cadaver: in latere dextro admodum turgebant venæ tenuis menyngis multo sanguine nigro & concreto, ea pars nigricabat & aposthema continebat in proxima cerebri parte. “

Altera & huic fere similis observatio in *Tulpio* legitur: „ Puero octo annorum ob effractum frontis os procul a futura coronali, adeo depressa fuit subiecta cerebri medulla, ut adempta libertate destitueretur quasi omni motu, qui tamen paulo post iterum rediit ad aperta per exemptum fragmentum via, per quam exitum ubi invenit lacerum cerebrum extulit se ipsum longe, lateque supra os fractum extimamque calvariæ superficiem, incrementum tam uberi, ut necesse fuerit tantum cerebri demere, quantum recipiendum fuisset; vacua ovi
„ gal-

„ gallinacei testa , e qua præcisi cerebri parte proti-
 „ nus expullulare ingens fungus visus est , primum
 „ quidem mollis ac albus , at mox duriore callo ac
 „ cinerea crusta obductus : quo luxuriante tumore in
 „ dies magis , magisque incrementum , ac in majorem
 „ molem elevato , resolvebantur tandem die xj. nervi
 „ lateris oppositi , manente adhuc firmo , ac illibato ,
 „ tam animi quam corporis robore , licet biduo post
 „ vivendi finem fecerit sub sudore frigido ac crebris
 „ nervorum distensionibus , conversa jam tum in pus
 „ maxima laceri cerebri parte : cujus corruptio eo ma-
 „ jorem admirationem excitavit in Medicis , quo mi-
 „ norem viderant virium jacturam biduo ante mor-
 „ tem . “

Paralyfim a pure in capite genito productam adhuc se observasse dicunt *Valleriola & Scultetus* : a globo Sclopeti in spinalem medullam immisso artus infimos paralyticos factos fuisse , ait *Platerus* : fero cerebrum invadente , hanc etiam oriri cum *Willisio* testatur *Harderus* . Quid plura referre exempla necesse est , cum ex allatis satis constet , non unum , sed multiplex in Paralyticis post mortem inventum fuisse cerebri & nervorum vitium , adeoque ambigua quæ a cadaverum sectione sunt deprompta , ad inquirendam paralyfes causam .

Demum jam varia in paralyfi observantur symptomata , ut variæ ejusdem species statuantur , ac idcirco non facile est talem afferre definitionem , quæ cuilibet ejusdem speciei conveniat ; nam præterquam quod quæcumque corporis humani pars sensu , motuque fruens paralyfi corripitur , unde varia ac prorsus infinita subsequuntur symptomata , quæ a læsis partium affectarum functionibus petuntur , partes adhuc paralyticæ modo calore destitutæ atrophia veluti consumuntur ; modo vero calentes magnitudinem veluti naturalem conservant , quandoque motu sensuque orban-
 „ do motus aboletur , sensu remanente obscuro , rarius rema-

remanente motu sensus aboletur, quæ sæpe satis intricatam paralyfis definitionem efficiunt, cum vix ea omnia comprehendere possit; cui ut occurramus difficultati sufficit considerare ea, quæ a paralyfi inseparabilia semper adsunt, cum per hæc ejus definitio sit instituenda. Quapropter cum semper in omni paralyfi observetur, motum & sensum aut alterutrum tantum aboleri vel notabiliter imminui, partesque paralyticas molles & flaccidas, facile & sine ullo negotio ab adstantibus in quamcumque partem moveri posse, quæ nullo nisu voluntatis, nulloque stimulo admoto moventur, per hæc igitur definitio ejus statuenda venit.

Paralyfis est motus & sensus vel alterutrius duntaxat in una vel pluribus corporis partibus privatio cum affectarum partium laxitate.

Dividitur in *universalem* & *particularem*. *Universalis* non ea est, quæ omnes corporis partes a cerebro nervos mutantes afficit; nam hæc *apoplexia* dicitur; sed hæc est quæ plures afficit partes, quam sanas relinquit. Duplex assignatur, *paraplegia*, & *hemiplegia*. *Paraplegia* fit dum partes capiti subjectæ, seu nervos a medulla spinali mutantes afficiuntur. Hanc dari aliqui negant Auctores, quia compresso spinalis medullæ principio hominem vivere posse negant. *Hemiplegia* est dum dimidia corporis pars paralytica fit. *Particularis* tot sunt species quot sunt in corpore partes, quæ sensu motuque fruuntur.

Rursus alia est *perfecta*, alia *imperfecta*. *Perfecta* ea dicitur, quæ sensum & motum partium affectarum tollit, quod tamen ita intelligi debet de partibus his, quæ sensu motuque donantur; nam dum pars quædam sensui, & nullatenus motui destinata paralytica fit, *perfecta* paralyfi laborare dicitur, dum ejus sensus penitus aboletur; sic cæcitas a paralyfi retinæ propter nervum opticum affectum oriunda, *vera* & *perfecta* Paralyfis dici debet, tametsi nullus lædatur oculi motus. Ita & de surditate intelligendum, quæ inter-

interni auditus organi *perfecta* Paralysis est . Paralysis *imperfecta* ea vocatur, in qua sensus & motus notabiliter imminuuntur, vel dum remanet sensus, pereunte motu, & vice-versa, in parte, quæ utroque in statu naturali fruitur.

Paralysis adhuc *congenita* ea vocatur quacum nascitur infans; *adventitia*, quæ in decursu vitæ contrahitur. Alia quoque *recens*, altera *inveterata*. Demum *simplex* est quæ sola afficit, vel *complicata* quæ aliis succedit morbis, ut scorbuto, lvi venereæ.

Quandoquidem ligatis nervis sensum & motum in partibus illico deficere semper observatum sit, quod non ita ligatis arteriis succedit, cum paralysis ligaturæ arteriarum tardius succedat, uti in cane jam ab aliquot annis expertus sum, cujus arteriam cruralem prope inguina filo arcte constrinxi, ac dein vinculis solutis pedibus stetit, incessit per horam & ultra, tandem motu & sensu amissis, pes hujus lateris perfecte Paralyticus evasit; nam pars laxa & immobilis erat, nec ullum cultro puncta sensus indicium præbebat; ex his sane colligi licet nervos ad motum & sensum adeo esse necessarios, ut motus aut sensus privatio, vel imminutio non nisi ex nervorum vitio repetenda sit, cum iis affectis utraque functio illico lædatur; quod cum ita ligatis arteriis non fiat, dici potest, sensum & motum non a sanguine per arterias devedto perfici, sed ad ipsos perficiendos hunc tantum requiri. Quoniam vero nervi tubulis cavis, exilissimis a cerebro & cerebello per corpus universum diffusis constant, qui liquido suo repleti tensionem habent, ut sensum & motum exercere possint; patet igitur nervos sensui ac motui exercendi impares fieri, si tensionem naturalem amittant, quia laxi nec impressiones objectorum externorum suscipere aut susceptas ad emporium transmittere, neque liquidum suum sufficienti vi & copia ad musculos contrahendos ferre valerent: quapropter causa proxima paralysis in nervorum laxitate statuenda videtur. Hanc autem nervorum

rum laxitatem plura inducere possunt, ut obstructio, compressio, sectio, serum nervorum substantiam penetrans: quæ nervos in principio & origine vel in tractu afficiunt.

Ex his obstructionem tamquam impossibilem nonnulli rejiciunt, propter insensibiles nervorum cavitates, quæ crassum quidpiam admittere posse non videntur, verum cum liquidum nervos replens, tametsi insensibile, sit quid tamen partibus pluribus constans, ex eo quoque satis patet, hujus partes mole quandoque nimia sicuti & humores sensibiles peccare posse, quod sane ita fieri posse concipitur; cum fibra quælibet nervea tubulus sit, seu quid molle, dilatabile, vi ingredientis liquidi cedens, uti cetera vasa, præsertim si sero emollita jam fuerit. Ab hac tamen causa paralysis raro inducitur, sicuti & a sero imbuente; quia fibræ nerveæ firmo involucro obvolutæ per partes incedunt, quod serum nervos subire non facile finit; quapropter fibræ nerveæ a sero præsertim laxantur in extremitatibus, ubi absque tali involucro reperiuntur; præterea cum paralysis subito sæpius invadat, ex eo quoque invadendi modo satis evincitur eam ab obstructione & sero nervos emolliente rarius; sæpius vero a compressione, sicuti quandoque a sectione fieri. Verum cum plura sint quæ memorata nervorum vitia pariunt, plures quoque sunt paralysis causæ nunc cum ordine exponendæ.

C A U S A E.

I. NERVOS obstruunt partes crassæ ad cerebrum cum sanguine devectæ & cum liquido cerebroso secretæ, sive hæ partes a cruditatibus primarum viarum fuerint suppeditatæ, seu in sanguine suppressa quadam evacuatione congestæ. Hæ vero partes sanguinis fluiditatem imminuendo, circularem ejusdem motum in cerebro lentiores efficiunt. Unde duo sequi necesse est: I. Major sanguiferorum repletio, ac per consequens

quens ostiola ductuum secretiorum liquidi cerebrosi ex iisdem sanguiferis nascentium magis dehiscunt, seu dilatantur. II. Ob lentiolem circuitum sanguinis partes crassæ cum liquido nervorum e sanguiferis ductus proprios derivando facilius copulantur, ac cum ipso coeunt; hinc paralyfis insanabilis apoplexiæ, ceterisque cerebri morbis sæpe succedit; sic capite denudato, aerique frigido exposito cohibita insensibilis transpiratio, lentefcente tunc intra cerebrum sanguinis trusionis motu in nervos opticos vel acousticos irruens cæcitatem, vel surditatem sæpius parit.

II. Solvitur nervorum continuitas, vulnere, violenta distractione partium, ulcere vel abscessu in nervorum vicinia, vel eorum substantia factis, quia pus super nervos effusum rodendo, eorum continuitatem solvere potest. Hinc forsan fit ut paralyfis variolis succedat, cum enim tumores phlegmonosi suppurantes non solum partes externas verum & internas afficiant, a pure nervorum substantia roditur. Hinc surditas & gutta serena, sive visus abolitio, oculo sano exterius apparente.

III. Nervi sero laxantur, si ipsum in sanguine luxuriet ac lentefcente humorum motu in ipsos effundatur, luxuriat autem serosa evacuatione suppressa, victu humidior, acidis sulphur sanguinis inspissantibus, longiori in aquis mora, decubitu in locis humidis, subterraneis, contactu & applicatione diuturna frigidorum, sic frequens nivis, glaciei contactus stuporem partium ac dein paralyfim parit. Ab his enim motum humorum lentescere, serumque exsiccare oportet, quo fit ut humores, tam in nervorum vicinia quam eorum substantia lentius provoluti serum exprimant, quod paulatim poros nervorum penetrans eorum textum imbuat atque relaxat. Serum luxurians nervos imbuere posse facilius concipietur, si attendatur a causis jam recensitis vasorum oscillationes ad motum imminui, unde nifus leviores, pressiones, ac contractiones solidorum minoris momenti. Hinc hu-
mores

mores minus preſſi , verberati , attriti , lentius circumſtantes in partibus hærent , ſerumque luxurians ſolidorum poros facile ſubit.

IV. Nervos comprimunt vaſa ſanguifera a ſanguine hærente repleta & dilatata ; quoniam enim ſanguis magno impetu intra cavitates vaſorum rapitur , anguſtata eorum cavitate , ſicque intercepto progreſſivo ſanguinis motu , ea repleti & ultra modum dilatari oportet , & in dilatatione vaſorum , parietes eorum extrorſum truduntur : ergo dilatata vaſa in partes vicinas toto impetu dilatationis feruntur ; Ergo nervi in vicinia & contactu vaſorum , quæ dilatantur , poſiti , neceſſario ſunt comprimendi , cujus compressionis gradus a dilatatione eſt repetendus : Ergo quæcumque motum ſanguinis ſiſtere aut intercipere poterunt vaſa ſanguifera obſtruendo , comprimendo , vel conſtringendo , paralyſis erunt cauſæ remotiores , ut contuſiones , ligaturæ , acidæ cruditates ſanguinem inſpiſſantes , ſuppreſſæ evacuationes plethoram inducentes , ex quo patet cur paralyſis ſubito quandoque invadat , cum vaſorum ſanguiferorum infarctus ſubito quoque ſæpius fiat . Patet adhuc hunc infarctum modo circa nervorum origines in cerebro , modo in medullæ ſpinalis & nervorum tractu fieri poſſe , cum nulla ſit corporis humani pars , ubi plura non ſint vaſa ſanguifera.

V. Nervorum compressionem pariunt glandulæ , tumores varii , abſceſſus in cerebro , medulla ſpinali , ac in vicinia truncorum nerveorum genita . Etenim cum morbi ſint in magnitudine partium affectarum præternaturaliter aucta , non poſſunt quin comprimantur nervi præſertim ſi tumor durus & ſkirroſus ſit . Igitur quæcumque glandulas in cerebro gignere , abſceſſus & ſuppurationem ejuſdem promovere poterunt , cauſæ paralyſis remotiores habendæ ſunt , ut capitis contuſiones , vulnera ; ejuſdem prægreſſi morbi , lues venerea , ſcorbutica , cruditates acidæ ; lympham cerebri inſpiſſantes , ut apertio cadaverum docet , quæ
con-

constat, ea omnia non semel in capite eorum qui diuturna paralyfi correpti periere reperta fuisse; quæ tamen difficultatem aliquam in eo pariunt, quod semper in hemispherio cerebri opposito lateri in quo pars paralytica erat, observata sunt, sic glandulam pituitariam obstructam valde tumentem ad latus dextrum cerebri inclinatam vidimus, æger tamen paralyfi oculi sinistri correptus fuerat. Quod hac sola ratione fit, quia fibræ medullares hemispherii dextri nervos lateris sinistri constituunt, seu fibræ cerebri medullares sese in principio decussantes ad latus oppositum tendunt.

VI. Nervorum compressio fit a sanguine & sero in capite effusis, fibris cerebri medullaribus, aut nervorum origini incumbentibus. Sic sanguis, serum, lymphæ ventriculos cerebri repletia paralyfim pariunt, dum quantitate & pondere fibras ejusdem comprimunt. Hanc quoque paralyfis causam docuit cadaverum sectio, ut ex recensitis observationibus colligitur.

VII. Nervi comprimuntur a luxato osse quopiam præsertim vertebra, quæ sede dimota medullam spinalem in sua cavitate contentam premit, ita humerus, femur luxata nervos cruris & brachii comprimentia artuum inferiorum & superiorum paralyfim pariunt. Huic referri possunt corpora dura vi externa in humanum corpus violenter intrusa, ut globus plumbeus sclopeti expulsionem emissus, cujus paralyfis exempla apud Auctores leguntur, ita & ligaturæ quæ inter causas externas comprimentes jure merito annumerantur.

VIII. Quoniam pars sensu motuque fruens debet esse apte disposita, ut has functiones exercere possit, seu fibræ omnes & vasa quibus componitur, tensionem debitam habere debent, quam a liquidis ea repletibus accipiunt, si ea deficient liquida, nulla aut minor erit vasorum tensio, adeoque tametsi nervi omni ex parte sani ac suo liquido repleti sint, nullus tamen sensus & motus erit in parte. Verum liquida repletia per arterias ad partes continuo devehuntur.

Fiet

Fiet ergo sensus motusque abolitio vel imminutio maxima, si liquidum arteriosum ad partes non fluat; igitur quæcumque arterias obstruere, comprimere, constringere aut solvere poterunt, erunt causæ paralytis magis remotæ. Distorsionem vero arteriarum non addimus, nam tametsi ea data, earum cavitas angustanda & motus liquidi intercipiendus sit, vix tamen possibilis est & adeo raro fit, ut inter causas morborum annumerari non mereatur.

Quoniam vero nervi a cerebro & cerebello oriundi sæpius in principio, rarius in tractu læduntur, ex eo quoque summe elucescit Divini numinis sapientia, quod nervos a cerebello oriundos partibus functiones vitales & principes exercentibus dicavit, cerebrosos vero partibus minoris momenti largitum est. Nam cerebellum cerebro firmitus in postica & inferiori calvariae parte situm duræ menyngis duplicatura munitum, vitiis cerebri multo minus obnoxium est, hinc partes quæ ab ipso nervos accipiunt, paralyti rarius laborant, uti cor, thorax, ventriculus, intestina, fauces, quæ vigente apoplexia sua tamen munia exercent, dum ceterarum partium functiones abolentur, nec paralyti corripuntur, nisi in fortissima apoplexia, quam semper mors sequitur, quia vita in exercitio functionum vitalium consistit, seu homo tandiu vivere dicitur quandiu motu cordis & respiratione fruitur.

S Y M P T O M A T A.

I. IN paralyti perfecta sensus & motus abolentur, quia compressa, obstructa, aut quomodocumque angustata nervorum cavitate, liquidum spirituosum infra partem nervi angustatam parcius fluit, qui idcirco laxatus ad sensum & motum perficiendos ineptus evadit, laxus enim nervus objectorum externorum impressiones non suscipit, vel susceptas ad emporium transmittere nequit, adeoque nulla exinde sequi potest fibrarum emporii commotio, ita & ad motum copio-

fus & continuus desideratur liquidi nervorum ad musculos influxus, quo fibræ nerveæ repletæ tensionem fibrarum musculi contractilium augent, quæ ideo in majorem contractionem venientes, totum contrahunt musculum.

Ex eo patet cur in semi-paralyfi seu paralyfi imperfecta; sensus & motus imminuantur, seu obscuro modo fiant, quia data minori nervorum læsione, liquidum per nervos paulo uberius fluit, adeoque nervi quamdam adhuc tensionem conservant, ratione cuius & impressiones objectorum susceptas, debiliter tamen ad emporium transmittunt, & levem fibrarum muscularium contractionem exsuscitant. Patet adhuc cur in utraque paralyfis specie motus exsuscitari vel augeri nullo voluntatis actu possit, quia tametsi ad animæ nutum juxta leges unionis liquidum spirituosum ad partes influat, attamen læsio nervi tanta est, ut hæc vi nullo modo superabilis sit.

II. In altera paralyfis perfectæ specie, perit sensus, remanente motu & vice versa. Hæc paralyfis species in qua perit motus remanente sensu, sed multum obtuso, in praxi observatur, nec quidquam habet difficile, cum minor liquidi cerebrosi copia ad sensum quam ad motum requiratur, sensus etenim perficitur modo nervi aliquam tensionem habeant, ad motum vero requiritur ut idem liquidum per nervos influens porositates fibrarum contractilium repleat; verum major ad fibrarum contractilium porositates replendas, quam nervos tendendos influxus liquidi cerebrosi requiritur; ergo motus aboleri potest remanente sensu obtuso. Altera vero paralyfis imperfectæ species in qua perit sensus remanente motu, rarior & in his partibus tantum possibilis, quæ non habent principium motus in se, cum data laxitate nervi, ob spirituosum liquidi defectum fibræ musculorum contractiles nullo modo contrahendæ sint; nam minor hujus liquidi quantitas ad nervos replendos sufficit, ergo si sufficiens non sit ad nervos tendendos, minus adhuc sufficiet ad fibras con-
tra-

tractiles musculorum tendendas. At inquires supponi potest nervum in aliqua sui parte sero imbui & laxari, quæ particularis laxitas fluxum hujus liquidi a cerebro ad muscolum non impediet, verum; obstabit quominus impressiones ab altera extremitate nervi ad emporium propagentur; verum præterquam quod hoc difficile fieri posse nisi in fibrarum extremitatibus supra dictum est, hæc particularis laxitas exigua vel notabilis est, si exigua minoris momenti est quam ut nervi functiones aboleat, si major & notabilis, idest, si notabilem nervi tractum afficiat, influxum liquidi per nervos imminuet; ergo motum potius quam sensum lædet. His igitur concludi potest eam in partibus fieri, quæ tametsi sentiant, causam, qua moventur, in se non habent. Hanc observavi in homine qui sensum amiserat in parte carpi quæ digitos annularem & auricularem manus sinistræ sustinet, quæ puncta, vel acu perforata sensus nullum indicium dabat, tametsi uterque digitus expedite moveretur; immo digiti omnes sensum amittere possunt, remanente eorundem motu, quia sensus in cute ceterisque partibus ossa digitorum tegentibus fit; motus vero ipsorum musculis pluribus circa ulnam & radium positus exercetur, ac propterea cum sensus & motus digitorum in diversis partibus sint, quæ nervos distinctos habent, pars una igitur paralyti laborare potest, altera intacta & sana existente.

III. Partes paralyticæ laxæ molles admodum in quemcumque locum facile mobiles & suspensæ proprio pondere cito depressæ observantur, quia affectis nervis imminuto liquidi spirituosissimi ad musculos influxu, nulla dein fibrarum musculorum contractilium tensio atque rigiditas; nulla ergo earundem contractio; musculus vero iisdem fibris contractilibus componitur; magna ergo futura est musculorum laxitas, adeoque vis nulla contractionis in partibus quæ idcirco molles ac vi externæ multum obsequiosæ observantur.

IV. In paralyti inveterata & perfecta affectæ par-

tes frigidaë, atrophia seu macie consumptæ. Hæc duo sunt paralyſis effectus, quatenus ex imminuto liquidi ſpirituofi influxu dependent; quoniam enim obſtructis, compreſſis aut ſectis nervis liquidum ſpirituofum parcius ad partes influit; hinc minor vaſorum omnium tenſio, debiliores eorundem oſcillationes ac per conſequens ſanguis per partes paralyticas lentius provolutus, minus premitur, verberatur, concutitur, unde minor & fere nulla reſpectiva actio ſolidorum in liquida & iſtorum in illa. Hinc humorum expansio levis, agitatio inſenſibilis, globulorum volutatio debilis, ſolidorum vero dilatatio & vibratio fere nulla: hinc frigus reſpectivum partium affectarum, quæ tametſi vivant, quia ſanguinis circuitu irrigantur, calore tamen nativo defraudatæ videntur.

Ex eo lento humorum circuitu, debili eorundem in vaſa impetu oritur macies, cum vaſa non dilatata, ſed laxitate depreſſa nihil ex humoribus tranſeuntibus admittere valeant, neque humores ſufficientem in vaſa impetum faciunt, quo partes alibiles in ea intrudant, verum adhuc humores ipſi per partes paralyticas circulantes motus & preſſionis defectu ad nutriendum inepti evadunt, cum partes eorum coire, invicem miſceri, atque confundi debeant. Ex his inferre facile quilibet poteſt cur in paralyſi imperfecta, partes tam cito non emacientur, cum in ea paulo major ſit liquidi ſpirituofi per nervos affectos influxus, unde minor vaſorum laxitas, paulo major niſus, preſſio, actio demum ſolidorum in humores, paulo celerior eorum circuitus, major ad partes paralyticas per conſequens affluxus, quæ idcirco paulo uberiorius reparantur.

V. Functiones animales in paralyticis ſubſiſtunt quia nervi in tractu, in medulla ſpinali, illibato cerebro, ubi mens reſidet ſeu operatur, afficiuntur; dum vero cauſa paralyſis in cerebro reſidet, hæc vel particularis vel univerſalis eſt; ſi particularis, ergo partis, non totius cerebri vitium eſt, adeoque functiones animæ peri-

perire non debent; si universalis, medulla oblongata aut spinalis in principio afficitur, quibus partibus anima nullatenus conjuncta, adeoque nulla erit functionum animalium eclipsis, cum ea in solo emporio, quod tunc non afficitur operetur; verum dum abscessus, suppuratio in medulla cerebri facta causa paralytis universalis est, tunc quoque supererunt functiones animales, quia in uno cerebri hemisphærio fiunt, altero sano & illibato existente, in quo anima operatur donec ipsum graviter fuerit affectum, uti ex Auctorum observationibus non paucis colligitur.

VI. In hemiplegia latus dextrum aut sinistrum sensu motuque aut alterutro orbatur, altero latere sano, quia medullæ oblongatæ media pars tantum afficitur. Hæc enim pia menynge in duas partes partitur quæ divisio per tractum medullæ spinalis continuatur, qua medullæ utriusque divisione fit ut affecta medullæ oblongatæ media parte, corporis dimidium seu latus unum resolvatur, cum medulla ipsa spinalis medullæ oblongatæ extra cranium protensæ propagatio sit, quapropter affecta ejus parte media nervi ex ea nascentes resolvuntur, ac propterea visus, auditus, sensus & motus artuum inferiorum & superiorum ejusdem lateris abolentur aut imminuuntur. Os vero ipsum ad latus sanum contorquetur, quia resoluta musculo zigomatico paralitici lateris, os in latus oppositum trahitur.

Quoniam vero nonnullæ sunt in corpore partes quæ in medio sitæ, nervos ab utroque latere medullæ oblongatæ & spinalis mutant; hinc fit ut harum functiones non penitus aboleantur, sed ægre & cum languore quodam exerceantur, hinc hemiplegia cum aliquo labore deglutiunt, labore deglutiunt, rara debilisque est respiratio, motus cordis debilior quam solito more, pulsus tardus, lentus observatur. Verum hemiplegiæ duæ admitti possunt species; in una latus unum resolvitur; excepto capite; in altera capitis quoque media pars paralyti corripitur. In prima nec visus neque auditus læsio est,

loquela facilis & expedita, respiratio libera, cordis motus & pulsus arteriarum quasi in statu naturali, quia oculus, auris, lingua, fauces, cor, & instrumenta respirationis a medulla oblongata non affecta nervos accipiunt; nam causa paralyfis partem tantum medullæ spinalis circa primas vertebrae colli afficit; in altera vero specie medulla ipsa oblongata afficitur.

VII. Quoniam paraplegia est ea paralyfis universalis species, in qua partes capiti subjectæ resolvuntur, quia medulla spinalis in sua origine tota afficitur, exinde fit ut motus humorum in orbem sit lentus, difficilis, cum vasa laxa motum humorum obtundent, eosque nullatenus fere premant, ac propterea tardus sanguinis ad cor & pulmones reditus, qui lentore motus crassescens nec humores debile generat, nec ipsos colis apponit, unde totius œconomiae languor summus, functionum vitalium & naturalium præsertim læsio notabilis.

Quandoquidem in paralyfi particulari modo una, modo altera pars resolvitur, variæ quoque ab ea abolentur vel imminuuntur functiones; sic resolutis nervis opticis vel acousticis, visus aut auditus aboletur: paralyfim spincteris vesicæ urinæ incontinentia sequitur; spincteris ani involuntaria fecum excretio, vesica paralytica facta urina supprimitur; sicque plures in paralyfi particulari functiones læduntur, quia modo illa, modo ista pars resolvitur, inter quas paralyfis particularis species, hæc gravissima & lethalis censenda, quæ cor aut respirationis instrumenta afficit, quia œconomia animalis sine functionibus vitalibus ne momento quidem subsistere valet.

DIAGNOSIS.

SENSUS motusque aut alterutrius privatione cum partium laxitate paralyfis sufficienter noscitur; ejus vero specierum diagnosi, ex assignatis differentiis peti potest, cum sensus & motus sint quid in corpore
ita

ita notum, ut horum læsiones facile & sine magno negotio noscantur; verum ne quis in ejus diagnosi decipiat, neve paralyfim cum rheumatismo ac musculorum inflammatione confundat, quæ ægritudines motum partium affectarum lædentes cum imperfecta paralyfi quamdam affinitatem habent, considerare oportet paralyfim nullum dolorem parti affectæ afferre, quomodocumque moveatur, pungatur, vel vellicetur, cum ipsa sensum aboleat aut notabiliter imminuat, secus vero musculos doloribus rheumaticis, vel inflammatione correptos dolere multum, præsertim dum partes affectæ moventur aut comprimuntur ab adstantibus, adeoque ratione doloris est impotentia motus; præterea inflammatae partes tument, ita & plurimum quæ rheumatismo laborant, paralyticae vero molles & flaccidae admodum sunt; ita & paralyfis a skirro musculorum distinguenda; nam skirrosus musculus nec sentit nec contrahitur, neque tamen paralyticus est, quia tumidus, durus & renitens; laxæ vero semper paralyticae partes. An vero cum aliis complicetur affectibus ex signorum compositione notu facile est.

Verum sicuti ad instituendam therapeiam, paralyfim ab aliis morbis distinguere Medico utile est; ita & duo diligenter inquirere necesse. I. Quis sit locus affectus; quæ causa paralyfim produxit. Ut locus primario affectus recte cognoscatur, statim inquirendum an ægro aliquid ab externis & evidentibus causis acciderit; an scilicet percussus, contusus, lapsus, vulneratus, aut in parte aliqua corporis compressus sit; aut an ab aere, pluvia, aqua, nive refrigeratus; ex his enim & locus affectus & causa innotescit; ita Galenus in *Pausania Syro*, qui in itinere ex curru delapsus dorsum ita læserat, ut sensum trium digitorum manus amitteret, ex causa illa evidenti locum primario affectum, non manum sed spinam dorsi collegit, & medicamenta quæ prius digitis imposita nullius fuerant auxilii, spinæ dorsi apposuit, paralyfimque curavit.

Si vero nulla externa, vel evidens causa præcesserit

observandum an paralyfis particularis vel universalis sit. Si particularis, videndum quæ pars, & unde nervos accipiat, ad quam rem imprimis Anatomica cognitio requiritur; nam in ea vitium esse conjici potest; adeoque si artus inferiores paralytici sint, in extremitate medullæ spinalis causam esse merito conjici potest: Si superiores afficiuntur, vitium ejusdem medullæ partis, quæ in vertebri infimis colli & dorsi superioribus continentur accusandum; quia inde nervi oriuntur brachiales dicti; si autem pars faciei dextra vel sinistra solum resolvatur, spinalis medulla salva est, affecta ea medullæ oblongatæ parte, a qua nervi ad faciem derivantur.

Verum quoniam nervi affici possunt in tractu vel origine, ipsorumque principium in capite est, cum medulla spinalis, oblongatæ productio sit, uti anatomia constat, necesse quoque est ut noscamus an sedes paralyfis in principio nervorum vel in tractu sit, quod ut nosci possit, attendendum an causa externa vel interna sit. Si externa, locus affectus ex ea facile patet; si interna, ad ea quæ præcessere attendendum, utrum dolores, inflammationes, aut tumores varii præcesserint, quorum sede ac nervorum itinere cognitis, ubi fons morbi fuerit nosci potest. Verum si nihil eorum præcesserit, origo nervorum culpanda, tum quia ipsa aliis partibus mollior, laxiorque facilius comprimi & affici potest, tum quia fibræ truncum aliquem nervi constituentes ex angusto admodum spatio & quasi puncto oriuntur, unde facilior eorum in origine, quam in tractu compressio: verum cerebrum salva medulla spinali affici, sæpe pars affecta, quæ nervos suos a capite accipit, non solum demonstrat, verum & quæ præcesserunt, atque paralyfin concomitantur significant. Etenim si morbum aliquem capitis, paralyfis sequuta fuerit, ut si eam dolor gravativus, ejusdem vertigo, incubus inveterata sæpeque recurrens, apoplexia, carus, epilepsia antecesserint, vel si sensuum hebetudo, torpor mentis, animi imbecil-

becillitas, magna ad somnum propensio, cum ea conjunguntur, causam paralyfis in cerebro residere certissime ostendunt.

Causarum diagnosi petenda ex his, quæ præcessere, externis præsertim & evidentibus, quæque relatione ægri innotescere facile possunt; si vero nihil externum præcesserit, quærendum an æger morbo aliquo capitis præsertim fuerit conflictatus; si neque ista præcesserint, considerata ægri constitutio & ætas, an evacuationes consuetæ suppressæ fuerint, nec ne, an anni tempestas pluviosa, an victus ratio humidior: quibus ita accurate examinatis causa morbi noscetur, præsertim si ad juvantia & lædencia attendatur.

PROGNOSIS.

PARALYSIS in genere est affectus curatu difficilis, pertinax, diuturnus, cujus prognosis præcipue petenda a specie, causa, ægri ætate, & constitutione, demum symptomatis ac morborum complicatione.

I. Paralyfis universalis particulari gravior, ista rursus ratione usus partis affectæ levis, periculosa, immo lethalis judicatur. Si digitos pedis aut manus tantum afficiat, levis dicitur, si partes faciei & linguam præsertim periculosa est, si cor, vel instrumenta respirationis, lethalis pronunciatur.

Perfecta ob majorem nervorum resolutionem imperfecta gravior est. Recens facilius curationem accipit, quam inveterata, adventitia, quam congenita; hemiplegia ob numerum partium affectarum, sedemque causæ, gravis merito censetur; sed omnium maxime periculosa *paraplegia* est, quia sanguinis circuitum cito sufflammat.

II. Paralyfis cujus causa in capite est, periculosa merito creditur; secus vero si nervum in tractu afficiat, nisi is functioni cuidam principii serviat: rursus si causa paralyfis in cerebro sedem habens gravis sit, grave quoque periculum imminet, secus vero si levis

& in cerebri minima parte sit . Demum si abscessus & suppuratio cerebri, si gravis ejusdem contusio, aut vulnus in substantiam ejus penetrans paralysem induxerint, affectus lethalis pronunciandus . Compressio nervorum a sanguineorum infarctu orta medelam suscipit, si recens præsertim; ita & a sero imbuente & laxante facta paralytis; quam vero obstructio nervi peperit, fere insanabilem pronuncia . Demum nullo modo curatur paralytis, quæ a tumore skirroso nervum comprimente fit; ita & ea quæ nervi sectionem sequitur, dum os luxatum paralysem parit, eo in sedem restituto sanatur .

III. Senes juvenibus difficilius sanantur ob vapidam humorum consistentiam, vasorum ariditatem ac rigiditatem; ita & pituitosi ob nimiam feri abundantiam sanguinis paralyti difficilius liberantur . Idem sit judicium de melancholicis & hypochondriacis ob pravam humorum diathesim, nervorum vitium foventem .

IV. Paralytis cum scorbuto, lue venerea, aliisque affectibus complicata eo curatu difficilior, quo morbus quocum complicatur sævior, graviorque est . Si pars paralytica frigida multum sit, cito macie & atrophia consumatur, nulla sanitatis spes est, quia magna vasorum laxitas arguitur, parvus & lentus humorum per partem circuitus, fere nullus liquidi nervorum ad eam influxus; adeoque maximum nervorum vitium demonstratur . Secus vero bonum est, si membrum resolutum fuerit actu calidum non emaciatum, si tremor paralyti superveniat, quoniam meatus nervorum minus affici, causamque paralytis debellari posse hæc significant .

C U R A T I O .

QUANDOQUIDEM inveterata paralytis sanari non potest, frustra ei præscriberemus remedia, adeoque recentis therapæia tantum exponenda, quæ ad causam potissimum dirigenda est, cum ea sublata tollatur & mor-

morbis. Si os laxatum nervos comprimens paraly-
sim pariat, id statim reponendum, quo facto mor-
bus sanabitur.

Ita curanda paralyfis quæ vulneri succedit, immif-
fo globo aut alio extraneo corpore nervos comprimen-
te, quo extracto paralyfis evanescit, nisi id diutius
intra corpus fuerit relictum; quæ vero nervorum se-
ctionem sequitur, curatu impossibilis est.

Dum capitis ictus, vel gravis contusio paralyfim
concitatur, tum videndum an fractura vel depressio ossis
facta fuerit, an trepani operationi locus sit, si nul-
lum in ossibus vitium appareat; tunc sanguis sæpius
e brachio, talo, jugulo ipso mittendus est, imminu-
ta humorum quantitate minor erit sanguinis ad caput
appulsus, hærensque ibi liquidum nervorum originem
comprimens facilius a menyngibus oscillantibus expel-
li poterit, non omissis acribus nervos stimulantibus;
immo purgantibus, emeticisque potentibus, quibus
massa humorum commota ad fluendum celerius con-
citatur.

Ast ubi absque causa externa paralyfis invadit, tunc
aut glandulæ, vel tumor aliquis intra cerebrum geni-
ta, vel humorum crassities, ut grumofus sanguis vel
lymphæ in vasis suis circa nervos hærens, vel demum
serum in ventriculis cerebri collectum accusanda sunt.
Ultimum ex his uti cognitu difficillimum, ita curatu
impossibile, quapropter ad duo alia dirigenda curatio:
ac imprimis diætæ præscribenda est conveniens, vita-
re præcipue convenit frigus, paulatimque ad exercita-
tiones revertendum est; sic ut ingrediatur ipse si po-
test; si crurum imbecillitas id prohibet, gestetur; pro-
dest etiam torpentis membri cutem, vel frictionibus,
vel imposito sinapi, aut acribus quibuslibet exasperaf-
se, sic ut ubi rubere cæperit corpus hæc removeantur,
ungenda quoque pars oleo thærebintinæ, philosopho-
rum, spiritu vini camphorato, aliisque volatilibus
partibus fætis, imprimis si nivis aut glaciei contactu,
vel humidorum, frigidorumve applicatione paralyfis
inducta

inducta fuerit; cibis esse mediocris, siccus, partibus spirituosus refertus, maximeque ex venatione, potus cum paucò vino generoso optimo.

Diæta sic præscripta, cetera auxilia a Chirurgia & Pharmacia imprimis petenda; primo sanguinem mittere convenit, & sanguinis detractionem repetere pro ætate, viribus & temperamento ægri: dein clyster injiciatur sic:

℞. Decoct. clyst. comm. ℞. j. dissolv. catholic. ℥. j. ℞. benedict. laxat. ℥. j. ol. rutac. ℥. iij. f. clyst.

Die altera sic purgabitur:

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. cont. ℥. j. sal. tart. ℥. ℞. summit. absinth. & centaur. min. an. p. j. coq. in aq. font. ad ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. add. vin. emet. ℥. j. ℞. f. potio.

Duabus elapsis diebus, iterum purgabitur sic:

℞. Aquil. alb. & sal. tart. an. ℥. j. refin. jalap. gr. vj. cum f. q. syrup. rosar. solut. f. bol. mane deglutendus, superbibendo potionem seq.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. cont. ℥. j. coq. in decoct. polypod. querc. ad ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. add. syrup. de rhamn. cathart. ℥. j. f. potio.

Si forma pilulæ magis arrideat, seq. parabitur.

℞. Pilular. coccear. maj. ℥. ℞. mercur. dulc. ℥. j. refin. jalap. & scammon. an. g. iv. extract. helleb. nigr. g. iij. sal. ammon. ℥. ℞. cum f. q. syrup. ros. solut. f. pilul. tres vel. iv. mane vorand.

Purgatione celebrata, sequens parabitur opiata per dies ix. fumenda.

℞. Croc. mart. aper. ror. mai. ror. præpar. ℥. ℞. fenn. mund. rh. & radic. pœon. mar. pulverator. an. ℥. ij. sal. tamarisc. flor. martial. sal. ammon. jalap. diagred. & antimon. diaphor. an. ℥. j. refin. scammon. extract. helleb. nigr. & gumm. ammon. an. ℥. ℞. castor. g. xx. redig. omnia in pulver. & cum f. q. syrup. flor. persicor. f. op.
ad

ad ℥. ij. sumenda, superbibendo juscul. pull. vel
carnis vitul. fol. borrag. flor. anth. & cordial. an.
m. j. alteratum.

Finito opiatae usu, purgatione iterum celebrata; præ-
sertim si pituitosus fuerit æger, sequens parabitur ju-
sculum fero & mane per sex dies sumendum.

℥. Carn. vitul. in talleol. sect. ℔. ij. fol. cichor.
silvestr. & borag. an. m. j. chærefol. flor. genist.
& cordial. an. p. j. rhab. ℥. j. flor. mart. sal. am-
mon. ℥. ij. sal. admirab. Glauber. ℥. ℔. inciden-
tur fol. & flor. reliqua pulverentur, ac dein stra-
tifica in olla fictili nova, ita ut primum & ul-
timum stratum ex herbis fiat, add. aq. font. cochl.
iij. vel. iv. coq. dein balneo mar. per hor. v. col.
& expr. pro duplici dosi.

Post hæc, mittetur æger ad aquas thermales, quas
primo potabit; dein in his balneabitur quinquies,
sexies, demum iisdem pluries caput irrigabitur; qui-
bus factis iterumque celebrata purgatione, seq. para-
bitur decoct. ter in die per mensem usurpandum.

℥. Sals. parill. minutim sect. ℥. vj. rad. squin. &
lign. guayac. incisor. an. ℥. j. rasur. radic. ireos
florent. ℥. ℔. antim. crud. in nod. susp. ℔. ℔.
infund. frigide per hor. xxiv. in aq. font. congiis
sex. Dein bull. per hor. vj. vase obturato, sub
finem coct. add. fol. betonic. col. dein & expr.
colat. serv. ad usum.

Primus decocti haustus mane, alter hora quarta po-
meridiana, tertius fero tribus horis post cœnam fu-
metur. Post hæc convenit sæpe purgare ægrum &
ter in hebdomada sequenti opiata uti.

℥. Conserv. enul. campan. cochlear. flor. anth. &
summit. absinth. an. ℥. ij. extract. juniper. rad.
zinziber. galang. minor. zedoar. & cortic. vin-
teran. an. ℥. j. cum s. q. syrup. de absinth. f.
op. ad ℥. ij. mane sumenda.

Convenit præsertim si æger pituitosus sit, feri ex-
cretionem promovere setaceis, vel vesicatoriis, item
masti-

maſticatoria quandoque utilia ſunt , ut folia nicotianæ , ruthæ , radix ſalivalis ſeu pyrethrum . Item partes paralyticas tenere calidas , eaſque ſpirituofis & volatilibus fovere .

ADDITIO EDITORIS.

HÆC remedia curam paralyſeos in temperamento pituitoso , cujus graſſi & viſcidi lentefcunt humores , omnino equidem abſolvent ; ſi vero , ut ſæpius accidit in praxi , paralyſis accidat a ſanguine acri ſicco & æſtuoſo in vaſis juxta membranas medullam oblongatam aut ſpinalem inveſtientes repentibus hærente , influxumque ſpirituum prohibente , aut a nervis nimium tenſis , ſiccis , aut corrugatis , ut non raro in hominibus Baccho nimium deditis obſervamus , in hiſce præſertim regionibus ubi vina nimium ſpirituofa , lympham ſanguinis roridam cito conſumunt : methodus præſcripta non ſolum inutilis erit , ſed etiam noxia , quod attendant ſerio juniores præctici , ſæpe enim a morbo decepti de cauſis non ſatis cogitant , hinc infelici ſucceſſu remedia in dedecus artis præſcribunt ; quas autem designamus varietates in Capite de Tremore doctè enumeravit Auctor ; quoniam vero tremor ſit debilior paralyſeos gradus , ad gradum majorem applicari facile poſſunt .

Paralyſis præterea a bile adhuc foveri poteſt & febribus intermittentibus , coticæ bilioſæ necnon immani illo coticæ genere , quo nunc nomine cognito , ſuccedere obſervatur .

Quantum vero differat indoles bilis in variis ſubjectis nemo non noſcit , præcipue tamen ejus vitia ad lentefcentiam , tenacitatem , æſtum , acrimoniam , quantitatem , tranſcolationis defectum , reduci poſſunt : juxta varios bilis ſtatus , in paralyſi a bile medullam ſpinalem aut plexus nervorum aliquot inficiente , erit medela dirigenda ; unde non mirum , ſi paralyticarum affectionum , per refrigerantia & humectantia ſanatarum ;

rum, apud Auctores legantur historiae. Nos hemiplegiam perfectam longo iusculorum pullorum usu, interposita bis in mense ptisanna laxanti, ita feliciter sanavimus, ut æger nunc pedibus ad leuicam ambulare possit; & in virgine subito artuum omnium debilitate paralytica affecta, lac asininum paucissimo martis usu adjutum, stupendo effectui adhibuimus.

CAPUT XVIII.

De Tremore.

TREMOR, qui veluti paralytis debilius habendus, definitur *successiva & involuntaria membrorum suspensorum elevatio ac depressio.*

Dividitur in *universalem & particularem, morbosum & accidentalem.* *Universalis* dicitur dum omnes aut plures corporis partes tremore corripuntur. Hunc nuper in homine quinquagenario observavimus, qui tantus erat, ut æger erectus stare non posset sine lapsus periculo. Hunc contraxerat affectum post largam & assiduam vini & hujus spiritus potationem, ac sola refrigerantium, diluentiumque ope perfecte sanatus fuit. *Particularis* is est qui unam aut alteram afficit partem, ut caput, unum vel duo brachia. *Morbosus* dicitur, qui constanter perseverans vitio partium fluidarum aut solidarum producit. *Accidentalis* vero est, dum a causa externa fit, citoque & ex se evanescit, uti in ira, metu observamus; sic post cursum ac vehemens exercitium fit tremor, qui sola quiete cessat.

Quoniam omnis partium motio contractione musculorum perficitur, ergo pars elevari nequit nisi musculi elevatori hujus pondus sua contractione vincant; verum suspensio est constans ac perseverans elevatio; ergo pars elevata suspendi nequit, nisi musculi elevatori in eo contractionis gradu perseverent, qui pondus partis suspensæ superare possit, quia pondus partis suspensæ eam deprimere continuo nititur, quapropter

pter causa proxima tremoris erit musculorum imminuta, seu debilior contractio. Hanc vero contractionem imminuunt quæcumque liquidi cerebrosi ac arteriosi influxum ad musculos prohibent, vel fibras musculorum carneas seu contractiles relaxant, vel ad contractionem minus aptas efficiunt, unde colligi licet omnes causas paralyfim inducentes tremorem quoque parere posse si remissius agant, ac per consequens tremorem tamquam paralyfim debiliorem vere haberi posse.

Verum tametsi ad musculorum contractionem influxus liquidi arteriosi necessarius sit, ac ex ejus defectu tremorem oriri posse jamjam dictum sit, attamen quoniam tremor raro & fere numquam ab arteriorum vitiis & liquidi arteriosi defectu accidit, idcirco causas remotas ad ea referemus, quæ liquidi cerebrosi ad musculos influxus diminuunt, vel fibras musculorum contractiles relaxant, & ad se contrahendum minus aptas efficiunt.

CAUSÆ.

I. TREMOREM pariunt evacuationes immodicæ, dissipationes ingentes quæ liquidum nervorum consumunt, uti effrænata venus, inedia diu passa, largum sanguinis, alvi, urinæ profluvium, consumpto liquido nervos eo minus repleri oportet, adeoque hoc parcius ad musculos contrahendos mittunt; tunc igitur musculi in constanti contractione perseverare non valent. Eadem ratione tremor iis accidit, qui gravi morbo convalescant, quorum musculi ob liquidi cerebrosi defectum, & debiles edunt contractiones, & in iis perseverare non possunt.

II. Accidit tremor ab iis quæ nervorum meatus comprimendo angustant; sic infarctus vasorum sanguineorum aut lymphaticorum, tumores quoque in vicinia nervorum facti eos comprimunt & liquidi spirituosii ad musculos influxum imminuunt. Infarctus vero nervos pri-

comprimens fit, vel in capite vel in nervorum tractu, exinde patet cur tremor apoplexiam, ceterosque graves capitis morbos quandoque antecedit. Liquet adhuc cur tremor febrem comitetur, cum vasa sanguifera sanguine æstuante turgida nervos comprimant & eorum liquidi influxum imminuant. Verum si tremor in febris vigore, non in initio fiat, & immodicæ evacuationes sponte vel arte factæ præcesserint, tunc imminuta nervorum liquidi quantitas tremoris causa erit.

III. Fiet tremor si nervi aridi & exsiccati patentes non habeant cavitates, vel fibræ musculorum contractiles ariditate excorugatæ ingressum liquidi nervorum facilem non permittant; sic potus spiritus vini, liquorum ardentium nimius, usus tabaci, victus ratio siccior, esus assiduus ciborum salforum, piperatorum, nervos exsiccando fibras musculorum contractiles excorugando tremorem concitant, quia nervi aridi minus patentes non nisi exiguam liquidi quantitatem admittunt.

IV. Si causa liquidi cerebrosi influxum promovens naturali debilior sit, minor exinde futurus hujus liquidi influxus ac per consequens debilior contractio. Hinc fit ut morbis capitis gravissimis tremor quandoque succedat, quia meninges cerebri, minus liquidum nervorum premunt & ad partes impellunt. Idem quoque fiet si tota cerebri moles mollior evadat, cum pressionis vim minus sentiat: ex ea forsan de causa deducendus tremor senilis, cum dura meninx & fibræ cerebri in ætate provec̃ta debiliores, debilius quoque liquidum nervorum premant. Huic adhuc producendo concurrit vapida humorum constitutio; quæ liquidum tenue fluidum admodum quale nervorum esse debet, parcius generat; tandem nervorum partiumque omnium ariditas & excorugatio quæ liquidi spirituosi influxum difficilem efficit.

V. Frigida, humida diu musculis applicata, sicut imbres & humida aeris constitutio, locis subterraneis morâ diuturnâ, partium in aquis immersio tremorem

pariunt, quia hæc fibras musculares fero imbuunt & relaxant, earumque contractionem debiliorem efficiunt; fracto enim tono fibrarum, eas ad se contrahendum minus aptas quis non videt? Similiter narcotica iisdem partibus sæpius applicata, vel nimius eorumdem internus usus tremori originem præbent, nervos cerebrumque laxando, unde debilis liquidi per nervos influxus.

VI. Partium violenta distractio fibrarum contractilium tonum & elaterem frangit, mutando partium insensibilium contactum, ex quo fit ut tensionem amittant, hinc se contrahendi vis minor. Eodem modo tremorem parit exercitatio violenta & assidua, quia repetitis violentis contractionibus fibræ laxantur, inertes fiunt, adeoque ad contractionem minus dispositæ; unde sine majori liquidi cerebrosi influxu in contractionem perseverare nequeunt.

S Y M P T O M A T A .

I. IN tremore suspensa membra in eodem situ perseverare non possunt, sed continuo agitata, modo elevantur, modo successive deprimuntur, quia suspensorum membrorum pondus in musculos contractione sua partem elevantes nititur, quæ cum debilior sit, & in eodem gradu diu perseverare non possit, pondere tandem partis vincitur, sicque pars ipsa deprimitur. Verum quoniam voluntatis nutu, aut mechanica structura novus fit ad musculos elevatores liquidi cerebrosi influxus, augetur horum musculorum contractio parsque iterum elevatur, quæ in eo maneret constanter situ, si liquidum æqua quantitate constanter ad eos flueret. Verum propter ipsius defectum, vel nervorum aut fibrarum carnearum vitium, hujus liquidi influxus in eodem non perseverat gradu; ergo neque musculi contractio; quapropter pondus partis jam victum, musculorum contractionem superat, sicque pars modo attollitur modo deprimitur.

II. Quandoquidem partes suspensæ non tremunt nisi pro-

si propter pondus partis cum musculis contractis pugnans, quæ vires reciprocae & alternis vicibus se superantes partem suspensam continuo agitant, ex eo sequitur partem sultam non tremere, quia pondus ejus a corpore fulcimente sustinetur.

III. Quoniam nervorum angustia sæpe tremoris causa est, nervi autem in tractu vel in capite angustari possunt, ex eo quoque fit ut quandoque tremori accedat hebetudo sensuum, torpor mentis, ad somnum propensio, capitis gravitas, ceteraque quæ imminentem gravem capitis affectum prænunciant; aliquando vero sine his, ceterisque functionibus bene se habentibus invadit tremor. Cetera vero symptomata quæ tremori accidunt, tum a causa, tum a morborum complicatione repetenda. Ut plurimum tamen alia non sunt, nec tremor functiones lædit, nisi partium quas afficit.

DIAGNOSIS.

PER se & sola inspectione tremor dignoscitur, hoc tantum in diagnosi agendum ut a motibus convulsivis distinguatur, quod tamen absque magno labore fiet, cum pars convulsa etiam sulta agitetur, minime vero quæ tremit. Tremor universalis a particulari solo partium affectarum numero distinguitur; morbosus vero ab accidentali, tum causa tum duratione; accidentalis fit a causa externa, & cito absque remediorum auxilio tollitur, secus vero morbosus.

Signa causarum ex antecedentibus & concomitantibus desumenda: etenim si immodicæ evacuationes; venus effrenata, nimia exercitia, inedia diu passa tremorem antecesserint, imminuta liquidi cerebrosi quantitas culpanda; cum hæc materiam hujus liquidi consumere atque dissipare valeant. Si partes affectæ diu in aquis moratæ fuerint, si æger in humidis subterraneisque locis diu degerit, si nivem, glaciem, frigida humidave corpora diu contrectaverit; si partibus affect.

emollientia diu applicata fuerint ; hæc fibrarum muscularium laxitatem & imbecillitatem demonstrant . Si diuturnior opii usus , si crapula tremori originem præbuerint , nervos in origine affici non leve est indicium . Si usus vini nimius aut potus liquorum ardentium tremorem præcesserit , nervorum ariditas merito accusatur . Demum si hebetudo sensuum , capitis gravitas , magna ad somnum propensio tremorem comitantur , infarctus cerebri & nervorum compressio demonstrantur .

P R O G N O S I S .

TREMOR per se non est periculosus , sed graves futuros morbos aliquando prænunciat , dum scilicet in cerebro causam habet . Rursus tremor simplex per se nihil mali habet ; si cum febre complicetur , ejus prognosim pejorem facit , & delirium sæpius antecedit .

Qui in senibus fit numquam curatur , qui morbo jam sanato succedit ex se discutitur . Dum tremor in convulsivum abit , malum , quia infarctum cerebri crevisse indicat , dum paralyti supervenit , bonum , quia liquidum cerebrosum ad partes paralyticas uberius influere demonstrat . Qui a causis externis fibras musculares afficientibus oritur , sicuti & nullum periculum affert , ita facilius eo curatur , qui a causis internis producitur .

Tremor post capitis vulnera , ictus graves , contusiones , motum aut compressum cerebrum , aut præpeditum in eo circularem humorum motum significat .

C U R A T I O .

QUANDOQUIDEM tremor multiplici causa producitur , ejus quoque curatio ad causam semper dirigenda multiplex proponitur . Quapropter omissis causis tremorem vel insanabilem vel ex se evanescentem produ-

centibus, ut ætas senilis, prægressi morbi & quam plurimæ causæ externæ, quadruplicem tremoris curationem proponere possemus, quatenus ab infarctu cerebri & nervorum compressione, ab eorum ariditate, a defectu liquidi cerebrosi post dissipationes immodicas, & demum a laxitate fibrarum muscularium, quam frigida, humida, stupefacientia applicata produxere, aut quam victus & crasis humorum peculiaris sensim induxere, oritur; verum quoniam prima causa paralyti communis est, de qua jam supra egimus, idcirco quæcumque ad eum tremorem curandum pertinent e curatione paralyti peti poterunt. Triplicem ergo tremorem curandi methodum ibi proponemus.

I. Si tremor dissipationes immodicas sequatur, vel a venere effrænata productus fuerit, optima victus ratione curabitur; sic carnes avium & juniorum animalium, perdices, capones, columbæ erunt pro victu ægrotantis; utetur præsertim juribus eorum, vinum optimum modica quantitate potabitur, cremores, offæ, panatellæ ex his conficientur aromatibus prudenter condita. Uno verbo hujus curatio ad artem culinariam magis quam pharmaciam pertinet; nihil enim aptius ad partes volatiles & spirituosas sanguinis reparandas quam optima victus ratio, seu diæta cibis optimis facilis coctionis & partibus spirituosis fætis instituta.

II. Si propter usum liquorum ardentium, aliorumque similis virtutis nervi aridi & exsiccati fuerint, nihil diluentibus & humectantibus utilius, ac propterea diæta forti, sed humectante instituta, æger sic purgabitur.

℞. Senn. mund. ℥. ij. tart. solub. ℥. ij. sem. lin. p. j. coq. in aq. font. ℥. xvj. sub fin. coct. add. medull. cass. recent. e cann. extr. ℥. j. in colat. & expr. diff. mann. calabr. ℥. iiij. f. potio pro duplici dosi.

Celebrata purgatione æger balneabitur per dies xij. & mane post balneum capiet seq. juscule.

℞. Pull. jun. exenterat. cujus venter implebit,
hord. integr. m. j. femin. 4. frig. mund. ℥. ℞.
amygdal. dulc. excorticat. par. xij. coq. per hor.
iij. in aq. font. f. q. sub fin. coct. add. fol. bo-
rag. endiv. & cichor. ex omnib. m. j. col. &
expr. f. jusc.

Dein purgatio iterum celebrabitur, ac altera a purga-
tione die, aquis acidulis uti Lodovenfisbus, Camare-
scensibus per ix. dies æger utetur, si per anni tempe-
statem licuerit, quas iterum per dies ix. aliquot ela-
psis diebus potabit; verum si anni tempestas aquarum
acidularum usum non permittat, utetur lacte asinino
vel vaccino ebutyrat. per mensem integrum.

III. Dum fibræ musculares laxæ & ad contractio-
nem imbecilles tremorem pariunt, diæta exsiccante præ-
scripta, tam internis quam externis remediis curan-
dus est, adeoque purgatio sic præscribetur.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rh. elect. & tart. solub. an.
℥. j. coq. in decoct. fol. absinth. ad ℥. vj. in col.
& express. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. add. ele-
ctuar. diacarth. ℥. ℞. f. potio.

Celebrata purgatione, seq. parabitur opiata per dies
ix. sumenda.

℞. Croc. mart. aper. mai. ror. præpar. ℥. ℞. senn.
mund. rh. pulverat. & pulver. milleped. an. ℥. ij.
sal. tamarisc. fæcul. radic. ir. jalap. & diagred.
an. ℥. j. sal. ammon. croc. orient. cinnam. an.
℥. ij. resin. jalap. & extr. hellebor. nigr. an. ℥. ℞.
cum f. q. syr. rosar. solut. f. op. ad ℥. ij. sumen-
da, superbibendo juscul. pull. vel carn. vitul. fol.
cichor. alterat.

Post usum opiatae, celebrata iterum purgatione, æger
sumet per dies xv. juscula cancr. fluviatil. vel deco-
cto sudorifico per mensem utetur. Verum dum san-
guis internus remediis fluidior fit, ejusque serum ab-
sumitur, topica partibus affectis applicare convenit qui-
bus promoveatur humorum circuitus, & fibrarum mu-
scularium tonus & elater exsuscitetur. Conveniunt ol.
lau-

laurin. philosophorum, therebentinæ, spiritus vini, salis ammon. quorum partes volatiles serum stagnans discutunt, humores hærentes commovent, ac sopitum & torpidum solidorum elaterem exsuscitant, hæc sola & sub linimenti forma partibus imponuntur, vel cum theriaca vetere, confectione alkermes, aliisque similis virtutis mixta sub forma unguenti, vel cataplasmatibus partibus applicantur, vel sequens parabitur decoct. quo partes affectæ foveri poterunt pluries in die.

℥. Fol. ror. marin. thym. salv. laur. & majoran. an. m. ℥. coq. in vin. rubr. ℔. viij. per hor. dimid. part. sub fin. coct. add. flor. anth. & betonic. an. m. ℥. col. & expr.

℥. Hujus decoct. partes duas spirit. vin. camphor. partem unam m. & ex eo partes affectæ calide foveantur.

Is fodus bis vel ter in die repetendus, dein si morbus perseveret, æger ad aquas thermales mittendus, quibus partes affectas fovebit.

CAPUT XIX.

De Catarrho.

ANTIQUI inter Capitis affectus *Catarrhum* enumerarunt, quoniam a pituita in cerebro genita, ac dein ad partes subjectas defluente fieri opinati sunt, ac propterea *Catarrhum* lata vel stricta significatione acceperunt, eumque pro causa omnium fere morborum habuerunt. Nos vero, tametsi serum nullum aut pituitam in cerebro gigni, minus adhuc ex eo ad partes subjectas defluere posse, cum pori nulli vel foramina ipsi effluxuro pateant, existimemus; attamen consuetudini veterum potius quam veritati obtemperantes *Catarrhum* inter Capitis morbos recensemus; eumque non omnes corporis partes Capiti subjectas, sed membranam pituitariam, fauces, laryngem, ductusque bronchiales tantum afficere existimamus.

Verum adhuc minus nobis arridet Antiquorum sententia de causa Catarrhi, cum vapores in Capite frigidityate condensari, ac exinde in pituitam aut serum abire, sicuti e Capite, tametsi in eo generaretur, ad subjectas partes defluere credere fas non sit: cum foramina calvariae vasis cerebrum petentibus, aut ex eo redeuntibus adeo sint repleta ut vapores ad cerebrum ferri, minus adhuc liquidum quodpiam ex eo descendere, nisi per horum vasorum cavitates valeat, hoc sane tam Anatomicis notum, ut in eo probando tempus diutius consumere inutile prorsus arbitremur. Quapropter *Catarrhi* materiam non e cerebro, sed e communi omnium humorum scaturigine, massa scilicet humorum derivare juvat. Verum prius quam modum quo *Catarrhus* fit exponamus, ejusque causas rimemur, placet ejus definitionem afferre.

Est ergo *Catarrhus* decubitus, seu nimius humoris ferofi, lymphaticive affluxus ad glandulas membranæ pituitariæ, narium, sinuumque frontis, faucium laryngis, trachæ arteriæ, ductuumque bronchialium, ex quo sequitur ut plurimum muci narium aut sputorum, & quandoque utriusque simul uberior excretio, cum partium affectarum calore, raucedine, tussi, & aliquo aeris ducendi inter respirandum impedimento.

Quæ omnia ex usu partium affectarum satis evincuntur; nam si decubitus humoris in glandulis membranæ pituitariæ tantum fiat, nulla erit tussis, nec sputorum excretio, sed aerem per nares attrahendi difficultas, ægerque ore aperto respirare cogetur, & mucum per nares copiose excernet; si vero glandulæ faucium, laryngis, trachæ arteriæ, ductuumque bronchialium afficiantur, illæsis membranæ pituitariæ glandulis, tussis aderit, cum copiosa sputorum excretionem.

Catarrhus gallico nomine dicitur *Rhume*. Si membranam pituitariam afficiat, gallice vocatur *Enchifrenement*, latine *Corysa*. Si ad pectus decumbat, *Rhume de poitrine*. Qui vero fauces afficit, *Enroueure*, & is anginam æmulatur, ob ardorem quem ægri inter deglu-

deglutiendum sentiunt , a qua tamen discrepat , quia angina gravior est , magisque deglutitionem afficit , nullamque sputorum excretionem , uti Catarrhus movet.

Causa proxima Catharri est retardatus circularis humorum motus in vasis e quibus affectæ glandulæ suum humorem hauriunt . Quandoquidem glandulæ vasis constant sanguineis variis inflexionibus in glomum coarctatis , e quibus ductus secretorii immediate oriuntur , retardato sanguinis motu , ea turgere necesse est , ac per consequens ostia secretoriorum magis patere oportet , quæ idcirco majorem humoris secernendi quantitatem admittunt , qui paulatim ac vi majori intrusus ea dilatat , donec ad earum emissaria pervenerit , unde ductus secretorii patentiores , uberiores secretionem efficiunt , quæ tandiu perseverat quandiu retardato sanguinis motu sanguifera turgent ; igitur nulla alia causa Catarrhi quam hæc vasorum turgescencia , ductuumque secretoriorum dilatatio , quam retardatus humorum motus producit ; ergo quæcumque motum sanguinis retardare poterunt in iis partibus , ubi glandulæ memoratæ sedem habent , erunt causæ Catarrhi remotæ ,

C A U S Æ .

I. CATARRHUM pariunt aer frigidior inspiratus , expositio Capitis denudati aeri frigido , transitus e loco calido in frigidiorum , applicatio frigidorum memoratis partibus , repentina aeris calidi in frigidum mutatio ; ita vestium depositio , mora in locis frigidis , humidisve longior , lotio Capitis frigida , ventus frigidior diu passus . Quæ tametsi plura sint , uno tamen , eodemque modo agere videntur , etenim dum aer inspiratur frigidior , sanguinis motum in membrana pituitaria , faucibusque imprimis retardari oportet ; aer enim frigidus motum vasorum , ac sanguinis qui per ea volvitur accipit , qui ideo motu deperdito minus agitatus inspissatur , seu sulphura ejus ob motum deper-

deperditum concrefcunt, ac propterea fanguis ad fluendum minus aptus efficitur. Hinc ejus hærentia ac vaforum infarctus.

Hæc equidem citius in naribus ac faucibus fiunt, quia aer inspiratus has partes primo ingreditur, & calidus tepidusque eft prius quam ad laryngem, & ductus bronchiales pervenerit. Verum fi aeris frigiditas non fatis temperata fuerit, fanguis per ductus bronchiales provolutus pariter inſpiſſatur; ficque Catarrhus nares, fauces & bronchia afficiet, uti hieme rigente gelu sæpe fit.

Verum fi Caput denudatum aeri frigido exponatur, nares & fauces præcipue afficientur, quia ibi tantum motus humorum retardabitur, a contactu enim aeris, fanguis difficilius vafa capitis externa permeabit; fluet ergo uberius ad narium cavitates & fauces, ac exinde vaforum infarctus naſcetur. Quod etiam continget, fi frigida humidave capiti vel fronti applicentur, cum fanguis difficile per partes externas provolutus ad internas uberius refluat.

Repentina vero aeris calidi in frigidum mutatio, tranſitus e loco calido in frigidum, mora in locis frigidis, humidisve, veſtium depositio prius quam aer ſufficienter incaluerit, Catarrhum movent, non fauces, nares, laryngem aut bronchia immediate afficiendo, ſed ſanguinis motum in habitu corporis retardando ac lympham præcipue ibi inſpiſſando, quæ ad interiora rediens, nec fatis diviſa per partes circulans, glandulas partium ſupra memoratarum infarcit, motumque ſanguinis in eis retardat, quod ita fieri ſufficienter evincitur ex horrore corporis habitum invadente prius quam Catarrhus afficiat: verum ex eo naſcitur difficultas & quæri poteſt, cur tunc Catarrhus glandulas membranæ pituitariæ, faucium, laryngis ductuumque bronchialium afficiat; illæſis ceteris, quæ tam in habitu corporis, uti axillares & inguinales, quam in internis uti mezentorio, inteſtinis &c. ſedem habent, cum materia Catarrhi per corpus uni-

ver-

versum, mediante circulatione delata, tam ad istas quam ad illas deferatur. Hoc equidem ex aere inspirato deduci potest, qui his glandulis applicatus motum humorum obtundit, atque retardat; sicque lympham jam inspissatam ad hærendum ibi determinat; nam tametsi illa aeris inspirati frigiditas minor sit, quam ut humores frigidos debiteque constitutos sistere, atque in his glandulis per se congerere possit, data semel lymphæ per has glandulas provolutæ visciditate quadam, ejus motum ibi facile retardare potest, cum inspiratus aer humoribus semper frigidior, horum motum semper imminuat, adeoque motum humorum eo magis retardabit, quo ipsi ad fluendum minus idonei erunt. Verum id adhuc accidet propter abundantem secretionem, quam natura per has glandulas continuo molitur, cum facta levi etiam obstructione ob continuum humoris appulsus, eam augeri necesse sit, unde levis quandoque humorum inspissatio ad Catarrhum in his partibus efficiendum sufficit, quæ ad ceteras internas glandulas infarciendas sufficeret, cum ibi & calor major & nulla corporis externi motum humorum retardantis applicatio sit. Attamen si humorum inspissatio major sit, tunc non solum nares, fauces, larynx, bronchiaque Catarrho corripiuntur, sed graves affectus in aliis partibus suboriuntur, uti inflammatio, erysipelas, dolores rheumatici; quod nemo in praxi Medica etiam tantisper versatus non semel observavit.

II. Præva aeris constitutio Catarrhum epidemice grassantem sæpe parit. Neque enim is morbus plures ejusdem regionis incolas simul afficeret, nisi a causa generalis & universalis produceretur, quæ sane alia præter aerem esse nequit, non frigiditate vel caliditate peccantem, cum Catarrhi & hieme & vere epidemice grassentur, sed alienis corporibus fatum, hæc autem aliena corpora sunt halitus e terræ sinu per aerem dispersi, qui naturæ acidæ participes nitrosi dici possunt, quique per aerem disseminati ab ipso respi-

ratio-

rationis ope in pulmones rapiuntur, ac primo mucosarium, faucium, salivæ, & lymphæ tracheam, bronchiaque irriganti adhærescens, dein calore harum partium, ac imprimis sua tenuitate sensim vasa per poros subeunt, ac humoribus circulantibus miscentur, quos inspissant; sicque horum motum retardantes glandulas infarciunt. Verum horum halituum in vasa transitus impossibilis aut difficilis nimis nemini videatur, cum experientia pluries simus edocti, hydrargyrum, partesque aquæ cuti applicata ad cavitates vasorum pervenire & massæ humorum circulanti misceri.

Varia autem indole, natura & quantitate horum halituum fit ut Catarrhus modo multo plures, modo pauciores, modo gravius, modo remissius afficiat. Etenim dum halitus acidis potentioribus constant Catarrhum quoque graviolem movent, ferinum vulgo dictum, ob magnam humoris excreti acrimoniam tracheam, fauces, graviter irritantis ac tussim violentam & molestant producentis. Hinc Catarrhus ille ob summam humoris acrimoniam febrem, vigiliis, sibi adjungit & thoracis inflammationem aut suppurationem non raro producit. Hujus species est Catarrhus ille tussi molesta, sæpiusque recurrente, gravi capitis dolore ac febre stipatus epidemice grassans, quem nostratibus *la coqueluche* vocare placuit, qui Riverii temporibus agros Nemausenses præsertim tam dire vastavit, ut pestis ad instar paucos immunes relinqueret; plures vero omnis sexus & ætatis intra paucos dies jugularet. Cujus causa præter halitus e terræ sinu expulsos, ac per aerem diffusos, alia nulla esse potest.

III. Potus aquæ frigidæ, glacie, vel nive refrigeratæ, præsertim æstuante corpore catarrhum pectoris movet, tum propter partium viciniam, nam œsophagus per collum & thoracem descendens laryngi, ipsisque pulmonibus vicinus est, sicque potu frigido pulmones refrigerari possunt, seu humores in ipso inspissari atque deperdito motu lentescere, cum potus frigi-

frigidior citissime e ventriculo & intestinis in venas lacteas, atque ex ipsis per canalem thoracicum in subclaviam sinistram receptus, ibique sanguini circulanti permixtus, motum ejus obtundit; sulphura inspissat, ad fluendum minus idoneum efficit, qui sic constitutus venæ cavæ truncum ingreditur, inde auriculam & dextrum thalamum cordis e quo in pulmones per arteriam pulmonarem prius pellitur, quam nativam fluiditatem adeptus fuerit & ideo vasa pulmonum capillaria, glandulasque præsertim ductuum Bronchialium difficile permeans hæret & infarctum producit.

IV. Æstus nimius sanguinis catarrhum non raro concitat, quatenus vasa sanguine æstuante turgida glandulas comprimunt, motum humorum in eis sistunt, unde glandularum infarctus, vel quia plus sanguinis ad glandulas truditur quam ex ipsis revehi possit, vel demum quia hæ partes æstu humorum aridæ & excorugatæ sanguinis progressivum motum retardant, tuncque catarrhus ut plurimum siccus efficitur, in quo tussis molesta sæpe recurrit & parum aut nihil ferme æger rejicit. Is vigente æstatis calore invadit, post exercitia, potum liquorum ardentium, venationes, itinationes, clamores, cantus vehementiores corripit & diæta humectante necnon diluentium ac refrigerantium ope & quiete præsertim sanatur; secus vero prava victus ratione, vel ægrotantis culpa in pulmonum inflammationem abit.

S Y M P T O M A T A .

I. HORROR & calor mutuo se excipientes catarrhum sæpe antecedunt, quia inspissati humores vasa capillaria lentius permeant, & eorum partes quæ crassiores sunt, affricu tunicas vasorum afficientes horris sensationem producant, verum sanguis a retro sequens in his congestus fortius in vasa impetit, eaque validius stimulat, quæ ideo potentius oscillantia sangu-

guinem magis premunt , commovent & expellunt ;
sicque calor intensus horrore succedit.

II. Calor in parte ubi catarrhus fit perſentitur .
Quoniam enim in catarrho glandulæ prius infarciun-
tur quam humorem ſuum copioſe eructant , eas dila-
tari ſeu turgere oportet ; ac idcirco vaſa ſanguifera
comprimi neceſſe eſt , qua compreſſione fit ut ſanguis
in vaſis congeratur , qui idcirco in vaſa validius po-
tentiusque impetens calorem in parte adauget .

III. Dolor catarrhum incipientem comitatur , quia
in partibus affectis levis phlogosis eſt , propter præpe-
ditum circularem humorum motum , unde tenſio ma-
ior ac per conſequens ſenſus exquisitior in parte affe-
cta viget quæ a ſanguine continuo appellente , & va-
ſa fortius impetente diſtrahitur , vel ab iis quæ per
ipſam moventur valide ſuccutitur . Si catarrhus nares
ſinusque frontales afficiat , dolor in fronte partibusque
vicinis producitur ; ſi fauces , ardor ibi eſt , præſer-
tim dum ſaliva vel aſſumpta deglutiuntur ; ſi pectus ;
ibi æſtus ab ægro percipitur .

IV. Incipiente catarrho narium , frequens eſt ſter-
nutatio , nullusque fere mucus excernitur , tumet
enim membrana pituitaria ac ſenſu exquisitiori fruens
levi de cauſa irritatur , unde ſternutatio frequens , &
quoniam glandulæ mucum ſecernentes humore inſpiſ-
ſato replentur , harum excretorii ductus nihil fere in
narium cavitatem mittunt , inde narium ſiccitas .

V. Laſſitudines ſpontaneæ comitantur catarrhum ;
frigus enim in cutem univerſam agens ac poros ipſius
conſtringens humorum quantitatem auget , & viſci-
ditatem inducit , humores igitur talem indolem con-
tracti per partes lentius circulant , mſculorum fibras
quantitate ſua opprimunt , viſciditate gravant , earum-
que contractionem difficiliorem reddunt . Unde ſpiri-
tibus influentibus major reſiſtentia , & motus volun-
tarii tarditas : major ſæpe adhuc exinde , quod ſpiri-
tus forſan propter lympham viſcidiorẽ , viſcidiores
ſecernantur & conſequenter debiliores :

V. In

VI. In catarrho narium, sinuumque frontaliū mucus copiosus e naribus effluit, quandoquidem membrana pituitaria phlogosi corripitur, seu vasa ipsius sanguifera hærente sanguine repleta turgent, humor in glandulas derivandus, validius truditur, qui ingressum premens ductus glandularum excretorios magis ac magis aperit, donec ad eorum emissaria pervenerit; ex eo quoque fit, ut hi ductus dein magis pateant & uberiores humoris quantitatem e sanguine hærente derivent, unde uberior ejusdem excretio. Huic secretioni favent vasorum turgescientium validiores oscillationes glandulas comprimentes. Is humor tenuis, modo crassus, viscidusque excernitur, quia ductus excretorii nimis patentes viscidos quoque humores exire sinunt, insipidus & aliquando falsuginosus est pro diversa sanguinis temperie & visciditate, nam si viscidior fuerit sanguinis massa, paucos eosque serosos per poros cutis emittit halitus, adeoque quæ per insensibilem transpirationem excernenda erant, retenta ac mucosum narium unita excretionem falsuginosam reddunt, nares quandoque labium superius acredine sua exco-
riantem.

VII. Quoniam calor major in narium cavitate est, humor viscidus per emissaria ductuum excretus membranae pituitariae adhærescens crassitiem majorem adipiscitur, quam ut facile nares emungendo excerni possit, adeoque emunctio narium repetenda, quæ cum vasorum sanguineorum ruptione fiet, unde sanguis una cum mucosum emungetur.

VIII. Quandoquidem vasa membranae pituitariae dilatata turgent, seu molem majorem hæc membrana adipiscitur, huic vero dilatationi ossa narium obsistunt, igitur membrana dilatata in cavitatem feretur, quæ idcirco minoris erit amplitudinis, adeoque spatium aeri transeunti, minus erit seu difficilis per nares aeris inter respirandum attractio. Hunc etiam difficilem aeris per nares transitum, faciet mucus viscidus e sinibus ossis frontalis & sphenoidali affluens, angustatam

statam cavitatem replens, ut ex eo satis evincitur quod statim ab emunctione narium facilior sit.

IX. Si catarrhus ad fauces fluat, ardor aliquis ibi sentitur præsertim deglutiendo propter levem faucium phlogosim quam catarrhus producit, mox tussis per intervalla redit & materia ejicitur alba, spumosa, viscida & tenax aliquando, quia materia glandulas faucium prius obstruens calore partis divisa a retro sequente validius impulsæ per emissaria ductuum excretoriorum in os delabitur, qui dein patentes hunc abunde secernunt. Verum is humor in fauces delapsus membranam sensu exquisito donatam titillat ob quam titillationem liquidum cerebrosum ad musculos expiratorios fluit, unde materiam e ductibus excretoriis glandularum delapsam faucesque titillantem secum rapit; quoniam tamen magnus est glandularum in faucibus numerus, ingens quoque copia humoris ad fauces ruit, qui totus per sputa non ejicitur, sed notabilis ejusdem pars per œsophagum & ventriculum descendit, ex quo fit ut in hac catarrhi specie & gustus & appetitus, & ciborum coctio lædantur, quia humor salivalis a catarrho ad fauces fluentes alteratus his exercendis functionibus destinatur.

X. Catarrho ad bronchia fluente, dolor & calor in thorace persentiuntur, anhelose æger respirat, præsertim dum loquitur, cantat, aut vociferat, currit, vel ascendit, aut demum velocius incedit. Quæ sanguinis hærentiam in bronchiis supponunt. Quoniam enim hærente sanguine vasa magis turgere, fibrasque nerveas magis tendi; hinc dolor & calor necessario sequuntur, cum sanguis hærens ibi magis æstuet, & majori impetu vasa succutiat, fibrasque nerveas nimis tensas, nimis quoque commoveat, quæ cum anhelosa respiratione junguntur, uti ex naturali respiratione satis patet; quoniam enim in respiratione naturali, aer per trachæam ad pulmones descendens bronchia replet, & in omnem sensum explicat; futurus ergo difficilis aeris ingressus, si vasa sanguifera tunicas bronchiorum

chiorum irrigantia sanguine multo turgida sint ; tunc enim tunicae bronchiorum minus distractiles aeri descendenti magis resistent , unde minor bronchiorum dilatatio , ac per consequens difficilis respiratio , hæc vero bronchiorum dilatatio eo difficilior erit , quo sanguis ad ea uberius affluet , quia vasis magis turgidis tunicae bronchiorum minus distractiles erunt , atqui in loquela diuturna , vociferatione , cantu , cursu , incessu celeriori , demum ascensu sanguis ad pulmones uberius affluit ; igitur bronchia minus erunt distractilia , ab his omnibus , respiratio ergo difficilis erit .

XI. Tussis molesta sæpe redit , quia sputorum materia ab aere e bronchiis exeunte paulatim in trachæam rapta ejusdem irritationem efficit , ac tussim movet , donec aer in os eam rapuerit ; hinc tussis per intervalla redit & semel inchoata non cessat , donec materia trachæam irritans expulsa fuerit ; hæc tussis humida dicitur . Sed Catarrhus siccum aliquando parit , dum ferinus est , hoc est , dum halitus tenues fervidiores e pulmonibus exeuntes trachæam vellicant , nec in ea in humorem sensibilem coeunt , quod Catarrhi materiam serosam , acrem & falsuginosam arguit , tuncque dolor & calor in thorace major , cum faucium siccitate , calore totius intenso & febricula per intervalla recurrente .

Tussis vero magis aut minus violenta est , propter majorem , vel minorem materiæ e pulmonibus exeuntis acredinem aut visciditatem . Dum tussis violenta est & sæpius recurrit , dolet caput , dolent & latera thoracis , læditur appetitus & ciborum digestio ; convulso enim vehementer thorace sanguis cum impetu maximo ad superiora ruens capitis membranas distrahit , unde dolor capitis nascitur , & quoniam tussis violenta thoracis contractione fit , fibræ horum musculorum violentam contractionem absolvunt , unde harum valida distractio , partiumque vicinarum ingens concussio ac veluti contusio ; inde dolor latera thoracis , partesque vicinas affligit , sed & ipse ventriculus

Q. musculi-

musculis epigastericis subjacet in tussi violenta contrahendis; succutietur ergo ipse & quasi pluribus ictibus verberatus contundetur, unde impedita succi stomachalis secretio, ac per consequens inappetentia & læsa ciborum digestio erit.

XII. Sputa alba, spumosa, quandoque viscida, tenacia, flava viridaque excernuntur, quæ magis aut minus thoracem in Catarrho æstquare, seu calere significant; dum enim calor maximus est consumpta sputorum humiditate, ea viscidiora fieri, variumque induere calorem oportet, cum positura & combinatio partium diverso caloris gradu mutanda sint. Si calor remissior sit, sputa alba, spumosa, fluidaque erunt; & hac ratione facilius ejicienda. Hac sputa viscida ac glutinis instar tenacia, virida puris naturam æmulantia in Catarrho pulmonum sæpe observavi, quæ ægre cum maximo labore, tussique violenta præcedente, ac partibus nonnullis sanguinis excernebantur, ruptis sanguiferis capillaribus, tussis vehementia vel visciditate sputorum dilaceratis.

XIII. Febris Catarrho pulmonum quandoque adjungitur, quæ non levem peripneumonix suspicionem movet, & Catarrhum, graviolem semper arguit, facile in peripneumoniam, seu pulmonum inflammationem mutandum; accidit vero febris ob visciditatem quam massa humorum subito contraxit, ratione cujus ea, quæ tamquam sanguinis excrementa excernenda erant, retenta motum febrilem accendunt, qui adhuc oriri potest a cruditatibus primarum viarum, tum forte dum Catarrhus invadit, intra corpus latentibus ac sanguinem subeuntibus, quæ ob ejusdem visciditatem non divisæ, sed cum ipso cohærentes ejus fluiditatem ac dupurationem magis imminuunt; sicque sanguis singulis diebus partibus heterogeneis magis ac magis inquinatur, ac motus febrilis dein accenditur. Hinc febris nulla vel obscura incipiente Catarrho, quæ paulo post manifesta fit.

DIAGNOSIS.

CATARRHUM imminetem, & ut Antiqui loquebantur fientem, significant horror & calor mutuo se excipientes, lassitudines spontaneæ, capitis gravitas, dolor & calor, sive ardor aliquis partium, quas Catarrhus est invasurus. Præsentem vero seu factum demonstrant muci narium aut sputorum copiosa excretio, cum ceteris supra recensitis. Adeoque diagnosis ex allata prius Catarrhi descriptione petenda. Hoc tamen diligenter notandum, Catarrhum cum erysipellate, aliisque tumoribus in sedem Catarrhi irruentibus non esse confundendum, neque enim tumores illi aliquam humoris excretionem movent, sicuti Catarrhus; quo signo Catarrhus fauces afficiens ab angina distinguí potest, cum anginosi non sputent, Catarrhum vero faucium magna sputorum excretio comitatur. Noscuntur ergo partes Catarrho affectæ, ex his quæ Catarrhum comitantur, hæc equidem adeo cognitu facilia sunt, ut ulterius examen non mereantur.

Verum præcipuæ Catarrhi species, quæ tum a causa tum a peculiari indole materiæ excretæ petuntur caute annotandæ, cum hæ sicuti variam habent prognosim ita & diversam expostulant curationem; observandum igitur an Catarrhus epidemicus sit, nec ne, quod e numero ægrotantium satis facile noscitur, dum enim quam plures ejusdem regionis incolæ Catarrho laborant, tunc epidemicus morbus est pronunciandus, quia tot homines eodem simul morbo ægrotare non possunt, nisi is causa generali & universali producat. Dein observandum an humor in Catarrho excretus insipidus, nulliusque fere acridinis particeps sit, tunc Catarrhus benignus & mitis dicitur. Ferinus e contra vocatur cujus humor excretus salsuginosus admodum, potenter irritat & excoriat partes per quas movetur, quod adhuc manifestum est ex dolore & ardore seu calore acri, quos æger in affectis partibus

perferunt ; huic Catarrhi speciei febris ut plurimum comes est, cum vigiliis & anxietatibus, & si pulmones invaserit, parum a peripneumonia & pleuritide differt, a quibus tamen distingui potest, quia in his magis læditur respiratio quam in Catarrho.

Signa causarum relatu ægri acquiruntur, cum eæ externæ & manifestæ sint, nec magno labore opus est ad eas noscendas.

PROGNOSIS.

EVENTUS Catarrhi varius est ratione speciei & partium affectarum. Catarrhus benignus semper sua tempora sine periculo percurrit, non ita ferinus, cujus materia acredinis particeps partes graviter afficit & inflammationem earum, aut ulcerationem parit, quoniam acris materia partes vellicando uberiores liquidi cerebrosi influxum ad eas determinat; quo coarctata magisque constricta vasa humoribus appellentibus minus cedunt, unde major sanguinis hærentia ac partis affectæ inflammatio, cujus vasa turgida nimis a sanguine arietante rumpuntur, aut eadem materia acri roduntur, unde exulceratio Catarrhi ferini sæpe est effectus. Catarrhus epidemicus gravior aut mitior est pro varia materiæ eum producentis indole, aerisque constitutione, quod satis noscitur symptomatum, quæ parit, numero & præsertim vehementia, quibus indoles morbi significatur.

Verum cognita semel specie Catarrhi, quæ pars afficiatur noscendum. Nam eadem Catarrhi species diversum habet eventum ratione partis quam afficit. Sic Catarrhus ferinus in naribus sedem habens ozænam seu narium ulcus producit, qui vero in pulmones ruit eorum inflammationem, aut ulcus efficiens peripneumoniam aut phthisim producit; quam vero hi morbi ozæna graviores & periculosiores sint, nemo in historia morborum etiam parum versatus nescit: demum anni tempestas Catarrhum graviorem efficit; nam

nam citius æstate, tardius hieme sanatur, & in hac anni tempestate facilius rigente gelu in peripneumoniā abit, quia sanguis naturalem fluiditatem difficilius recuperat. Consideranda pariter ægroti constitutio; qui pectus habent constrictum plus in Catarrho pulmonum periclitantur; ita & qui sicco seu bilioso donantur temperamento ob Catarrhum ferinum in graves pulmonum morbos incidunt. Catarrhus non cito nec paucis diebus ut plurimum terminatur, ad viginti, triginta & ultra dies sæpe extenditur.

CURATIO

CATARRHUS levis nullo medicaminum auxilio eget, ex se evanescit, humorque glandulas infarciens intestino sanguinis motu divisus, vasorum oscillationibus ex ipsis exprimitur, hoc tamen agendum ut pars Catarrho laborans caleat, ne humore hærente a frigore externo ulterius inspissato morbus exasperetur & ingravescat, æger igitur non multum se exerceat, aeri frigido humidoque, vento denique prudenter se exponat, modice cibetur, quia vigor stomachi ut plurimum in Catarrho minuitur, a crudis, acidis, dispectis cibis se abstineat, potus præsertim frigidior non sit; sicque æger catarrhi solutionem patienter expectet.

Verum si paulo gravior Catarrhus fuerit, si ardor in faucibus sit, vel Catarrhus in pulmones ruens, tussim vehementem cum dolore & quodam thoracis calore producat, si aliqua sit respirandi difficultas, tunc æger modice & cibis optimis cibabitur, domi manebit, nec aeri frigido se exponet, potus erit infusio capill. vener. aut papaver. rhead. carnibus modice utetur. Dein sanguinem mittere ac fordes intestinorum clystere benigne purgante expurgare oportet. Si morbus in faucibus sit seq. gargar. paretur.

℞. Hord. integr. sordib. expurg. m. j. coq. in aq. font. ℞. ij. ad mediet. consumpt, sub fin. coct.

Q 3   levi-

leviter infund. flor. malv. m. ℥. summit hyperic. florid. p. j. col. & expr.

. Hujus decoct. ℥. ℥. dissolv. mell. narb. ℥. ij. f. garg. cui tantillum aq. vitæ addetur.

Verum si pulmones Catarrho laborent, quoniam majus est inflammationis periculum propter ingentem sanguinis per ipsos provoluti copiam ac imprimis tussim, qua æger fatigatur, sanguinem sæpius mittere convenit. Ut autem humor Catarrhi incidatur, bechicis diluentibus, leviterque incidentibus uti oportet, idcirco potus the, vel infus. e plantis vulnerariis genevens. maxime commendantur, seq. paretur loach. cochleatim sumendum.

℥. Summit. florid. hyperic. & flor. tussilag. an. m. j. infund. in aq. fervent. ℥. ij. colat. & express. cum mell. ℥. ℥. coq. donec mel perfecte despumatum syrupi consistentiam acquisierit. Serv. ad usum.

Ad compescendam tussim paregoricum hora somni exhib.

℥. Aq. papav. rhead. ℥. j. aq. naph. & syrup. papaver. alb. an. ℥. ℥. cap.

Si dosis narcoticis tussim non sedet, augebitur, vel loco syrupi, laud. liquid. gutt. xx. vel xxx. sumere æger poterit. His juscula pullorum foliis borraginis alterata addere oportet præmissa purgatione.

℥. Rh. contus. & tart. solub. an. ℥. j. infund. per noctem in decoct. serv. fol. borrag. ℥. vj. mane leviter bull. senn. mund. ℥. ij. flor. malv. p. j. in colat. & express. diss. mann. calabr. ℥. ij. f.

potio

Verum si Catarrhus pulmonum febrem sibi adjunctam habeat, tussis frequens & molesta sit, cum respiratione difficili & thoracis calore, quoniam is parum a peripneumonia differt, iisdem quoque remediis sanandus. Diæta erit tenuis & refriger. sanguis pluries in eadem die mittendus, sero narcotica exhibenda, & succus borrag. depurat. ad ℥. iv. cum saccharo candido

dido quatta qualibet hora propinandus , ad tussim sedandam , seq. parabitur looch.

℥. Semin. cydon. contus. ℥. ij. flor. tussilag. & paver. rhead. an. m. ℥. summitat. florid. hyper. p. j. infund. per hor. dimid. partem in aq. lilior. ℥. viij. in colat. & expr. dissolv. sacchar. cand. ℥. ij. f. looch. quo æger utetur lambendo.

Ut primum febris & tussis remiserint , & respiratio facilius erit , purgatio celebrabitur sic :

℥. Rh. contus. & tart. solub. an. ℥. j. bull. in decoct. fol. borrag. ℥. vj. in colat. & expr. dissolv. mann. calabr. ℥. ij. cap.

Si stomachus saburram copiosam contineret , adderentur folia orient. ad ℥. ij. immo tart. stibiat. ad gr. aliquot. Ac dein juscula pullor. borrag. alterata per dies aliquot præscribenda sunt , quibus succedet altera purgatio.

At si Catharrus ferinus sit , seu humor acer admodum trachæam potentius irritet , caleat , doleatque multum pectus , magis refrigerare & diluere convenit , ad pulmonum erosionem præcavendam , æger jusculis tantum & cremoribus oriz. vel hord. jure carniū paratis alternis vicibus sumendis utetur , potus erit ptisana ex hord. liquirit. & florib. tussilag. sanguinem detrahare necesse , ejusque missio repetatur quantum vires ægri ferre poterunt , donec pulmones ab inflammatione vel erosionem immunes apparuerint. Hora somni laud. liquid. ad gutt. xx. vel xxx. cum aq. naph. exhibebitur. Seq. quoq. looch. parabitur.

℥. Sebest. par. x. liquirit. ras. & contus. ℥. ij. fol. pulmonar. par. iij. coq. in decoct. hord. ℥. ij. ad quartæ part. consumpt. sub fin. add. flor. tussilag. p. ij. colat. & express. add. sacchar. cand. ℥. iij. f. looch. de quo cochleatim utetur , vel cum frustulo liquiritiæ lambet.

His mitigato thoracis calore , ac tussis vehementia , sequens parabitur purgatio.

℥. Rh. cont. & tart. solub. an. ℥. j. infund. per noctem in aq. font. ℥. xvj. mane leviter bull.

Q 4 medull.

medull. cass. recent. e cann. extr. ℥. j. flor. violar.
& tussilag. an. pug. j. dissolv. mann. calab. ℥. ij,
f. potio pro dup. dosi cap.

Si calor thoracis nimius adhuc sit, tussis vehementior
& humor excretus acrior, sic paretur purgatio,

℥. Medull. cass. recent. e cann. extr. ℥. j. leviter
bull. in feri lact. vacc. ℔. ℔. dissolv. mann. ca-
labr. ℥. j. ℔. col. & expr. cap.

Tunc aqua pulli parabitur cujus haustum ter, quater-
ve in die sumetur.

℥. Pull. junior. exenterat coq. in aq. font. ℔. viij.
ad quartæ partis consumpt. colat. serv. ad usum.

At imprimis lac præscribere convenit, quod massam
humorum edulcare, pectus linire, & tussim sedare,
alio quocumque melius potest. Igitur lac vaccinum
æquis partibus aq. hord. ebutyrat. per aliquot dies
præscribetur, non omisso narcotico hora somni exhi-
bendo. Dein iterata purgatione, lac asininum præscri-
betur, & si suppurationis pulmonum suspicionem
quamdam sputa moveant; ad talem præcavendam,
lac pro omni cibo præscribetur, cum nihil ad bal-
samum sanguinis reparandum lacte melius, aptius-
que sit.

F I N I S.

CON-

CONSULTATIONES

M E D I C Æ X I X.

CELEBER. MONSPEL. FACULTATIS

M E D. D O C T O R U M,

Ad Materiam

D E M O R B I S C A P I T I S

P E R T I N E N T E S.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

2012-2013 ACADEMIC YEAR

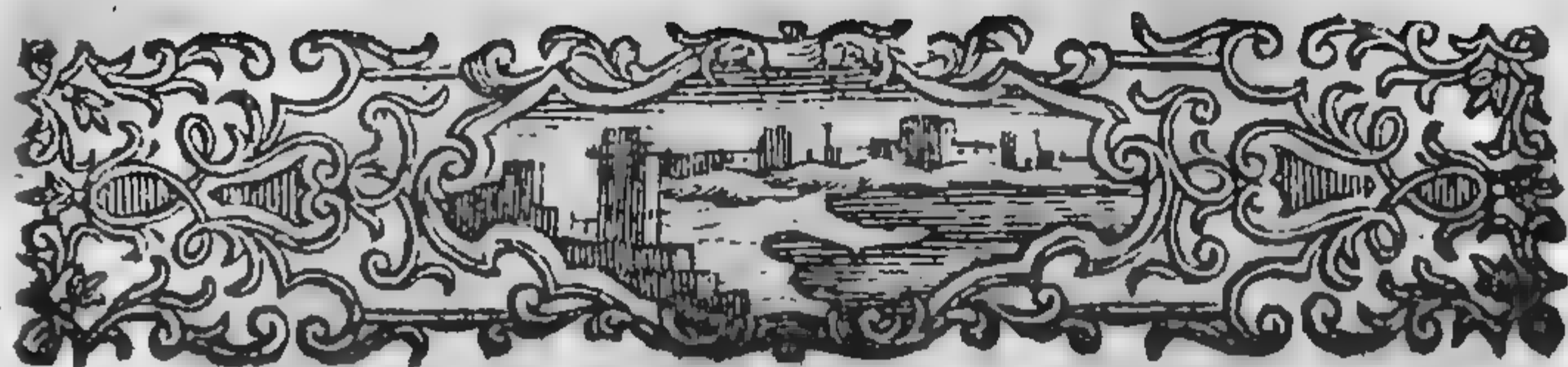
CHICAGO, ILLINOIS 60637

OFFICE OF THE DEAN

1100 EAST 58TH STREET

CHICAGO, ILLINOIS 60637

TEL: 773-936-3333

CONSULTATIONES

M E D I C Æ XIX.

C A S U S P R I M U S.

Vertigo cum doloribus capitis, ventriculi, necnon vomitu complicato.

QUONIAM æger invitis vere & æstate, adhibitis remediis, per intervalla adhuc vertigine, dolore capitis, doloribusque ventriculi, necnon vomitu fuerit tentatus, mali adhuc persistere in certo gradu causas, evidenti patet argumento; quarum emendationi perfectæ parum non obstat ad melancholiam mens continuo prona; paroxysmi vero, absque mentis læsione & motibus spasticis, recurrentes, levamen amplum aperte designantes, sanationis integræ parcam non foveant spem & ad sæpius iteranda jam celebrata remedia ægrum determinare debent; subsistunt enim priores indicationes; sanguini, lymphæ, sero, antiqua fluiditas restituenda, ut sic infarctus cerebri tandem penitus destruantur. Verum ad optatum finem vix pervenire licet, nisi chilificationis organis languentibus medeatur. Sic ad Massiliam redux, vena e pede selecta purgationem sequenti modo adhibeat.

. Senn. mund. ℥. ij. sal. vegetal. ℥. j. rhei contriti ℥. j. coque leviter in aq. fontan. f. q. ad ℥. viij. dis-

viiij. dissolve in colat. mann. calab. ℥. ij. adde tartar. stibiat. g. iiij.

Sic alvo expurgata, juscula mox præscribenda adhibebit.

℥. Pull. juniorum gallinaceum exenteratum, cancror. fluviatil. in aqua calida lotor. extinctor. & contusor. n. iiij. rad. valerian. silvest. & peoniæ mar. an. ℥. j. fol. nasturt. aquat. & cichor. amar. hortens. an. m. ℥. hæc secundum artem cocta per linteum rarum fortiter exprimantur, & colatur. tart, chalybeat. g. xv. dissolvantur.

Post usum præscriptorum jusculorum, mane jejuno ventriculo per duodecim dies exhibitorum, alvus purgabitur potione præscripta, omissa tamen tartar. stibiat. additione.

Alvo sic purgata usum pulveris antispasmod. & aperient. sequentis per duodecim quoque dies suademus.

℥. Pulv. de gutet. g. xxx. croci mart. aperientis rore maial. præparat. g. xv. cassiæ lignæ g. vj. m. f. pulv.

Hoc deglutito pulvere æger infusi theiform. herb. mellissæ vascula duo sorbeat calide, præscripta potione alvum expurgando; postea ad usum seri lactis clarificati & edulcorati, cui clavi tres, magnitudinem digiti æmulantes, igne excandefacti, extingui debent, succusque nasturtii aquat. ad cochlearia tria immisceri.

Seri lactis sic præparati, per quindecim dies continuato usu, iterabitur alvi purgatio, & per mensem plusve usus lactis asinini tentabitur, cui ter in hebdomada addere usum opiatae sequentis, opportunum judicamus.

℥. Rad. valerianæ silvest. & peoniæ mar. an. ℥. ℥. kin. kin. corall. præparat. & rhabarb. pulver. an. ℥. ij. ungulæ alcis & visci quern. an. ℥. i. ℥. croci mart. aperientis rore maial. præparat. & sal. absinth. an. ℥. j. cinabar. antimon. & diacrid. an. ℥. ij. cass. lignæ & castor. an. ℥. j. cum f. q. syrup. cichor. compos. f. opiata.

Vespe

Vespere immediate antequam æger lectum petat, ʒ. j. s. aut ʒ. ij. opiatæ hujus assumi debent, non solum per usum lactis, sed etiam per totam hyemem.

Quæ præscripsimus remedia non solum uno vere & uno autumno celebrari attente debent, sed etiam per quosdam annos continuos assidue iterari præscribimus; nam malum a longo tempore radices habens, repetitis auxiliis oppugnari debet, si penitus destrui desideretur.

Quod si per plures annos hæc iterata remedia, morbum radicitus non profligaverint, suadetur circa colli vertebra apertum cauterium. Nullum vero a remediis expectandum est auxilium, nisi in suppetias venerit accuratum vitæ regimen: sobrie æger, præsertim in cœna vivat, abstineat a vino, liquoribus ardentibus, a salitis, piperatis, fructibus horræis, placentulis & sacharatis; tandem ut uno verbo præceptum ponam, omnia alimenta cruda & indigesta sedulo vitet, cibos e vervecina carne & gallinaceo genere præcipue adhibeat, corpus modico sed assiduo exercitio recreet, animam vero dulci amicorum consortio, gratoque oblectamine delectet. dat. *Monspeli die 15. Mart. 1739.*
LAZERME.

CASUS SECUNDUS.

Melancholia spasmodica.

QUI sæpius ægrum a binis annis invadunt insultus convulsivi, in sanguine spisso acri, & indurato solidorum vitio, causam agnoscunt primariam: temperamentum melancholicum a junioribus annis manifestatum & in dies increscens, amicorum fuga solitariæque vitæ cultus, animam a longiori tempore affectam designant, his si lucubrationibus continuo ægrum additum fuisse perpendatur, sanguinem retinosum, spissum, & lentum in venis contineri, facile decernitur, qui sanguis tardigrado motu cerebri anfractus per-

means,

means, vasorum debiliores tunicas relaxavit & ad varicosum vitium adduxit, unde sanguis majus in majus in cerebro cursum absolvens, compressioni tandem nervorum originis ansam præbuit, hinc spiritus irregulariter in musculos influunt, spasticique motus oriuntur; nervorum enim origine inæqualiter compressa, per foramina patentiora effluit nimia vi, nimiaque quantitate spiritus animalis, unde muscoli his nervis respondentes, ad motus anomalos coguntur.

Quod ad mali prognosim spectat, mortem non adhuc certo minatur; immo quoniam ætas adhuc viget, sanationis spes est fovenda, quæ ut obtineatur, statim mittatur sanguis e brachio, & misso ad ℥. viij. alvus facibus sequenti potione exoneretur.

℥. Tamarind. pinguium ℥. j. fenn. mund. ℥. ij. coque leniter & infunde in aq. font. ℔. j. in colat. dissolve mann. calab. ℥. ij. ℞. syrup. rosar. pallid. ℥. j. m. f. potio pro duplici dosi.

Prima hujusce potionis dosi mane jejuno ventriculo circa horam sextam est exhibenda, secunda vero circa horam octavam, hora decima jusculum hauriat æger: postera die mittatur sanguis e saphæna convenienti dosi & misso sanguine bibat aquas minerales Vallenses, *Marchionis* dictas, ad cyathos sex per dies duodecim, his elapsis ad balnea tepida deveniendum per novem dies, quolibet exitu e balneo adhibendo jusculum sequens.

℥. Pullum juniorem gallinaceum exenteratum, rad. peoniæ & valerianæ silvestris an. ℥. ij. cichor. silvestris m. f. bulliant omnia ex arte pro jusculo.

Balneis adhibitis mane jejuno ventriculo per quindecim dies g. xxx. pulveris de gutteta ægro sunt exhibenda, superbibendo infusi theiformis herbæ melissæ vascula duo, postea novum balneorum usum suademus.

Autumno proximo mittatur iterum sanguis e brachio, alvus purgetur, purgata alvo e saphæna sanguis
ite-

iterum mittatur, & ad opiatam sequentem, his præmissis, æger confugiat.

℞. Conserv. Kinorrhodos & extract. rhei an. ℥. vj. croci martis aperientis rore maiali præparat. ℥. ℥. rad. pæoniæ mar. & valerian. an. ℥. ij. pulv. de guttet. ℥. iij. cum s. q. syrup. compos. cum rheo f. op. pro duodecim dosib. superbibendo unicuique dosi jusculum e collo vervecino & cichoreo amaro hortensi confectum.

Finito opiatæ usu per duos menses lac asininum recens mulsum, & sacharo rosato edulcoratum ad ℥. xvj. erit in usu, & finita lactis adhibitione alvus potione præscripta purgabitur.

Diæta erit accurata & nullos nisi concoctu faciles permittimus cibos, anima grato gaudeat oblectamine.
Datum Monspel. VERGNE, MARCOT, LAZERME.

CASUS TERTIUS.

Melancholia incubo complicata.

MORBI RELATIO.

SEX ab hinc annis æger inter Phyliairos Monspelienfes numerabatur, cum, tum propter curas domesticas, tum propter studiis invigilationem nimiam tota mox evanuit pinguedo, & fere summum maciei gradum adeptus est, per somni tempus invasit pectoris oppressio, huic vomitus die præcipue infestans, dolor capitis acerbis perpetuo jungebantur: his omnibus ut mederetur, multis frustra tentatis remediis, consiliis Medicis suafus, in patriam, aeris natalis salubritatem experturus, rediit; non in vanum quidem, paucorum enim medicaminum ope amissum cito opimum statum brevi acquisivit; verum noctu gravans pectoris oppressio nullas patiebatur inducias: immo sæpius & longius excrucians, cum horridis terrificisque complicabatur somniis: modo enim dæmones, modo senioris æta-

ætatis necnon intuitus torvi magna pectori incubare videntur: modo excidiis ædium opprimi aut aquis immergi somniat, his necnon multis aliis ideis perterritus, inanes ad evigilandum conatus adhibens, luget: interea muscoli motibus spasmodicis torquentur, quod musculis abdominis præsertim, cum umbilici versus interiora retractatione necnon succussionibus violentis accidit, quæ succussiones, cruris pinguiori parte mox affecta, ad femora extenduntur, doloris sensum his imprimunt & debilitant.

Per diem noctem adeo laboriosam subsequentem, stupefactus, hebes & continuo de syngulari pertinaci affectu cogitans, vitam agit tristem & melancholicam, societatem amicorum fugit, si vero nocte gaudeat placida, hilaris dulci amicorum utitur consortio.

A sexdecim annis continuo affectant hæc symptomata, frustra per purgantia, emetica, aperientia, cephalica, aliaque remedia tentata cura; dum humanioribus studiis incumberet, a sodali in somno perterritus, inassueto per horas quasdam, mærore fuit occupatus, fatale præludium paroxysmorum, quorum nunc omni fere non solum nocte, sed quolibet nocturno somno reditus patitur, sive cœnatus sive incoænatus quiescat, quadragesimum nunc excurrit annum, sanguineo donatur temperamento & tandem caste & sobrie vixit.

CONSILIUM.

EXAMINATIS omnibus exhibitis tibi, inani omnino successu, remediis, vir egregie, ut ab omni Pharmacorum genere fere penitus abstineas totis viribus suadeo; sæpe enim natura in virili ætate, solis viribus chronicos valet profugare morbos; quoniam tamen de tuo morbo sententiam expostulas nostram, sic votis obtempero.

Tuus mihi videtur complicari morbus, & primo quidem te incubo tentatum censeo, & non sine evidenti

denti causa, cum tantillo affectionis melancholicæ
 commisceri decerno. Hi bini affectus etiam si primo
 intuitu distincti appareant, attamen ab eadem causa
 eademque humorum crassi, & solidorum statu depen-
 dent: sæpe melancholicos ephialte tentatos practici ob-
 servant: sanguinem in venis foves siccum resinofum-
 que; ex globulorum enim compactiori unione massi-
 væ oriuntur particulae, & quoniam substantiis resino-
 sis aquea difficile miscentur, vasa humiditatis defectu
 rigent, amissaque flexibilitate nativa elasticitatem ni-
 miam contrahunt; & quoniam quælibet solida nervi
 flexibilitate præcellere debent, & quoniam tibi syste-
 ma nervorum, sanguinis roridi longiori defectu, ade-
 pta tensione nimia validius oscillat, hinc minori data
 causa succutiuntur retrahunturque fibræ tendinæ &
 musculares; nec minus verum est quod lucubrationes
 nimiae mœrorque fortius animum afficiens, ad talem
 fluidorum solidorumve instituendam consistentiam, sua
 simbola supplevisse. Ab his vero causis cerebrum gra-
 vius fuisse affectum censeo, unde tensio, siccitas ni-
 mia, fibris emporii necnon nervorum origini orta est,
 stricturis spasticis vasorum sanguis, itinere præpedito,
 in latera tunc venarum tunc arteriarum crassioribus
 globulis vim fecit, & longiori onere pressus in ato-
 niam tandem adduxit: ex vasorum atonia natæ sunt
 sanguinæ stases, aut saltem sanguis anfractus cerebri
 inde difficiliter lentiusque permeavit, unde ponderis sen-
 sus in capite persentitur major minorve, prout san-
 guinis major aut minor stagnat quantitas, aut lentius
 in vasis iter facit, quæ vitia incubi causam assignare
 non vereor: sinus enim laterales duræ matris a san-
 guine stagnante debilitati, debilius contrahuntur, ut
 quem a sinu longitudinali accipiunt sanguinem, pe-
 nitus excutiant, quod solum tibi cubanti accidit, quia
 in situ horizontali sanguis ad cerebrum uberius affluit
 celeriusque sinum ingurgitat longitudinalem, ita ut
 brevi accumuletur in sinibus lateralibus, qui a san-
 guine accumulato distensi, fibras medullares e cere-

bello ad medullam oblongatam tendentes premunt ; & quoniam nervi spiritus organis respirationis transmittentes ex staminibus medullaribus a cerebello ortis componuntur , illis compressis necessario languet respirationis mechanismus , parum dilatatur pectus , bronchia non satis dilatata paucior aer ingreditur , sanguis inde hærens in pulmonibus , nervos pulmonum moleste afficit , qui molestus sensus ad cerebrum transmissus , oppressione ideam excitat , qua idea anxiose anima commota nititur in vanos conatus , exagitantur spiritus , fibræque emporii succutiuntur , unde nascuntur ideæ multæ & confusæ quæ molesto sensui suffocationis respondent , & e quibus anima rectum iudicium elicere non valet , quia hinc somni gratia torpent sensus , & quia in emporio mox istæ mox illæ fibræ citissime & inordinate succutiuntur .

Alia quæ incubum comitantur symptomata , vox nempe in paroxismo non distincta & male expressa , nifus inanes ad motum , tremitus , palpitationes , gravativi dolores paroxismo succedentes , ab eadem causa deducunt originem .

Somnia vero illa horrenda quæ quietem nocturnam molestant , a mente ad effectum jam diutius excruciantem attenta nimium produci mihi videntur ; saltem nulla alia causa illis assignari potest : propter enim affectum remediorum vim omnino eludentem , sanitatis recuperandæ nulla amplius spe allevata mens , ad continuas fuit adducta angustias & in oceano anxietatum quasi natans , nihil nisi triste & funestum meditata est : quod si rem velis confiteri , te perpetuo mortem subitam aliaque morbi pertinacis consecutanea reformidasse non negabis ; si vero animæ vigilantibus , nullæ nisi tristes nascantur ideæ , in somno tristes etiam offerentur .

Nunc autem de motibus illis spasmodicis quorum vi subita ad interiora retrahitur umbilicus , quæ protinus ad pinguiora cruris extensa , post intestinorum ventriculique murmur caput appellant & te stupefactum

Etum hebetemque cum nonnulla memoriæ læsione per aliquot tempus relinquunt: hæc phænomena, quoniam nihil simile in praxi tibi fuit oblatum, nec quidquam simile in Auctoribus scriptum occurrat, tibi mentem intricant, non merito quidem, vaporum enim convulsivorum symptomata constituunt: retrahitur versus interiora umbilicus musculorum abdominis & præsertim rectorum spastica contractione, quæ spastica contractio ad musculos pinguiora cruris efformantes extensa, adeo tendineas succutit fibras ut elapso paroxismo adhuc sentiatur dolor: ventriculi necnon intestinorum borborygmi, harum partium successivis contractionibus spasticis debentur; concipitur facile quo pacto, a fortiorum contractionum veloci actione explodatur aer, quæ aeris explosio murmura abdominis inducit; has stricturas intestinorum spasticas sæpissime comitatur musculorum suræ convulsio, ut in cholera morbo observatur, cujus musculorum suræ spasmus symptoma pathognomonicum constituit: quæ vero talium convulsionum sit origo sic elucidatur.

Omnis convulsio, a spiritu animali copiosius velociusque ad musculum affluente, dependet: juxta nervorum originem serpunt innumera vascula arteriosa quorum oscillatio spirituum effluxum promovet & accelerat; his ita præmissis sanguinisque resinosa crassi, solidorum tensione & siccitate nimia, necnon quorundam canalium cerebri vitio statutis & probatis, systema sic ordino.

Si sanguis in vasis cerebri difficile iter faciat, non eadem quantitate, qua ad cerebrum, mediantibus carotidum vertebraliumque ramis, advehitur, a jugularibus venis excipi potest, majori copia inde in arteriis colligitur, unde magis dilatantur parietes; dilatatis vero arteriarum parietibus, vicina nervorum stamina majorem experiuntur pressionem, & uberius, celeriusque affluxus liquoris nervalis in musculos promovetur, sicque nascetur convulsio; & quoniam majus in majus sanguinis augetur congestio, tandem tanta

fit ut tota cerebri inde prematur compages ; impediuntur emporii fibrarum vibrationes , hebetantur sensus , læditurque memoria . Argues verum cur abdominis , suræ musculi , musculosaque ventriculi & intestinorum tunica convellantur ceteris non convulsis ; respondeo harum partium spasmum atoniæ vasculorum arteriosorum quæ circa originem nervorum , musculis abdominis , suræ , intestinis & ventriculo motum conciliantium sedes habent , præsertim deberi : hanc propter atoniam sanguis majori copia in illis accumulatur quam in aliis , etsi ubique in cerebro lentius progrediatur , ut antea exposui : hi vero infarctus subito accidunt , quoniam a circulari sanguinis motu inducuntur , non tamen semper subsistunt , quia vasorum vi oscillatoria aucta & repetita tandem ad-exitus naturales demandatur : qui vero perseverat post paroxysmum dolor , in fibrarum distractione a sanguine ingurgitato causam habet , qui dolor etiam restituto in cerebri vasis sanguinis circuitu , contusis quasi fibris , persentitur .

His de theoria tuæ affectionis sigillatim præmissis facile patet quantum remediis obsistere debuit : quæ medela feliciter oppugnare potest , non in acribus irritantibusque pharmacis quæsitanda est ; alterantia , cephalica , aperientia , validioris energiæ purgantia sanguinem jam roris lymphatici pauperem magis in magis exsiccant , unde ad tensionis gradum majorem evaduntur solida , & his adhibitis ingravescere malum necesse est , quod experientia tua constat . Methodo opposita nunc est dimicandum & ad humectantia edulcorantiaque remedia protinus deveniendum ; æstate bibbe aquas minerales leviter aperitivas ; Vallenses tertia partis aquæ fontanæ alteratæ aptam offerunt medicinam ; tribus igitur aquæ Vallensis mensuris intestinos a pravis succis expurga , postea his alteratis cum aquæ fontanæ tertia parte & tepesactis utere , & qualibet die post quinque vel sex vascula exhibeatur tibi jusculum , aut infusum the : his sic per quindecim dies

epo-

epotatis purgationem cum tribus mensuris ejusdem aquæ nulla aquæ fontanæ additione alteratæ ; iterum adhibe ; postea per quindecim dies in balnea tepida descendas , & adveniente autumno , purgato corpore præscripta methodo , ad lac vaccinum junioris vaccæ , quæ recenti partu factum emiserit confuge , more prandeas assueto , ad cœnam vero nihil nisi offam ex lacte confectam adhibeas , cui biscoctum adjungere non erit incongruum . Per duos tresve menses continuos sedulo hæc observa , methodo præscripta prius , quoties necesse judicabitur , ventriculum expurgando ; solo enim longo repetitoque lactis usu sanguinis acrimoniam & siccitatem emendare flexibilitatemque nervis restituere potest obtineri ; verum ut hæc ad votum succedant , diætæ auxilia non sunt contemnenda ; abstineas a salitis , piperatis cibis , necnon acidis & stomacho ingratissimis , vino copiosa aqua diluto utere , sed quod magis serio monendum judico , de morbo nunquam cogites ; ad melancholiam mentem habes pronam , etsi interdum inter amicos hilaritatem quamdam exhibeas ; cum solus es , anxiosæ & meditabundæ te obsident idæ , quæ , si vis sanari , omnino & procul sunt exulandæ . *Dat. Monspel. &c. LAZERME.*

CASUS QUARTUS.

Melancholia cum lue venerea complicata.

RITE symptomatum in morbi historia descriptorum perpenſa compage , morbo complicatissimo ægrum affligi judicamus , præter enim melancholico-scorbuticum affectum , lues venerea gravissimis hostibus in sanitatis detrimentum adjungitur : a longiori tempore jam sæviens in corpore virus venereum , prorsusque ad melancholiam etiam a junioribus annis anima , gravem lugendumque tandem induxerunt statum longa iterataque remediorum serie debellandum .

Variarum methodum inutile tentamen causam ma-

li primariam numquam oppugnatam fuisse evincit ; ideo melius consulti ad eradicandum virus sanguinem inficiens efficaciora proponimus auxilia ; quoniam vero apta non sunt tempora & antequam ad herculeum antivenereum deveniatur , humores sint præparandi , sequentia ad ventriculum laboriose digerentem invigorandum , sanguinem fluxibiliorem reddendum & a salibus acrimoniaque prædominanti spoliandum , tamquam necessaria suademus .

Missio convenienti dosi sanguine e brachio , alvus sic expurgabitur .

℞. Senn. mund. ℥. ij. rhei contus. & tart. solub. an. ℥. j. summit. absinth. & centaur. min. an. pug. j. infunde per noctem in decoct. tamarind. pinguium ℥. xij. dissolve colaturæ mann. calab. ℥. iiij. f. potio pro duplici dosi .

Alvi fordibus sic eliminatis juscula medica sequenti methodo parata exhibeantur .

℞. Cancror. fluviatilium contus. & in aq. calida lotor. n. iiij. bulliant per horam unam in jusculo pulli vel carnis vitulinæ , sub finem coctionis adde fol. nasturt. aquat. summitat. absinth. centaur. min. ex omnibus manip. j. coletur & exprimitur pro jusculo cui dissolvenda sunt tartar. chalybeat. g. xxxx .

His per duodecim dies exhibitis jusculis alvus iterum potione purgante a fæcibus exonerabitur , & serum lactis clarificatum , edulcoratum , cuique bini clavi igne excandefacti sunt extinguendi & succi chærefolii ℥. j. immiscenda est , horis medicis per duodecim dies forbeat .

Peracto feri lactis usu juscula iterum exhibeantur , exhibitis convenienti tempore potionibus purgantibus , & deinde lacte asinino recens mulso utatur ; a minori dosi incipiendum & sensim augendo , prout stomacho gratior erit , ad dosim assuetam deveniendum ; tentato fausto successu per octo decemve dies lactis asinini usu , cœna sit ossa ex lacte vaccino confecta ,

quæ

quæ si appetitum non temperet, biscoctum aut frustulum panis addere permittimus. Lac mane & sero præscriptum usque ad Martii finem adhiberi suademus, circa vero Aprilis initium matutinis solum horis lac asininum bibatur & ante cœnam in balneum tepidum descendendum; a balnei exitu cœna sit offa ex jusculo confecta, panis frustulo pro appetitu adjuncto; per totum Aprilis cursum sic & lacte & balneo utatur, & rite purgata alvo, alia celebraturus remedia ad nos veniat; nam quantis cautelis, quanta arte sint frictiones mercuriales usurpandæ, ex præcessis facile patet: secus enim remedium præstantissimum nocuum foret; quod vero ad diætam pertinet, Medici ordinarii consiliis & curæ committimus. *Dat. Monspellii. VERGNE, LAZERME, FOURNIER.*

CASUS QUINTUS.

De Melancholia.

QUOS æger a 22. annis patitur melancholiæ insultus, a levi vasorum cerebri minimorum infarctu functiones animales lædenti, pendere omnino videntur, unde nascitur sopor, mœstitia & circa res delectandas insensibilitas constans; hinc enim vibrationes ab objectis exterioribus nervis impressæ ad infarctum cerebri superandum debiliores fiunt, & anima solis vibrationibus, in fibris sensorii communis ab ideis vividioribus excitatis, commovetur: quæ ideæ tristes, anxiosæ, ab amicorum consortio ægrum propellunt; si vero somno longiori animo inquieto & discruciato lenimen quoddam afferre tentet, spem fallunt somnia: imaginibus terrificis amœnas somni delicias inficiunt; sic omnia ad invalescendam melancholiam, ad invicem concurrunt.

Qui causa mali assignatur infarctus cerebri, etiam tinnitus aurium necnon scintillationum, quæ oculis nimium attentis accidunt, causa assignari debet: in

gemino casu obstruuntur tenuiora vasa, circa nervos opticos & acousticos repentina, & illorum fortioribus & anomalis oscillationibus, in aure interna excitatur murmur, & oculis nascitur scintillatio. Quoniam vero nervi auris & oculorum sensibilitate ceteros præcellant, & viciniore cerebri suas functiones agant, visceris mollioris leviorisque texturæ, status præternaturalis primi incommoda patiuntur; dum vero illa incommoda brevioris fuere intervalli, vaporosum tunc solum constituebant affectum; majora enim cerebri vasa, minimorum vitia levia, mox oscillationibus debant, & sic diu brevissimos æger insultus expertus est: tunc vero bis in anno per binos menses perseveraturi redeunt, quia nunc vasa recurrente sæpius affectu jam debilitata infarctus majores patiuntur, quod vitium in dies augeret ni cito obstarent rite instituta auxilia, & ni cito efficaci methodo, sanguis ad cerebrum uberius fluens, ad justos reduceretur terminos, & vasa impervia sanguine & lympa stagnante, feliciter expedirentur: quibus indicationibus adimplendis satisfacient infra præscripta remedia.

℞. Decoct. comm. clyster. refrigerantium & laxantium ℞. ꝑ. catholici optim. ℥. ij. diaphænic. ℥. j. m. f. clyster injiciendus & iterandus quoties

alvus pigra fuerit. Rejeto clysmate sanguis mittatur e saphæna ad ℥. x. quod si vena secta omnino perseverent & tinnitus aurium & pulsus plenitudo, consentque vires, sex horis elapsis iteretur venæ sectio, unico inter utramque venæ sectionem juscule hausto: quod si pulsus & vires non consent nec permittant, secunda venæ sectio ad posterum diem erit remittenda.

A venæ sectionibus binis elapsis diebus, bolus sequens ægro exhibebitur.

℞. Tart. stybiat. gr. viij. confectionis de hyacinth. ꝑ. ij. m.

f. bol. capiat mane jejuno ventriculo; haustibus aquæ tepidæ aut juscule communis vomitum fovendo.

Postera die, sequenti potione purgabitur.

℞. Senn.

℞. Senn. mund. ℥. ij. polipod. quern. leviter contus. ℥. ij. sal. veget. ℥. j. leviter bull. in f. q. aq. fontan. & infund. tepide per noctem, colat. & expressione dissolve mann. calabr. ℥. ij. elect. diacartham. ℥. ij.

Die sequenti jusculum sequens exhibeatur.

℞. Carnis vitul. ab omni pinguedine orbat. ℥. vj. rhei contus. & in nodulo inclusi ℥. ℞. rad. pconix mar. ℥. j. folior. cichor. amar. hortens. manip. ℞. coque omnia secundum artem & jusculo dilue tartar. chalybeati gr. xx.

His jusculis mane per duodecim dies continuos exhibitis, succedet usus opiatae sequentis.

℞. Croc. mart. aperient. corticis peruvian. in alkool. redact. an. ℥. ℞. polipod. quern. pulv. & pulver. de gutteta an. ℥. ij. jalap. pulv. ℥. j. scamonei sine sulphure praeprarat. ℥. j. ℞. florum sal. ammoniaci martialium & boracis vulgar. an. ℥. j. pulverat. pulverand. cum f. q. syrup. de quinque radicibus f. opiata; de qua ℥. j. ℞. mane jejunio ventriculo capienda est, superbibendo jusculum foliis cichor. amari hortensis alteratum. Si vero opiata plus justo alvum moveat, alternis solum diebus exhibeatur.

Finito opiatae usu, serum lactis cum albumine ovi clarificatum & saccharo edulcoratum, cuique infusa fuerit fumaria herba ad pug. j. in lecto mane calide hauriat æger per viginti dies. Hæc vere celebrabuntur remedia, æstate balnea tepida ingrediatur æger, cui usus acidularum Vallenſium succedere debet per novem dies continuatus: balneis postea repetitis, iterentur adhuc acidulae: sed frustra per remedia malum debellare nitimur, si æger animo distrahendo & delectando conatus utiles non adhibeat; tristitiam igitur, animique anxietates sedulo abneget, ambulatione & equitatione sæpius utatur, amicorum consortio & aere rusticano gaudeat, a vigiliis abstineat, vinum aqua copiosa dilutum bibat, ccena copiosiori ventriculum gra-

gravare cane pejus & angue habeat, concoctu faciles
 alimenta eligat. *Datum Monspel. die Mart. vigesima
 secunda 1729. DEIDIER.*

CASUS SEXTUS.

De Melancholica affectione.

MORBI RELATIO.

MORBUS de quo consulitur a lateris dolore febre stipato exordium habuit, missus tunc fuit sanguis e brachio, missoque sanguine dolor ad alterum latus mox conversus est; ortus est postea sudor periodicus hora decima matutina assidue incipiens, & usque ad octavam vespertinam extensus, qui sudor in somno cessabat mox in vigiliis resurrecturus. Octava post sanguinis missionem die, pulveris vomitivi dosis ægro fuit exhibita inani quidem successu; nihil enim vomitu rejecit, effectusque remedii in molestissimas nauseas omnino abiit. Ex continuis sudoribus corruptorum humorum in ventriculo onus grave arguens, exonerare potione purgante tentavi, cujus beneficio alvus pluries mota est, & non sine levamine; ad sitim extinguendam, syrupo violaceo sufficienti aqua diluto usus est; invitis tamen his auxiliis, sudores continuo per binos menses apparuere, & febre non cessante, opiatam febrifugam adhibuit, cujus ope penitus extincta est.

Verum per continuum morbi cursum pulsatio assidua in abdomine sudorum temporibus multum acuta persentiebatur, continuique graves capitis dolores molestabant: misso e brachio & e pede sanguine evanuit capitis dolor, dum pulsatio pertinaciter in abdomine remanere observabatur; in certis horis ingravescent, in aliis ad umbilicum modo, modo ad vertebrae, modo ad perinaeum persentitus, nec non sæpe ad sternum ascendens.

San-

Sanguis iterum missus est, alvusque purgata, & purgata alvo adhuc iterata fuit venæ sectio, sed absque ullo pulsationis incommodæ levamine. Febris abest, appetitus viget; nunc utitur jusculis cum pullo juniori gallinaceo, hordeo mundato, borragine, chærefolio, & cichoreo amaro hortensi confecto; in primis jusculi cochlearibus diluuntur tartar. chalybeati & pulveris millepedum an. gr. xv. ptisanna est decoctum leve radicum brusci, eringii cum ferro rubiginoso & liquiritia. Sanguis e venis extractus nullum offert vitium, nisi quod propter spissitudinem difficile vasa permeare censetur.

In lecto æger assidue circa coxas ad sudorem proclivitatem quamdam conservat; aneurisma in ramo iliaco pulsationis causa designatur. A consilio expostulatur utrum periculum sit in morbo nec ne? notandum præterea quod semper æger anxietatibus agitetur.

RESPONSUM.

Pulsatio in abdominis variis partibus, in relatione morbi expressus, nec non animi mœstitia, timor, & anxietas, affectum melancholicum designant: cujus causa in sanguine sicco, acri, nec non in systematis nervosi tensione nimia sedem habet.

Morbus præcessus, qui inter febres putridas cum rheumatismo complicatas numerari debere videtur, nimium durans, vini usus nimius, & tandem vitæ laboribus continuis anxietatibusque gravioribus agitata, rorem lymphaticum sanguinis dilutioni inservientem dissipavere, unde ortum vitium tum fluidorum tum solidorum.

In tali nervorum, nec non liquorum statu, sanguis aliquando in cursu in vasis capillaribus impeditur, qui obex etsi levis sit, attamen fibras nerveas, propter tensionem facilius oscillandas, succutit vivide, unde nascuntur spasmi, non gravioris quidem indolis, in

variis fibris muscularibus, quibus tractiones, pulsationes, aliaque similia in variis abdominis partibus observata ortum debent: pulsationem enim de qua præcipue conqueritur æger, in abdomine molestantem, arteriæ majoris aneurismati nullo modo tribuere possumus; pulsatio in tali casu constanter eundem occuparet locum; quæ autem perpenditur, sedem perpetuo variat.

De quo consulimus morbus, nullum mortis minatur periculum, verum remediis pertinaciter obsistit; attamen debellari posse spes est fovenda, si ex animo procul ejiciatur & timor & mœstitia, nec non longo methodicoque remediorum tractu, accurataque uti diætæ æger non repugnet.

Indicationes, quæ ad optatam possunt conducere finem, sunt digestiones depravatas & vitium sanguinis incidendo, leviter diluendo & edulcorando emendare: quæ omnia ut obtineantur nulla interposita mora ad ℥. viij. venæ sectionem præscribimus; postera die potionis purgantis sequenti methodo parandæ usum suademus.

℥. Polipod. quern. ℥. j. decoque ad cyath. ij. denique infunde senn. mund. ℥. ij. rhei contus. ℥. ij. flor. malv. pug. ℥. mane colat. dissolve in prima dosi mann. ℥. ij. in secunda vero mann. ℥. j. Expurgata sic alvo, ad usum sequentium jusculorum deveniendum esse censemus.

℥. Pullum juniorem gallinaceum exenteratum, cancror. fluviatil. n. iij. rad. præoniæ mar. ℥. j. rad. enul. campan. ℥. ij. rad. valerianæ sylvestris ℥. j. cichorei amar. hortens. manip. j. coquantur omnia ex arte pro jusculo.

Adhibito per novem dies jusculorum usu, serum lactis cui clavi tres igne excandefacti sunt extinguendi, debiteque clarificandum & edulcorandum, & in quo per tempus clarificationis summitatum hyperici floridarum pug. ℥. est decoquendus, per duodecim dies est exhibendum, & exhibito alvus iterum purgari jubet.

bermus. His sagaciter observatis, ad lac asininum per binos menses continuatum deveniendum est, & per totum istius lactis usum, pulvis sequens in duobus cochlearibus aquæ naphæ, qualibet tertia die paulo ante lactis haustum est exhibendus.

℥. Terræ cathecu gr. x. pulv. millepedum præpar.
gr. viij. croc. mar. aperient. rore maiali præpar.
gr. vj. m. f. pulvis pro una dosi.

Quod si lac ventriculum gravet, ei cochlearia duo aquæ secundæ calcis debite præparatæ sunt immiscenda; verum si per dies decem ventriculo lac amicum reperiatur, circa horam decimam vespere, altera dosis lactis exhibeatur; tunc vero unica offa in cœna erit. Finito lactis usu alvus purgabitur purgatione præscripta. Hieme sæviente, decies quolibet in mense usum herbæ melissæ in thei formam exhibitæ, deciesque usum croci martis aperientis, in offæ prandii primis cochlearibus immixti, suademus; quod si vestigia mali redeunte vere non penitus oblitterentur, remedia præscripta sunt iteranda.

Accuratum præterea vitæ regimen assidue est observandum, pisces assas, aut in aqua Batavorum more, aut saltem in vino æquali misella aquæ temperato elixas, nec non ova sorbilia aliquando tamen permittimus: vinum sit generosum, sed triplo aquæ maritatum bibatur; corpus convenienti exercitio, animus delectatione honesta gaudeat, *Datum Monspellii. SERANNE, FIZES, PETIOT.*

CASUS SEPTIMUS.

De Affectione melancholica hysterica cum cachexia.

IN morbi historia nobis communicata nullum incusatur vitium hæreditarium, sic incertum nobis est utrum habes quædam scrophulosa, scorbutica, aut cachectica, parentum triste munus, in sanguine hæreat.

Obstru-

Obstructiones in abdomine, morbi eadem historia tactu perceptas denunciat; verum quibus in visceribus lateant non indicatur, & tantum certis in temporibus in lateribus, & præsertim in sinistro anxiose cubare ægram scribitur.

Sterilitas, nec non parvus rarusque menstruorum effluxus accessus vitium in utero quoddam arguant, quod ut magis constet, ab obstetricandi & anatomiae perito partium generationis internarum factum examen requirimus; ut inde quid certum de statu non naturali visceris hujusce statuere liceat.

Inter remedia ægræ exhibita mercurius, pillulæque mercuriales *de Belloste* dictæ enumerantur; experti practici hæc in morbis venereis tamquam specifica habent; unde sponsum ante aut post nuptias morbo quodam venereo laborasse non levis est suspicio, quæ venerea labes sponsæ communicata specificorum necessitaverit usum. His suppositis circa morbi gradus a marito expertos, & circa remedia morbo opposita, nec non circa ex impuro concubitu symptomata sponsæ accessa, & circa methodum qua iis oppugnatum fuerit, sagaces elucidationes exposuisse sapientis fuisset historiæ, si nostris sit locus conjecturis.

Et quoniam de experta Historici doctrina nusquam dubitamus, æquo jure censemus, quod si veri quoddam in conjectis inesset, gravioris momenti sese prædicant, ut silentio prætermitti potuissent. Ex enunciatis itaque indicationes eruere nobis sat erit, ut consilium sagax & illis applicandum inde oriatur, immutandum equidem, si quod suspicamur realiter existat.

Symptomata igitur, quæ molestare judicantur a fætu præmature enixo a duodecim annis tristem ducunt originem: ab illo tempore menstrua parce fluere incœpisse, viscera succis infarciri, & obstructionibus tactu facile dignoscendis obrui, musculos doloribus rheumaticis cum febrilibus incandescentiis & pectoris anxiosa oppressione divexari, his tertianæ febris paroxysmos aliquando accedere, caput dolore continuo
labo-

laborare, perpetuum ciborum fastidium moleſtare, frequentiffimas & longius durantes convulſiones invadere, alvum doloribus & conſtipatione laborare: præterea inflammatione continuo oculi & fauces vexantur, dolent tunc magis tunc minus oculi, tument palpebræ lippitudineque ſpiſſa poſt ſomnum coarctantur, in tendinibus tractiones ſpaſticæ præſentiuntur, color faciei ad icterum & pallidum vergit, gravantur membra, inertiaque ad motum in dies invaleſcens obſidet, alias eruptiones phlegmonodæ topicis curatæ vultum deformabant, & tandem animus circa morboſa ſymptomata nimium attentus & anxius ſanitatis recuperandæ ſpem fovere vix poteſt.

Minori etiam data mox deſcriptæ ſymptomatum compagi attentione, morbus de quo conſilium expoſtulatur, facile dignoſci poteſt, & pro affectione melancholico-hyſterica cum incipiente cachexia complicata haberi debet: quæ ſymptomata etſi diſſimilia videantur, & intricatæ ſint complicationis, attamen univerſa lymphæ & ſanguinis ſiccitatem, ſpiſſitudinem & acrimoniam pro cauſa primaria & fovente agnoſcere debent.

Suppreſſio & imminutio menſtruorum depurationem, fluiditatemque ſanguini neceſſariam perturbantes, infarctui viſcerum abdominis anſam præbuit, depravati fuere latices recrementitii, unde pravus continuo confectus fuit chilus, qui infarctuum novus parens, vitioſam tum ſolidorum, tum fluidorum, a partu præmaturo ortum ducentem labem tandem induxit.

Ut huic ſymptomatum iliadi rite & fructuoſe medeatur, digeſtionum labor eſt inſtaurandus, lymphæ, fluidorumque omnium conſtitutio laudabilis eſt promovenda, acrimonia temperanda, tandemque obſtructiones ſunt reſerandæ, viſceraque infarcta ſuis functionibus ſunt revocanda, quod imprimis obſectum circa uteri uſus adimplere, eſt urgentis neceſſitatis. Hæc vero ſequentibus fauſte obtineri poſſe ſpem fovemus alacrem.

Si

Si ut censetur tibiæ non tumeant, protinus e saphæna ad ℥. xij. mittatur, & misso, pravi fucci potione sequenti eliminentur.

℥. Rhei contus. ℥. ij. flor. violar. pug. ij. bull. in aq. fontan. ad ℥. vj. colat. dissolve mann. calabr. ℥. ij. syrup. flor. persicor. ℥. j. f. potio mane capiend. cum regimine.

Quod si potio præscripta sufficienter alvum non moverit, addantur folliculi sennæ ad ℥. ij. Expurgata alvo per sex dies continuo mane jejuno ventriculo exhibeatur jusculum sequens.

℥. Rad. pœoniæ mar. contus. ℥. j. cancror. fluviatil. in aqua calida extinctorum & in mortario marmoreo contus. n. ij. fol. pimpinell. & scolopend. an. m. ℥. milleped. vivorum in vino albo lotorum & extinctor. n. xij. cum pullo gallinaceo juniore bulliant ex arte pro jusculo.

Jusculorum præscriptorum elapso usu semicupium tepidum per sex dies continuo adhibebitur, stare autem in semicupio per horam suademus, nec non exeunti ægræ e semicupio infusi theiformis herbæ melissæ vascula ij. adhibere.

Usurpatis semicupiis iterentur per sex dies juscula præscripta, & usurpatis jusculis potione præscripta eliminentur alvinæ fæces. Postea serum lactis sequenti modo paratum, mane jejuno ventriculo exhibeatur per decem dies.

℥. Seri lact. e lacte caprino cum floribus cynaræ sylvestris coagul. & extract. nec non lenta per linteum traiectione a parte caseosa separat. ℔. j. cum albumine ovi clarificetur, addendo clarificationis tempore summitat. hyperici siccar. & florid. pug. j. & milleped. vivor. in vino albo lotor. & extinctor. n. viij. ut leviter ebulliant cum albumine ovi, colat. dissolve sacchari optim. q. f.

His diebus decem elapsis, per novem dies iterum semicupium tentabitur, infusum theiformæ præscriptum

ab exitu aquæ usurpando: post semicupia, iterum per decem dies exhibeatur serum lactis.

Circa Augusti mensis vigesimum spadanas aquas ad libras sex epotas, balneo mariæ tepefactas per sex dies suademus, addendo primo primarii diei usus aquarum cyatho mann. ℥. ij. & rhei pulv. gr. xxv. aut xxx. in penultimo ultimi diei eadem cautio observetur.

Antequam vero aquæ adhibeantur, utrum pedes & tibiæ tumeant, & utrum abdomen adhuc obstructionibus infarciatur sedulo inquirendum, quibus in casibus omittere usum aquarum sapientis est consilii; hæc vero si aquas non contra indicent, & quantitati aquarum epotarum evacuationes respondeant; post sufficiens intervallum, acidularum cautam præscribimus iterationem.

Æstivis diebus elapsis, iterata debita e saphæna sanguinis missione, iterataque, mediante potione purgante, per alvum evacuatione, adhibeatur per novem dies jusculum sequens.

℥. Rad. enul. campan. & pœoniæ mar. contus. an.

℥. j. cancror. fluviatilium in aqua calida lotorum, extinctorum, & in mortario marmoreo contus. n. ij. fol. cichor. sylvestris & nasturt. aquat. an. m. ℥. millepedum vivor. in vino albo lotorum & extinctorum n. xij. cum frustulo carnis vervecinæ f. jusculum, colaturæ cujus in tribus cochlearibus tartar. chalybeati solubilis gr. xvij. dissolvi debent superbibendo residuum jusculi.

Post præscriptum jusculorum usum, adhibeatur purgatio assueta, & per duodecim dies continuos serum lactis jam adhibitum exhibeatur; observando tamen ut una hora ante exhibitionem, bolus sequens deglutatur.

℥. Pulver. de guttet. & croci mart. aperient. rore maial. præpar. an. gr. vj. cum tantillo syrup. de quinque radicibus paretur bolus pro una dosi.

Si ex ultimo præscriptis remediis, successus quidam

S appa-

appareat, sanitasque paululum invalescere videatur, iterare iuscula & serum lactis cum bolo, observatis observandis non erit inconsultum.

Quod spectat oculorum vitium fovendi sunt bis in die collyrio sequenti.

℞. Aquar. fœniculi & rosar. an. ℥. iv. dissolve vini emet. ℥. j. pro collyrio.

Sequens quoque feliciter potest in usu esse, si magis arrideat.

℞. Seminum fœniculi dulc. ℥. j. flor. chamomæli & meliloti an. pug. j. bull. leviter, denique infundantur in aquæ fontanæ ℔. j. colat. dissolve tutiæ præpar. ℥. j. sacchari candi ℥. ij. f. collyrium.

Sæviante hieme ter in hebdomada in primis offæ prandii cochlearibus croci mart. aperientis gr. viij. vel x. exhibeantur, diætam Medico, cui curæ præest dirigendi munus, committimus; varianda enim est pro circumstantiis. remediorumque fausto aut infausto successu. *Dat. Monspel. die 20. Junii 1744. MONTAGNE.*

C A S U S O C T A V U S.

De Affectione melancholica hysterica.

DOLOR gravitasque capitis, scintillationes, vertigò, animi consternatio, idearum tumultus & confusio ægram imprimis in paroxysmo hysterico moestantes, pectoris oppressio, modo major modo minor, cordis palpitatio, nausæ, vomitus biliosus, cardialgiæ, debilitas, intestinorum inflationes & borborygmi, anxietas post cibum, & etiam ventriculo jejuno invadens, frequentiores colici & circa renes dolores, lassitudines spontaneæ, dolores vagi, ad icterum color sæpius vergens in variis epidermidis locis, fluor albus menstrua aut antecedens, aut subsequens, symptomatum delineatorum in menstruatæ tempore augmentum, induciæ post menstrua per tres quatuorve dies

dies perseverantes, malorum omnium, his elapsis, integer reditus, ad leviores etiam mœrores animi sensibilitas, timor, mœstitia, animo anxiose insidentes, ideæ tristes, minori etiam data causa, undique enascentes & exacerbantes, morbi de quo consulitur naturam luce clarius designant, notamque faciunt, & affectum melancholico-hystericum constituere aperte evincunt.

Symptomatum enarrata compages, longaue cohors, etsi variis tribui causis primo intuitu videatur, attamen a bina scaturigine ortum omnino ducit, & spissitudini, acrimoniæ sanguinis, nec non elasticitati nimix spasmodicæque tensioni nervosi generis omnino debetur.

Ardens biliosumque ægrotantis temperamentum, tum solidorum cum fluidorum vitium evidenter detegit & designat: quod vitium ad maximum gradum a pravis digestionibus, nec non a jecoris infarctu non sine gravi causa suspicato, fuisse evectum, non minus distincte comprobatur: indigestorum crudorumque alimentorum abusus continuus labis primariæ incremento favit, nec non uteri fluore albo manifestati infarctus: his numerosis causis, symbolum suum largientes frequentiores, laboriosique partus merito adjunguntur.

Ut quantum potest, malorum iliadi enarratæ, ars levamen, & medelam afferat, instaurandum est digestionum munus, ventriculi sensibilitas obtundenda, sanguis caute & sagaci remediorum administratione est incidendus, acrimoniaque prædominans temperanda; tandemque meatus hepatis & uteri obstructi muneribus suis sunt restituendi; nec non tensorum nervorum spastica constrictiones laxandæ, quæ si obtineri queant, sequentibus sane obtineri debent.

Protinus igitur, per quatuor dies hora somni remedium sequens exhibeatur.

℞. Aquar. menth. & artemis. an. cochlear. ij. sal. absinth. gr. xv. syrup. limonum 3. vj. tincturæ anodinæ sydenham gutt. xv. m. f. potio.

Adhibito secundum præscriptum hoc remedio fordes primarum viarum sequenti potione eliminantur.

℞. Rhei contus. ℥. ij. flor. persicor. pug. ij. summitat. absinth. min. pug. j. decoquantur, & postea infundantur in aq. comm. f. q. observando, ut post decoctionem infusioni addatur fenn. mund. ℥. j. ℞. colat. dissolvantur mann. ℥. j. ℞. syrup. cichor. compos. cum rheo ℥. j.

Per dies continuos quinque postea jusculum sequens matutino tempore jejuno ventriculo est exhibendum :

℞. Colli vervecin. ℥. vj. rad. pœoniæ mar. contus. ℥. j. cancror. fluviat. in aq. calida lotor. extinct. & contus. n. ij. cichor. amar. hort. m. ℞. ebulliant omnia ex arte pro jusculo, addendo sub finem coctionis milleped. lotor. & in vino albo extinct. n. x.

Elapso jusculorum præscripto usu, bolus sequens mane jejuno ventriculo per quindecim dies est deglutiendus, superbibendo infusi theiformis herbæ melissæ vasculum unum.

℞. Pulv. de gutteta & conservæ Kinorrhod. an. gr. xv. extract. bacc. juniper. & rhei an. gr. viij. tinct. anodinæ sydenham. gutt. vj. misceantur omnia & cum syrup. capill. vener. f. q. f. bol. pro una dosi.

His rite adhibitis remediis fordes ventriculi & intestinorum potione præscripta iterum eliminantur; postea per sex dies continuos adhibeatur semicupium tepidum, hauriendo mox ab aquæ exitu jusculum superius præscriptum; deinde de novo offeratur bolus per quinque dies, & his elapsis, potio purgans præscripta, & bis jam adhibita adhuc iteretur.

Elapso hebdomadæ unius intervallo iteranda sunt per sex dies semicupia, loco vero jusculi post semicupium exhibitum in usu esse debet vasculum infusi theiformis herbæ melissæ : semicupium sic adhibitum interposito dierum quatuor spatio, adhuc per sex dies adhiberi suademus, & observata unius hebdomadæ in-

ter-

termiffione aquas d' *Euzet* dictas tepefactas ad octo librarum quantitatem epotas per sex dies fuademus ; observandum autem in prædictarum aquarum usu , quod in primo vasculo primi diei potationis mann. ℥. ij. rhei vero grana xx. sunt immiscenda , quæ additio est repetenda in ultimo ultimi diei potationis vasculo .

Si usus aquarum fauste succedat , quatuor quinqueve diebus elapsis , causam earum præscribimus iterationem observatis observandis . Si his celebratis remediis , ex ægrotantis statu semicupia successisse dignoscatur , illa rursus adhiberi per sex dies , adhibito infuso melissæ theiforme , fuademus .

Autumno proximo , purgatione præscripta rite corpore evacuato , per quinque dies continuo exhibeatur jusculum præscriptum , jusculorum usui succedat boli exhibitio ; cui bolo , millepedes viij. in pulverem reducti sunt adjungendi , repetito , his adhibitis , purgationis opere , rursus adhuc & juscula & bolus adhibeantur , quibus purgationem iterum etiam adjungere necesse est .

Antequam ad jusculorum iterationem procedatur , si vomitus adhuc molestet , potione anti-emetica descripta per quatuor dies vespere oblata , huic succurrendum est ; his omnibus rite adhibitis sine ventriculi gravatione , serum lactis posse exhiberi non sine causa censemus ; exhibeatur igitur per duodecim dies sequenti methodo præparatum .

℥. Sero lactis lenta per linteum rarum traiectione a parte caseosa separat. ℞. j. cum ovi albumine clarificetur , addendo clarificat. tempore menthæ pug. j. & milleped. vivor. in vino albo lotor. & extinctorum n. viij. bull. hæc leviter cum albumine ovi , colat. dissolve sacchar. optim. q. s. & clavi tres igne excandefacti extinguantur .

Sero sic lactis adhibito celebrabitur purgatio potione assueta . In præscriptione autem horum remediorum constanter supponitur , quod ægrotans ingravida extiterit .

Hiemali tempore ter in hebdomada in primo offæ prandii cochleari croci martis aperientis, rore maiali præpar. gr. vj. vel vij. immisceantur continuo ingravitatione supposita.

Quid fausti ex horum remediorum scrupulosa administratione frustra speraretur, si diæta accurata ad sanitatem restituendam suum quoque non conferat symbolum: offis igitur, carnibus elixis & assis nutriatur, conditas carnes, panificia, placentulas, acetaria, cruda leguminosa & acria sedulo vitet.

Verum accuratior diæta & validioris energix remedia inane omnino afferunt auxilium, si anima anxietatibus continuis, sollicitudinumque cohorti prona non omne molestium cito, proculque exulat, deambulatione amicorum consortio variata objectorum gratorum inquisitione mens a reflexis & tristibus ideis divertatur, timoremque omnem deponat. *Datum Monspelii 24. Junii 1744. MONTAGNE.*

CASUS NONNUS.

De delirio cum motibus spasmodicis.

DELIRIUM sine febre motusque convulsivi periodice ægram invadentes, quique a mense continuo ægram nunc afficiunt, sanguini crasso, crassioribus lentisque succis fæto, quorum miscela sanguis ad circulandum ineptior factus, in visceribus abdominis stagnat, & paroxysmis vaporosis, a sex hebdomadis obsidentibus, ansam præbent continuam; animi mœstitia, color faciei pallidus, œdema pedum, tussis ficca, maculæ rubræ, pustulæ in variis partibus enatæ; urinæ tandem, modo perlucidæ, modo turbidæ, unanimo iudicio, sanguinem crassum arguunt, qui viis assuetis depurari non potis, pravis tandem adeo oneretur succis, ut naturalis status restitutio ardua res sit & fere impossibilis; attamen quoniam ætas adhuc viget, & per intervalla quiescunt insultus, forsan
se-

sequentia remedia faustam exhibebunt medicinam.

℞. Decoct. comm. clysterum refrigerant. & laxant.
℞. j. catholic. pro ore ℥. ij. mell. narbon. despu-
mat. cochlear. j. f. clyster injiciendus & iterandus
quoties alvus pigra fuerit.

Expurgata sic crassiorum intestinorum fistula mittatur
sanguis ad ℥. x. si vero menstruorum tempus non
multum distet, sanguis e saphæna mittendus; hæc ve-
ro venæ sectio est iteranda modo vires permittant: ad
compescendum delirium hora somni, syrupus papave-
ris albi, aut laudanum convenienti dosi est exhi-
bendum.

Ad saburram primarum viarum glandulas & rugas
infestantem, bolus potioque sequens est exhibenda.

℞. Pulv. algaroth. sæpius loti gr. iv. cum tantillo
conservæ rosar. f. bol. deglutiend. superhibendo
portionem sequenti.

℞. Rhei contus. & sal. vegetal. an. ℥. j. infundan-
tur in aquæ comm. suff. quantit. colat. dissolve
mann. ℥. ij syrup. flor. persicor. ℥. j.

Quod si evacuato corpore delirium adhuc perseveret
infusionis sequentis ℥. v. per quatuor quinqueve dies
continuos exhibendæ sunt.

℞. Rad. matricar. exsiccatae & corticis peruviani
an. ℥. j. rad. ireos florent. exsiccatae & pulverat.

℥. ij. infunde tepide per noctem in suff. quanti-
tate aq. fontanæ, capiat ut præscriptum legitur.

Quod si his adhibitis morbus levior fiat, ulterior san-
guinis emendatio ptisanna sudorifica est tentanda. *Da-
tum Monspel. DEIDIER.*

CASUS DECIMUS.

De Mania.

HISTORIA MORBI.

MULIER Hebrææ gentis, annos nata duo supra
triginta, octo prolium mater, præter eam
S 4 quam

quam altero ab hinc anno abortu mortuam exclusit, temperamento sanguineo melancholicoque donata, meditata, ambitiosa, judicio suo nimis fidens, a quinque jam annis potu caffè, ac cerevisia delectata, sedentariam vitam amplexa est, quam librorum Hebraicorum, eorumque Doctiorum, continua & in feras noctes protracta lectione, præter hujus sexus receptam consuetudinem, transiegit; ita ut Mulieris piissimæ apud Judæos famam acquisiverit; ante tres fere annos, absque ulla sibi data occasione, in consortio amicarum inconcinnos sermones miscere cœpit, ita ut a suis delirans videretur, quem insultum duas aut tres horas durasse, atque sponte sua sopitum esse referunt. Sub initium Julii anni elapsi Ratisbonam petiit, ubi a suis amicis aliquot septimanis lautius accepta fuit, cum post gravem excandescientiam, subito mente aberravit, atque in adstantes injuriosis verbis invehi cœpit; noctes duxit ab eo tempore insomnes, appetitus prostratus fuit; vires tamen solito potentiores; tunc vena secta in brachio, & nescio quibus rationibus, Medicus diaphoretica & alexipharmaca propinat; hinc menstrua periodo longiori effluxere, cum notabili sanguinis diminutione & mali indies exacerbatione: amici propterea reditum suadent & urgent, & circa medium Augusti Viennam appulit, ubi intra trium mensium spatium, repetitis e pede sanguinis missionibus, tum semicupiis atque aquarum Spadanarum longiori usu, tum salinis evacuationibus tractata ab hoc affectu liberata fuit; ita ut sub medio Decembris conceperit; quod gestationis circulum cum omni euphoria absolvit, nisi quod cerevisiæ & potus caffè usum anteponere, & fere ad excessum sumere consuevit. Interea temporis, quamquam libri omnes quibus utebatur omni studio substracti fuerint, novam eorum copiam ab extraneis accepit, quorum lectioni invito marito diu noctuque incubuit; accedit tandem parturiendi tempus, quo filium sanum enixa est; verum solitus lochiorum fluxus non modo modicus

dicus & guttatim stillans, sed citius æquo suppressus est. Hinc tamen per tres septimanas nihil conquesta est; donec quarta a partu hebdomada cum in consortio suarum altum silentium in multas horas servasset, mox prolixos sermones aliis discumbentibus narrare alta voce incœpit nullo ordine cohærentes, & modo indignationem modo approbationem indicantes; magna adest alvi segnities, appetentia ciborum fere nulla, cerevisiæ autem summum conservat desiderium. Ut redivivæ mania oppugnaretur, larga e pede celebrata est sanguinis missio & remedia varia ordinata: sanguisugæ sedalibus venis fuere applicatæ, sed hucusque omnia incassum tentata fuerunt, cum omnia hæc omnino respueret, neque vi ad ea adigi potuerit. Die 29. Novembris menstruorum rediit periodus copiosius sanguinem fundens, sed absque ullo levamine: immo pejora observare licet, dum pene taciturna varios gestus tam facie quam manibus edit, ac si aliis loqueretur, oculos subinde fixos, subinde conniventes habet, deinde in inconcinnum risum solvitur. Ab hac ultima menstruatione, alvus non modo non soluta est, verum quadam levi diarrhæa tentatur.

CONSILIUM.

Ex his quæ in Historia morbi eleganter admodum exarata leguntur manifestum est Mulierem ægrotantem tres insultus maniacos passam esse, quarum causa proxima & immediata est, tensio nimia fibrarum cerebri totiusque systematis nervosi, una cum diathesi sanguinis sicca ac veluti resinosa; hæc liquidorum vitiata crasis cerebrum, nervosque lædens, pluribus remote producta fuit: I. A temperamento ægræ melancholico; II. Ab assidua librorum de rebus feriis tractantium, lectione in ferius protracta, maximam animi contentionem efficiente; III. A crebriori usu caffè & cerevisiæ potu partes tenuiores & fluidiores sanguinis consumente, sicque nervos & cerebrum exsic-

can-

cante; IV. Demum ad hanc producendam frequentiores partus non parum contulere : quibus non solum sanguis spissior evasit, sed etiam partibus pinguibus & gelatinosis magis in magis orbatus fuit; insuper graviditates frequentes stomachum debilitant, ciborum coctionem pervertunt, exinde sanguinis jacturæ non fuerunt reparatæ; is morbus sanatu non est facilis, imprimis cum ratione temperamenti ad hunc contrahendum magna sit proclivitas; nihilominus cum recens sit & non hæreditarius, & aliunde ægra adhuc juvenili gaudeat ætate, si radicitus non debelletur, saltem aliqua spes est posse mitigari, dummodo convenientia adhibeantur auxilia.

Ut propositum obtineatur I. rectificanda ciborum digestio; dein humores leviter incidendi, diluendi & edulcorandi sunt, ut inde nervi ab humoribus temperatioribus ac fluxilioribus eos alluentibus, emolliantur & laxentur; sicque nativam adipiscantur flexibilitatem & præternaturalem tensionem amittant; his indicationibus auxilia sequenti methodo adhibita, satisfacere posse arbitramur. Itaque quia sanguis ægre per cerebri vascula volvitur, mittatur e brachio sanguis ad ℥. viij. vel x. altera die secetur vena in talo, sanguisque pari quantitate detrahatur; die sequenti ypekakuana sequens propinetur.

℥. Ypekakuan. pulv. g. xxx. cap. cum cochlear. jusc. vel aquæ tepidæ.

Instante vomitu ægra plures aquæ tepidæ vascula sumet, ut materia rejicienda diluta facilius & copiosius vomitu rejiciatur; altera die sequens parabitur purgatio:

℥. Senn. mund. ℥. iij. coque in decoct. tamarind. ad ℥. xij. in colat. dissolve mann. calabr. ℥. iij. f. potio pro duplici dosi, primæ adde syrup. rosar. solut. ℥. j. exhibeatur prima dosi hora septima matutina, altera hora nona, jusculum offeratur hora undecima, & hora secunda pomeridiana prandeat.

Ela-

Elapſa una poſt purgationem die , ſequens juſculum mane exhibeatur.

℞. Fruſtul. carnis vitul. per horas duas coq. in aq. fontan. ſ. q. dein add. rad. enul. campan. contuſ. ʒ. j. ꝑ. coq. per horam unam ; ſub finem coctionis adde cancror. fluviatil. in aq. calid. lotor. & in mortar. contuſ. n. iv. olla probe obturata per horæ quadrant. bull. ſub finem infundentur ſummitat. hyperic. floridar. & ſiccatar. pug. j. trajice juſculum per linteum , & fortiter expreſſum exhibe.

Hoc juſculum per dies decem ſumetur quibus elapſis parabitur ſerum lactis e lacte vaccino aut caprino expreſſum, ovi albumine ex arte clarificetur & ei addantur ſucci chærefolii aut cichor. per reſidentiam depurati cochlear. ij. vel iij. ſacharique cochlear ſemis immiſceatur. Doſis ſeri lactis erit ʒ. xij. & per quindecim dies eſt continuandum , quibus elapſis celebrabitur purgatio ut ſupra, factoque unius diei intervallo, juſcula ut ſupra repetentur, quibus ſuccedet ſerum lactis per quindecim dies ut ſupra exhibitum, celebrata in fine purgatione. Verum ſi ægra mente continuo depravata obſequioſa non fuerit, præmiſſis venæ ſectionibus immo & purgatione ſi liceat, ad balnea domeſtica confugiendum, quæ mane & ſero parabuntur per dies duodecim & ultra ſi neceſſe ſit. Si noctes inſomnes degat, laudanum ad gr. j. ij. vel iij. eſt exhibendum ut his remiſſa cerebri & nervorum tenſione, ægra mentis compos evadat, & præceptis medicis obſequioſa, ut morbi mitigatio obtineri queat. His demum peractis accedente vere ad lactis uſum deveniendum: idcirco una poſt purgationem elapſa die, ægra mane in lecto lac aſininum hauriet parva doſi, quouſque ſtomachus huic lacti aſueſcat, paulatim hujus doſis augebitur. donec ad libram unam ſemis aut libras duas aſcendat; ab incæpto lactis uſu elapſis quatuor diebus, altera doſis lactis aſinini ſero propinetur, dum ægra ad ſomnum ſe componet, aſſumpta tantum

ossa vel oriza jure carniū confecta quatuor horis ante somnum, si lac asininum deficiat, caprinum aut bubulum assumetur; sic lacte per aliquot dies adhibito, ossa vel oriza e lacte caprino vel bubulo confecta, hora quinta serotina exhibebitur, & si stomachus majorem lactis quantitatem ferre valeat, prandium quoque ex ossa lactea parabitur; poterit tamen ægra panem comedere, immo idemtidem ova sorbillare. In diætâ lactea perseverabit donec æstas accesserit, purgatio vere tantum celebrabitur, cum necessitas urgebit, adeoque non nisi adhibito Medici ordinarii consilio est celebranda.

Ut primum calor ætatis accesserit cessata diætâ lactea ægra mane a lecti exitu in balneum domesticum descendet, & haustu feri lactis assumet in fine cujuslibet balnei. his per duodecim diebus observatis aquas Spadanas sic potabit: prima die libras decem aut duodecim aquarum Spadanarum tepidarum pluribus haustibus intra tres horas potabit, in primo aquarum haustu mann. ℥. ij. solventu addito etiam sale polycresto ad ℥. iij. si necesse sit & dein per dies tredecim mane mox a lecti exitu earundem aquarum haustus octo vel decem assumet, præterea iisdem aquis pro potu ordinario utetur, quin, decima die aquarum eandem quantitatem potabit quam pro prima die præscripsimus, addita manna immo & sale in ultimo aquarum haustu.

Finito aquarum tempore iterum balneabitur serumque lactis hauriet ut supra, & deinde aquas Spadanas methodo jam præscripta per dies quindecim potabit, sic continuato alterno aquarum & balneorum usu, continuandum donec evanescente æstatis calore autumnus redeat; tum juscula supra præscripta in usum vocanda & purgatione celebrata, iterum ad diætâ lacteam paulatim & successive institutam confugiendum, quam ægra observabit donec hyems riguerit pro necessitate purgationem celebrando.

Quoniam vero vitiosa sanguinis diathesis insultus maniacos fovens non facile emendetur, idcirco existi-

stimamus necesse fore ut ægra diu remediorum usu instet, quapropter accedente vere anni 1739. eadem exhibere oportet auxilia, incipiendo jusculis, dein propinando serum lactis, demum diætam lacteam instituendo donec æstas accesserit, vigente vero æstatis calore, balnea domestica cum sero lactis & aquæ Spadanæ successive usurpanda sunt, redeunteque illius anni autumno præscriptis jusculis per tempus præscriptum adhibitis, ægra diætâ lactea iterum utetur donec hyemps intense riguerit.

Insuper venæ sectionem identidem celebrandam fore necesse existimamus, tum ad copiam tum ad fervorem sanguinis minuendam; tempus vero mittendi sanguinem medico ordinario relinquimus; demum necesse est ut ægra librorum lectionem absolute remittat; immo viros mulieresque qui de rebus seriis non loquantur in consortio habeat, ita ut ne minimam animæ contentionem excitent, sed potius risus & hilaritatem. Præterea exercitium & deambulationem, curru vel rheda moderate institutam, ad hunc debellandum affectum non parum conferre pro certo habemus. Quod ad diætam: aqua fontana pro potu erit, exulanda est cerevisia, vinum, liquores, potus caffè: ægra vescatur carnibus aqua elixis, vel assis, nullo fere adhibito sale, numquam pipere; comedat carnem vitulinam, agninam, pullos, capones, aliaque similis indolis alimenta, abstinebit non solum a cibis salitis & piperatis, verum adhuc a crudis & præsertim acetariis. *Monspelio datum, VERGNE, FIZES, MONTAGNE, LAZERME.*

CASUS DECIMUS PRIMUS.

De delirio maniaco.

TRaditam morbi historiam attenta mente legimus; nullo potest dignosci modo, utrum morbus de quo consilium inquiritur a vitio hæreditario foveatur necne

necne, nam quidquid hoc punctum elucidare posset altiori silentio prætermissum relatio exhibet: quæ vero circa morbi naturam nobis examinanda sedulo veniunt & ex his circa remedia præstantiora, malumque oppugnandi efficaciorum methodum, consilium præstare sufficiet.

Incompositarum actionum series, inconcinni sermones inconcinnæque ideæ, ira, furor, ad superbiam & contemptum composita facies, aliaque læsam rationem indicantia, morbi genium & naturam sat superque manifestant & delirium maniacum aperte designant.

Non æque aperte patent causæ quibus morbus tribui possit. Verum quoniam athletico temperamento constanter valuit ægrotans, & præterea viginti ab hinc annis validioris indolis insultus melancholicos passus fuerit, qui insultus melancholici modo pervicacem & meditabundum reddidere, modo ad intensiores circa religionem scrupulos adduxere, modo ad fugiendum contemnendumque amicorum consortium inducere, tandemque vesani amoris ignes & furores commovere: hinc non inepte concluditur sanguinis diathesim spissam, resinofam & ad tumultuosos motus facile pronam, ab origine fuisse: unde cerebri fibræ majorem tensionis gradum, elasticitatemque nimiam contrahentes, ad illusiones sparticas dispositæ sunt.

Solidorum fluidorumque vitium, delirio melancholico per plures annos perseverante, tantum expertum est augmentum ut tandem delirium maniacum surrexerit; sanguinis enim crassi spissiori resinofaque magis reddita, fibræ cerebri sicciore factæ & ad majorem elasticitatem evectæ, objectorum impressiones vividius acceperunt, ut anima, ideis tumultuose excitatis, iudicium rectum elicere posset.

Etsi in terram prolapsus ægrotanti paucis ab hinc annis accessus vitium aliquod cerebro imprimere potuerit, causam delirii immediatam constituere non potest; nam quod caput vivide fuerit commotum, &
quod

quod ex prolapsu sensuum imminutio aut abolitio suspensiove momentanea etiam orta fuerit, relatio tacet; unde gravi commotione affectum tunc fuisse cerebrum censere non debemus.

Hic morbus, quoniam a causis quarum emendatio difficile promoveri potest, fovetur, sanationis integræ spes omnino incerta manet, eo magis quod ægrotantis inobsequiosa indoles, remedia quibus machinæ mæderi, auxilia varia quibus anima ab incompositis idcis averti possit, admittere posse vix censemus.

Attamen ut quod ars possit non intentatum maneat, instaurandus est digestionum labor, sanguinis oceanus est incidendus fluidiorque reddendus & temperandus, ita ut ad tumultuosos igneosque motus minus proclivis in posterum fiat: cerebri fibræ nerveumque systema nimis tensum nimisque elasticum emolliendum laxandum & sic oscillationibus vividioribus proclivitatem exulare. Proposita objecta nullorum auxiliorum ope melius adimpleri possunt quam sequentibus præscriptis.

Protinus igitur mittatur sanguis e talo ad ℥. x. & postera die missio sanguinis ex altera pede iteretur, ad quantitatem decretam. Celebratis missionibus sanguinis tentabitur balneum; in aquam leniter tepescitam immittatur æger & durante balneo irrigandum est sæpius caput aqua balnei; si æger patienti animo in balneo sedeat, bis in die est usurpandum, donec balnea octo supra decem balneorum numerum adimpleant; per horum in quolibet balneo stet æger, & exeunti e balneo jusculum sequens offeratur.

℥. Frustulum carnis vervecinæ aut pull. juniorem exenteratum, seminum quatuor frigidorum major. innodulo conclus. & contus. ℥. ℥. cichorei amar. hortens. & cichor. sativ. an. pug. ℥. coquantur omnia ex arte pro jusculo.

Per balnei tempus absolute necesse ut æger laudano saltem hora somni utatur; incipiatur usus a g. ij. augeatur postea dosis quousque fausto effectu placidum

tan-

tandem conciliet somnum ; si vero impatienti animo remedia ferat laudanumque omnino respuat æger , in clysmate immiscendum est dosi præscripta ; cautio quæ observari debet est injicere clyisma parva dosi ut facile ab intestinorum calore absorberi possit & nullas concitet evacuationes ; si laudanum in clysmate injici nequeat , in vino aut liquore quodam alio ægrotanti grato est immiscendum , etiam in alimentis : si contra spem & balnea & anodina æger patienter adhibeat , corpore his probe diluto & temperato sequens est adhibenda purgatio .

℞. Tamarind. ℥. j. pulp. cass. ℥. ij. sal. epsom. ℥. j. decoquantur in aq. comm. s. q. ad ℔. j. infunde in decocto senn. mund. ℥. iij. colat. dissolve mann. ℥. iij.

Dividatur hæc potio purgans in duas doses , & spatio binarum horarum exhibeantur ; si vero res exigat utrique dosi tartar. emetici grana ij. commode adjungi possunt .

Si vero æger propter mentem continuo alienam hanc medicaminis formam respuat , tartar. emet. g. viij. sunt in aquæ fontanæ mensura dimidia dissolvenda & exhibenda in quatuor dosibus in spatio duarum horarum .

Post decem dierum intervallum iterandus est balneorum bis in die usus per novem dies : exhibeatur vero loco jusculi præscripti supra , jusculum sequens immediate post quodlibet balneum .

℞. Frustulum ped. vitul. cancror. fluviatil. in aq. calida lotor. extinctorum & contusorum n. ij. cicchor. fat. pug. j. milleped. in vino alb. lotor. & extinct. n. viij. coquantur omnia ex arte pro jusculo.

His rite usurpatis iterum est exhibenda potio purgans præscripta aut tartarum emeticum prout ægri docilitas licuerit ; donec ea in usu erunt , laudanum continuo est adhibendum , cujus si vespertinus usus sufficientem non inducat in animo quietem , in die semidosis est tentanda .

Dum

Dum hæc præscribimus, ægro administrari posse supponimus: verum si propter pervicacem & alienam mentem omnia respuebat auxilia; flectere animum ad ea accipienda per omnes vias tentari debet. Ad vim confugere necessitas aliquando urget & ratiocinia contemnens animus sæpe verberibus cedit, verum hæc via sapienti mente sagacique manu dirigi debet: opportunum valde foret reperire quemdam arte aut minis ægrum ad venerationem & obedientiam cogendi capacem.

Si fausto eventu in remediis suscipiendis obsequiosus sit æger, serum lactis caprinum per viginti dies est exhibendum; & si ventriculum non gravet, altera dosis feri lactis circa horam quartam vespertinam est exhibenda & per longius tempus ejus usus est protrahendus, immo commode foret balnea tepida haustui feri lactis præmittere.

Diu, si commode fieri possit, feri lactis continuo usu, ad lac caprinum integrum deveniendum est; mane jejuno ventriculo offeratur, & cœna sit ossa ex eodem lacte confecta; sic lac caprinum per binos menses est adhibendum purgationem pro necessitate celebrando. Missio sanguinis non est omittenda, si interea indicaretur necessaria, necnon laudani omittendus usus. Pulvis de gutteta ad grana xij. lactis haustuialternis diebus est præmittenda.

Si quædam mali a remediis producta emendatio observatur, ægerque docilem exhibeat mentem, consortio amicorum est restituendus, & ut melius adhuc ideæ alienæ & incompressæ delineentur, in aerem rusticum conducere suademus & hic serum lactis balnea & lac observatis observandis iterare.

Quod ad diætam spectat, inutile est illam præscribere, attamen generatim commendamus alimenta temperata & concoctu facilia; in victu ulterius instituendo, Medici ordinarii consilia sunt inquirenda; variis enim ægro-
tantis ingenii mutationibus & ideis necesse est sæpe flectere. *Datum Monspelio Febr. 17. 1745. MONTAGNE.*

CASUS DECIMUS-SECUNDUS

Convulsivi vapores.

QUÆ per intervalla invadunt ægram nervorum tractiones spasticæ, in variis partibus cum animi anxietate recurrentes, vapores aperte designant convulsivos.

Causa morbi in sanguine sicco, acri, necnon in rigiditate & tensione systematis nervosi, omnino jacet.

Sensim jam a longo tempore ad talem statum sanguis vergebat, verum congruo tempore deficientibus menstruis, ad ultimum status præternaturalis gradum erectus est.

Affectus ille quidem periculo vacat, verum tædiosus, pertinax, nisi longo remediorum tractu assidue oppugnetur, vix eradicari potest.

Quæ igitur indicantur viæ ut sanitas restituatur, ex remediis organorum digestionis functiones restituentibus, sanguinem incidentibus, diluentibus & edulcorantibus desumuntur: his enim liquorum acrimonia & siccitate emendata, facile pristina nervis redibit flexibilitas. Ægra igitur protinus purgationem sequentem adhibeat.

℞. Polipod. quern. ʒ. j. f. decoct. ad ℥. j. infunda fenn. mund. ʒ. ij. flor. malv. & violar. an. pug. j. colat. pro duplici dosi dissolve mann. ʒ. ij. syrup. flor. persicorum. ʒ. j.

Celebrata sic purgatione ad juscula sequenti modo parata, deveniendum.

℞. Pull. junior. exenterat. cichor. amar. hort. pug. ʒ. summit. florid. hyperici pug. j. Bull. omnia ex arte, exprimentur, ad jusculum per duodecim dies mane jejuno ventriculo iterandum.

Jusculorum peracto usu serum lactis nulla interposita mora ad ʒ. xij. exhibebitur; in illo autem fero lactis prius clarificato & debite edulcorato clavi tres magni-

tudine digitum æmulantes igne excandefacti extinguantur, succique chærefolii cochlear. iij. immisceantur, cuique aquæ secundæ calcis cochlear. j. addere congruum judicamus.

Serò lactis per duodecim dies sic epoto, purgataque potione præscripta alvo, lac asininum mane adhibebitur; quod si post usum dierum octo vel decem ventriculum non molestat, ægra postea cum offa ex lacte vaccino confecta cœnabit, & si usus lactis sic sero & mane exhibiti feliciter succedat, tandem ad lacteam diætam deveniendum: verum per usum lactis integrum ægra qualibet tertia die pulv. de guttet. g. xx. cum aquæ naphæ cochleari uno circa horam somni deglutienda sunt. Per menses duos lacte sic uti præscribimus: adveniente vere, autumno celebrata remedia iterari suademus. Præterea offis e jure carniū confectis, carne vervecina & gallinacea omnino nutriatur ægrorans: potus sit aqua fontanæ, quæ si ventriculum gravet, decoctum seminis caffè sic paratum substitui posse censemus.

℞. Semin. caffè non tosti & crassiuscule trit. Bull. cum aquæ mensur. ij. per hor. coletur denique ad usum.

Datum Monspeli. FIZES.

CASUS DECIMUSTERTIUS.

De motibus convulsivis.

MUSCULORUM oculi dextri, labiorum, maxillæ inferioris, capitis, colli, necnon muscutorum flexorum digitorum quorundam, qui jam pluries a mense junio infestarunt motus convulsivi; quique jam in sinistra capitis parte sinistisque extremitatibus omnibus persentiuntur, debilitates, stupores ac formationes, a sanguine spisso lentescente & acri, necnon tabulorum nerveorum, vasculorumque sanguineorum, his, partibus respondentium vitio absolute debentur.

Immodici labores, immodicæ vigiliæ pravam sed latentem adhuc sanguinis diathesim evolventes, indeque sanguis jam tumultuans igneumque temperamentum magis in magis aculeatum, humores ita exsiccarunt ut jam solida exarescant, quod præcipue medullosis cerebri fibris accidisse, vigiliis, somniis molestis, anxietatibus continuis patet, & ad eum gradum pervenisse, ut e lecto surgere ad quamdam animi quietem recuperandam sæpius cogatur æger.

Ut huic statui morbofo feliciter medeatur, chilificationis opus est emendandum, sanguini ros lymphaticus fluiditasque necessaria restituenda, quæ si ex voto succedant, sanguine fluidiori facto diluto & temperato, nervi nimium tensi emollita inde rigiditatis non naturale gradum amittent, spasmisque sic cessantibus, vitium vasculorum sanguineorum, liquoribus hæc meatibus nullo amplius obice existente delineabitur: sequentibus indicata sic enunciata fauste adimpleri posse, spem libenter fovemus & damus.

Protinus mittatur sanguis e saphæna & per sex dies continuos mane jejuno ventriculo jusculum sequens exhibeatur.

℞. Pullum juniorem exenterat. aut carnis vitul. ℥. viij. rad. pœoniæ maris ℥. j. ꝑ. cancror. fluviat. lotor. in aqua calida contus. & extinctor. folior. pimpinell. hortens. & cichor. sativ. an. manip. ꝑ. bulliant omnia ex arte pro jusculo,

Sumptis jusculis præscriptis exoneretur saburra alvus sequenti potione purganti.

℞. Tamarind. ℥. j. rhei contus. ℥. j. flor. persicor. & violar. an. pug. ij. bull. in aq. fontan. ℥. j. deinde infund. fenn. orient. ℥. ij. colat. dissolve mann. calabr. ℥. ij. ꝑ. f. potio pro duplici dosi intra duas horas mane exhibenda.

Iteretur postea per novem dies præscriptus jusculorum usus, addendo sub finem coctionis millepedes xv. lotos in vino albo & extinctos.

Repetitis sic jusculis per decem dies bol. sequens adhibebitur,

℞. Pulv.

℞. Pulv. de gutteta g. xv. milleped. pulv. g. x. cass. lignæ pulv. gr. vj. cum f. q. syrup. capillor. vener. paretur bol. pro una dosi superbibendo infusi theiformis herbæ melissæ vascula duo vel tria.

Peracto pulverum usu lactis serum debite clarificatum & edulcoratum, cui per clarificationis opus octo millepedes loti & contusi, florumque tiliæ pug. j. sunt decoquendi; cuique clavi tres igne excandefacti sunt extinguendi, per quindecim dies mane potabitur, quibus elapsis potio purgans est iteranda.

Per intervalla ptisanna cum fructib. Kinorrhodos & rubigine ferri in nodulo inclusi confecta in usu erit, aut si magis arrideat levis tinctura globuli illi martialis, nomine, *boule vulnereaire de Mars*, gallis noti potest usurpari.

Supervenientibus paroxysmis convulsivis potio sequens statim est adhibenda.

℞. Aq. meliss. ℥. iij. naphæ ℥. j. tinct. castor. gutt. xxx. syrup. flor. tunicat. ℥. vj. m. f. potio.

Hieme sæviente ter in hebdomada jejuno ventriculo bolus sequens exhibebitur.

℞. Pulv. de guttet. gr. xij. croci mart. aperient. rore maial. præpar. gr. viij. syrup. e quinque radicibus aperit. q. s. m. f. bol. cap. superbibendo infusi theiformis herbæ melissæ vascula ij.

Redeunte vere juscula cum millepedibus præscripta sunt de novo adhibenda, quibus succedent & pulveris & seri lactis usus, observatis observandis.

Morbi aut emendatio aut augmentum, consilium de irrigationibus & balneis thermalium Bellilucanarum iterandis dabunt, indicabuntque utrum illis aquis Bagnolenses non sint anteponendæ, & tandem utrum utraque omittere non sit opportunius.

Victus debet constitui ex offis e jure carniū confectis, carnibusque ipsīs elixis & assis, vinum copiosa aqua dilutum bibatur, immoderatos motus corpus, animus pathemata cane pejora & angue habeat, pipe-

rata, salita, panificia, crudaque & indigesta alimenta sedulo vitentur, cœna parcior sit prandio, ne dicam parcissima, sagaciter enim sanitati consuleretur si offa & panis frustulo absolveretur, *Dat. Monspel. 25. Septembris die 1745. MONTAGNE.*

CASUS DECIMUS-QUARTUS,

De Epilepticiis insultibus.

QUI vertiginis paroxysmi ægram jam a quinque annis molestant, quique jam frequentius invadunt, etsi brevissimi, attamen quoniam sensuum læsione manifesta, pro lapsu in terram musculorumque maxillarium, nec non aliarum partium spasmo, tandemque salivæ uberioris effluxu comitantur, insultus epilepticos constituere decernimus: hi vero a sanguine spisso, acri, ita stasibus in cerebro inducendis prono, exsuscitantur.

Morbus hic quoniam periodici quoddam offert, fontem quemdam succos spissos & indigestos suo tempore emittentem, paroxysmorumque primarium movens constituentem, suspicari merito possumus: hos vero pravos indigestosque succos in primis viis ex digestionum depravatarum reliquiis hæreere & foveri judicamus.

Melancholicum ægrotantis temperamentum, memoriæ debilitas, rerum in paroxysmo gestarum, paroxysmique ipsius oblivio universa, labe quadam laborare cerebrum luce clarius manifestant: illam vero labem, in atonia dilatationeque varicosa aut aneurismatica vasorum cerebri consistere, negari vix potest; ex his binis causis nascitur materia ad stagnationes in cerebro inducendas apta & disposita, & locus ad stagnantem sanguinem suscipiendum, languentibus vasorum dilatatorum oscillationibus, continuo opportunum. Cum vero stagnare sanguis in cerebro non possit quin ori-

go nervorum inæqualiter prematur; inde oritur spirituum ad partes convulsas inæqualis influxus.

Ex præmissis, etsi malum primo intuitu decernatur gravissimum; attamen quoniam in solidis nullum latet vitium hæreditarium, ægraque sit juvenilis ætatis, & nondum corpus ad ultimum accretionis gradum deveniatur, quoniamque menstrua bis tantum a pubertatis tempore parva dosi apparuere, sanitatis recuperandæ quædam spes est adhuc fovenda, modo tamen menstruorum debitus determinari possit effluxus.

Ut medeatur igitur methodice affectui gravissimo, digestionum opus est instaurandum, sanguis est leniter incidendus, sedulo abstinendo ab incidentibus acrioris & fervidioris indolis: humorum obtundenda est acrimonia, liber est in vasis cerebri promovendus circuitus, & tandem uterina colatoria sunt aperienda, & rite menstrualibus evacuationibus inserviendis sunt disponenda.

Protinus ergo mittatur sanguis e talo ad ℥. xij. & elapsis binis diebus iterum mittatur sanguis ex alio pede: postera die saburra primarum viarum, sequenti purgatione purganti eliminetur.

℥. Rhei contus. ℥. j. florum persicor. pug. ij. decoquantur in aq. comm. s. q. ad cyath. ij. infunde per noctem senn. mund. ℥. ij. ℞. dissolvantur colat. mann. ℥. ij. ℞. dividatur in duas doses, spatio trium horar. exhibendas; addantur vero primæ dosi tartar. emet. gr. iij.

Sic expurgata alvo, usum jusculeorum sequentium præscribimus,

℥. Carnis vitul. aut coll. vervecini ℥. viij. rad. pœoniæ mar. contus. ℥. iv. folior. nasturt. aquat. & cichor. amar. hortens. an. pug. j. coquantur omnia ex arte pro jusculo, addendo tamen paulo ante integram coctionem millepedes lotos & contusos duodecim.

Adhibitis sic mane per decem dies jusculis, aquas bibat per tres dies continuos Bellilucanas, non in fonte,

sed Agda deferantur ut sic temperatiores epotentur ; dosi vero aquarum pro qualibet die mensuras duas , ad pondus sex librarum assurgentes , non superabit , in primo aquarum vasculo prima die , & in penultimo ultima die , mann. ℥. ij. rhei vero gr. xxx. dissolvi debent , ope balnei mariæ iis aquis caloris gradus , quem in scaturigine foveant , est restituendus.

Thermalibus Bellilucanis sic epotis , serum lactis e lacte vaccino coactum , albumine ovorum debite clarificatum , in quo per clarificationis tempus octo millepedes in vino albo loti & extincti decoqui debent , nec non frustula quædam ferri igne excandefacta extingui , sacharumque ad gratam edulcorationem immisceri , est adhibendum.

Sero lactis sic parato per continuos duodecim dies epoto iteretur purgatio præscripta , omissa tamen tartari emetici additione.

Vere adveniente iterabitur venæ sectio [e pede & purgatio jam bis adhibita : iterabuntur quoque juscula præscripta ; in illis vero jusculis antequam exhibeantur , tartari chalybeati gr. xvij. in primis cochlearibus diluere convenientissimum censemus , quibus iteratis purgatio sine emetico de novo celebranda est .

His convenienti methodo usurpatis per decem dies mane jejuno ventriculo , dosi una sequentis opiatæ exhibeatur superbibendo infusi theiformis herbæ melissæ vascula duo .

℥. Conserv. kinorrhodof. & absinth. min. an. ℥. ij. ℥. rad. valerian. pulv. tartar. martial. solub. an. ℥. ij. milleped. præpar. & extract. rhei an. ℥. j. cum s. q. syrup. de quinque radicibus aperient. f. opiata in decem doses dividenda .

Elapsis usus opiatæ diebus , serum lactis antequam præscriptum iterum exhibere congruum erit , etsi ex thermalium Bellilucanar. usu aliquid fausti observatum fuerit , observatis observandis iterabuntur .

Æstivis temporibus semicupium tentari debet per
no-

novem dies exhibendo a semicupii exitu infusi theiformis herbæ melissæ vascula duo, interposito duodecim dierum intervallo semicupium adhuc per novem dies iterari suademus, & sic usurpatis semicupiis, primæ viæ methodo assueta expurgentur.

Ut vero præscripta feliciter succedant remedia accurata diæta est adjungenda; elixas assasve igitur tantum permittimus carnes, panificia, cruda, legumina, acriæque sedulo vitentur, animusque dulci oblectamine, corpus vero moderato exercitio delectetur.

Dat. Monspel. die vigesima sexta Decembris 1745.
MONTAGNE.

CASUS DECIMUS QUINTUS.

De Epilepsia.

MOTUS convulsivi cum sensuum defectu integro veram in ægro designant epilepsiam, quæ in vitiosa vasorum cerebri conformatione causam habet; ita ut venæ capillares varicosæ, aut arteriæ rami quidam aneurismate laborantes in variis cerebri locis sanguinis stases patiantur; idque frequentius & vehementius cum sanguis copiosior aut tenacior, aut ad rarefactionem incitatus in vasis continetur, unde inæqualis sequitur substantiæ cerebri compressio, & inde inæqualis spirituum influxus convulsionem constituens; nec non emporii fibrarum inertia sensuum læsionem inducens: morbus sane dirus, sanatuque difficilis: quoniam tamen æger annum vigesimum quintum non adhuc attigerit & ad ultimum incrementi gradum non pervenerit corpus; forsan accretione, expansione vasorum vitium delebitur: & sic destructa causa primaria morbus destruetur radicitus; ut natura vero in malo eradicando adjuvetur, sanguinis abundantia nimia est præcavenda, seduloque humores in congrua fluiditate sunt fovendi, ut nulla stagnationibus denique in cerebro causa præbeatur: quæ ut ad
votum

votum obtineantur post sanguinis e pede missionem, æger sequenti methodo purgabitur.

℞. Senn. mund. ℥. ij. sal. veget. ℥. j. infunde in f. q. aquæ fontanæ & in colat. dissolve mann. ℥. ij. tartar. stybiat. solub. gr. vj. m. f. potio mane sumenda cum regimine.

Celebrata purgatione, ad sequentium jusculorum usum est protinus deveniendum.

℞. Carnis vervecinæ, cui pingundo omnis fuerit subtracta ℥. vj. rad. enul. campan. ℥. ij. rad. valerian. sylvestris ℥. ij. rad. pœoniæ mar. ℥. j. coque omnia secundum artem.

Hæc per dies decem continuos mane jejuno ventriculo hauriat juscula, & deinde iteretur purgatio præscripta, omissa tamen tartari emetici additione, quæ purgatio semel in mense usque ad Aprilis initium continuabitur, quo tempore venæ sectione e pede, purgatione & jusculis iteratis, æger utatur opiata sequenti.

℞. Croc. mart. aperient. ror. maiäl. præpar. ℥. iij. rad. pœoniæ mar. & valerian., sylvestris pulv. an. ℥. ij. cinabar. antimon. an. ℥. j. ꝑ. diacrid. & jalapæ an. ℥. j. trochiscor. alhandal. gr. xij. cum f. q. syrup. de cichor. compos. f. opiata ad novem doses, quarum singula mane jejuno ventriculo erit deglutienda.

Una hora ab assumpta opiatæ dosi jusculum superbibendum est cum pullo juniore & cichoreo amaro hortensi confectum, quibus peractis purgatione præscripta sine tartaro pravi succi eliminandi sunt; postea vero usum feri lactis rite depurati & cum ℥. ij. succi fumar. sociati suademus, & ut major fluiditas adhuc sanguini concilietur, acrimoniaque humorum tutius obtundatur; post serum lactis, corpore rite potione assueta purgato lac asininum per mensem & ultra præscribimus.

His remediis convenienti methodo exhibitis diæta accurata adjungatur, & ad multos annos protrahatur;

nam

nam

nam in hoc morbo, vix remediis debellando, minores in victu errores recursus paroxysmorum appellant; diu igitur abstineat ab omnibus alimentis pravæ indolis, concoctu facilioribus parva dosi & diutius masticatis vescatur. *Datum Monspel.* LAZERME.

CASUS DECIMUS SEXTUS.

De Hemiplegia.

HEMIPLEGIA brachii crurisque dextri, tumor œdematosus, nec non dolores in articulis præcessi spissam & acrem humorum consistentiam in ægro aperte denunciant; appetitus plus æquo vigens, alimentaque pravæ indolis inde esitata causam procarthaticam constituunt, quæ sanguinis acris & spissa diathesis insultum apoplecticum determinavit, cujus consecutaria est hemiplegia; humores enim spissiores in cerebro lentius circulantes tandem hærent, nervos comprimunt, quod in cerebri basi, gravius in ægro contigit, & in origine nervorum pressionem induxit, verum oscillationibus menyngum arteriarum cerebrique repetitis sanguis paulatim divisus ad circulationis leges legitimas in certo gradu rediit unde sensibus redivivis cessavit insultus apoplexiæ, & demandata spissiori lymphæ ad medullam oblongatam aut spinalem, ad nervos cruris & brachii, spirituum fuit cohibitus influxus, unde paralyxis orta & inde ex partibus paralyticis, legitimo tenacioris lymphæ reditu impedito, œdematosus tumor ortus est. Hæc vitia fovere digestionem depravatæ, quæ depravatio digestionum, ab alimentis palato varios sapes & anomalos excitantibus, copiosa flatuum eructatione, syncope, nec non cordis palpitatione cœnam, prandiumque subsequenti bus sat superque indicantur. Quibus omnibus ut rite medeatur, debita instituenda est chilianctio, sanguis incidendus ut ad fluendum aptior evadat, & sic præcaveatur apoplexiæ reditus, & ad nervos obstructos
aut

aut compressos influxus spirituum promoveatur; tandemque lymphæ in brachio & crure tumefactis stagnatio discutatur: quæ omnia ut obtineantur æger isto sequenti purgatio cito ne repurgabitur.

℞. Senn. mund. ℥. iij. rhei contus. & sal. tamarisc. an. ℥. j. summitat. absynth. min. pug. j. coque in aq. fontanæ s. q. colat. ad ℥. vj. dissolve mann. calabr. ℥. ij. f. potio.

Binis a purgatione elapsis diebus, ad usum opiatæ sequentis est deveniendum.

℞. Croci mart. aperientis rore maial. præpar. gr. xv. rhei pulv. ℥. ℞. jalap. & diacrid. an. gr. viij. antimon. diaphoret. ꝑ. ℞. trochiscor. alhandal. cinnamom. sal. ammon. & flor. mart. salis ammoniac. an. gr. vj. extract. helleb. nig. gr. iij. cum s. q. syrup. flor. persicor. fiat opiata pro una dosi.

Elapsa hora una ab assumptione opiatæ ægro exhibeatur jusculum pulli aut carnis vitulinæ, foliis cichorii amari hortensis alteratum; & in cubiculo deambulatione adhibita effectum remediorum promovebit: per decem dies continuandus est opiatæ & jusculi usus, quod si copiosius alvum moveret, tum detrahatur hellebori extractum; si vero parcius saburram primarum viarum eliminat, majori dosi opiatæ purgantia misceantur: finito opiatæ usu ad juscula viperina pro more confecta est deveniendum per viginti dies; celebrata in fine purgatione præscripta.

Quod si post horum remediorum convenientem usum tumores œdematosi non evanuerint, per quindecim dies mane hauriat æger aquæ vitæ germanicæ ℥. j. iterando purgationem. Postea qualibet quindecima die sic Æstatis fervoribus elapsis & adveniente Autumno, opiatæ purgans, nec non juscula viperina de novo exhibebuntur, tumoribus vero cbuli folia in clybano leviter exsiccata calide per duodecim dies sunt applicanda; idque diutius si tumores discutere incipiant: si vero hæc folia nullius sint utilitatis, omittantur &

cum

cum decocto radicis brioniæ, sale ammoniaco aculeato foveantur crus & brachium tumefactum, linteisque eodem liquore madidis circumvolvantur super appositis linteis calidis.

Si vero diæta convenienti hæc remedia non foveantur, ventriculique vitia, pravorum alimentorum ingurgitatione continuo augeantur, in illis frustra spes ponitur; caveat ergo æger a victu quolibet prævæ indolis, offas raro adhibeat, carnibusque assis, si liceat, solum nutriatur. *Datum Monspel. LAZERME.*

CASUS DECIMUS SEPTIMUS.

De Hemiplegia.

MORBI RELATIO.

MONSPELIENSIS Facultatis Medici ad relationem sequentem, mentem adhibere attentam enixe rogantur. Vir quidam quadragenarius per multos annos colicæ nephriticæ fuit obnoxius, cessante colica podagra invasit, verum Augusto mense præterito hemiplegia latus dextrum subito occupavit, debellata hemiplegia aptis remediis brachio & crure affectis motus quidam rediit; verum lingua adhuc verba distincte enuntiare non valet, mente sana gaudet æger, & si quid cerebrum molestat, id a flatibus in pastu & post pastum sursum elevatis omnino inducitur; molestant adeo ut surrectus & ambulans cibis uti sit coactus, in lecto flatibus quiescunt. Si quid affectum incommodum & gravem debellare possit, ut præscribatur ardenti rogat pectore; podagra a tempore quo hemiplecticus fuit factus alte filet, antea tamen frequenter excruciabatur. Expostulatur a consilio languentibus adhuc brachii & cruris motibus, linguæque impedimento medela: quæ ut dirigatur sagaciter temperamentum ægri atrabilarium denunciare, non incongruum iudico.

CON-

CONSILIUM.

Quæ per plures annos ægram molestavit colica nephritica, nec non succedentes paroxysmi podagrici, hemiplegia mense Augusto mox elapso oborta, tempore pastus flatulentia anxiosæ nascentes, symptomatum compagem efformant ab una eademque causa ortum ducentes, quæ causa in universi sanguinis vitiosa crassi, spissiori consistentia, lymphæque acrimonia prædominanti absolute sita est: lymphæ enim spissior acriorque ad renes stagnans, & in lapideas concretiones abiens paroxysmis nephriticis ansam dedit, postea vero magis in magis vitiosa ad glandulas articulationum delata, synoviam depravavit lentamque & acrem fecit: sic depravata synovia in lymphaticis vasis glandulisque articulationum & ligamentorum stagnavit, unde inflammatorius infarctus in capillaribus vasis paroxysmos podagricos constituens, ortus est. Ventrículus interea jam antea debilis & functionum impar, digerendis cibis minus in minus idoneus evasit, unde chylus crudus & pravæ indolis in sanguine sæpius immixtus vitia sanguinis auxit; lymphaticus ros, spiritus animales particulis crassioribus foeti & inde lentefcentes, in nervis lateris dextri, nec non in illis linguæ motum conciliantibus stagnare hemiplegiamque intulerunt paralyti linguæ complicatam. Nunc vero res ita subsistunt, fluida acrimonia & spissitudine maxime peccant, solida lateris dextri vitiantur lactice stagnante, digestionem tumultuose & flatuose absolvuntur.

Ut vero restituatur sanitas ad naturalem tonum revocanda sunt digestionum organa, postea humorum acrimoniae & spissitudini medendum, quæ obtineri possunt leniter incidendo humectando, absque remedium calidorum ope: hac enim via a crassioribus heterogeneisque partibus sanguis spoliabitur, rosque lym-

lymphaticus feliciter restitutus laudabilem tandem diathesim fluidis omnibus constituet.

Quæ omnia ut ex voto obtineantur, nulla interposita mora ad infra præscripta remedia deveniendum. Si sanguis æstuat, protinus sanguis est e saphæna sinistra mittendus, quod si venæ sectionis nulla sit celebrandæ ratio, mox potione sequenti alvus purgabitur.

℞. Tamarind. ℥. j. bull. per horæ quadrant. in f. q. aq. comm. ad ℥. xij. infunde per noctem super cineres calidos senn. mund. ℥. ij. flor. violar. pug. j. colatura dividatur in duas doses, & in prima dissolve mann. ℥. ij. in secunda vero mann. ℥. j. haustis duabus dosibus effectus purgantis infusi thei vasculis quibusdam fovebitur.

Sic purgata alvo in usu esse debent juscula medicinalia sequenti methodo parata.

℞. Coll. carnis vervecinæ ℥. viij. coquatur in aq. f. q. per horam, deinde adde rad. pœoniæ mar. valerianæ sylvestris & enul. campan. an. ℥. j. coq. per horam; addatur postea nasturt. aquat. pug. j. bull. sic omnia adhuc per horæ med. partem, denique coletur & exprimatur pro jusculo.

Sic per novem dies his adhibitis jusculis serum lactis est adhibendum, paretur vero methodo sic præscripta.

℞. Seri lactis ℥. xij. despumetur & clarificetur secundum artem cum ovi album. ij. tempore clarificationis millepedes x. in vino albo loti & extincti immisceantur, extinguanturque clavi tres magnitudine digitum æmulantes igne excandefacti & diluantur succi nasturr. aquat. cochlear. ij. vel iij.

Adhibito per duodecim, quindecimve dies sero lactis, purgetur iterum alvus & rursus adhibeantur juscula præscripta, quibus exhibitis, iterum serum lactis methodo descripta paratum horis medicis offeratur, & convenienter expurgatis primis viis ad lac asininum transeundum per menses duos, mane bibatur, addatur
lact

lacti tantillum sachari pulverati, & si ventriculum lac moleſtet, aquæ ſecundæ calcis cochlear. ij. immiſceantur. Alternis diebus per totum lactis uſum, pulvis ſequens paulo ante hauſtum lactis in aquæ naphæ cochlear. ij. deglutiatur.

℞. Croci mart. aperient. rore maial. præpar. gr. viij. caſſiæ lignæ gr. vj. m. f. pulvis pro una doſi.

Lactis uſu ceſſante expurgentur primæ viæ & æger ad thermaleſ mittatur, balneis utatur, non in ſcatu-
rigine ſed in aqua prius temperata; Borbonienſes, Bagnerenſes aut Bellilucanas ſuademus, viciniî gratia Bellilucanas anteponere poteſt, ad eas acceſſus nos de ſucceſſu monere non erit incongruum, ut ſi quid medicandum reſtet perpendatur. Præterea diætâ ſit accurata, carnibus aſſis & elixis cibetur, panificia, leguminofa, piperata vitet ſedulo, vinumque aqua copioſa temperatum bibat, venerem fugiat, & animus tandem dulci amicorum conſortio delectetur. *Dat. Monſpel. 12. die Februarii 1743. FIZES.*

CASUS DDCIMUS-OCTAVUS.

*De Hemiplegia imperfecta cum vigiliis, febre, tuffi,
& oppreſſione complicata.*

CUM ad Bellilucanas thermaleſ peteret æger, Monſpeliî de illius morboſo ſtatu ſedulo fuit in-
quiſitum, illum laborare oppreſſione pectoris, nec non tuffi importuna obſervatum fuit, accedebant noctes anxioſæ, febriculaque pulſum commovebat, & alvus incipienti diarrhœa moleſtabatur. A Medicis ut Monſpeliî ſtaret incuſſum hortatus: ut compagi ſymptomatum mederetur conſiliis ſcriptis munitus, iis-
ſerio admonitus de cautionibus in irrigationibus ſuſci-
piendis mali genio neceſſariis, & aquarum potu plane interdicto, ad thermas iter peregit. Irrigationum in capite & brachio primo tentamine metum infau-
ſti

si successus inducente, æger remediis votis suis non respondentibus auxilia sanitati non amplius inquirens in Patriam citissime rediit; in Patria nunc ut ante reditum æquali furore symptomata vigent; immo alvi fluxus crebrius & copiosius infestat.

Inquisitis hemiplegiam imperfectam præcessis ægrum a quatuor annis, asthmate laborare fuit compertum, & illum hieme præterita molesto pectoris catarrho laborasse, hemiplegiamque durante adhuc catarrho circa veris æquinoxium accidisse. Indicata fuere auxilia, quibus & hemiplegiæ & linguæ paralyfi fuit oppugnatum: Ex his concluditur debilitata pulmonum natura, nec non a concretionibus tuberculosis, pectoris catarrhum fuisse inductum: e classi vero catarrhorum epidemicorum, qui totam infestarunt Europam judicandus est; tunc enim causa universa in aere existens effectum morbosum in lympham bronchiale, nec non in universam lympham determinavit. Hemiplegia imperfecta paralyfisque linguæ, quæ mense Martio invaserunt, lympham nervalem universi roris lymphatici vitium contraxisse aperte designant; inde enim stagnationes in tubulis nerveis a parte sinistra medullæ spinalis oriundis natæ sunt, nec non in nervorum ramis, qui a quinto & nono pari procedentes linguæ & motum & gustum conciliant. Causas procarthaticas enumerare inutile omnino judicamus.

Ut vero medela sagax & utilis instituat, primarum viarum functiones sunt instaurandæ, chili perfecti genesis est promovenda, ut fluidior & temperatus ad sanguinis Oceanum accedens, sales acres diluere, orgasmum temperare compar sit; sicque humores per vascula pulmonum libenter & facile circulentur, tonusque nervis paralyticis, si fieri possit, restituatur.

In Patriam itaque redux, quiete per duas tresve dies suscepta restaurentur vires; interea quolibet vespere hora somni diascordii drachmam unam deglutiat æger. Corpus jusculis solis, si febricitet, si vero absit
V febris,

febris, offis tenuioribus; nutriatur: postea si vires permittant, sanguis mittatur ad ℥. viij. vel x. & sanguine misso, per tres dies continuos potio sequens mane exhibeatur.

℥. Aquæ plantag. ℥. ij. syrup. cichor. compos. cum rheo ℥. j. rhei pulv. gr. x. f. potio.

Per usum quoque potionis diascordium erit horis vespertinis exhibendum; injicere clysmata quædam parva dosi sic confecta non erit incongruum; sic autem parari commode possunt.

℥. Decocti furfuris macr. & semin. lin. an. ℥. vj. vitell. ovor. n. j. olei amygdalar. dulcium aut lilior. ℥. j. m. f. clyster.

Aqua panata aut decoctum fructuum kinorrhodos sint pro potu ordinario; si vero his invitis alvus pertinaciter fluat, per sex dies continuos mane opiata sequens erit exhibenda.

℥. Conserv. Kinorrhod. & rosar. an. ℥. j. ℞. cretæ albissimæ & terræ japonicæ an. ℥. j. extract. juniper. & rhabarbari an. ℥. ℞. pillular. de cinglos. gr. x. m. cum suffic. quantit. syrup. de rosis siccis, f. opiata pro sex dosibus.

Durante opiatæ usu, diascordii usus potest opportune vespere continuari & eo peracto, alvus sequenti portione expurgabitur.

℥. Rhei contus. ℥. j. flor. persicor. pug. ij. flor. violar. pug. j. coque omnia in aq. comm. f. q. ad ℥. vj. colat. dissolve mann. ℥. j.

Expurgata sic alvo mane per novem dies sequens offerri debet jusculum.

℥. Coll. vervecini ℥. vj. rad. enul. campan. ℥. j. cancror. fluviat. lotor. in aqua calida extinctorum & contus. n. ij. fol. cichor. amar. hortens. m. ℞. coquantur omnia secundum artem, adde sub finem coctionis milleped. lotos & in vino alb. extinct. n. x. summitatumque florid. hyperici pug. j. colentur & exprimentur omnia pro jusculo.

Juscu-

Jusculis sic novem exhibitis iteretur jam sæpius præscriptum purgans. His celebratis remediis attente status morbi perpendatur, & si diarrhæa adhuc molester, iteranda est opiata præscripta adhibendo post opiatae usum potionis purgantis usum, cui succedere juscula necesse judicamus.

Ulteriora remedia præscribere sagaciter difficile est; nimium enim variare possunt & morbus & symptomata: ad illa igitur attendat Medicus, qui curæ præest: si vigiliæ urgeant, pillulis de cynoglossa, prudenter administratis erit occurrendum, crocique martis aperientis usum convenienti dosi, convenientique tempore adhibitum multum commendamus.

Quod spectat ad diætam, ad morbi invalescentiam aut moderamen in alimentis præscribendis sedulo attendendum: febris omnia jusculis exceptis excludit alimenta, febris absentia nulla nisi concoctu facilia permittit. *Datum Monspel. die 17. Septemb. 1745. MONTAGNE.*

CASUS DECIMUS NONUS.

De Paralyfi imperfecta.

PARALYSIS imperfectæ, de qua medicanda consilium expostulatur, sanatio remediis obtineri non potest; obstant non solum ægri ætas provectior, sed magis adhuc morbus ipse jam jam a novem annis affligens: longiori enim affectu tonus nervorum adeo fuit relaxatus ut arte restitui posse nulla est spes fovenda: si quid medicina possit, morbi ingravescentiæ mox opponi debet; nam motus in parte sana jam hebetari incipit, molestaturque adeo respiratio ut æger ad anteriora incurvato pectore lecto stare cogatur, & quoniam etsi appetitus vigeat statim a pastu febricula quædam oriatur, vitium digestionis illa indicatum protinus est emendandum; denique humores lenti, crassique diluendi & incidendi

sunt, quæ ut obtineantur feliciter, non in validioribus acribusque incisivis medela est quæsitanda; Di-nienses thermales enim calidiores, mali augmentum attulerunt, jusculaque cancrorum fluviatilium, nec non viperarum inani omnino successu tentata sunt.

His statutis, æger sequenti potione mox purgetur.

℞. Senn. mund. ℥. ij. rhei contus. ℥. ℥. tart. solub. ℥. j. coque in decocto polipod. quern: ad gr. vj. dissolve mann. calabr. ℥. ij. & electuar. diacarthami ℥. j. ℞.

Interposita una die a celebrata purgatione, juscula methodo sequenti parata agro offerri suademus.

℞. Pull. junior. exenterat. aut frustul. carn. vitul. bull. in aq. fontan. per horam unam, deinde adde rad. enul. camp. contus. ℥. j. ℞. radic. pœoniæ mar. contus. ℥. j. rad. valerian. sylv. contus. ℥. ℞. cancror. fluviatil. lotor. in aq. calida & extinct. n. iij. summitat. chamædræos pug. j. bull. omnia leviter per horam, col. & exprimentur ad jusculum mane jejuno ventriculo hauriendum.

His jusculis per decem dies adhibitis æger potione præscripta iterum purgabitur, & celebrata purgatione serum lactis sic paratum in usu habebit.

℞. Seri lact. rite depurat. ℥. xij. vel xiv. dispu-mentur secund. art. cum ovorum albumin. ij. per clarificationis tempus bulliant in eo mil-
pedes in vino albo loti & extinct. n. xv. extin-
guentur quoque clavi tres igne excandefacti &
addantur sachar. & succi menth. an. cochlear. j.
capiat per quindecim dies mane jejuno ventri-
culo.

Peracto seri lactis usu iterabitur alvi purgatio, & deinde lac vaccinum methodo sequenti paratum per quinque aut sex hebdomadas mane jejuno ventriculo epotabit.

℞. Lact. vaccini recentis libram j. levi igne ebu-tiretur, huic deinde tertiam partem ptisanæ
sc-

sequentis immisce & saccharo sufficienti edulcora.

℞. Rad. falsæ parill. minutim concisæ ℥. ℞. bull. in aq. font. ℔. ij. ad tertiæ partis consumptionem, colatura servetur ad usum.

Mane paulo ante lactis sic parati haustum pillular. sequentium dosis est exhibenda.

℞. Pulv. milleped. præpar. ℥. j. flor. martial. & sal. ammoniac. an. gr. xv. cum s. q. syrup. flor. persicor. f: pillul. ij. vel iij.

Finito lactis usu alvus de novo purgabitur, & per totum hiemis tempus qualibet alterna die croci mart. aperient. rōre maial. præpar. gr. xij. initio prandii deglutienda præscribimus: Redeunte vere remedia Autumno adhibita iterari aptum, utileque judicamus. Debitum regimen his adjungatur auxiliis, & quoniam febriculam a pastu exoriri fuit observatum, æger caveat a nimia ciborum ingestione & ab omni alimento concoctu difficili. *Dat. Monspel. LAZERME.*

F I N I S.

IN.

I N D E X

C O N S U L T A T I O N U M .

CASUS I.	D E Vertigine cum doloribus capitis, ventriculi necnon vomitu complicato. pag.	251
CASUS II.	De melancholia spasmodica.	253
CASUS III.	De melancholia incubo complicata.	255
CASUS IV.	De melancholica cum lue venerea complicata.	261
CASUS V.	De Melancholia.	263
CASUS VI.	De Melancholica affectione.	266.
CASUS VII.	De affectione melancholia, hysterica cum cachexia.	269
CASUS VIII.	De affectione melancholica hysterica.	274
CASUS IX.	De delirio cum motibus spasmodicis.	278
CASUS X.	De mania.	279
CASUS XI.	De delirio maniaco.	285
CASUS XII.	Convulsivi vapores.	290
CASUS XIII.	De motibus convulsivis.	291
CASUS XIV.	De epilepticis insultibus.	294
CASUS XV.	De epilepsia.	297
CASUS XVI.	De hemiplegia.	299
CASUS XVII.	De hemiplegia.	301
CASUS XVIII.	De hemiplegia imperfecta cum vigiliis, &c. complicata.	304
CASUS XIX.	De hemiplegia imperfecta.	307

LIBRIMEDICI

*Qui venales prostant Venetiis apud Joannem
Baptistam Recurti.*

- M**elli La Comare allevatrice istruita nel suo ufficio con molte figure in rame 4.
- . . Detto La Lancetta in pratica, con un trattato del ventofare 8.
  - . . Detto Trattato delle fistole lacrimali 8.
  - . . Detto Storia d'una ferita d'un'arma da fuoco 8.
  - . . Detto Commentarj sopra le ulceri con carie d'osso 8.
  - . . Detto Relazione Istorica fatta d'una sanguigna in due tagli 8.
  - . . Detto l'arte Medico-Chirurgica esaminata da' suoi principj vol. 2. in 8.
  - . . Detto Chirurgo Svegliato, ovvero Pratica Chirurgica per la cura dei Tumori, e delle Ferite 8.
- Masiero (Filippo) Trattato della peste, e del modo di preservarsi da essa 8.
- Lancisii Opera Medica fol.
- Musitani Trutina Medico-Chirurgica fol. Tomi 2.
- Teatro Farmaceutico del Donzelli fol.
- Magalotti Lettere Scientifiche 4.
- Pitcarnii Opuscula Medica 8.
- Rossi Sistema Medicum fol.
- Pratica de' Speciali dell'Auda 8.
- Secreti di Madama Fochetti 12. Tomi 2.
- Brini de Spiritibus Animalibus 4.
- Graniti Trattato dell'Antica, e Moderna Medicina 4. Tomi 2.
- Santorini Pratica delle Febri 4.
- . . Detto Istoria d'un feto estratto dalle parti deretane 4.
- Silvii de Le-Boe Opera Medica fol.
- Burnet Practica Medica 4.
- Morton Opera Medica 4.

- Paitoni Discorsi intorno alla generazione dell'uomo
 Borelli De Motu Animalium 4. Tomi 2.
 Broen Opera Medica 4. Tomi 2.
 Craanen de Homine 4.
 DeKers Exercitationes Medicæ 4.
 Hecquet in Aphorismos Hippocratis 4.
 ----Ejusdem de Purgantibus 4.
 Lanzano Metodo dell'Acqua Fredda 4.
 Munick Chirurgia 4.
 Muis Chirurgia 4.
 Waldschmidt Opera Medica 4. Tomi 2.
 Vereyen Anatomia 4. Tomi 2. figurati.
 Mead de Venenis 8.
 Lanzani Opus Medicum 4.
 Gladbacchii Praxis Medica 8.
 Chiariana. Il Medico ben in casa d' ogn'uno 8.
 Magni. Modo di Sanguinare 12.
 Anatomia Chirurgica del Genga 8.
 Afforismi Chirurgici del Genga 8.
 Secreti Medicinali dell'Auda 12.
 Il Medico de' poveri 12.
 Crescenzio Medicina dell'Acqua 4.
 Portii Opera Medica 4. Tomi 2.
 Cartesio Meditazioni Filosofiche 12.
 La Cirurgia Perfetta del Sig. Clerc Medico ordinario
 del Re di Francia 12. Tomi 2.
 Canetti Idea del Vero Medico 8.
 Lanzoni de Coronis, & Unguentis 8.
 Muller Praxis Medica 8.
 Osservazioni di Medicina, e Chirurgia del Gherli 8.
 Tomi 3.
 Proteo Metalico del detto 8.
 Medicamenti posti alla Pietra del Paragone del detto 8.
 Scuola Salernitana con le Annotazioni del detto 8.
 Prevotii Medicina pauperum 12.
 Portius de Medicina in Castris sanitate tuenda 8.
 Muratori Governo della Peste 8.
 Saggi d' Anatomia 12.

